

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e Jaargang

— Nummer 1 —

oktober 1977

* In samenwerking met de commissie publiciteit van onze vereniging heeft *
* het bestuur deze zomer zijn gedachten laten gaan over een nieuwe vorm *
* van onze convocaties: wat fleuriger en met wat gevarieerder en uitgebrei- *
* der informatie. Voorlopig is onze keus gevallen op de uitvoering die wij u *
* thans hebben doen toekomen. Deze convocatie is voornamelijk gewijd aan *
* de gezamenlijke bijeenkomst met St. Jansbrug op 11 oktober. Vandaar dat *
* het bijgaande tekeningetje betrekking heeft op het sociëteitsgebouw van *
* de studentenvereniging Oude Delft 52. Het is van de hand van ons mede- *
* lid dr H.L. Houtzager. *

Het bestuur heeft het genoegen U - me-
de namens de Lustrumcommissie van
de Delftse Studenten Vereniging Sint
Jansbrug - uit te nodigen tot het bij-
wonen van een bijeenkomst op
dinsdag, 11 oktober 1977, om 20.00
uur in de recreatiezaal van het Sint
Joris Gasthuis, Sint Jorisweg 2 te
Delft.

De heren ir. H. de Vries en H.J. Zant-
kuijl zullen beiden een lezing met dia's
houden, getiteld:

VERANTWOORD RESTAUREREN.

THEMA

De aanleiding tot het organiseren van deze lezingen is het zesde lustrum van Sint Jansbrug. Samen met een tentoonstelling, die de studenten hebben ingericht in De Volle Maan, is deze avond bedoeld mede inhoud te geven aan het thema van het lustrum.

De overwegingen, die hebben geleid tot de keuze van een dergelijk thema hebben te maken met o.a. de behuizing van de studentenvereniging en de rijkdom aan historische gebouwen van de stad Delft. Sint Jansbrug is gevestigd in het fraaie pand Oude Delft 52, dat binnenkort een tweede verbouwing zal ondergaan.

De heer De Vries zal een inleiding geven tot de problematiek van het verantwoord werken aan behoud of herstel van de stedenbouwkundige kenmerken van stad en dorp - de omgeving van onze monumenten - de "zetting" van onze edelstenen.

De heer Zantkuijl zal uiteenzetten, dat verantwoord restaureren tijdgebonden is; het is afhankelijk van de belevingswaarde, die een monument bij een generatie oproept.

De heer De Vries, stedenbouwkundig ingenieur, is als wetenschappelijk hoofdmedewerker verbonden aan de Technische Hogeschool te Delft voor de vakgroep stedenbouwkundig ontwerpen; daarnaast is hij als stedenbouwkundig adviseur werkzaam in een aantal historische stads- en dorpskernen.

De heer Zantkuijl is architect van het gemeentelijk bureau monumentenzorg van Amsterdam en part-time kracht aan de werkgroep restauratie, afdeling der bouwkunde van de Technische Hogeschool te Delft. Bovendien heeft hij meegewerkt aan belangrijke historische publikaties, zoals over het Nederlandse woonhuis.

EXPOSITIE

De tentoonstelling "Verantwoord restaureren" is ingericht in het museum De Volle Maan, Oude Delft 189 te Delft, van 17 september t/m 23 oktober 1977. Openingsdagen: dagelijks van 10 - 17 uur; zon- en feestdagen van 13 - 17 uur. De officiële opening had plaats op vrijdagavond 16 september in aanwezigheid van tal van genodigden. De inleiding tot de opening werd uitgesproken door prof. dr C.L. Temminck Groll, die er van uitging dat er tegenover een "verantwoord restaureren" dus ook een "onverantwoord" bestaat. Via een vijftal stellingen gaf hij een uiteenzetting van wat onder restaureren moet worden ver-

staan: hoe het wel en niet moet; welke overwegingen van architectonische en/of historische aard een rol spelen; wat financieel verantwoord of niet verantwoord is, waarbij hij de opvatting bestreed, dat, in breder vlak gezien, een restauratie zo'n peperdure aangelegenheid zou zijn.

TERUGBLIK

Wellicht zijn de politieke strubbelingen in eigen land er de oorzaak van, dat de reeds aangekondigde voordracht over Antilliaanse muziek (instrumenten) op 7 september in Abtswoude, geen doorgang kon vinden. Ondanks vele telefoontjes liet de Antilliaanse vertegenwoordiging in ons land het afweten.

In allerijl moest toen wat anders worden georganiseerd. Als redder in de nood trad op ons medelid de heer M.C.M. van Adrichem, die bereid was zijn, reeds op de agenda voor de komende maanden staande, lezing over de Nederhof in Honselersdijk, op deze avond te komen houden. Voor deze "eerste-hulpverlening" ook nog van deze plaats af onze hartelijke dank.

Dat het een geslaagde avond is geworden, waarvan niet alleen vele leden maar ook de bewoners van Abtswoude hebben genoten, heeft u in de krant kunnen lezen. Wij behoeven daarop dan ook niet terug te komen.

De belangstellenden waren - voor zover ze destijds de t.v.-uitzending "Van gewest tot gewest" hebben gezien - al enigermate op de hoogte van wat er rondom de Nederhof in de loop van enkele eeuwen is gebeurd. Maar dat was toch niet meer dan een kleine vingerwijzing bij de veelomvattende informatie, geïllustreerd met tientallen dia's, die de heer Van Adrichem en zijn medewerker gaven.

PUBLIKATIES

In de serie Educatieve Publikaties van de Gemeentelijke Archiefdienst verscheen dezer dagen een door de heren P. Bos en A.P.A. van Daalen geschreven en samengesteld werkje over Antoni van Leeuwenhoek, de Delftse vader van de microbiologie. In een bestek van veertien pagina's wordt een alleszins lezenswaardig overzicht gegeven van het leven en werk van deze beroemde stadgenoot, die op grond van zijn baanbrekende onderzoekingen, uitverkoren werd lid te worden van de beroemde London Society. Tekst en illustraties vormen een overzichtelijk geheel en het boekje is door het Administratief Centrum Delft (A.C.D.) typografisch aantrekkelijk uitgevoerd. Het is voor f. 1,25 te koop bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft.

AGENDA

Bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- maandag 7 november: jaarvergadering; tevens G.G. Kunz over de Delftsche Courant;
- dinsdag 13 december: drs. D.J. Noordam over een genealogisch onderwerp.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

S.A. Junius, Ravelstraat 17, Delft.

Mevr. G.W. Kleute-Veldkamp, Debussystraat 15, Delft.

Namens het bestuur,

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e Jaargang

— Nummer 2 —

november 1977

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 16 der Statuten)

op maandag 7 november 1977

in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft
Aanvang 20 uur.

Na de pauze

Causerie met dia's te houden door de voorzitter getiteld:

DE GESCHIEDENIS VAN DE DELFTSCHE COURANT.

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 16 der Statuten)

op maandag 7 november 1977

in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft

Aanvang 20 uur.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering van 25 november 1976.
3. Jaarverslagen van secretaris, bibliothecaresse, secretaris van de archeologische werkgroep en penningmeesteresse.
4. Verslag kascontrole-commissie.
5. Bestuursverkiezing.
Aftredend zijn drs. A.J.H. Rozemond en dr. M.A. Verschuyl.
Beiden stellen zich herkiesbaar.
Voor de vacatures kunnen de leden kandidatenlijsten inzenden, mits deze door ten minste zes leden zijn getekend en uiterlijk twee dagen voor de ledenvergadering zijn ingezonden bij de Secretaris (artikel 19 huishoudelijk reglement).
6. Verkiezing lid van de kascontrole-commissie.
Aftredend en niet-herkiesbaar (artikel 33 huishoudelijk reglement) is de heer ir. J.B. Marée. Het bestuur stelt voor in zijn plaats te benoemen de heer P.A.L. Brinkman, Kappeyne van de Coppellostraat 15 te Delft.
Indien de ledenvergadering hiermee akkoord gaat, is de samenstelling van deze commissie als volgt:
J. Grakist (aftredend 1978)
Mevrouw G. Jansen-Verkuijl (aftredend 1979)
P.A.L. Brinkman (aftredend 1980)
7. Verdere mededelingen van het bestuur.
8. Rondvraag.
Pauze.
9. Causerie met dia's te houden door de voorzitter getiteld:
DE GESCHIEDENIS VAN DE DELFTSCHE COURANT.

THEMA

De oudste Nederlandse krant dateert uit juni 1618 en werd in 1935 door Folke Dahl ontdekt in de Koninklijke Bibliotheek in Stockholm. Deze krant, onder de naam Courante uyt Italien, Duytslandt etc. maakt deel uit van een verzameling van 1300 exemplaren, alle voor 1665 verschenen. Deze oudst bekende krant werd gedrukt door Joris Veseler en uitgegeven door Caspar van Hilten te Amsterdam.

In Delft verschenen in de zeventiende en achttiende eeuw ook kranten, maar die hadden geen specifiek Delfts karakter, al droegen ze in de kop vaak de naam van de stad. Daarin kwam verandering na de val van Napoleon, toen een onregelmatig verschijnend Delfts weekblad zijn intrede deed. Dit blad werd medio 1841 gereorganiseerd en als Delftsche Courant - zij het dan ook niet als dagblad - uitgegeven. Het jaar 1841 wordt dan ook - zoals uit de jaargangnummering blijkt - beschouwd als het geboortjaar van de Delftsche Courant. Tot het voorjaar van 1968 verscheen deze krant als zelfstandig redactioneel en commercieel dagblad, in eigendom van het Sijthoffconcern, uitgever van o.a. de Haagsche Courant en het Rotterdamsch Nieuwsblad. In genoemd jaar werd de Delftsche Courant als z.g. "insteekblad" (alleen nieuws uit de stad en de omliggende gemeenten) geïntegreerd in de Haagsche Courant. De inleider die in 1936 in de journalistiek kwam was van 1946 af hoofdredacteur van de Delftsche Courant, tot aan het tijdstip van de fusie.

TERUGBLIK

In het kader van de tentoonstelling "Verantwoord restaureren" in De Volle Maan, georganiseerd door de studentenvereniging St. Jansbrug ter gelegenheid van haar zesde lustrum, belegde deze vereniging in samenwerking met ons genootschap op dinsdag 11 oktober in de ontspanningszaal van het St. Joris Gasthuis een bijeenkomst over restauratievraagstukken. Ruim honderd belangstellenden hebben interessante voordrachten beluisterd van de heren H.J. Zantkuyl en ir H. de Vries. Met behulp van een groot aantal dia's belichtte de heer Zantkuyl de problematiek die zich voordoet bij het ontwerpen van plannen tot herstel of wederopbouw van, hoofdzakelijk Amsterdamse, panden die voor restauratie in aanmerking kwamen en komen. Daarbij dient een aantal overwegingen van o.m. economische, historische, financiële en planologische betekenis tegen elkaar te worden afgewogen.

De heer De Vries, die zijn betoog ook met vele dia's toelichtte, richtte zich voornamelijk op het behoud of herstel van stedenbouwkundige kenmerken van wooncentra. Een belangrijk aspect daarbij is de "invulling" met aangepaste nieuwbouw van open plekken in steden en dorpen. Dat daarbij ook In de Veste aan de orde kwam maakte deze lezing extra boeiend.

Een, zij het korte, discussie - het was al ruim elf uur - vormde een geslaagde afsluiting van deze avond.

VRAAG EN AANBOD

Het bestuur stelt zich voor de leden in het vervolg in convocaten gelegenheid te geven oude jaargangen, prentbriefkaarten en dergelijke aan te vragen en aan

te bieden. Indien hiervoor belangstelling bestaat zal derhalve van de eerstvolgende circulaire af een rubriek "Vraag en aanbod" worden opgenomen. Mededelingen voor deze rubriek kunnen worden gezonden aan het secretariaat, Oude Delft 169.

AGENDA

Bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

dinsdag 13 december: drs. J.D. Noordam over een genealogisch onderwerp.

woensdag 11 januari: Bernard Kruysen over onderwater-archeologie.

CONTRIBUTIE

Zoals U weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november.

De contributie bedraagt f. 10,— per jaar; voor het tweede en elk volgend gezinslid f. 6,— per jaar. C.J.P.-kaarthouders betalen, op vertoon van hun kaart, eveneens f. 6,—.

Wij verzoeken de leden, die niet een zgn. gecombineerd lidmaatschap hebben, het door hen verschuldigde bedrag zo spoedig mogelijk over te maken op onze girorekening nr. 58 73 45 t.n.v.: Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum.

Daar het bestuur van de Historische Vereniging Holland voornemens is op haar ledenvergadering in november a.s. een voorstel tot contributieverhoging te doen, verzoeken wij onze leden, die een zgn. gecombineerd lidmaatschap hebben met deze vereniging te wachten met contributiebetaling tot na bovenvermelde ledenvergadering. In de volgende convocaat berichten wij U hoeveel U moet betalen en gaan we nader in op de voordelen van een dergelijk gecombineerd lidmaatschap.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BOEKBESPREKING

Bij gelegenheid van de viering van het 725-jarig bestaan van het Oude- en Nieuwe Gasthuis is door onze voorzitter, de heer G.G. Kunz, in opdracht van dit oudste ziekenhuis in ons land een bijzonder lezenswaardig boekje geschreven.

In een bestek van 80 pagina's heeft schrijver een overzicht gegeven van het roemrijke verleden met al zijn ups en downs van dit ziekenhuis; waarbij de tussen de tekst geplaatste talrijke illustraties bijdragen tot verlevendiging van dit boeiend geschreven stuk lokale medische geschiedenis.

Deze studie laat zich lezen als een historische roman, waarvan echter de juiste geschiedkundige informatie gegarandeerd wordt, doordat regelmatig uit het standaardwerk over dit onderwerp, te weten Oosterbaans "Zeven Eeuwen" (1954), wordt geciteerd.

Voor deze uitgave komt én schrijver én opdrachtgever een welgemeend woord van lof toe.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e Jaargang

— Nummer 3 —

— december 1977

Het bestuur heeft het genoegen U - mede namens het bestuur van de Genealogische Vereniging "Prometheus" van de Technische Hogeschool alhier - uit te nodigen voor een lezing te houden door drs. D.J. Noordam uit Dordrecht, getiteld:

DWARSDOORSNEDEN VAN DE BEVOLKING IN HOLLAND.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 13 december 1977 in de Aula van de Technische Hogeschool, Collegezaal C, Mekelweg 1 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Het gewest Holland is zeer rijk aan lijsten en overzichten, van de late middeleeuwen tot het begin van de negentiende eeuw, waarop een gedeelte van de bevolking met naam en andere bijzonderheden, vermeld staat. Meestal gaat het hierbij, zoals in Delfland in 1680 en in Delft in 1749, om lijsten die met een fiscaal doel zijn samengesteld; soms is de inventarisatie om militaire of administratieve redenen gebeurd.

In de lezing wordt een overzicht gegeven van dit soort lijsten en ingegaan op het gebruik en de verwerking van deze opgaven door en ten behoeve van lokaal-historici en genealogen. Bovendien worden de resultaten van enige onderzoeken, waarin een aantal stedelijke en plattelandlijsten gebruikt zijn, aan de orde gesteld.

Spreker studeerde geschiedenis in Leiden, waar hij ook het doctoraal examen aflegde. Tijdens zijn studie, maar ook daarna, hield hij zich bezig met onderzoek op lokaal-historisch terrein. Nu is hij verbonden aan de Rijksuniversiteit te Leiden en werkt aan een proefschrift over de bevolking van Maasland aan het eind van de Nieuwe Tijd.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

- Gevraagd: Tentoonstellingscatalogus Delfts Zilver - Museum Prinsenhof, 1956. M.N.M. Boers, Papsouwselaan 281, Delft.
- Gevraagd: Materiaal over Delft in de Tweede Wereldoorlog (boeken, pamfletten e.d.)
R. Roosnek, Meermanstraat 10, Delft, tel. na 18 uur: 126825.
- Gevraagd: Prentbriefkaart gezicht in Den Haag (naar een schilderij van Klinckenberg), gemerkt C 112; lichtdruk J.M. Schalekamp, Buiksloot. Links stelt Oude Delft met Gemeenlandshuis voor, rechts is fantasie of andere stad.
S. Schillemans, p/a Oude Delft 169, Delft.
- Gevraagd: Graft, Dr. C. Cath. van der; Nederlandsche Volksgebruiken bij hoogtijdagen.
Niermeyer, Dr. J.F.: Delft en Delfland. Hun oorsprong en vroegste geschiedenis.
Jappe Alberts, Prof. dr. W.: Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis.
C. Marico-Groenewegen, Wilhelminalaan 121, Delft, tel.: 562998.

AGENDA

Bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

woensdag 11 januari: Bernard Kruysen over onderwater-archeologie;

dinsdag 21 februari: Mevr. drs. H.A. Bosman-Jelgersma over medica en pharmaceutica op de postzegel.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J. Baljeu, Vlamingstraat 44, Delft.

Mevr. J.N. Baljeu-Westdorp, Vlamingstraat 44, Delft.

Ir. F.L.J. van Lamoen, Henry Dunantlaan 71, Delft.

Mevr. J.M. van Lamoen-van Schelven, Henry Dunantlaan 71, Delft.

Mevr. L. Salomons, Fagotstraat 8, Rijswijk.

F.D. Vroon, Maerten Trompstraat 6, Delft.

Mevr. F. Vroon-de Boer, Maerten Trompstraat 6, Delft.

HOLLAND

Bijgaand treft U een folder aan van de Historische Vereniging "Holland".

Daarin staat (nog) vermeld, dat de contributie f. 30,— per jaar bedraagt.

Op de ledenvergadering van deze vereniging, gehouden op 26 november j.l., is besloten de contributie met ingang van 1 januari 1978 te verhogen tot f. 40,— per jaar. De inning zal voortaan niet meer door onze penningmeesteresse geschieden, maar door de penningmeester van Holland zelf door middel van acceptgirokaarten.

De leden van ons genootschap, die tevens lid zijn van "Holland", dus die een zgn. gecombineerd lidmaatschap hebben, genieten een reductie op de contributie van f. 7,50 en zullen derhalve voortaan f. 32,50 moeten betalen aan "Holland".

Namens het bestuur
G.G. Kunz, voorzitter
A.J.H. Rozemond, secretaris.

CONTRIBUTIE

Zoals U weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. De contributie bedraagt f. 10,— per jaar; voor het tweede en elk volgend gezinslid f. 6,— per jaar. C.J.P.-kaarthouders betalen, op vertoon van hun kaart, eveneens f. 6,—.

De door U verschuldigde contributie bedraagt f.

Ik verzoek U dit bedrag zo spoedig mogelijk over te maken op onze girorekening nr. 587345 t.n.v.: "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

J.M. de Wijs-Kamp.

CURSUS OUD SCHRIFT

Begin volgend jaar zullen er in de gemeentelijke archiefdienst van Delft twee gelijklopende cursussen oud schrift gegeven worden - één op maandagavond en één op dinsdagavond, van 7 tot 9 uur.

Aan een cursus, die uit 10 avonden van 2 uur zal bestaan, kunnen maximaal 15 personen deelnemen. Het lesgeld bedraagt f. 75,— per cursus, inclusief lesmateriaal. De lessen beginnen op 9, resp. 10 januari 1978, zodat de cursussen nog voor Pasen zijn afgelopen.

Gegadigden moeten zich voor 1 januari 1978 opgeven bij de gemeentelijke archiefdienst, tel. 133111, t. 2206 of t. 2669.

A.J.H. Rozemond.

EEN ORIGINELE SCHENKING

Er valt de laatste tijd een toenemende belangstelling te constateren voor het genealogisch onderzoek. Een groeiend aantal mensen gaat op zoek naar zijn voorouders. Heimwee naar vroeger tijden en een toename van de vrije tijd kunnen hierbij een rol spelen. Zo ontstaan dan stambomen en vooral kwartierstaten. Bij de laatste gaat men na, wie zijn voorouders waren, dus de (2) ouders, de (4) grootouders, de (8) overgrootouders, de (16) betovergrootouders, enz.

Men ziet, dat zo terugwerkende, het aantal voorouders flink toeneemt. De bibliotheek van Delfia Batavorum werd enige tijd geleden verrast met een originele schenking. Ons lid, de heer M. van der Velden, wonende in Stolzenau aan de Weser, in West-Duitsland, zond ons een door hem samengestelde kwartierstaat van zijn voorouders, waarbij zijn naspeuringen resultaten opleverden tot 13 generaties terug, dat wil zeggen tot omstreeks 1600. Uiteraard zijn er nog open plekken, en naast het uitspreken van onze dank voor zijn schenking wensen wij de heer Van der Velden veel succes met zijn verdere onderzoekingen.

C. Marico-Groenewegen.

SPROKKELINGEN

In aansluiting op hetgeen tijdens de algemene ledenvergadering dienaangaande werd opgemerkt wil het bestuur toch ook in deze rubriek nog even de aandacht vestigen op het z.g. Goudappel-boekje "Delftse historische sprokkelingen". De kwestie is namelijk, dat de continuïteit van de voorgenomen serie publikaties - waarmee aan de wens van zeer vele leden wordt tegemoet gekomen - alleen verzekerd kan zijn als het door de vereniging bij de uitgever gecontracteerde kwantum van een bepaalde publikatie in zijn geheel wordt verkocht. Daarop is de budgettering gebaseerd. Daarom ook is de prijs van de boekjes zo laag mogelijk gesteld.

De decembermaand is de maand van de geschenken. St. Nicolaas maakt zich al weer reisvaardig, of is wellicht al vertrokken, maar de Kerstman staat voor de deur.

Wilt U een van uw familieleden, vrienden of relaties een aardige verrassing bereiden, schenk haar of hem dan het boekje met interessante historische opstellen over Delft en Delftenaren. Het fraai uitgevoerde en rijk geïllustreerde werkje kost u, als lid, slechts tien gulden. Dat is eigenlijk te geef !! Het ligt voor U klaar in het Gemeente-archief, Oude Delft 169 te Delft.

G.G. Kunz.

JAARVERGADERING

Ongeveer zeventig belangstellenden woonden de algemene ledenvergadering bij die op maandag 7 november werd gehouden in "Het hart van Delft".

Na de opening door de voorzitter volgde de voorlezing van de notulen van de jaarvergadering van 25 november 1976 en van de jaarverslagen van de secretaris, de bibliothecaresse, de secretaris van de archeologische werkgroep en de penningmeesteresse.

Bij monde van de heer J. Grakist bracht de kascontrole-commissie verslag uit van haar bevindingen inzake de stand van onze financiën. De commissie had alle bescheiden, boekingen en verantwoordingen in orde bevonden en bracht de penningmeesteresse lof voor haar overzichtelijke en accurate beheer.

Van het bestuur waren aftredend drs A.J.H. Rozemond (secretaris) en dr M.A. Verschuyf (algemeen adjunct). Beiden hadden zich herkiesbaar gesteld.

Aangezien van de kant van de leden geen kandidaten voor de vacatures waren gesteld, werden beide bestuursleden bij acclamatie herkozen.

Wat de kascontrole-commissie betreft: de heer ir J.B. Marée was aftredend en niet herkiesbaar. In zijn plaats werd, overeenkomstig het bestuursvoorstel, benoemd de heer P.A.L. Brinkman, zodat de commissie thans als volgt is samengesteld: de heer J. Grakist (aftredend 1978), mevrouw G. Jansen-Verkuyl (aftredend 1979), de heer P.A.L. Brinkman (aftredend 1980).

Ten aanzien van de verdere mededelingen van het bestuur kan nog worden opgemerkt, dat de leden, die niet tevens lid zijn van de Historische Vereniging Holland, in de pauze hun contributie konden voldoen, voor zover ze zulks nog niet hadden gedaan.

De voorzitter bracht vervolgens nog eens de publikatie van de heer Goudappel "Delftse historische sprokkelingen" onder de aandacht van de leden. Met het oog op de naderende feestdagen beval hij de koop van het boekje, dat zich uitstekend leent om ten geschenke te geven, in de aandacht aan. Velen gaven aan die oproep gehoor. In de pauze werden enkele tientallen boekjes verkocht, die door de heer Goudappel persoonlijk van zijn handtekening werden voorzien. Enkele aanwezigen maakten van de rondvraag gebruik.

Na de pauze hield voorzitter G.G. Kunz, oud-hoofdredacteur van de Delftsche Courant, een causerie over de geschiedenis van deze plaatselijke krant, waarbij hij een aantal dia's vertoonde van enkele bijzondere exemplaren, van de redactie, administratieve en technische afdelingen uit de jaren zestig, toen de Delftsche Courant nog een zelfstandige en volledige krant was, alsmede van het moderne bedrijf van Sijthoff Pers, uitgeefster van de Delftsche Courant, in Den Haag en de Plaspoelpolder in Rijswijk.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Zoals bekend mag worden verondersteld, is Delft en met name het Oude- en Nieuwe Gasthuis in het bezit van een vieraal schilderijen, die vooral uit medisch-historisch oogpunt bezien, van grote importantie zijn.

Het oudste van deze schilderijen, gedateerd 1617, is van de hand van de Delftse schilders Michiel en Pieter van Mierevelt, vader en zoon, en stelt voor de stadsanatomy Willem van der Meer, bezig met het ontleden van een lijk. Hij is hierbij op het schilderij omgeven door een groep Delftse medici, terwijl het gehele gebeuren zich afspeelt in het theatrum anatomicum, dat: "eertijds was gelegen aan de zuidzijde der Oude Kerk, ter plaatse van ouds het Font genaamd, daer men de kinderen placht te Doopen".

Op de voorgrond van dit schilderij staat op de tafel een brandende kaars in een fraaie koperen kaarsenhouder.

Dit detail is ook op verschillende andere schilderijen, etsen en tekeningen, die een anatomieles tot onderwerp hebben, weergegeven.

Nu heeft de brandende kaars een zinnebeeldige betekenis die nauw verbonden is met het Leven; en in die betekenis zou men ook op dit schilderij het flakkerende kaarsvlammetje kunnen zien als symbool van het kortstondige en tevens broze leven.

Toch heeft deze brandende kaars bij het ontleden van een kadaver in de 17e eeuw een minder diepzinnige betekenis.

In het kasboek van het
gilde lezen we nl. op 25
november 1655:

"Aan den apotheker Jan
Bogaert voor 40 gemus-
keerde kaarsen, ten
dienste van de anatomi-
satie geleverd
12 gl."

Deze kaarsen waren nl.
met muskus geïmpreg-
neerd en dienden om de
stank, die bij het open-
nen van het lijk ont-
stond, te neutraliseren
of althans minder onaangenaam te maken.

Voor dit zelfde doel ge-
bruikte men ook "ruyck-
balletjes", die een aantal
van de doktoren op het
bovengenoemde schilde-
rij van Van Mierevelt in
de hand hebben.

Men was in deze tijden
nog niet in staat om lang-
durig een lijk zodanig te
conserveren, dat het
reukloos door de ana-
toom kon worden ge-
prepareerd. Om deze
zelfde reden vonden de
openbare secties dan ook
meestal plaats in de win-
termaanden, wanneer
door de koude buiten-
lucht het kadaver minder
snel aan bederf onderhe-
vig was.

Zo heeft de brandende
(muskus)kaars op anatomi-
sche afbeeldingen een
meer praktische dan zin-
nebeeldige betekenis ge-
kregen.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e Jaargang

— Nummer 4 —

januari 1978

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's en film te houden door de heer R.B. Kruysen te Rijswijk, getiteld:

JACHT EN ARCHEOLOGIE

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 11 januari 1978 in de Kapellezaal van het Sint Hippolytus Ziekenhuis, Reynier de Graefweg 11 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Bij een jacht- en foto-expeditie onder water rond de riffen van Ibiza stuit men op de resten van een Romeins wrak uit de tijd van Julius Caesar. Tijdens de expeditie, die van de visvangst moet bestaan, neemt men kennis van de levensgewoonten, het aanpassingsvermogen en de verdedigingsmiddelen van verschillende roof- en inktvissen - alvorens kostbare vondsten te doen uit de Romeinse tijd.

De concertzanger Bernard Kruysen en mevrouw beoefenen al 30 jaar de onderwatersport. Sinds 18 jaar wonen ze twee maanden per jaar op Ibiza, waar ze al menige interessant historische en prachtige archeologische vondsten hebben gedaan, waarover ze aan de hand van dia's en een film een boeiend verhaal hopen te bieden.

AGENDA

De bijeenkomst na deze is vastgesteld op dinsdag 21 februari; dan zal mevrouw drs. H.A. Bosman-Jelgersma spreken over medica en pharmaceutica op de postzegel.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. C. Bruns-Kris, Amalia van Solmslaan 25, Delft.

Mevr. J. Sieben-van den Brink, Charlotte de Bourbonstraat 20, Delft.

K.G. Spiero jr., Poptahof Noord 104, Delft.

VERGADERDATA

Het bestuur ontvangt nog al eens de klacht, dat de lezingen altijd op dinsdagavond worden georganiseerd. Inderdaad komt dit nogal eens voor, maar toch ook op andere dagen. Wanneer we het overzicht van 1977 bekijken zijn er vijf lezingen georganiseerd op dinsdag en zes op andere avonden. We proberen het altijd zo eerlijk mogelijk te verdelen - net zoals we ook trachten steeds in een andere wijk van de stad bijeen te komen - maar we zijn natuurlijk wel afhankelijk van de agenda's van de sprekers en van de zaalverhuurders. We blijven evenwel ons best doen.

Namens het bestuur,

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.H. Rozemond, secretaris.

CURSUS OUD SCHRIFT

De in de vorige convocaat aangekondigde cursussen oud schrift, georganiseerd onder het auspiciem van de Gemeentelijke Archiefdienst, is nog niet geheel volgeboekt.

Begin januari zullen er twee gelijklopende cursussen gegeven worden - één op maandagavond en één op dinsdagavond, van 7 tot 9 uur.

Het lesgeld bedraagt, inclusief lesmateriaal, f. 75,— per cursus, die uit 10 avonden van 2 uur zal bestaan.

Indien u eens een avond verhinderd bent, kunt u gerust de andere avondles in die week bijwonen.

U kunt zich nog opgeven bij de Gemeentelijke Archiefdienst, tel. 015 - 133111, t. 2206 of 2669. De inschrijving staat voor een ieder open.

A.J.H. Rozemond.

TERUGBLIK

Voor een gehoor van zo'n zeventig belangstellenden - leden van Delfia Batavorum en van de Genealogische afdeling van de personeelsvereniging "Prometheus" van de T.H. - hield de historicus drs D.J. Noordam uit Dordrecht op dinsdag 13 december in de aula van de T.H. een causerie over "Dwarsdoorsneden van de bevolking in Holland".

De leek vraagt zich wel eens af: hoe weet men ten naastenbij het inwonertal van steden en dorpen uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd en, in de tweede plaats, hoe is men achter de samenstelling van de bevolking gekomen?

Volkstellingen immers waren er in die tijd niet. Dus heeft men andere bronnen moeten aanboren en zijn informaties langs andere weg moeten verkrijgen.

Daarmee, onder meer, houden genealogen en beoefenaren van de historische demografie zich bezig. Voor hun spuurwerk kunnen zij, ondanks het gemis aan volkstellingen, over allerhande gegevens beschikken. Met name het gewest Holland bezit een ruime collectie lijsten en overzichten van plm 1500 tot 1800 waarop een kwantitatief belangrijk deel van de bevolking met naam en andere bijzonderheden staat vermeld.

Aan de hand van grafieken, in overheadprojectie vertoond, waarop o.m. het bevolkingsverloop van Delft en het omringende platteland in die periode duidelijk werd gemarkeerd, stelde drs Noordam een beeld samen van de fluctuaties in dit verloop, vaak samenhangend met de economische omstandigheden.

Ook het gebied van Delfland betrok hij in deze beschouwing.

Hoe kwam men nu aan de gegevens?

Die destilleerde de onderzoeker uit lijsten met inventarisaties van belastingkundige, dus fiscale aard, administratieve en militaire gegevens. Dat waren de informaties over de tiende penning, de verponding van 1632, het gemaal van 1680, de verponding 1730-1732, de lijst van weerbare mannen 1747, provisioneel middel 1749, het register civique (Franse tijd) uit 1811, lidmatenlijsten van de protestantse en paschantenlijsten van de katholieke kerk. Elk van deze soorten van inventarisatie werd door de inleider gespecificeerd. Tevens werd aangege-

ven hoe de gegevens door de demografen en genealogen worden verwerkt. Interessant waren in deze voordracht ook de overzichten van de bevolkingsaamenstelling (gezinsgrootte, onvolledige gezinnen, weduwnaren en weduwen met kinderen enz.) in het eerder genoemde tijdvak van de steden Leiden en Delft en ter vergelijking het platteland van West-Brabant. Na de pauze ontstond nog een levendige gedachtenwisseling over dit onderwerp.

FAMILIENAMEN

Naar aanleiding van de lezing die drs Noordam heeft gehouden over de vroegere samenstelling van de bevolking van Holland, is het wellicht interessant een en ander te ontleen aan een artikel dat oud-gemeente-archivaris Goudappel in 1946 voor een krant schreef over Delftse familienamen. Hij zegt daarin o.m. dat het bepaald niet juist is te denken, dat wij onze geslachtsnamen pas sedert de napoleontische tijd bezitten. Ook vóór 1812 zijn er tal van familienamen. Maar wel zal de speurder naar familieafkomsten ervaren dat die namen in de zeventiende eeuw niet in de acten worden vermeld.

Als voorbeeld noemt hij een doopacte van 18 januari 1645. Als ouders staan daarin vermeld Arij Cornelisz en Diewertjen Heijndricks. Uit een andere acte blijkt evenwel dat zij voluit Arij Cornelisz Burgerhoudt en Diewertjen Heijndricks van Dijkshooren heetten. Ook de veel voorkomende mening dat toch alleen maar deftige families een geslachtsnaam hadden is onjuist, althans voor wat betreft het westen van ons land.

Met de gedachte dat alle geslachtsnamen eerst van 1811 dateren dient men dus radicaal te breken. Maar er is een andere kwestie. Napoleon heeft er wel degelijk voor gezorgd, dat degenen die nog geen geslachtsnaam en vastgestelde voornamen hadden, deze aannamen. Het keizerlijk decreet van 20 juli 1808 ging daarover en een dergelijk decreet van 18 augustus 1811 legde aan de ingezetenen van de Hollandse departementen de vereiste maatregelen op. Daarop volgde een besluit van de prefect van het departement van de Monden van de Maas, van 24 september 1811 en in vervolg daarop werd op 1 november 1811 door de president van de rechtbank ter eersten instantie te Rotterdam o.a. ook aan de Maire van Delft een register afgegeven ter opneming van de verklaringen van de hoofden van de huisgezinnen wegens het aannemen van geslachts- en voornamen. De genoemde decreten en besluiten richtten zich met name tot de inwoners van Delft, die de joodse godsdienst beleden en verder tot allen die geen familienamen en vastgestelde voornamen hadden. De familienaam die de vader of de grootvader-van-vaderszijde aannam werd aan alle kinderen en/of kleinkinderen gegeven, die verplicht waren deze te voeren. De vader of grootvader moest daartoe de namen van kinderen en kleinkinderen in zijn opgave vermelden. En de betrokkenen, wier vader of grootvader nog in leven was, behoeften dit slechts mede te delen onder opgave van diens woonplaats. Het Delftse register van naamsaanneming, dat berust bij de Gemeentelijke Archiefdienst, bevat slechts vijf acten, die alle dateren van eind 1811. Zij hebben uitsluitend betrekking op joodse families.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e Jaargang

— Nummer 5 —

februari 1978

Het bestuur heeft het genoeg U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid mevrouw drs. H.A. Bosman-Jelgersma uit 's-Gravenzande, getiteld:

POSTZEGELS ALS VENSTER OP DE GENEESKUNDE.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 21 februari 1978 in het Zusterhuis van het ziekenhuis Bethel, Reynier de Graefweg 5 te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Postzegels vervullen al lang niet meer de functie van louter zegels voor de frankering. Elk land, hoe klein ook op de aardbol, geeft zijn eigen postzegels uit. Dat land deed een nieuw gilde ontstaan: het gilde van de postzegelverzamelaars. Nu kan men postzegels ook selecteren naar motief en afbeelding. Zo'n rangschikking noemt men beeldfilatelie. De keuze van het onderwerp is vanzelfsprekend afhankelijk van de persoonlijke interesse, die zuiver hobbyistisch kan zijn, maar ook beroepsmatig. Door de beeldfilatelie kan een geheel andere, frisse visie op het eigen beroep ontstaan. De postzegel is dan als het ware een nieuw venster op een landschap, dat men reeds kende, maar nu vanuit een andere hoek bezien.

Zo zal spreekster de beeldfilatelie gebruiken om een overzicht in vogelvlucht te geven van de ontwikkeling der geneeskunde en farmacie, een overzicht, dat verrassend compleet is en af en toe een iets ander licht werpt op zaken, die al zo lang bekend leken.

Mevrouw Bosman studeerde farmacie te Leiden en was voor haar huwelijk assistente van professor Steenhauer, hoogleraar in de toxicologie - de leer der vergiften. Ze heeft reeds enige publikaties op historisch-farmaceutisch gebied op haar naam staan en is thans bezig met een studie over de Delftse apothekers. Vijftien jaar geleden startte zij met haar hobby: het verzamelen van postzegels gerangschikt naar onderwerpen als geneeskrachtige planten en kruiden, apparatuur bij apotheken en belangrijke wetenschapsmensen uit de wereld van de farmacie. Haar collectie op dit specialistisch terrein omvat nu enige duizenden zegels. Haar gevoel voor systematiek komt haar ook van pas in het dagelijks leven als apotheker in 's-Gravenzande.

CONTRIBUTIE

De penningmeesteresse verzoekt de leden, die zulks nog niet hebben gedaan, hun contributie over het verenigingsjaar 1977/1978 over te maken op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum" te Delft.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- donderdag 30 maart : K. Nielsen Gerlach over het oude Egypte.
- donderdag 27 april : J. Blok en D.H. ten Grotenhuis over de Delftse tram.
- woensdag 17 mei : Prof. mr. dr. C.A. van Swigchem over Zierikzee.

De jaarlijkse excursie, die ons naar Zierikzee zal voeren, zal hoogstwaarschijnlijk plaatsvinden op zaterdag 20 mei.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J.H. Berghout, Wilhelminastraat 90, Berkel-Rodenrijs.

Mevr. H.M. Bogaart-Siderius, Elzenlaan 11, Delft.

H.W. du Clou, Dirklangenstraat 59, Delft.

Mevr. C.M. Muller-van Mullem, Nieuwe Plantage 50, Delft.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd:

documentatie en voorwerpen Tweede Wereldoorlog in het algemeen en over Delft in het bijzonder. Eventueel ruilmateriaal in de vorm van boeken e.d. over de oorlog voorhanden.

R. Roosnek, Meermanstraat 10, 2614 AJ Delft, tel.: overdag 56 93 43, t. 2026 en 's avonds 12 68 25.

WERKGROEP RESTAURATIE T.H.

De werkgroep Restauratie van de afdeling der bouwkunde van de T.H. nodigt U uit voor het bijwonen van de volgende lezingen:

14 februari	H.J. Zantkuijl	: "Uitzichtplaten en uitzichttorens aan en op oude stadshuizen".
4 april	Th. Haakma Wagenaar	: "Religieuze architectuur in de middeleeuwen".
18 april	C.L. Temminck Groll	: "Auto en architectuur". Over relaties tussen ontwikkelingen in de autovormen en in de architectuur.
2 mei	F. Kipp	: "Bouwhistorisch onderzoek". Bevindingen bij een onderzoek aan het pand Wed 5-7 te Utrecht.
16 mei	C.L. Temminck Groll	: "Wanorde in de ordes". Voorbeelden van vrij omspringen met vormen uit de ordeboeken.

De lezingen worden gehouden in de Aula van de T.H., Mekelweg 1 te Delft.
Aanvang 20 uur.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Concertzanger Bernard Kruysen is niet alleen een "meester op de vokale wapens", met internationale faam, hij is tevens een expert op het gebied van de onderwaterjacht en -archeologie en daarbij ook een zeer vakkundige fotograaf en filmer.

Over zijn loopbaan en prestaties als zanger willen wij het in dit stukje niet hebben; echter wel over die andere bezigheden, die hij al zo'n dertig jaar als hobby beoefent: tot in de perfectie!

Dat die waardering algemeen was bleek wel uit het ovationele applaus, dat het echtpaar Kruysen op woensdagavond 11 januari in de sfeervolle zaal van het St. Hippolytusziekenhuis ten deel viel, na afloop van de voordracht die zij hielden voor een verheugend groot aantal leden van ons genootschap.

Hun zomervakanties brengen zij jaar-in-jaar-uit door op en rond het Spaanse eilandje Ibiza, voornamelijk bij twee hoog uit zee oprijzende rotsen, die een dankbaar en boeiend werkterrein vormen voor een beoefenaar van het diepzee-duiken. Want daar onder de waterspiegel, waar - zoals de titel van hun film zegt - "de blauwe stilte" heerst, leeft een fascinerende wereld van een kleurige fauna: roofvissen, met een gewicht van zo'n 25 kilo, waarop trefzeker met het harpoengeweer wordt gejaagd, inktvissen, variërend van minuscule slangetjes tot de vervaarlijke octopus toe, tal van schaaldieren, zee-anemonen enz.

Maar ook wordt intensief gespeurd naar voorwerpen en overblijfselen van archeologische betekenis, naar de resten van vroeg-historische schepen die op deze rotsen te pletter zijn geslagen en met hun waardevolle inhoud naar de bodem van de zee, op een diepte van dertig a veertig meter, zonken. Daar hebben de heer Kruysen en enkele vrienden in de loop van de jaren tal van belangwekkende vondsten gedaan, voornamelijk romeinse amforen, merendeels in scherven door de explosies van het dynamiet waarmee de Spaanse vissers, illegaal, hun bedrijf uitoefenen. Maar na langdurig en dieper graven brachten zij ook tal van onbeschadigde exemplaren naar de oppervlakte. Ook vonden zij delen van metalen voorwerpen (kannen b.v.) die na een zorgvuldige reiniging interessante afbeeldingen bleken te bevatten.

Van al deze onderwater-speurtochten heeft het Kruysenteam met speciale camera's een keur van fascinerende dia's gemaakt, waarbij de inleider zelf een boeiend verhaal afstak. Na de pauze gaf mevrouw Kruysen een interessante toelichting bij de film, die men van deze spectaculaire hobby heeft gemaakt.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e jaargang

— Nummer 6 —

— maart 1978

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's, te houden door ons medelid de heer K. Nielsen Gerlach, arts te Delft, getiteld:

GREPEN UIT HET DAGELIJKS LEVEN IN HET OUDE EGYPTE.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 30 maart 1978 in Het Open Hof, Storklaan 1 (hoek Ruys de Beerenbroucklaan) te Delft.

Aanvang 20 uur.

THEMA

Het is interessant te ervaren hoe men zo'n 4000 jaar geleden leefde en dan tot de conclusie te komen, dat er zelfs nu veel bij het oude is gebleven én dat men toen al zo modern leefde. Egypte was zijn tijd wel heel ver vooruit.

Ook voor Egypte geldt, dat wat men er van weet, uit de nalatenschap afkomstig is, te weten uit geschriften op papyrus, potscherven of hout, uit de muurafbeeldingen in graven en tempels en uit mondelinge overlevering. Verdere opgravingen zullen zeker nog gegevens verschaffen over wat thans nog niet geheel duidelijk is.

Al met al blijft "het geschenk van de Nijl" een boeiend land.

De heer Nielsen Gerlach studeerde medicijnen in Amsterdam en Rotterdam, waarna hij zich als huisarts te Delft vestigde. Zijn grootste hobby was toen de fotografie.

Vijf jaar geleden werd zijn belangstelling voor Egypte gewekt door een cursus kunstgeschiedenis van Pierre Jansen. Hij werd gegrepen door het feit, dat er in zo'n pril begin der beschaving een land te vinden was, dat al zo vergaand was ontwikkeld. Met Pierre Jansen is hij tweemaal naar Egypte geweest en later zelf nog een keer. De fotografie heeft toen - gezien de uitgebreide collectie dia's - goede diensten bewezen.

AGENDA

Er moesten enige wijzigingen aangebracht worden in de data van de komende bijeenkomsten. Deze zijn thans vastgesteld op:

Maandag 24 april: J. Blok en D.H. ten Grotenhuis over de Delftse tram.

Woensdag 17 mei: Prof. mr. dr. C.A. van Swigchem over Zierikzee.

De jaarlijkse excursie, die ons naar Zierikzee zal voeren, zal niet plaatsvinden op 20 mei, maar op vrijdag 2 juni en zaterdag 3 juni; twee mogelijkheden dus.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevrouw A. Overbosch-Brunsting, Jaagpad 62, Rijswijk.

Mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bestels, Hof van Delftlaan 131, Delft.

WERKGROEP RESTAURATIE T.H.

De in de vorige convocaat aangekondigde lezing van de heer F. Kipp zal niet op 2 mei worden gehouden, maar op donderdag 9 mei - zelfde plaats en tijd.

OUDE EN NIEUWE GASTHUIS

Van het boekje "Oude en Nieuwe Gasthuis, 1252 - 1977", verschenen ter gelegenheid van het 725 jarig bestaan van het ziekenhuis, zijn enkele exemplaren te koop à f. 10,-; te verkrijgen bij het secretariaat en op de lezingen.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK

Voortaan zullen de aanwinsten van de bibliotheek sneller worden bekendgemaakt, d.w.z. er wordt niet meer gewacht tot er een pagina-grote lijst van is. Hieronder volgt de eerste opgave van vijf aanwinsten.

Te zijner tijd zal de vierde aanvullingslijst op de catalogus aan de bibliotheek-tafel verkrijgbaar zijn.

Aanwinsten:

- 414 KUNZ, G.G.,
Oude- en Nieuwe Gasthuis, 1252 - 1977. Delft, z.j. (1977).
- 415 VULSMA, R.F.,
Burgerlijke Stand, Bevolkingsregister en Genealogie. Naarden, z.j.
- 416 HET GULDEN VLIES,
Vijf eeuwen Kunst en Geschiedenis. Tentoonstelling in Brugge, 14 juli - 30 september 1962. Brugge, 1962.
- 417 DELFT,
heden, verleden en toekomst. De Bouwrevue, jg. 1957, nr. 2.
- 418 DELFT.
Historisch Stedebouwkundig Onderzoek. Rapport 1955.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Een helaas niet groot maar wel belangstellend en aandachtig aantal leden, woonde op dinsdag 21 februari in het Zusterhuis van het ziekenhuis Bethel de cause-rie met diavertoning bij van mevrouw drs H.A. Bosman-Jelgersma, apotheker in 's-Gravenzande, over "Postzegels als venster op de geneeskunde".

Haar interesse voor de filatelie in relatie tot de farmacie ontstond een jaar of vijftien geleden toen ze enkele zegels onder ogen kreeg die direct of zijdelings met haar studie en beroep te maken hadden. Uit de voorzichtig opgezette hobby groeide tenslotte een verzameling die enige duizenden zegels omvat en die zeker voor ons land als uniek mag worden beschouwd.

Beeldfilatelie is een vorm van postzegels verzamelen die reeds in de grondvorm sterk afwijkt van het traditionele collectioneren op landen, op de postzegels waarvan het getal (de frankeerwaarde) doorgaans alleen wordt gecompleteerd door de afbeelding van het staatshoofd. Althans zo was het in het begin. Later kwamen er zegels in omloop met afbeeldingen van gebeurtenissen, herdenkingen, humanitaire doeleinden enz.

De zuivere beeldfilatelie heeft een sterk bepaalde opzet: het verzamelen van zegels volgens een bepaald motief, waarbij de afbeelding uitgangspunt is. Dat was en is het geval bij de inleidster, die, dank zij de grote verscheidenheid van fraaie, door haar man gemaakte en geprojecteerde, dia's een boeiend beeld schetste van de ontwikkeling en de facetten van de farmacie en haar grote figuren, van af de Oudheid tot op de dag van heden.

De reeks vormde uiteraard slechts een kleine selectie van de zegels die in haar bezit zijn, maar die was wel zo samengesteld, dat men een goede indruk kreeg van hoogtepunten uit de lange historie van de medische en farmaceutische ontwikkeling.

Een interessante noot op deze avond vormde de kleine expositie van zegels die betrekking hebben op broodschimmels en antibiotica, die ons medelid, de heer Verveen van Gist-Brocades in de zaal had ingericht.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e jaargang

— Nummer 7 —

april 1978

Het bestuur heeft het genoeg U uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

Op maandag 24 april voor een lezing over de Delftse tram;

Op woensdag 17 mei voor een lezing over Zierikzee;

Op vrijdag 2 juni en zaterdag 3 juni voor een excursie naar Zierikzee.

Voor de excursie en de daarmee samenhangende lezing ontvangt U geen aparte convocaat meer.

* * * * *

EERSTE LEZING

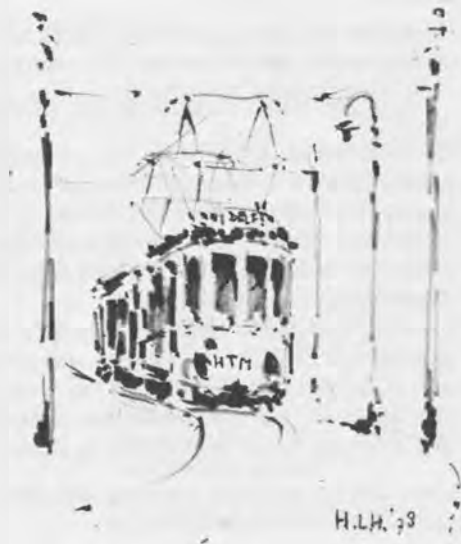
Onze stadgenoten de heren J. Blok en D.H. ten Grotenhuis zullen een lezing met dia's en film houden, getiteld:

112 JAAR TRAMS TUSSEN DELFT EN DEN HAAG.

In 1866 begon tussen Den Haag en Delft de eerste "intercommunale" tram van Nederland zijn bestaan. Na een wat aarzelande start toch een "blijvertje".

In al die jaren is er heel wat met die Delftse (of Haagse?) tram gebeurd; genoeg om avonden over te praten Nu is echter een korte rit door de historie voorzien, begeleid door dia's uit de collectie van de heer Blok.

Het "verre" verleden, het nabije verleden, het heden en wellicht een beetje toekomst zijn de halteplaatsen; de relatie tussen de tram en Delft is de route.

Het ligt in de bedoeling de avond te besluiten met een gefilmde rit met het materieel dat 40 jaar lang trouw de dienst verzorgde en voor vele Delvenaren nog steeds "de" tram zal zijn.

De heer Blok woonde als jongen bij de Hoornbrug en de Delftse tram werd dus al gauw een goede bekende voor hem, temeer daar hij in zijn vrije tijd ook veel te vinden was in de nabij gelegen remise 's-Gravenmade. Thans is hij een enthousiast verzamelaar van alles wat speciaal met de Haagse tram te maken heeft; modelbouw is tevens een van zijn vrije-tijdsbezigheden.

Tot de ambtelijke taak van de heer Ten Grotenhuis, verbonden aan de Dienst van Openbare Werken alhier, behoren het heden en de toekomst van het openbaar vervoer in Delft.

De interesse in verleden en heden van het railbedrijf (trein en tram) ligt in de persoonlijke sfeer. Dat de civiele studie - T.H. Delft - leidde tot ook vakmatige bemoeienis met trams, was niet gepland; overigens wordt men toch gedwongen vak en hobby in dezen te scheiden. Deze lezing zou daarop een uitzondering vormen, het is echter toch de bedoeling verleden en heden door de pauze te laten scheiden!

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op maandag 24 april 1978 in Het Hart van Delft, Vlamingsstraat 44/Rietveld 109 te Delft.
Aanvang 20 uur.

TWEEDE LEZING.

Vooruitlopend op de jaarlijkse excursie zal Prof. mr. dr. C.A. van Swigchem uit Amsterdam een lezing met dia's verzorgen, getiteld:

ZIERIKZEE: EEN STAD IN BEWEGING.

Het is de bedoeling na te gaan hoe de geschiedenis van Zierikzee zich in het grondplan en in de bouwkunst van de stad manifesteert. Daarbij zal worden ingegaan op de rijke verscheidenheid aan bouwkundige details en ornamenten en op de verschillende stijlen van de woonhuisgevels, maar ook op de aanleg van de stad als geheel en op het verschil in herkomst en karakter van de diverse straten, stegen en pleinen.

Zierikzee heeft in de loop van de eeuwen een ontwikkeling doorgemaakt tengevolge waarvan het zwaartepunt - economisch en bouwkundig - zich verplaatste van West naar Oost. Eerst lag het in de naaste omgeving van de St. Lievensmonstertoren, later in de buurt van de Meelstraat en Dam - waar het stadhuis nog te vinden is - en tenslotte bij de Oude Haven.

Daarnaast zal aandacht worden geschonken aan de problematiek van een monumentenstad in de moderne tijd.

Zierikzee heeft nog niet zo lang geleden in een snel tempo een omschakeling meegemaakt van "slapende provinciestad" naar moderne toeristenstad. Er werd en wordt gestreefd naar passende bestemmingen voor de monumenten, naar een goede opvang van de vreemdelingen en naar nieuwbouw die het karakter en de sfeer van de oude stad niet verstoort. Uiteraard zijn daarbij diverse punten voor discussie vatbaar; zo'n discussie moet dan ook na afloop van de voordracht mogelijk zijn.

Dr. van Swigchem is hoogleraar in de geschiedenis van de bouwkunst aan de Vrije Universiteit te Amsterdam; daarvoor was hij een tijdlang verbonden aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op woensdag 17 mei 1978 in Wooncentrum Abtswoude, Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

Op vrijdag 2 juni en zaterdag 3 juni 1978 zal een **EXCURSIE NAAR ZIERIKZEE** worden gehouden.

Het programma ziet er als volgt uit:

Het vertrek uit Delft is vastgesteld op half negen. De bussen staan gereed op de Paardenmarkt.

De tocht voert U via Goedereede, waar gelegenheid gegeven zal worden een kopje koffie te drinken en een korte rondwandeling door het dorpje te maken, naar Zierikzee, waar de lunch wordt gebruikt.

De terugtocht wordt om vier uur aanvaard, zodat U om vijf uur terug zult zijn in Delft.

Op vrijdag 2 juni zullen in Zierik-

zee het stadhuis en het stedelijk museum worden bezocht en kan een rondwandeling door de stad worden gemaakt.

Op zaterdag 3 juni zullen, naast de rondwandeling, het Burgerweeshuis en het Maritiem Museum worden bezichtigd.

Daar de tocht per autobus wordt gemaakt is het aantal deelnemers per dag beperkt tot 50 personen. De kosten bedragen f. 32,50 per lid en f. 35,00 per in-
troduc ; alles inbegrepen.

U kunt zich voor   n van deze tochten opgeven tijdens de op 24 april en 17 mei te houden bijeenkomsten of door bijgaande strook ingevuld op te zenden aan de penningmeesteresse van het genootschap, Charlotte de Bourbonstraat 10 te Delft, onder gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op postrekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Bavorum" te Delft.

Uiterste inschrijfdatum: 17 mei a.s.

Indien U een dieet moet volgen, kunt U dit opgeven.

LEDEN:

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. M.F.M. Arkesteijn, Hazenlaan 20, Delft.

Dr. Ir. P.J. Bakker, Van Speykstraat 10, Delft.

A.H. de Jongh, Archipellaan 13, Delft.

Mr. J.H. Schutjes, Holierhoek 10, Schipluiden.

Dr. Ir. A.P. Struijk, Oostsingel 128, Delft.

Mevr. I. Struijk-Hoette, Oostsingel 128, Delft.

Mevr. C.G. Visser-van Zeeventer, Hugo de Grootstraat 30, 's-Gravenhage.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 419 Gemeentewerken Rotterdam. Verslagen van de afdeling Oudheidkundig Onderzoek, 1973. Met bijlagen. Rotterdam, z.j.
- 420 Rapport betreffende de werkzaamheden verricht door de afdeling Oudheidkundig Onderzoek van de Dienst Gemeentewerken Rotterdam, 3e kwartaal 1967. Z.pl., z.j.
- 421 Archeologisch onderzoek i.v.m. de bouw van het Kerkekantoor voor de Nederlandse Herv. Gemeente aan de Oppert en het v.m. Grotekerkplein. Z.pl., z.j.
- 422 Water als vijand, water als vriend. Onbekende schatten uit de waterschappen. Tentoonstelling in "Het Prinsenhof", Delft, 25-11-1977 29-1-1978. Z.pl., z.j.
- 423 STEENSMA, Dr Regn., Verbeeld vertrouwen. Baarn, 1975.
- 424 KAM, J. van de, Shell Journaal van het waterlandschap. Rotterdam, 1977.
- 425 NEDERLANDSE HISTORIEN, Populair tijdschrift voor (streek) geschiedenis, Jg. 11, nrs. 1 t/m 6, 1977.
- 426 OPKOMST EN BLOEI van het Noordnederlandse stadsgezicht in de 17e eeuw. Amsterdams Historisch Museum, 17 juni t/m 28 augustus 1977. Amsterdam, 1977.
- 427 GRONINGEN, Cor van, Meer dan brood alleen. Uitgave t.g.v. het 50-jarig bestaan van de Delftse Stichting voor Sociale Werkvoorziening. Delft, 1978.
- 428 MATUSZ, J., Delfts aardewerk, Amerongen, 1977.
- 429 WEIGELS, Christoff, Abbild- und Beschreibung der Gemein- Nutzlichen Haupt-Stände. Die bibliophilen Taschenbücher. Dortmund, 1977.
- 128 HOLLAND, jaargang 1977.
- 132-10 HENDERIKX, Drs. P.A., De oudste bedelordekloosters in het graafschap Holland en Zeeland. Hollandse Studiën, deel 10, Dordrecht, 1977.
- 51 SPIEGEL HISTORIAEL, jaarg. 12 (1977).

C. Marico-Groenewegen.

MUSEUM PAUL TÊTAR VAN ELVEN

Dit museum, gevestigd in het pand Koornmarkt 67, is vanaf 2 mei a.s. weer voor het publiek toegankelijk.

De Stichting Museum Paul Têtar van Elven werd in 1926 in het leven geroepen bij testament van Mevrouw Pitlo-van Duuren (1852 - 1925), eerder weduwe van de kunstschilder en (hoog-)leraar handtekenen aan de Polytechnische School (voorganger van de Technische Hogeschool) te Delft, Paul Constantin Dominique Têtar van Elven (1823 - 1896).

Het doel van de Stichting is het beheer van museum en collectie en de openstelling daarvan voor het publiek.

Het museum werd in 1926 ingericht met zijn bezittingen in het pand Koornmarkt 67 te Delft; het oude woonhuis van de schilder, waar hij van 1864-1894 gewoond heeft.

Het is een royaal grachtenhuis uit de 18e-eeuw, met in een aantal woonvertrekken duidelijke invloeden uit het midden der 19e-eeuw.

Het doel van het museum is de bezoeker te laten zien de wijze van wonen en leven van een 19e-eeuwse kunstschilder, kunstverzamelaar en (hoog-)leraar in een grachtenhuis te Delft.

In een zevental stijkkamers, gangen en overlopen is in het museum een uitgebreide collectie schilderstukken van Têtar van Elven en zijn tijdgenoten te zien. Verder zijn er 17e-, 18e- en 19e-eeuwse meubelen, een grote verzameling 18e-eeuws chinees porselein en delfts aardewerk, klokken, costuums enz.; in het kort samengevat een complete inboedel.

In februari 1971 dreigde het voor Delft unieke 18e-eeuwse interieur van het pand Wijnhaven 9 verloren te gaan. De eigenaar van dit pand, de Standaard Boekhandel, heeft dit interieur bestaande uit betimmeringen, stucplafonds, marmer enz. ter beschikking gesteld van het museum voor inbouw in het pand Koornmarkt 67, na verkregen toestemming van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Na veel financiële moeilijkheden is deze restauratie in 1976 tot stand gekomen, waardoor het museum verrijkt is met een 18e-eeuwse rijke stijkkamer, een marmeren hallbank met stucdraperie en een alleraardigst stucplafond in een zijkamer.

Tegelijkertijd werd een beveiligingsinstallatie aangelegd die gedeeltelijk werd gesubsidieerd door CRM.

De stichting heeft sinds haar ontstaan met financiële moeilijkheden te kampen gehad. Het nagelaten kapitaaltje is door inflatie en stijgende loonkosten toenevend onvoldoende geweest voor de exploitatie en openstelling.

Om deze redenen moest het museum in december 1969 gesloten worden.

Na 8 jaar overleg met de Gemeente Delft is een modus gevonden om met een

bijdrage van de Gemeente Delft en een eigen bijdrage te komen tot openstelling van het museum.

Het museum is te bezichtigen van medio april tot medio oktober op dinsdag t/m zaterdag van 11 - 17 uur.

Toegang:

Volwassenen f. 1,50, kinderen tot 12 jaar f. 0,25, 65-plussers f. 1,00 en houders CJP e.d. gratis.

H.H. Ressing.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Daar er begin 1575 om politieke redenen haast moest worden gemaakt met de stichting van de Leidse Universiteit - dit alles kreeg zijn beslag in een periode van niet meer dan zes weken -, hadden de curatoren te weinig tijd om verschillende binnen- en buitenlandse geleerden te polsen voor een definitief hoogleraarschap. Derhalve had men besloten te zoeken naar tijdelijke professoren, wier belangrijkste taak zou zijn de inwijding van de Leidse Alma Mater met hun aanwezigheid op te luisteren.

Op 20 januari 1575 besloten burgemeesters en regeerders van Leiden tot dit doel een brief te schrijven aan o.a. Laurens van Oirschot, medisch doctor en als zodanig de eerste academisch gevormde medicus, als gasthuisdoctor aan het Oude- en Nieuwe Gasthuis te Delft benoemd.

De tekst van de brief, gedateerd: Leiden 30 januari 1575, en ondertekend door de curator Hoogeveen luidt als volgt:

"Den Eersamen hoogheleerden seer voorsienigen Heere Mr. Laurens van Oirschot, der medicynen doctoor, residerende tot Delft.

Eersame, hoogheleerde ende seer voorsienige Heere.

Wy en connen uwer Eer. niet ten vollen bedancken van den goeden yver, lust ende arbeyt bij uwer Eer. gedragen ende aengenomen tot vereeringe ende vooringe der nieuwer Universiteyt deser stede. Ende en hebben daeromme niet connen naelaten uwer Eer. bij desen te adverteren, dat den dach van de Inauguratie der voorsz.

Academie opten achtsten dach der toecoemeder maent gedaen sal werden, ende die declamatien ende lessen daernaer gedaen sullen worden, sulcx als by gemeen consent bevonden sal worden best te dienen, ende versoucken daeromme seer ernstelyck by desen, dat uwer Eer. believe jegens denselfden dagh alhier te commen ende ons met eenen te laten weten, waer uwer E. believen sullen gelogeert te worden.

Eersame, hoogheleerde ende seer voorsienige Heere, Onse Heere Godt Almachtich spare uwer Eer. tot voorspoet ende salicheyt.

Uyt Leyden den naestlesten January 1575.

In tegenstelling tot wat men zou verwachten was Laurens van Oirschot benoemd tot hoogleraar in de griekse taalwetenschappen en niet tot hoogleraar in de geneeskunde.

Op een anonieme kopergravure, voorstellende de feestelijke optocht gehouden ter gelegenheid van de inwijding van de universiteit op 8 februari 1575, staat ook Van Oirschot afgebeeld.

Hij heeft echter nimmer in Leiden college gegeven en is ook op geen andere wijze verbonden geweest aan de jonge universiteit.

Hij is als: "... een goet legaal ende ghetrou doctor medicine" in Delft gebleven.

Dr H.L. Houtzager.

Detail van een anonieme kopergravure, voorstellende de inwijdingsoptocht, die gehouden werd ter gelegenheid van de stichting van de Leidse Universiteit op 8 februari 1575. (Academisch Historisch Museum te Leiden).

TENTOONSTELLING

In het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, is een tentoonstelling ingericht getiteld:

VERVOER IN - NAAR - VAN DELFT

Met veel illustraties van vaartuigen, koetsen en auto's, modellen van fietsen en trams (lijn 1), affiche's en ander reclamemateriaal is gepoogd een overzicht te geven van de vele vervoersmogelijkheden, die Delft heeft gekend in de loop der eeuwen.

Ook is aandacht besteed aan de problematiek van de 19de eeuw - concurrentie tussen de vervoermiddelen - en die van de 20ste eeuw met de "tegenstrijdige" leuzen: Blij dat ik rij - houdt U mobiel - blij, dat ik fiets - enz.

De tentoonstelling, die tot 8 juni a.s. duurt, is ingericht in de hall en in de voorzaal van het gebouw. In de hall hangt voornamelijk fotowerk; in de voorzaal zijn de originele stukken geëxposeerd. Belt U gerust aan, dan kunt U tevens het rijk geïllustreerde boekje inzien, dat hetzelfde onderwerp behandelt en dat daar te koop is voor f. 2,50 per stuk.

De tentoonstelling is geopend 's maandags van 13.30 tot 17.00 uur; dinsdags, woensdags en vrijdags van 9.00 tot 17.00 uur en donderdags van 9.00 tot 22.00 uur.

U bent van harte welkom.

A.J.H. Rozemond.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e jaargang

— Nummer 8 —

september 1978

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid ir. H.H. Vos te Delft, getiteld:

IN DE WAAG OVER DE WAAG.

De lezing wordt georganiseerd in het kader van de viering van het eerste lustrium van de Culturele Gemeenschap Delft en zal plaatsvinden op woensdag 27 september 1978 in de Waag, Markt 11 te Delft.

Aanvang 20 uur.

M. L. HOUSSAGER '58

THEMA

De laatste jaren is er veel gebeurd in de omgeving van de Camaretten. Markt 2 - 4 is gerestaureerd, de Waag verbouwd tot theater en de Kaak- en Warmoesbrug gerenoveerd. Daarbij zijn heel wat opgravingen verricht, die vele interessante gegevens hebben opgeleverd over de - vooral oudste - geschiedenis van Delft. Spreker zal met de Waag als uitgangspunt een en ander vertellen over wat de grond heeft prijsgegeven.

Ir. H.H. Vos, voorheen adjunct-directeur van de Dienst van Openbare Werken te Delft, is thans directeur van Gemeentewerken te Leiden en onder meer voorzitter van de gemeentelijke coördinatiecommissie archeologie van Delft.

CONTRIBUTIE

Met ingang van het nieuwe verenigingsjaar, dat - zoals U weet - aanvangt op 1 november a.s., zal de contributie geïnd worden door middel van acceptgirokaarten. U wordt vriendelijk doch dringend verzocht alleen deze kaarten hiervoor te gebruiken en te wachten met betalen, totdat U hem heeft ontvangen.

AGENDA

De bijeenkomst na deze is vastgesteld op dinsdag 31 oktober. In samenwerking met de Genealogische Vereniging Prometheus van de Technische Hogeschool zal een lezing met een genealogisch onderwerp worden georganiseerd.

STATUTEN

In verband met de invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek moet het genootschap om de voor onze vereniging meest geschikte vorm van rechtspersoonlijkheid te verkrijgen zijn statuten laten opnemen in een notariële akte, die ingeschreven moet worden in het zgn. Verenigingsregister, dat berust bij de Kamer van Koophandel. Dit was voor het bestuur aanleiding aan enkele leden van ons genootschap te verzoeken na te gaan of de statuten soms eerst gewijzigd moesten worden.

Deze commissie, bestaande uit de heren mr. C.J. van Rossem, mr. H.J. Timman en mr.dr. J. Winsemius, heeft een concept nieuwe statuten gemaakt - waarbij vooral de heer Timman erg veel werk heeft verzet - en met behulp van ons medelid notaris A.B.M. Bensman en zijn medewerker de heer J. Smeets is een voorstel tot wijziging van de statuten geconcipeerd, dat U op de komende algemene ledenvergadering in november ter goedkeuring zal worden voorgelegd. Daar het een kostbare aangelegenheid is alle leden een exemplaar van dit voorstel toe te sturen, wordt U in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van de tekst

— tijdens de bijeenkomsten op 27 september en 31 oktober a.s.

- in de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft.
Openingstijden: maandag van 13.30 - 17.00 uur;
dinsdag tot en met vrijdag van 9.00 - 17.00 uur;
bovendien donderdag van 17.00 - 22.00 uur.

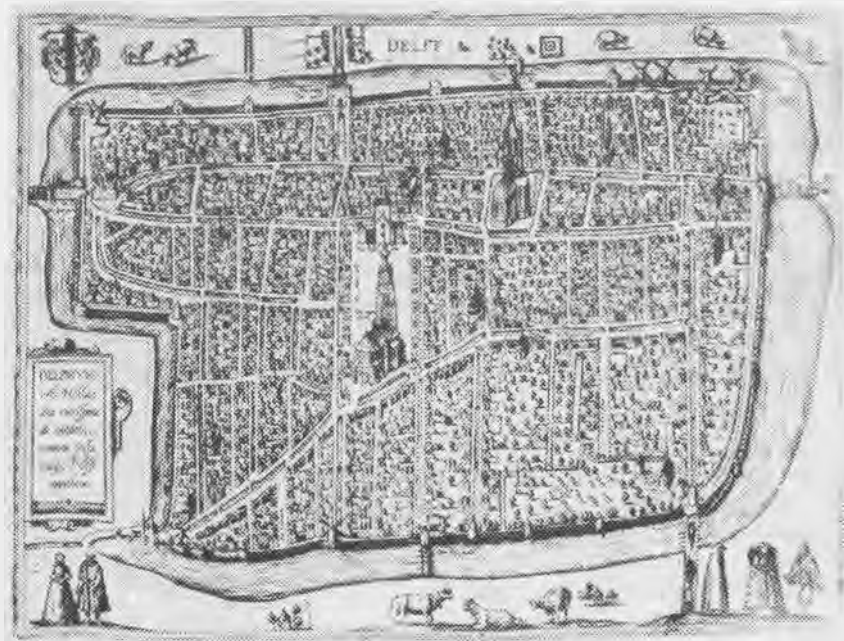
LUSTRUM

In 1980 hopen we het IXe lustrum van ons genootschap te vieren. Om de extra daaraan verbonden kosten te kunnen financieren is het bestuur er in geslaagd een fraaie kleuren-reproductie van de tweede staat van de plattegrond van Delft uit het stedenboek van Braun en Hogenberg ten verkoop aan te bieden.

Georg Braun, kanunnik te Keulen en Frans Hogenberg, een uit Mechelen afkomstige graveur, hebben samen een stedenboek uitgegeven; een volledig exemplaar hiervan bestaat uit zes delen, die tussen 1572 en 1617 het licht zagen. De kaart van Delft komt voor in het derde deel, dat dateert van 1581.

Er zijn twee staten van; twee figuren van de eerste staat zijn nog flauw waarneembaar op de tweede staat.

Meer over de kaart en de atlas kunt U lezen in: Oud Delft; een serie historische publicaties over Delft & Delvenaren, deel IV. Mr. B. van 't Hoff: De oude plattegronden van de stad Delft. Nijgh en van Ditmar, Rotterdam/'s-Gravenhage. De afmetingen zijn met passe-partout 47.5 x 59.5 cm; zonder 34.5 x 47 cm.

De kaart kost f. 6,— voor leden en f. 10,— voor niet-leden en is te verkrijgen op de bijeenkomsten en bij de Gemeentelijke Archiefdienst. (adres en openingstijden zie boven).

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Ir. L.J. van den Berg, Prinses Mariannelaan 48, Voorburg.

Mevr. N.M.W. van den Berg-La Hey, Prinses Mariannelaan 48, Voorburg.

D. den Hengst, Wooncentrum Vijverhof, Zagwijnpad 44, Delft.

Mevr. C. den Hollander-op de Wout, Zzoekowlaan 121, Delft.

Mevr. E.A. Kuyt-Veendorp, Dirk Costerplein 23, Delft.

Mevr. drs. I.V.T. Spaander, De Perponcherstraat 27, 's-Gravenhage.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK-AANWINSTEN

- 430 VRIES Wzn., W. de, J.C. van Marken en "Het Agneteapark" te Delft. Overdruk: Tijdschrift voor sociale geschiedenis, maart 1978.
- 431 VERVOER in, naar en van Delft. Gemeentelijke Archiefdienst, Delft. z.j. (1978).
- 432 STRAATEN, Evert van, Johannes Vermeer. Een Delftse schilder en de cultuur van zijn tijd. 's-Gravenhage, 1977.
- 433 KWARTIERSTATENBOEK, Genealogische Vereniging Prometheus, Technische Hogeschool, Delft. Z.J. (1978).
- 434 MUNTENDAM, Dr. Ir. J., Loon naar werken. Enkele sociale aspecten van het werk van J.C. van Marken. Deventer, 1971.
- 435 KOOLEMANS BEIJNEN, G.J.W. en BEETS, Mr. N., Historisch Gedenkboek der Herstelling van Neêrlands Onafhankelijkheid in 1813. 4 delen. Haarlem, 1912.
- 436 BONEBAKKER, Prof. Ir. J.W., Twee verdienstelijke officieren. Nieuwkoop, 1974.
- 437 BONEBAKKER, Prof. Ir. J.W., De Militaire School te Delft, 1814 - 1828, Oude Delft 49. Causerie voor Delfia Batavorum gehouden op 14 december 1973.

AANGEBODEN

P.J. VERDAM, Een commentaar van Hugo de Groot op de Lex Romana Bur-

gundionum. N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij, 1963.

Prijs f. 25,—.

C. Marico-Groenewegen, Wilhelminalaan 121, 2625 LH Delft (Buitenhof),
tel. 015 - 562998.

C. Marico -Groenewegen.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd:

Materiaal met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder over Delft.

Aangeboden:

Diverse boeken en couranten over deze oorlog, zoals "Het uur U".

R. Roosnek, Meermansstraat 10, 2614 AJ Delft, tel.: 12 68 25.

Gevraagd:

Oud Delft; een serie historische publicaties over Delft & Delvenaren, deel I.

Mr. L.J.F. Wijsenbeek: Delfts zilver - en - A.M. Louise E. Erkelens: Delftse

wandtapijtkunst. Uitg.: Nijgh en van Ditmar, Rotterdam/'s-Gravenhage.

A.J.H. Rozemond, p/a Oude Delft 169, 2611 HB Delft, tel.: 13 31 11.

DE JAARLIJKSE EXCURSIE

Het oude, historisch belangrijke Zierikzee was dit jaar ter afsluiting van het seizoen 1977-1978 uitgekozen voor de jaarlijkse excursie van Delfia Batavorum. Ter inleiding hield prof. mr. dr. C.A. van Swigchem, hoogleraar in de geschiedenis van de bouwkunst aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, op woensdag 17 mei in het wooncentrum Abtswoude een boeiende causerie met diavertoning over "Zierikzee, stad in beweging".

"Gewapend" dus met deze voor-kennis van dit stadje gingen op vrijdag 2 en zaterdag 3 juni zo'n kleine honderd leden met een comfortabele bus naar het Zeeuwse land. De excursie was, voor de eerste keer sedert Delfia Batavorum deze uitstapjes organiseert, verdeeld over twee dagen, aangezien het ondoenlijk zou zijn geweest om met een groot gezelschap rond te wandelen door al die smalle en vaak kronkelige straatjes of gebouwen te bezoeken. Bovendien is zo'n groep dan voor excursie- of rondleider niet te overzien. Deze splitsing is bij de deelnemers (en ook bij bestuur en excursiecommissie) in zo goede aarde gevallen, dat besloten is, zo mogelijk, de excursies steeds over twee dagen te verdeelen.

Nadat de groepen 's morgens om half negen van de Paardenmarkt waren vertrokken werd allereerst koers gezet naar Goedereede, waar koffie werd gedronken in Koningspleisterplaats. Onder leiding van ir. J.J. Raue en, op zaterdag tevens van dr. M.A. Verschuyf, werden in dit nog goed geconserveerde plaatsje, geboortegrond van Adriaan VI, de enige Paus, die de Nederlanden ooit heeft opgeleverd, een aantal markante en soms nog uit de veertiende en vijftiende eeuw daterende geveltjes, zowel voor als achter, bekeken, waarbij de heer Raue deskundige uitleg gaf.

In Zierikzee werd eerst een wandeling door het plaatsje gemaakt, voornamelijk rondom de haven met de prachtig gerestaureerde poorten en poortgebouwen. Daarna was het tijd voor de lunch, die gebruikt werd in het bekende restaurant Mondragon aan de Haven. De bedrijfsleiding had de aardige gedachte de menukaart te laten voorzien van een speciale aanduiding: "Lunch ter gelegenheid van de excursie naar Zierikzee door het genootschap Delfia Batavorum op 2 en 3 juni 1978".

Tot zover waren beide excursies identiek. Aangezien op zaterdag het stadhuis niet kon worden bezichtigd, was een dergelijk bezoek alleen voorbehouden aan de excursanten van vrijdag. Het fraaie complex, stijlvol gerestaureerd en uitgebreid met enkele aangrenzende patriciërswohnungen in dezelfde stijl, werd bezichtigd onder leiding van stadsarchivaris W.H. Keikes. Tevens werd gebruik gemaakt van de gelegenheid het kleine maar interessante museum ("Onder de balken" en "Schouwse tegelkamer") te bezichtigen.

De deelnemers aan de excursie van zaterdag brachten een bezoek aan het oude kerkje van Dreischor, waar de predikant zich als een enthousiast rondleider ontpopte.

G.G. Kunz.

BOEKBESPREKING

EVERT J. VAN STRAATEN (1977) Johannes Vermeer 1632-1675.

Een Delftse schilder en de cultuur van zijn tijd.

's-Gravenhage, Staatsdrukkerij. 85 pag. 107 afb. prijs: f. 15,—.

Aan de talrijke boeken die er over Vermeer en zijn schilderkunst in de loop der tijden zijn verschenen, is thans een nieuw exemplaar toegevoegd, dat de bedoeling heeft om in grote lijnen aan te geven hoe Vermeer geplaatst kan worden in zijn tijd. Het boek beoogt de lezer duidelijk te maken dat zijn werk, afgezien van de artistieke verdiensten ervan, mede het resultaat is van invloeden van historische, literaire, filosofische en religieuze aard.

Daarnaast wil het informeren over het maatschappelijk leven in de 17e eeuw, voorwaar geen geringe opdracht om dit alles in een ruim 80 pagina's tellend boekje samen te persen.

Dat de schrijver er dan ook niet in geslaagd is om aan deze, in de inleiding gestelde eisen te voldoen, is niet zo verwondelijk; de beknopte bibliografie echter geeft richtlijnen aan om de lezer verder te informeren in deze materie.

Het boekje van Van Straaten verdient dan ook voornamelijk een bredere lezerskring wegens de talrijke afbeeldingen die het bevat, welke voor het merendeel goed zijn met uitzondering van een aantal te donker uitgevallen opnamen. Helaas wordt niet van alle afgebeelde prenten en documenten, de literatuurbron en/of archief van herkomst voldoende vermeld.

Wil men een vluchtige indruk krijgen over Vermeer en zijn tijd dan schaffe men zich deze uitgave aan.

Dr. H.L. Houtzager.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Ook in het verleden was de geboorte van een drieling een gebeurtenis die gemoreerd diende te worden. Een enkelvoudige bevalling was in de vorige eeuwen al een gebeurtenis, die niet van gevaar ontbloot was laat staan een bevalling van een meerling.

Aan de talloze complicaties, die bij een geboorte konden optreden was nog weinig te doen; de mogelijkheid van bloedtransfusies en narcose was onbekend, laat staan dat men op de hoogte was van de gevaren van bacteriële infecties etc. Het uitvoeren van een keizer snede was in bijna 100% van de gevallen dodelijk voor de moeder en eindigde veelal ook met het overlijden van het kind omdat de indicatie tot deze ingreep, in hoge uitzondering en nood gesteld, meestal een baby ter wereld bracht die al nauwelijks meer tekenen van levensvatbaarheid vertoonde.

Het ter wereld komen van een drieling was dan ook, zeker als alle drie de kinderen levend werden geboren, een belevenis waarvan zelfs het stadsbestuur in de 17e eeuw op de hoogte werd gesteld.

Uit het verloskundig verleden van de stad Delft zijn een aantal drieling partus bekend gebleven en vastgelegd in de notulen boeken van de Vroede Vaderen. Burgemeesters en vroedschapsleden tastten bij deze gelegenheid in de beurs om door middel van een "pillegift", de ouders bij te springen in de financiële kosten die gemaakt moesten worden bij de geboorte en verzorging van de drie nieuwe wereldburgers.

"Den 6 April 1653 door de Heeren Burgemrn. vereerd aan Jan Heiken en Levientje Jansdr., echte luiden, alhier, tot verval (= voorziening) van de Kraamkosten van voorz. Levientje Jansdr., gelegen (= bevallen) op den 2 dezer van drie jonge zonen, genaamd Abraham, Isaac en Jacob; over welkers Christelijken doop de Stad heeft goed gevonden te staan, vereerd als voren uit Burgemrs. Kastjes: 12 zilveren ducats 37 gl. 16 stuiver.

Verder hebben de voorz. Heeren Burgemrn. mede den voorz. Christelijken doop van de zelve drie Kinderen doen adisteren (= bijwonen) van Stadswege en goedgevonden iedereen van de zelve Kinderen en zonen toe te leggen acht gl. jaarlijksche lijfrenten en ter gedachtenisse".

Een jaar later op 5 maart 1654 beviel Annette Christoffels, die in de Honigspanpoort op 't Rietveld woonde van drie kinderen.

Ze werden op 6 maart in de Nieuwe Kerk gedoopt en kregen de namen Abram, Isaac en Rachel. Hun vader, saaiwerker van beroep, was Dirk Willemsz..

De vroedvrouw Heiltje Goosens had het gemeente bestuur op deze voorspoedige drieling bevalling opmerkzaam gemaakt.

Ook deze drie kinderen kregen dezelfde lijfrente, terwijl de ouders eveneens een tegemoetkoming in de kosten kregen, zoals dit in 1653 ook het geval was geweest.

Een derde voorbeeld van een dergelijke "vereering" vond plaats toen op 26 januari 1655 "Cornelis Jansz., plateelschilder, diens vrouw in de kraam was bevallen der 24 dezer van drie dochteren, gegeven een dubbele ducaat en een zilveren ducaton, uit Burgemrs. Kastje, 13 gl. 3 st. Item gegund voor ieder van de voorz. drie Kinderen een lijfrente van 6 gld. jaarlijks, als in de stadslifrenten-boeken genoteerd en gesteld is".

Deze drie kinderen echter overleden spoedig, zodat de schenking van de lijfrenten daarmede verviel.

Thans in 1978 is van gemeente wegen een bijdrage in de onkosten voor zulk een bevalling niet meer nodig en blijft "Burgemrs. Kastje" gesloten.

Dr. H.L. Houtzager.

CULTUURPRIJZEN VAN ZUID-HOLLAND

De geldprijs van de Culturele Raad van Zuid-Holland voor 1977 is toegekend aan de Westlandse historicus J. Emmens, lid van Delfia Batavorum en meermaalen inleider op avonden van het genootschap, en voor 1978 aan het wooncentrum Abtswoude, dat tevens permanent dienst doet als galerie en cultureel centrum. De bijbehorende bronzen penning werd, met de prijs, op 8 juni in Abtswoude aan beiden uitgereikt door de commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, mr. M. Vrolijk. De penning voor Abtswoude werd in handen gesteld van de directrice, mevrouw J.Y.C. Beckers, voor haar stimulerende activiteiten in het centrum voor wat betreft exposities, concerten, cursussen enz.

Namens Delfia Batavorum woonde voorzitter G.G. Kunz de bijeenkomst en de daarop volgende receptie bij. Vanwege de nauwe en goede relatie met Abtswoude, waar het genootschap elk jaar voor een lezing gastvrijheid geniet, bood hij mevrouw Beckers een platenbon aan.

G.G. Kunz.

Onder auspiciën van het genootschap zal in oktober/november a.s. verschijnen:

DELFTSE WINDMOLENS
van de 13e eeuw tot heden
door
Ellen van Olst en H.W. Boekweit.

Het boek omvat ongeveer 90 pagina's tekst, verlucht met vele afbeeldingen van kaarten en van molenonderdelen, alsmede van molens, die uit het Delftse stadsbeeld zijn verdwenen. De uitgave is een uitgebreide studie over de functie, die de molen in het verleden had in de Delftse economie.

Daar slechts een beperkt aantal exemplaren van het boek voor de leden van Delfia Batavorum voorhanden is, terwijl de prijs, waarvoor het boek in de boekhandel te koop zal worden aangeboden, aanmerkelijk hoger ligt, is het wenselijk dat U, als lid, thans reeds dit unieke boek bestelt door middel van onderstaand formulier.

Inzenden aan:
Secretariaat Delfia Batavorum
p/a Gemeentelijke Archiefdienst
Oude Delft 169
DELFT

hier afknippen

De heer/mevrouw

adres te

bestelt expl. van het boek DELFTSE WINDMOLENS à f. 10,—.

.....
Handtekening.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e jaargang

— Nummer 9 —

oktober 1978

Het bestuur heeft het genoegen U - mede namens het bestuur van de Genealogische Vereniging "Prometheus" van de Technische Hogeschool alhier - uit te nodigen voor een lezing te houden door mejuffrouw drs. Ariëtte Schippers uit Woudenberg, getiteld:

WAT KOMT ER BIJ KIJKEN ALS IK MIJN GENEALOGISCH ONDERZOEK IN EEN PUBLIKATIE WIL VASTLEGGEN ?

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 31 oktober 1978 in het gebouw Technische Natuurkunde van de T.H. alhier. Dat is het gebouw, dat met de Aula is verbonden door middel van een loopbrug. De hoofdingang van het gebouw is aan de kant van de Mekelweg. Het officiële adres is Lorentzweg 1. De zaal (E) ligt op de begane grond.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Er zijn verschillende redenen waarom genealogen niet tot publikatie van hun stamboom overgaan, bijvoorbeeld

- omdat ze het niet leuk vinden, dat anderen zonder meer de gegevens kunnen overnemen, die zij na jarenlange inspanning hebben bijeenvergaaard;
- omdat ze altijd maar hopen eerst nog iets meer te vinden, daarbij veelal over het hoofd ziend, dat publikaties juist vaak nieuwe gegevens opleveren;
- omdat ze niet goed weten hoe ze zo'n publikatie tot stand moeten brengen.

Wat dit laatste punt betreft hoopt mejuffrouw Schippers, zelf publiciste en redactrice van het genealogisch tijdschrift "Mensen van vroeger", U vele nuttige wenken te kunnen geven ten aanzien van de vereisten, waaraan een goede (genealogische) publikatie moet voldoen.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- donderdag 30 november: jaarvergadering met dia's van de excursie naar Zierikzee.
- donderdag 4 januari: dr. G.J. van Kolmeschate over de Walen in Delft.
- woensdag 7 februari: dr. P. Biesboer over Jan Steen;
vooraf film van J.M. van der Schans over hetzelfde onderwerp.

BRAUN-HOGENBERG

In de vorige convocatie is al medegedeeld, dat ten behoeve van de lustrumkas een fraaie kleuren-reproductie van de stadsplattegrond van Delft uit het stedenboek van Braun en Hogenberg ten verkoop werd aangeboden. De kaart is nog steeds verkrijgbaar op de bijeenkomsten en bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft. De kaart kost f. 6,— voor leden en f. 10,— voor niet-leden.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J. van den Berg, Lijsterbeslaan 62, Delft.

A.G.M. Braskamp, Ceramstraat 13-I, Delft.

Th.F. van der Ham, Oostsingel 151, Delft.

H.J. Hueck, Van Kinschotstraat 1, Delft.

Mevr. E.H. Hueck-van der Plas, Van Kinschotstraat 1, Delft.

E.W. van Roessel, Gerbrandylaan 4, Delft.

Mevr. M.A. Romijn, Hendrik Tollensstraat 380, Delft.

Prof. ir. J.W. Sieben, Charlotte de Bourbonstraat 20, Delft.

Mevr. C.S. de Wilde-Koning, Gerbrandylaan 21, Pijnacker.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

AANGEBODEN

P.J. VERDAM, Een commentaar van Hugo de Groot op de Lex Romana Burgundionum, N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij, 1963.

Prijs f. 25,—.

C. Marico-Groenewegen, Wilhelminalaan 121, 2625 LH Delft (Buitenhof), tel.: 015 - 562998.

WERKGROEP RESTAURATIE T.H.

De werkgroep Restauratie van de afdeling der bouwkunde van de T.H. nodigt U uit voor het bijwonen van de volgende lezingen:

24 oktober	J.A.J. Copijn Utrecht	Verzorging van bomen in relatie met monumentenrestauratie.
31 oktober	A. Oosting Utrecht	Bouwen en restaureren in binnensteden.
7 november	C. Hoek Rotterdam	Begraven hofsteden en kastelen.
12 december	C.L. Temminck Groll Utrecht	Monumentenzorg in Polen en Rusland.
19 december	P. Kylstra Utrecht	Geschiedenis van de telecommunicatie en de invloed daarvan op de gebouwde omgeving.

Deze voordrachten worden gehouden in de Aula van de T.H., Collegezaal C, Mekelweg 1 te Delft.

Aanvang 20 uur.

Namens het bestuur,

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

438 HOLLANDER, Jord den, In naam van Oranje. Delft, 1978.
Toneelstuk geschreven ter gelegenheid van het 26e lustrum van het Delftsch Studenten Corps.

439 OORDT, H.L. van, Grotius. Wegbereider voor het nieuwe volkenrecht. Amsterdam, 1925.

- 440 BELGRAVER, H.H., Europa's mooiste dorp. Prentenboek van Den Haag. Den Haag, z.j.
- 441 JONGEDIJK, J.W., Ridderlijke orden in Nederland. Zaltbommel, 1965.
- 442 HAAN, Dr. Tj. W.R. de, (red), Folklore der Lage Landen. Amsterdam, Brussel, 1972.
- 443 LAAK, P.J. ter, Europa's tuin. De geschiedenis van de tuinbouw in het Westland. Zaltbommel, 1975.
- 444 BOO, Drs. J.A. de, Heraldiek. Bussum, 1973.
- 445 FUCHS, Dr. J.M., en SIMONS, W.J., Shell Journaal van Nederlands Folklore, Z.pl., z.j. (1971).

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Onze eerste avond in het nieuwe seizoen droeg een enigermate bijzonder karakter. Delfia Batavorum had namelijk toegezegd een eigen bijdrage te leveren in de reeks activiteiten, die de Culturele Gemeenschap voor de week van 25 tot en met 30 september op touw had gezet, ter viering van het eerste lustrum van de c.g. Aangezien deze evenementen vrijwel alle zouden worden gehouden in De Waag was het verzoek of Delfia Batavorum daarop met een onderwerp zou kunnen inspelen. Wel, dat bleek mogelijk te zijn, aangezien ons lid ir. H.H. Vos, voorzitter van de Coördinatiecommissie Oudheidkundig Bodemonderzoek Delft, zich bereid verklaarde een causerie te houden over het bodemonderzoek dat in en rondom De Waag is verricht, voordat enkele jaren geleden met de restauratie van dit historische pand werd begonnen.

De belangstelling voor deze avond was verheugend groot. Helaas kon niemand van het gemeentebestuur aanwezig zijn, aangezien in het stadhuis een kennismakingsbijeenkomst was belegd van het college van b. en w., de nieuwe raadsleden en de hoofden van dienst van de gemeente.

Wel aanwezig was mevrouw J.H.M. van der Jagt-Toet, sinds de instelling van de C.G. lid van het dagelijks bestuur en de laatste jaren voorzitter. Als verpersoonlijking van de C.G. mocht zij de gelukwensen alsmede een bloemstukje van Delfia Batavorum in ontvangst nemen.

Na afloop van de boeiende causerie, waarbij een grote reeks dia's van de opgravingen en het bodemonderzoek werden vertoond, bracht mevrouw Van der Jagt, namens de C.G. dank aan de heer Vos en aan Delfia Batavorum voor de zeer gewaardeerde inbreng in deze lustrumviering.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

1e jaargang [= 2e Jrg]

Nummer 10 [= Nr. 1] —

november 1978

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 16 der statuten)
op donderdag 30 november 1978 in "Het Open Hof", Storklaan 1 (hoek
Ruys de Beerenbroucklaan) te Delft. Aanvang 20 uur.

Na de pauze zal ons medelid de heer J. Kühn dia's vertonen van de door ons
genootschap georganiseerde excursie naar ZIERIKZEE.

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 16 der statuten) op donderdag 30 november 1978 in "Het Open Hof", Storklaan 1 (hoek Ruys de Beerenbroucklaan) te Delft. Aanvang 20 uur.

AGENDA:

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering van 7 november 1977.
3. Jaarverslagen van secretaris, bibliothecaresse, archeologische werkgroep, publicatie-commissie en penningmeesteresse.
4. Verslag kascontrole-commissie.
5. Bestuursverkiezing.
Aftredend zijn de dames J.M. de Wijs-Kamp en C Marico-Groenewegen (herkiesbaar) en de heer K. van der Zee (niet herkiesbaar).
Het bestuur stelt voor:
— de dames De Wijs en Marico te herbenoemen;
— in de vacature-Van der Zee te benoemen Prof.dr. J.J. van Loef, Westplantsoen 194 te Delft.
6. Verkiezing lid van de kascontrole-commissie.
Aftredend en niet herkiesbaar (artikel 33 huishoudelijk reglement) is de heer J. Grakist. Het bestuur stelt voor in zijn plaats te benoemen de heer D. Wybenga, Amalia van Solmslaan 14 te Delft.
Indien de ledenvergadering hiermee akkoord gaat is de samenstelling van deze commissie als volgt:
Mevrouw G. Jansen-Verkuijl (aftredend 1979)
P.A.L. Brinkman (aftredend 1980)
D. Wybenga (aftredend 1981).
7. Aanbieding van het boek "De Delftse windmolens van de 13e eeuw tot heden" aan de auteurs Ellen van Olst en Harry Boekwijt.
8. Statutenwijziging.
9. Verdere mededelingen van het bestuur.
10. Rondvraag.
Pauze.
In de pauze zullen verscheidene boekjes over Delft ten verkoop worden aangeboden alsmede de stadsplattegrond van Braun en Hogenberg. Tevens kunnen de intekenaars op het molenboek hun gereserveerde exemplaren in ontvangst nemen.
11. Ons medelid de heer J. Kühn te Delft, reproductie-fotograaf bij de T.H., zal de dia's vertonen, die hij gemaakt heeft tijdens de in de maand juni door ons genootschap georganiseerde excursie naar ZIERIKZEE.

AGENDA

De eerstvolgende bijeenkomst na deze zal niet op 4 januari 1979 plaatsvinden, zoals eerder vermeld, maar op 11 januari 1979, omdat op 4 januari de nieuwjaarsreceptie van het College van burgemeester en wethouders is vastgesteld.

De bijeenkomsten na deze zijn dus vastgesteld op:

donderdag 11 januari: Dr. G.J. van Kolmeschate over Walen in Delft.

woensdag 7 februari: Dr. P. Biesboer over Jan Steen; vooraf film van J.M. van der Schans over het zelfde onderwerp.

CONTRIBUTIE

Zoals U weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november.

De contributie bedraagt f. 10,— per jaar; voor het tweede en elk volgend gezinslid f. 6,— per jaar. C.J.P.-kaarthouders betalen, op vertoon van hun kaart, eveneens f. 6,—.

Wij verzoeken de leden hun contributie zo spoedig mogelijk over te maken met gebruikmaking van bijgaande acceptgirokaart.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. B. Hazenberg, Oudraadtweg 9, Delft.

Ir. H.A. Meesters, Paradijsstraat 41, Voorburg.

Mevr. D. Meesters-Bezemer, Paradijsstraat 41, Voorburg.

L.F. Verkroost, Verwersdijk 168, Delft.

P.C. Visser, Bylacker 21, Castricum.

B. van der Wulp, Wezelstraat 82, Delft.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd: Het boek: Het uur U.

Aangeboden: J.H. Oosterloo: Een kwart eeuw Delft.

(P.C. Visser): Delfts bruggen.

Oud-Amsterdam, 1907.

Holland 1963.

A.J. Bosman, Koepoortstraat 7, Delft.

DELFTSE WINDMOLENS

In de pauze tijdens de jaarvergadering is er gelegenheid voor de intekenaars op het molenboek hun gereserveerde exemplaren in ontvangst te nemen. Zij, die niet in de gelegenheid zijn dit te doen, kunnen hun exemplaren na 30 november afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft. De boekjes worden hen toegezonden na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,— per deel en f. 1,70 portokosten per deel) op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van Molenboek(en).

Namens het bestuur:
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BOEKBESPREKING

LUC EEKHOUT (1978) Van Heilige Geestkapel tot Sint Hippolytuskapel. Delft, uitg. Stichting St. Hippolytuskapel. 19 pag. met afb., prijs f. 2,50.

“Wie in Delft op zoek gaat naar middeleeuwse kapellen zal al gauw de kapel op de hoek van de Nieuwstraat en het Oude Delft vinden”, aldus de schrijver Eekhout in zijn inleiding tot een korte en bondige beschrijving van de historie van de Heilige Geestkapel.

Achtereenvolgens wordt de geschiedenis besproken van het H. Geestzusterhuis, gesticht rond 1385; de bouw van de kapel, begonnen omstreeks 1411 en de verschillende functies die dit gebouw in de loop der eeuwen heeft gehad. Sedert juli 1972 is de kapel weer in gebruik voor godsdienstige plechtigheden, waarvoor het aanvankelijk ook was gesticht.

Het is te wensen, dat dit boekje, dat goed gedocumenteerd is en met doorgaans duidelijke tekeningen en fotomateriaal is geïllustreerd, een aanzet is tot een uitvoeriger studie over dit interessante onderwerp; de schrijver behoort zich met het publiceren van deze historische schets hiertoe wel enigszins verplicht te gevoelen.

Van Heilige Geestkapel tot Sint Hippolytuskapel is een uitgave, die we de lezer in alle opzichte van harte aanbevelen.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 2

— | januari 1979

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid dr. G.J. van Kolmeschate te Delft, getiteld:

HUGENOTEN IN DELFT

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 11 januari 1979 in het Wooncentrum voor Ouderen, "Abtwoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Aanvankelijk is de voordracht aangekondigd onder de titel "Walen in Delft". Bovenstaande titel duidt op iets meer bescheiden. Getracht zal worden aan de hand van vrij uitvoerige gegevens over enkele der naar Delft gekomen vluchtelingen, na de opheffing van het Edict van Nantes in 1685, een beeld van hun leven in Delft te schetsen, dat wellicht breder toepasbaar is, dan enkel op een kleine kring.

G.J. van Kolmeschate is gepensioneerd scheikundige van TNO, Delft. Hij is organist van de Waalse kerk alhier, en lid van de Commission de l'histoire des Eglises wallonnes. Hij snuffelt ook, bij herhaling, in archiefstukken, zijn geboorteplaats Zwartsluis, betreffende.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd:

Het schoolleesboekje uit de serie "Lentegroen", waarin voorkomt het humoristisch gedicht, waarvan de beginregels luiden: Twee boerenliën, goedgehartig als een schaaap, maar niet bijzonder schrander ... (enz.). De dichter is waar schijnlijk Laurillard.

Mej. J.F.M. Gerbrands, Van der Heimstraat 35, Delft. Tel.: 015 - 132080.

PUBLIKATIE

De Publikatie-commissie is al weer geruime tijd bezig met de voorbereidingen voor het "jaarboek 1979". In het najaar hoopt de commissie een boek over de gezondheidszorg in Delft in de 17de en 18de eeuw van de hand van dr. H.L. Houtzager het licht te doen zien.

Ook voor de jaren 1980, 1981 en 1982 bestaan reeds gevorderde plannen.

COMMISSIE BEHOUD STADSSCHOON

Op de laatste jaarvergadering is ook ter sprake gekomen of ons genootschap zich moet beperken tot het organiseren van lezingen en excursies of dat het zich ook daadwerkelijk moet bezighouden met het behoud van het stadsschoon - d.w.z. moet het genootschap zijn stem laten horen bij dreigende afbraak, onesthetische nieuwbouw, onverantwoorde verwaarlozing e.d.

Het bestuur heeft, om de mogelijkheden en onmogelijkheden daartoe te onderzoeken, een commissie in het leven geroepen, waarin zich bereid hebben verklaard zitting te willen nemen:

Mevrouw W.M. Vos-de Koning, Oude Delft 54, Delft (voorzitter);

H.W. Boekwijt, Oude Langedijk 20, Delft (secretaris);

W.F. Weve, W.H. van Leeuwenlaan 73, Delft (vice-secretaris);

E.J. Nusselder, van Hasseltlaan 613, Delft (vice-secretaris);

Mevrouw P.A. Elfferich-van den Burgh, Rotterdamseweg 160, Delft;

Dr. ir. K.L. van Schouwenburg, Ruys de Beerenbrouckstraat 6, Delft;

Prof. dr. A.J. Zuithoff, Charlotte de Bourbonstraat 12, Delft.

Wanneer u problemen of suggesties heeft, waarvan u meent, dat ze vallen onder het werkterrein van deze commissie, dan kunt u zich het beste wenden tot de heer Boekwijt.

Wanneer een en ander vastere vorm zal hebben aangenomen zal de commissie u hierover informeren via de convocaten.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- woensdag 7 februari : Dr. P. Biesboer over Jan Steen (1626 - 1679);
vooraf film van J.M. van der Schans over hetzelfde onderwerp.
- maandag 12 maart : N.J. Bosma over Balthasar Gerards, moordenaar en martelaar.
- woensdag 18 april : Ellen van Olst en Harry Boekwijt over de Delftse windmolens.
- maandag 21 mei : Over de Unie van Utrecht (1579 - 1979); de spreker staat nog niet vast.
- dinsdag 5 juni : Prof. ir. H.M. Goudappel over het Bergkwartier in Deventer.
- 9 en 10 juni : Excursie naar Deventer en Diepenveen.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J. Bakker, Mackaystraat 45, Delft.

L.A. Bellekom, Naarderstraat 59, 's-Gravenhage.

Mej. B. Bouwman, van Kinschotstraat 10b, Delft.

Mevr. M.C. Brieër-Sparling, Meermanstraat 138, Delft.

K.A. Citroen, Postbus 10300, Amsterdam.

C.P.M. Franken, Boomaweg 41, 's-Gravenhage.

J. Huisman, Roland Holstlaan 169, Delft.

H. Jansen, Diepenbrockstraat 68, Delft.
J.G.A. Jongeneel, Oranje Plantage 47, Delft.
J. Kooi, Laan van Overvest 31, Delft.
E.J. Nusselder, van Hasseltlaan 613, Delft.
Mevr. J.E. Oppenorth-van der Lee, Roëllstraat 15, Delft.
Mevr. G.E.C. van der Waa-Kardolus, Floresstraat 29, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

DELFTSE WINDMOLENS – BOEKBESPREKING

Van de vijftien windmolens, die Delft ooit heeft geteld, is er thans nog slechts één overgebleven: de ranke, statige molen De Roos aan de Phoenixstraat, daterend uit het begin van de achttiende eeuw. Alle andere molens zijn in de loop der eeuwen, tot in het eerste kwart van deze eeuw, verdwenen; door brand, door verval en afbraak. Eensdeels omdat ze economisch niet rendabel waren, anderdeels omdat ze ten offer vielen aan stadsuitleg en stadsvernieuwing.

Vele eeuwen echter vormden de windmolens mede de basis van het economisch bestel; zij vervulden de rol, die gaandeweg en later werd overgenomen door de fabriekmatige industrie. Daardoor resteert ons thans nog slechts die ene, als monument te boek staande, korenmolen, de laatste uit de reeks tras- en volmolens, watermolens, koren-, mout- en pelmolens, die Delft heeft gekend. Over deze molens, die zo lange tijd, met de torens, het silhouet van de stad hebben bepaald, is - als totaalstudie - nooit veel gepubliceerd. Die taak hebben twee Delftse studenten in de bouwkunde, Ellen van Olst en Harry Boekwijt, enige tijd geleden op zich genomen, als resultaat van een project, waarvoor zij veel bronnenstudie, veelal bij de Gemeentelijke Archiefdienst, moesten verrichten. Die studie, waarvoor uiteraard veel speurwerk nodig was, groeide uit tot een uitgebreide verhandeling, die thans als deel 4 in de reeks historische publicaties van ons genootschap is verschenen.

In een bestek van bijna honderd pagina's, waarbij de tekst wordt verlucht met tal van tekeningen, plattegronden en afbeeldingen, hebben beide jonge auteurs een bijzonder boeiend beeld geschilderd van de Delftse windmolens - van de 13de eeuw tot heden. Daarin wordt aandacht geschonken aan de geschiedenis en plaats in de samenleving van de molen, vanaf de middeleeuwen, de relatie tussen de molens en de Delftse economie en aan de geschiedenis van elke molen afzonderlijk. Een interessant werkstuk, waarmee beiden veel eer inleggen. De uiterlijke verzorging van het boekje, door Editions Rodopi te Amsterdam, verdient eveneens alle waardering.

(N.B.: Zie ook elders in deze convocatie).

G.G. Kunz.

TENTOONSTELLING

In het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft, is tot en met 26 januari 1979 een tentoonstelling te zien over de stadspoorten, die Delft rijk is geweest, onder de titel: "Doe open de poort".

Delft heeft in het verleden acht stadspoorten gehad, waarvan alleen de Oostpoort nog is overgebleven. De expositie laat zien, hoe prachtig de poorten zijn geweest. Er zijn afbeeldingen aanwezig van 18de eeuwse tekeningen, die ook de vroegere situaties weergeven, waarin de poorten zich hebben bevonden, evenals portretten van personen, die min of meer met de geschiedenis van de stadspoorten verbonden zijn geweest.

De toegang tot de tentoonstelling is gratis. De openingstijden zijn: 's-maandags van 13.30 tot 17.00 uur; dinsdag tot en met vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling heeft de dienst ook een boekje over de geschiedenis van de poorten het licht doen zien, dat te verkrijgen is aan de balie van de dienst à f. 6,—.

A.J.H. Rozemond.

BOEKBESPREKING

A.P.A. VAN DAALLEN (1978). Delftse Poorthistorie, doe open de poort. Uitg. Gemeentelijke Archiefdienst Delft. 56 pag. geill. f. 6,—.

In de serie-publicatie uitgegeven door de Gemeentelijke Archiefdienst Delft is thans als vijfde in deze reeks verschenen "Delftse Poorthistorie".

Dit boekje verscheen bij gelegenheid van de opening van de educatieve tentoonstelling "Doe open de Poort", welke tot 26 januari 1979 te bezichtigen valt in het Gemeente Archief, Oude Delft 169 te Delft.

In dit boekje wordt de lezer op een duidelijke en overzichtelijke wijze geïnformeerd over de geschiedenis van de Delftse verdedigingswerken, die de stad omsloten en over de acht poorten, die hierin een onderbreking vormden.

Het boekje is verlucht met talrijke foto's van tekeningen, etsen, kaarten en documenten, die betrekking hebben op de geschiedenis van de Delftse stadspoorten, haar bewoners en omwonenden.

Een uitvoerig notenapparaat en een index op persoonsnamen completeren deze studie, waarmee de schrijver - waarom pas op pagina 47 met name genoemd? - én de Delftse Gemeentelijke Archiefdienst veel eer mee zullen inleggen.

Dr. H.L. Houtzager.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

446 PRISMA der Bijbelse Kunst. "Prinsenhof", Delft. 17 mei - 12 augustus 1952.

447 GROETEN uit Delft. Prentkaarten uit de verzameling van A.A. Stalman. Delft, 1978.

448 TIMMERS, Prof. Dr. J.J.M., Spiegel van twintig eeuwen. De Mens in de Lage Landen. Amsterdam/Brussel, 1963.

- 449 EEKHOUT, Luc, Van Heilige Geestkapel tot Sint Hippolytuskapel. (Delft, 1977).
- 450 VAN WAAG TOT THEATER. (Delft, 1974).
- 451 SIERKSMA, KL., Nederlands Vlaggenboek. Utrecht/Antwerpen, 1962.
- 452 SIERKSMA, KL., De gemeentewapens van Nederland. Utrecht/Antwerpen, 1968, 3e dr.
- 453 STARREVELD, J.C.L., De classis Delft van 1582 tot 1593. Scriptie Kerkgeschiedenis. Delft, z.j.
- 138 LEIDS JAARBOEKJE, 70e deel, 1978.
- 454 KEMPER, Charles. Delft, getekend door Charles Kemper. Delft, 1978.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Jaarvergaderingen plegen in het algemeen niet druk te worden bezocht. Dit in aanmerking nemend mag het aantal leden, dat donderdagavond 30 november in "Het Open Hof" de jaarlijkse ledenvergadering bijwoonde - ongeveer 70 personen - niet onbevredigend worden genoemd.

De agenda telde twee belangrijke punten: allereerst de aanbidding van het eerste exemplaar van "De Delftse windmolens van de 13e eeuw tot heden" aan de auteurs Ellen van Olst en Harry Boekwijt, beiden afstuderend in de afdeling Bouwkunde aan de T.H. Dit boek is het vierde in de reeks historische publikaties van Delfia Batavorum.

In de tweede plaats: de officiële aanvaarding door de vergadering van de nieuwe statuten der vereniging. Aan de ontwerpers, in het bijzonder aan de heren A.B.M. Bensmann en J.R. Smeets van het notariskantoor Bensmann en mr Küppers, werd door de voorzitter dank gebracht voor hun royale en spontane geste ten aanzien van de totstandkoming van deze statuten.

De notulen van de algemene ledenvergadering van 7 november 1977, alsmede de jaarverslagen van secretaris, penningmeesteresse, bibliothecaresse, archeologische werkgroep en publicatie-commissie, werden door de vergadering goedgekeurd, c.q. met belangstelling aangehoord.

In haar verslag uitte de kascontrolecommissie haar grote waardering voor het beleid van de penningmeesteresse.

Wat de bestuursverkiezing betreft: de dames J.M. de Wijs-Kamp en C. Marico-Groenewegen werden in het bestuur herkozen. In de vacature, ontstaan door het aftreden en zich niet herkiesbaar stellen van de heer K. van der Zee, werd benoemd prof. dr. J.J. van Loef.

Na de pauze vertoonde ons medelid de heer J. Kühn een serie voortreffelijke dia's, die hij maakte van de excursie in juni j.l. naar Goedereede, Zierikzee en Dreischor, aangevuld met dia's van de leden van de excursie-commissie, de heren Verschuyf en Raue.

In de pauze bestond gelegenheid tot het aanschaffen van het Delftse Molenboek en andere publikaties over Delftse onderwerpen, alsmede van de kleurenplaatgrond van Delft. Van die gelegenheid werd druk gebruik gemaakt. G.G. Kunz.

Degenen, die hebben ingetekend op het boek

DELFTSE WINDMOLENS
van de 13e eeuw tot heden
door Ellen van Olst en Harry Boekwijt

kunnen het afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft. De boeken worden hen toegezonden na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,— per deel en f. 1,70 portokosten per deel) op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van Molenboek(en).

Het boek omvat ongeveer 90 pagina's tekst, verlicht met vele afbeeldingen van kaarten en van molenonderdelen, alsmede van molens, die uit het Delftse stadsbeeld zijn verdwenen. De uitgave is een uitgebreide studie over de functie, die de molen in het verleden had in de Delftse economie.

Tot 1 januari 1979 bestaat alleen voor de leden nog de mogelijkheid om in te tekenen; daarna niet meer.

Aan de hand van de dan binnengekomen aanmeldingen wordt de tweede oplage besteld.

(N.B.: Zie ook elders in deze convocaat).

Inzenden aan:
Secretariaat Delfia Batavorum
p/a Gemeentelijke Archiefdienst
Oude Delft 169
2611 HB DELFT

hier afknippen

De heer/mevrouw

adres te

bestelt expl. van het boek DELFTSE WINDMOLENS à f. 10,—.

z.o.z.

.....
Handtekening.

STATUTEN

Aan het begin van het vorige verenigingsjaar had de commissie tot wijziging der statuten, bestaande uit de leden mr. C.J. van Rossem, mr. H.J. Timman en mr. dr. J. Winsemius, een concept ingediend. Het bestuur heeft dit van kanttekeningen voorzien en aan de commissie geretourneerd. Deze heeft het voorts in handen gesteld van ons medelid notaris A.B.M. Bensmann, die het als vakman heeft bekeken. Het nieuwe Burgerlijk Wetboek biedt aan verenigingen namelijk de mogelijkheid haar statuten in een notariële akte te doen opnemen, die dan ingeschreven moet worden in het zgn. Verenigingsregister. Zou ons genootschap dit niet doen, dan zijn de bestuursleden naast de vereniging zelf hoofdelijk aansprakelijk voor - vooral de financiële - misstappen. Bovendien kan de vereniging geen registergoederen verkrijgen - dus onroerend goed - noch erfgenaam zijn.

Tijdens de laatste jaarvergadering zijn de nieuwe statuten goedgekeurd. Daar het bestuur vermoedt, dat niet alle leden behoefte hebben aan de tekst van de statuten en het een kostbare zaak is om een ieder de statuten toe te sturen, wordt u uitgenodigd om door middel van onderstaande strook kenbaar te maken, dat u prijs stelt op toezending van de statuten. Aan de hand van de binnengekomen opgaven kan dan de oplage worden bepaald.

Inzenden aan:
Secretariaat Delfia Batavorum
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169,
2611 HB Delft.

hier afknippen

De heer/mevrouw

adres te

wenst toezending van een exemplaar van de statuten.

z.o.z.

.....
Handtekening

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 3

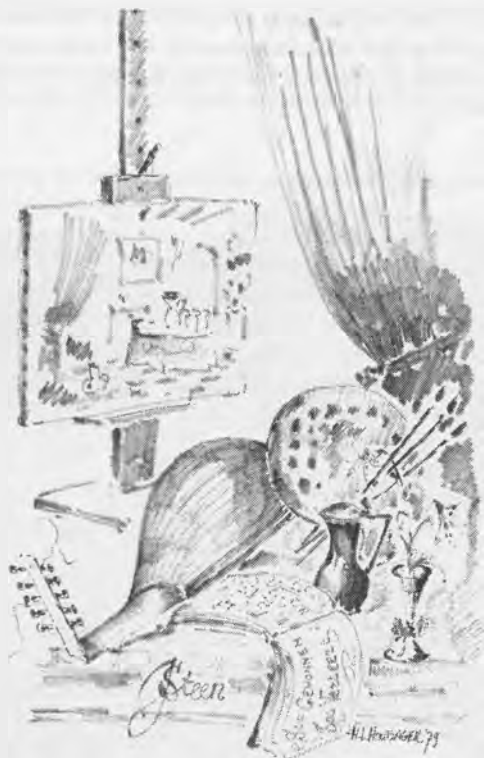
februari 1979

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid dr. P. Biesboer te Haarlem, getiteld:

JAN STEEN

Vooraf zal ons medelid, de heer J.M. van der Schans, een door hem gemaakte film over hetzelfde onderwerp vertonen.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 7 februari 1979 in "Het Hart van Delft", Vlamingsstraat 44 / Rietveld 109 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Dit jaar is het 300 jaar geleden, dat Jan Steen overleed. De heer Biesboer zal een overzicht geven van de artistieke ontwikkeling van de kunstschilder, waarbij enerzijds de invloeden van zijn verblijf in Leiden en Haarlem (de Van Ostade's) zullen worden belicht en anderzijds die in Delft, waar hij gelijktijdig verbleef met Pieter de Hoogh, die hem toen vooral inspireerde. Daarnaast zijn ook enigszins invloeden merkbaar van vroege werken van Vermeer.

Ons oud-bestuurslid, de heer Biesboer, voorheen conservator bij het Prinsenhof alhier, is thans als zodanig verbonden aan het Frans Halsmuseum te Haarlem.

De film van de heer Van der Schans probeert een indruk te geven van het werken en leven van de kunstschilder Jan Steen. Hij heeft niet de pretentie volledig te zijn.

De heer Van der Schans is van beroep schoenhersteller. Hij is sinds 1962 amateurfilmer, volgde een paar filmcursussen en geeft nu zelf filmlessen voor de N.O.V.A. Hij is de laatste jaren bezig met het maken van documentaires. Met zijn film over de Oude Kerk behaalde hij op een landelijke wedstrijd een gouden medaille (Ten Best) - een onderscheiding, die hij dit jaar met de film "Jan Steen" net niet behaalde. Andere door hem gemaakte films zijn een documentaire over 't Woudt, de Nieuwe Kerk, en een over de binnenstad van Delft. Ook heeft hij wat ambachtelijke documentaires op zijn naam staan zoals over glasblazen en houtdraaien. Hij is thans bezig met de voorbereidingen voor een film over het stadhuis.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De bijeenkomst zal beginnen met een algemene ledenvergadering. Er is slechts één agendapunt, te weten: goedkeuring van de notulen van de algemene ledenvergadering van 30 november 1978. Dit is nodig, omdat de nu goedgekeurde statuten ingeschreven moeten worden in het zgn. Verenigingsregister. Daarbij moet een exemplaar van de (uiteraard goedgekeurde) notulen van de vergadering worden bijgevoegd, waarin de statuten zijn goedgekeurd.

CONTRIBUTIE

In november heeft U een accept-girokaart ontvangen, waarmee U uw contributie kon betalen. Degenen onder U, die dit nog niet hebben gedaan, wordt vriendelijk, doch dringend verzocht dit zo spoedig mogelijk te doen. Mocht U de kaart kwijt zijn, dan kunt U het bedrag per gewone girokaart overmaken op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Bata-vorum te Delft.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- maandag 12 maart : N.J. Bosma over Balthasar Gerards, moordenaar en martelaar.
woensdag 18 april : Ellen van Olst en Harry Boekwijt over de Delftse windmolens.
maandag 21 mei : Drs. A.M. Smit en Drs. P. Knolle over de Unie van Utrecht.
dinsdag 5 juni : Prof. ir. H.M. Goudappel over het Bergkwartier in Deventer.
8 en 9 juni : Excursie naar Deventer en Diepenveen.

DELFTSE WINDMOLENS

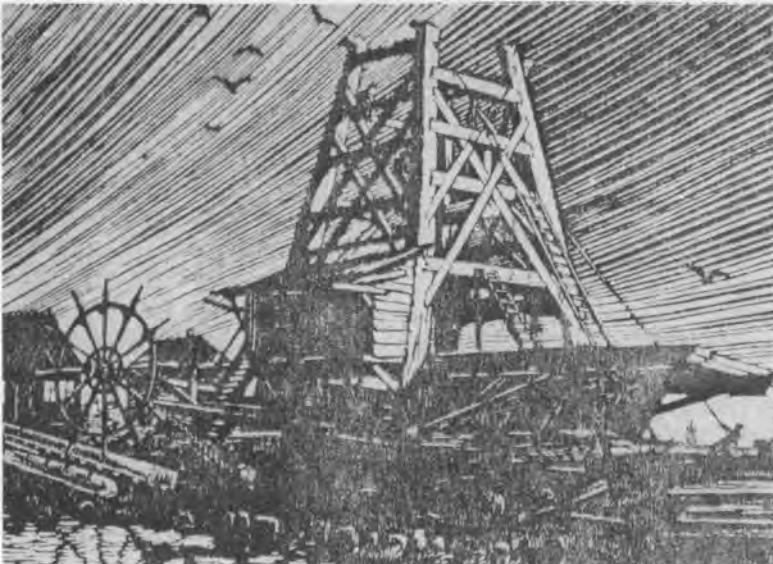
De uitgever van het boek de Delftse windmolens van de 13de eeuw tot heden heeft verzuimd in het boek de mededeling op te nemen, dat het mede tot stand is gekomen dankzij een subsidie van de Culturele Gemeenschap van de gemeente Delft. Voor deze toekenning ook nog eens vanaf deze plaats onze hartelijke dank.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Bijgaande afbeelding van de afbraak van een paltrokmolen werd in 1924 vervaardigd door de Delftse kunstenaar R. van Lavieren.

De originele houtsnede was 42,5 x 55 cm. groot en werd in de jaren dertig via het blad "De Delver" met korting aangeboden.

In 1924 werd bij Delft de paltrokmoelen "De Gekroonde Zalm" aan de Buitenwatersloot afgebroken, zodat aannemelijk is dat de afbeelding deze molen betreft.

In de historisch-topografische atlas van de gemeentelijke archiefdienst van Delft, waar zoveel mogelijk afbeeldingen van Delft bewaard worden, is de houtsnede niet aanwezig. Daar de aanbidding in "De Delver" vele malen is herhaald, is het zeer waarschijnlijk dat nog velen deze prent in hun bezit hebben. De beheerder van de bovengenoemde atlas zou graag de lacune in het gemeentelijk bezit opgevuld zien en vraagt zich dan ook af of iemand genegen is de prent af te staan of te verkopen aan de archiefdienst. De molenprent zou dan bij alle reeds verzamelde topografische documentatie over Delft gevoegd kunnen worden en daarmee de collectie completeren. Een collectie overigens van vele tienduizenden stuks, die voor iedereen gratis toegankelijk is. Het adres is: Oude Delft 169 en telefonisch kunt U vragen naar S. Schillemans of A. van der Kruk (telefoon: 133111 toestel 2267).

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

H.W.J. van Baarle, Dirk Costerplein 48, Delft.

Mevr. J.Y.Ch. Beckers, Prinsevinkenpark 11, 's-Gravenhage.

Mevr. ir. M.G. van den Berg-Mey, Ruys de Beerenbrouckplein 15, Delft.

A.L. de Boo, Zuideindseweg 114, Delfgauw.

P. Bosman, Havenstraat 12, Delft.

E.J.W. Coelman, Teding van Berkhoutlaan 17, Delft.

J.J.M. Cornel, Koetlaan 82, Delft.

Ds. J. Drost, Van Vredenburgweg 591, Rijswijk.

Mevr. G.F. Drost-Postema, van Vredenburgweg 591, Rijswijk.

N.W. Duinker, Prof. Evertslaan 116, Delft.

Mevr. P.H.Th. Dumon, Aart van der Leeuwlaan 56, Delft.

Mevr. M.W.W.E. Hattink, Guido Gezellelaan 80, Delft.

Mevr. C. Hazeu-Weerheim, Noordeinde van Delfgauw 49, Delft.

Mevr. J.C.A. Ia Heij, Paulus Buijsstraat 43, Delft.

P.Ph. Hoogenraad, van Lodensteynstraat 65, Delft.

B.A.A. Jutte, Gravenmade 6, Pijnacker.

P. Kamps, Insulindeweg 20, Delft.

Mevr. J.M.A. Kamps-de Groot, Insulindeweg 20, Delft.

G. van Katwijk, Jacob van Campenplein 92, Rotterdam.

J. van der Kooy, Huis te Hoornkade 31, Rijswijk.

Mevr. H. van der Kooy-Ouwehand, Huis te Hoornkade 31, Rijswijk.

Mevr. L.L. Lagerwerf-van Sprong, Delftweg 96, Rijswijk.

P. Liefhebber, Voorstraat 99, Delft.

Mevr. M. Liefhebber-Boshuizen, Voorstraat 99, Delft.
W. Meyer, Anthony Duyckstraat 19, Delft.
Dr. P.J. Napjus, Spoorsingel 30, Delft.
Mevr. P.H. Napjus-Bijlsma, Spoorsingel 30, Delft.
P.J. Oranje, Jaagpad 44, Rijswijk.
G.P. Roos, Hugo de Grootplein 10, Delft.
Mej. J. de Vries, Bastiaanpoort 24, Delft.
J.D. Westerveld, van Rijslaan 3, Delft.
W. van de Wetering, Drs. Stijkelstraat 26, Vlaardingen.
Mr. H.M.E. van Wingerde, Frederik van Eedenlaan 5, Delft.

CURSUS GESCHIEDENIS VAN DELFT

Op 29 januari a.s. start de Volksuniversiteit Delft met een cursus geschiedenis van Delft. U kunt een boekje aanvragen en/of zich voor de cursus opgeven bij het secretariaat van de Volksuniversiteit, Westplantsoen 190 te Delft - echter alleen schriftelijk.

Namens het bestuur:
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

ARCHEOLOGIE

Voor ons genootschap is het in hoge mate voldoening gevend, dat de archeologische vondsten die sedert 1959 in de Delftse bodem zijn gedaan, thans, in een permanente bestemming, voor het publiek te bezichtigen zijn. Op vrijdag 5 januari werd de verzameling, die is ondergebracht in een ruimte van het museum Nusantara aan het St. Agathaplein, officieel aan de openbaarheid prijsgegeven door wethoudster mevrouw J. Kleyn-Westendorp. De collectie, bestaande uit gebruiks- en siervoorwerpen van keramiek en glas, en tevoorschijn gekomen bij opgravingen van het Kartuizerklooster, het Huis Altena en in het gebied van In de Veste, is al die jaren opgeslagen gebleven, maar werd wel enkele malen gedeeltelijk geëxposeerd. Bij die gelegenheden heeft Delfia Batavorum er bij de gemeente op aangedrongen, dat de vondsten een permanente en toegankelijke behuizing zouden krijgen. Dit lang gekoesterde verlangen is dus nu gerealiseerd. Mevrouw Kleyn heeft zich daartoe ingespannen, evenals de Archeologische Coördinatiecommissie en de stichting Altena, in welke beide instellingen Delfia Batavorum is vertegenwoordigd. Bij de opening van de tentoonstelling heeft zowel mevrouw Kleyn als ir. H.H. Vos, voorzitter van genoemde coördinatiecommissie met nadruk gewag gemaakt van het streven en het initiatief van ons genootschap.

G.G. Kunz.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 455 30e Oude kunst- en antiekbeurs, waarin opgenomen de tentoonstelling Kunstschatten uit Hongarije, Delft 19 oktober t/m 8 november 1978, Museum "Het Prinsenhof".
- 456 DE NEDERLANDEN, Karakterschetsen, Kleederdragten, Houding en Voorkomen van verschillende standen. Facs. uitgave 's-Gravenhage, 1841 Den Haag, 1963.
- 457 SUÈR, H.A.G., Het dagelijks leven van onze voorouders in het midden van de 19e eeuw. Utrecht, Antwerpen, 1961.
- 458 DAALEN, A.P.A. van, Delftse Poorthistorie. Doe open de poort. Gemeentelijke Archiefdienst Delft, 1978.
- 459 HERPEL, J.C., Het oude Raadhuis van 's-Gravenhage. Deel I. 's-Gravenhage, 1975.
- 460 OLST, E.L. van, en BOEKWIJT, H.W., Delftse windmolens van de 13e eeuw tot heden. Amsterdam, 1978.
- 461 DE FABRIEKSBODE. 100 jaar personeelsvertegenwoordiging, 1878, 1 november, 1978. Delft, 1978.
- 462 FUCHS, Dr. J.M., en SIMONS, W.J., Shell-journaal van Nederlandse stads-poorten. Rotterdam, 1978.

C. Marico-Groenewegen.

GRAAF EN GRAFIEK

Dit is de titel van het proefschrift, waarop de heer D.E.H. de Boer, lid van de vakgroep Middeleeuwse geschiedenis van de Rijksuniversiteit van Leiden, onlangs is gepromoveerd.

Deze dissertatie behandelt sociale en economische ontwikkelingen in het middeleeuwse "Noordholland" tussen ca. 1345 en ca. 1415, zoals de ondertitel aangeeft. Het veel statistisch materiaal bevattende, maar toch prettig leesbare werk is zeer belangwekkend voor hen, die belangstelling hebben voor de middeleeuwse geschiedenis van het graafschap Holland. Het bovengenoemde "Noordholland" omvat ondermeer Rijnland en Delfland. Ook Delft komt dus uitgebreid ter sprake.

De heer De Boer heeft besloten de verkoop van zijn dissertatie geheel in eigen hand te houden. Hierdoor komt de prijs aanzienlijk lager te liggen dan in de boekhandel het geval zou zijn geweest. Eventuele bestellingen zijn te richten aan dr. D.E.H. de Boer, p/a Subfaculteit Geschiedenis, Middelste Gracht 4 te Leiden. De prijs is, indien afgehaald in Leiden, f. 25,-; bij toezending f. 30,- over te maken op girorekening nr. 19 93 638 t.n.v. D.E.H. de Boer te Woubrugge.

F.G. Naerebout.

TERUGBLIK

Het ledenaantal van Delfia Batavorum is de 900 gepasseerd. Rondom de jaarwisseling kwamen enkele tientallen aanmeldingen voor het lidmaatschap binnen bij het secretariaat. Aangezien niet kon worden vastgesteld in welke volgorde dat was gebeurd, werd besloten de negenhonderdste letterlijk uit de bus te laten komen, waarbij men dan voor "bus" gelieve te lezen "doos".

In de pauze van de lezingavond die het genootschap op 11 januari organiseerde in "Abtswoude" verrichtte gastvrouw Rita Carpentier de trekking, waarbij mevrouw P.H.Th. Dumon de gelukkige was. Voorzitter Kunz feliciteerde haar met dit feit en bood haar een attentie aan in de vorm van het boekje over Delft van P.C. Visser, in leven erelid van Delfia Batavorum.

De voordracht op deze avond werd gehouden door ons medelid dr. G.J. van Kolmeschate over "Hugenoten in Delft", waarbij vooral de schijnwerper werd gericht op ds. Pierre Baudan (1648 - 1719), afkomstig uit Nîmes en na de opheffing van het Edict van Nantes (1685) naar Nederland gekomen, waarbij hij Delft als woonplaats koos en hier vele jaren Waals predikant was. Interessante bijzonderheden vertelde de inleider over de familierelaties van Baudan en over de Hugenoten in het algemeen. Na de pauze vertoonde hij een aantal dia's, voor het merendeel betrekking hebbend op de correspondentie tussen de leden van de familie Baudan.

G.G. Kunz.

DE VAN MIEREVELT PENNING

Toen aan het einde van de vorige eeuw de gedachte aan de oprichting van een museum in Delft vastere vorm begon te krijgen, werd na een korte tijd van voorbereiding op 27 oktober 1897 het Gemeente Museum officieel door de burgemeester geopend.

Het was gevestigd in een vertrek op de eerste verdieping van het stadhuis en bij raadsbesluit van 24 juli 1905 werd toestemming gegeven tot het laten drukken van een Catalogus van het Gemeente Museum te Delft, welke uitgave nog in augustus van dat jaar gereed kwam.

Deze catalogus bevat een apart hoofdstuk betreffende de vele penningen, die in de museumzaal tentoongesteld waren en die deels op Delft zelf, deels op gebeurtenissen en figuren buiten de locale geschiedenis van Delft om, betrekking hebben.

Het merendeel van deze penningen zijn geschonken door P.M. Beelaerts, gemeente-ontvanger te Schipluiden.

Nu was het in het verleden nog meer dan thans de gewoonte om bij bepaalde feestelijke of droeve gebeurtenissen een herinneringspenning te laten slaan, met het doel dit gebeuren voor het nageslacht vast te leggen.

Onder de Delftse collectie treft men penningen aan ter ere van Hugo de Groot, Antonie van Leeuwenhoek en de verschillende leden van het Huis van Oranje, maar ook een zilveren penning geslagen in 1742 bij het 50 jarige jubileum van

Nicolaas van Zijl, als vrachtschipper van Delft naar Amsterdam.
Dat bij gelegenheid van het overlijden van een Delftse kunstschilder een penning werd gemaakt, is een vrij grote zeldzaamheid en derhalve het memoreren waard.

In 1641 werd namelijk een bronzen penning geslagen ter gelegenheid van de op 27 juni van dat jaar overleden Michiel Jansz. van Mierevelt. Aan de voorzijde was zijn beeltenis omgeven met een randschrift dat luidt: MICH. JANSON MIREVELT. TZ. NATUS DELFIS AN. M.D. LXVII OBIIT AN M.D.C. XXXXI.

Michiel van Mierevelt was, evenals zijn zoon Pieter, schilder van portretten. Hij had een groot atelier, tegenwoordig Oude Delft 71, waar zijn helpers copieën maakten van veel gezochte beeltenissen. Van de meest gevraagden had hij er altijd wel een paar in voorraad voor de clientèle, die hij tot ver buiten onze landsgrenzen had. Zijn schoonzoon, W.J. Delff, die graveur was en die in 1622 het alleenrecht kreeg om de door zijn schoonvader geschilderde portretten te graveren, heeft nog grotere verspreiding gegeven aan de kunstproducten uit deze ware portretindustrie.

Van Mierevelt was hofschilder van de prinsen van Oranje; op 15 jarige leeftijd was hij leerling geworden van de Utrechtse schilder Antonie van Blocklandt. In Delft hebben de Van Mierevelts', vader en zoon, bekendheid gekregen door het schilderen van de Anatomische Les van Dr. Van der Meer in 1617, waarop de stadsanatomy omringd door de medici, chirurgijns en hun leerlingen staat afgebeeld, bezig met het seceren van een lijk.

Het anatomie stuk, aanwezig in het Oude- en Nieuwe Gasthuis alhier, is de op één na oudste anatomische les, die thans nog in ons land aanwezig is.

Is de bovengenoemde Van Mierevelt penning niet meer in Delft tentoongesteld, een lofdicht op deze grote Delftse kunstschilder uit de pen van Cornelis de Bie is ons bewaard gebleven in Boitets': "Beschrijving der Stadt Delft" van 1729.

De Mier, die heele somer daegen
Is besich in het groene veldt,
En schier door arbeydt verstedt
Om Coren-graentjens wegh te draegen.
(Provisie voor de winters kouw)
Op dat sy die dan eten souw.
Soo sachmen MIEREVELTS gedachten
Ook swieren op het glad panneel
Door Conste die sijn eel penceel,
Waer med' heel dagen ende nachten
Hij was bekommert inden geest
Oft hy een Miere had geweest.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 4

maart 1979

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's, te houden door de heer N.J. Bosma te Gouda, getiteld:

BALTHASAR GERARDS, MOORDENAAR EN MARTELAAR.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op maandag 12 maart 1979 in het stedelijk museum "Het Prinsenhof", Sint Agathaplein 1 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Bestudering van de moord op Willem van Oranje (10 juli 1584) leidt tot het inzicht, dat deze gebeurtenis op zeer verschillende wijze naverteld is. Naast de bekende protestants-orangistische lezing is er een katholiek-spaansgezinde versie. Vooral vanuit deze optiek wil spreker het gebeuren te Delft belichten in een lezing, die de moord plaatst in het kader van de tijd, waarin deze voorviel.

N.J. Bosma is directeur van een school voor beroepsonderwijs te Gouda. Hij schreef kinderboeken over historische onderwerpen en beoefent de geschiedenisstudie als liefhebberij. Hij is geboren te Delft in 1933 en woonde alhier tot zijn 23ste jaar.

CONTRIBUTIE

Zoals U weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. De contributie bedraagt f. 10,— per jaar; voor het tweede en elk volgende gezinslid f. 6,— per jaar. C.J.P.-kaarthouders betalen, op vertoon van hun kaart, eveneens f. 6,—. De penningmeesteresse verzoekt de leden, die zulks nog niet hebben gedaan, hun contributie over het verenigingsjaar 1978/1979 over te maken op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

WINDMOLENS

Degenen, die hebben ingetekend op het boek Delftse windmolens van de 13de eeuw tot heden door Ellen van Olst en Harry Boekwijt, kunnen het afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, te Delft.

Ook de tweede oplage is thans binnen.

De boeken worden hen toegezonden na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,— per deel en f. 1,70 portokosten per deel) op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van Molenboek(en).

CONVOCAAT

De oplettende lezers zal het opgevallen zijn, dat zij van de convocaten 2de jaargang, nummer 1 hebben gemist.

Zoals U bovenaan de convocaat kunt lezen verschijnt de convocaat 9 x per jaar, maar in november zijn we vergeten over te schakelen op de tweede jaargang, dus die is genummerd 1ste jaargang, nummer 10. We hebben toen de januari-convocaat maar 2de jaargang, nummer 2 genoemd - vandaar.

Het doet ons echter heel veel genoegen, dat de convocaten - nieuwe stijl zò in de smaak vallen, dat ze worden bewaard. Dat is in grote mate te danken aan de fraaie tekeningen, die ons medelid dr. H.L. Houtzager ervoor maakt, waarvoor ook eens vanaf deze plaats onze hartelijke dank!

AGENDA

- woensdag 18 april: Ellen van Olst en Harry Boekwijt over de Delftse windmolens.
maandag 21 mei: Drs. A.M. Smit en drs. P. Knolle over de Unie van Utrecht.
dinsdag 5 juni: Prof.ir. H.M. Goudappel over het Bergkwartier in Deventer.
8 en 9 juni: Excursie naar Deventer en Diepenveen.

NIEUWE LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- H. Baars, Hoenderhof 3, Delft.
Mevr. V. van den Berg-van der Boon, Zzoekowlaan 47, Delft.
C.B. van der Burch, Hoofdweg 295, Amsterdam.
E.W. van den Burg, Frederik Hendriklaan 32, Zoetermeer.
T. Cool, Oude Delft 214, Delft.
J.M.M. de Haas, Bachsingel 60, Delft.
Mevr. M.A.W. de Haas-Bruggink, Bachsingel 60, Delft.
Mevr. J.M. van Heest-Verloop, Hendrik Marsmanlaan 35, Delft.
H.W.E. Raterink, van Vredenburgweg 719, Rijswijk.
Mevr. J.W. Ravestijn, Hendrik Zwaardecroonstraat 22, 's-Gravenhage.
E.J. Rutgers, van Foreestweg 129, Delft.
M.F. Ruys, van Adrichemstraat 367, Delft.
J.L.A. Somers, Westplantsoen 188, Delft.
Mevr. P. Timman-Jansen, Henry Dunantlaan 39, Delft.
A. Vrijmoed, Aart van der Leeuwlaan 904, Delft.
Mevr. N. Westerveld-Wijnstok, Van Rijslaan 3, Delft.
J.P.M. Willemse, Westplantsoen 192, Delft.
Mevr. A. van der Zijpp-Alberda, Aart van der Leeuwlaan 332, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter
A.J.H. Rozemond, secretaris.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

In de 16e en 17e eeuw zijn er vele mannen van wetenschap geweest, die "Delphensis" - vrij vertaald: "Burger van Delft" -, achter hun naam konden zetten. Verschillenden, zoals Jacob Jansz. Graswinkel, Willem Meerman, Hugo de Groot en Antoni van Leeuwenhoek, waren in Delft geboren. Anderen, zoals Pieter van Foreest, Pieter van Opmeer en Reinier de Graaf waren zó nauw met Delft verbonden, dat hun geboorteplaats nog slechts van ondergeschikte historische betekenis is.

Sommige van deze personen, hierboven genoemd, zijn "hooggeleerden" geweest aan de oudste universiteit van ons land, de Alma Mater te Leiden; anderen hebben carrière gemaakt in wetenschappelijke centra elders, in binnen- en buiten-

land, of traden in dienst van vorsten of regeringen van naties, waarmee ons land toen nauwe economische of politieke bindingen had.

Tenslotte hebben 'Burgers van Delft' een internationale naam en faam verworven door hun onderzoekingen, verricht binnen de muren van deze stad welke, op schrift gesteld, een wereldwijde bekendheid hebben gekregen, zodat hun naam ook thans nog nauw verbonden is met de ontdekkingen die zij toen in Delft hebben gedaan.

In het begin van de 19e eeuw was het in Delft: "zoo stil als vreesde men van door ontijdig gedruisch de rust der groote mannen die er begraven liggen te verstoren", doch ook in deze eeuw zou Delft een aantal medici opleveren die, hoewel minder beroemd en bekend, toch ook een positieve bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van de geneeskunde in die tijd. Tot dezen behoort de op 16 september 1771 te Delft geboren Michael Jacobus Macquelyn, die in 1824 in Leiden tot hoogleraar werd benoemd.

Macquelyn, wiens vader koopvaardijkapitein was, werd na een gedegen voorstudie op de latijnse school van de Delftse rector Henricus Hoogeveen en professor Gijsbert van Egmond, op 25 mei 1790 in Leiden ingeschreven als student in de geneeskunde. Hij volgde daar de colleges van Sandifort, Oosterdijk, Paradijs en Brugmans en promoveerde op 14 november 1795 op een dissertatie "de Vomitu", over het braken, tot doctor in de geneeskunde. Gedurende 30 jaar oefende hij de medische praktijk uit in zijn geboortestad, waar hij niet alleen mede-oprichter was van het Genootschap Christo Sacrum, doch waar hij samen met zijn collegae A. van Stipriaan Luiscius, C.J. Ontijd en J. van Heekeren in 1801 het "Geneeskundig Magazijn" uitgaf, één van de vele wetenschappelijke periodieken, die in de 19e eeuw als paddestoelen uit de grond schoten. Sommige geschriften, zoals het Geneeskundig Magazijn, wisten zich een groot aantal jaren te handhaven, andere waren binnen korte tijd gedoemd weer te verdwijnen óf door gebrek aan lezerspubliek óf omdat de redactie niet over voldoende kopij beschikte. In de Algemene Vaderlandsche Letteroefeningen werd de uitgave van het Geneeskundig Magazijn, dat zich als wetenschappelijk geneeskundig tijdschrift tot 1815 wist te handhaven, zeer toegejuicht. Het is bijna het enige dat "ten oneere onzer Geneeskundigen, in onze Moedertale over geneeskundige onderwerpen handelt", aldus dit blad.

Het Geneeskundig Magazijn werd de eerste twee jaar van zijn bestaan in Delft bij M. Roelofswaert uitgegeven; daarna verscheen het in 1803: "in den Hage by C.J. Leeuwestijn", terwijl de overige afleveringen door de Leidse uitgevers A. en J. Honkoop werden verzorgd.

Hoewel van korte duur, is er in Delft een wetenschappelijk medisch tijdschrift verschenen, dat gedurende 15 jaar een belangrijke invloed heeft gehad op het medisch gebeuren in ons land.

Michael Macquelyn heeft gedurende 20 jaar college gegeven in Leiden. Na in 1842 zijn emeritaat als hoogleraar te hebben gekregen, bleef hij nog twee jaar zijn functie waarnemen, daar de curatoren er niet in slaagden zo spoedig een opvolger voor hem te vinden. Hij stierf op 4 april 1852, nadat hij de laatste 2 jaren van zijn leven zijn gezichtsvermogen door een oogziekte had verloren.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 5

april 1979

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's en film, te houden door onze medeleden Ellen van Olst en Harry Boekwijt te Delft, getiteld:

DELFTSE WINDMOLENS VAN DE 13de EEUW TOT HEDEN.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 18 april 1979 in "Het Open Hof", Storklaan 1 (hoek Ruys de Beerenbrouckstraat) te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Een beeld zal worden geschetst van het historisch molenbestand van Delft. Hierbij wordt enerzijds bekeken de relatie tussen windmolens en economische ontwikkeling van de stad Delft, anderzijds zal de geschiedenis van de afzonderlijke molens binnen de veste worden behandeld, waarbij vanzelfsprekend de ons allen bekende molen "de Roos" een bijzondere plaats zal innemen. Hoogstwaarschijnlijk zal over deze molen een film worden gedraaid.

Ellen van Olst en Harry Boekwijt zijn beiden student aan de TH afdeling Bouwkunde, waarbij zij zich specialiseren op het gebied van de restauratie. Vanuit deze afstudeerrichting is bij hen de belangstelling voor zowel windmolens als archiefonderzoek ontstaan.

WINDMOLENS

Degenen, die hebben ingetekend op het molenboek van Ellen van Olst en Harry Boekwijt kunnen het tot 19 april a.s. afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft.

De dan niet afgehaalde boeken worden ter beschikking gesteld aan de leden, die, weliswaar te laat, te kennen hebben gegeven alsnog een exemplaar te willen hebben.

De tweede door het bestuur bestelde oplage is uitverkocht. Het boek is nog wel te verkrijgen in de boekhandel.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

maandag 21 mei : Drs. A.M. Smit en drs. P. Knolle over de Unie van Utrecht.
dinsdag 5 juni : Prof. ir. H.M. Goudappel over het Bergkwartier te Deventer.
8 en 9 juni : Excursie naar Deventer.

De laatste paar jaren was de belangstelling voor de excursies zo groot, dat soms wel drie bussen moesten worden gehuurd om alle deelnemers te kunnen vervoeren. Dat leverde toch allerlei problemen op en bovendien was zo'n grote groep niet gezellig.

Vorig jaar hebben we dan ook de excursie voor het eerst georganiseerd, verspreid over twee dagen en dat is uitstekend bevallen.

Dat willen we dit jaar ook weer doen. U kunt dus of op 8 juni of op 9 juni deelnemen aan de excursie naar Deventer.

In de volgende convocaat zullen we U hierover nader informeren.

CONTRIBUTIE

De penningmeesteresse verzoekt de leden, die hun contributie nu nog niet hebben betaald dit nu eens zo spoedig mogelijk te doen op girorekening nr. 587345 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd:

Dr. D.P. Oosterbaan: Zeven eeuwen. Geschiedenis van het Oude- en Nieuwe Gasthuis te Delft. Delft, 1954.

F.W. Jansen, Kloosterkade 180, Delft. Telefoon 61 08 16 (na 18.00 uur).

Gevraagd:

Prof. P. Terpstra: Zonnewijzers. Uitg.: J.B. Wolters, Groningen, 1953.

E.J.W. Coelman, Teding van Berkhoutlaan 17, Delft, lid van de Zonnewijzerkring.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. H.Th. Britsia, Robert Koumansplein 5, Delft.

Mevr. C.M. Cramer-van Rossem, Landsteinerbocht 13, Delft.

C.P. van Dam, Koningin Emmalaan 18, Den Hoorn.

Mevr. J.P.M. Duinker-van de Sandt, Prof. Evertslaan 116, Delft.

H.B. Eldermans, Lonnekerstraat 25, 's-Gravenhage.

A. Horsten, Tuinstraat 15, Delft.

Mevr. E.G. Ketting, Rotterdamseweg 25, Delft.

Drs. G. Kotting, Grabijnhof 39, Delft.

Mej. G.R.T. Ouwering, Oranje Plantage 22, Delft.

J. de Regt, Oude Delft 206, Delft.

P.P. Schmidt, van der Kamlaan 14, Delft.

W. de Vos, Debussystraat 195, Delft.

Mevr. L. de Vos-Hoogeveen, Debussystraat 195, Delft.

J. Vrins, Lipkensstraat 13, Delft.

Mevr. J.C. Vrins-ter Haar, Lipkensstraat 13, Delft.

Namens het bestuur,

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Zelden zal in het meer dan veertigjarig bestaan van Delfia Batavorum een lezing zijn gehouden, waarvan het onderwerp historisch zo nauw verweven is met de plaats van handeling als maandag 12 maart het geval was. Op die avond, die - hoe kan het anders - uitermate goed bezocht was (er moesten nog heel wat stoeien worden bijgesleept), hield onze oud-stadgenoot N.J. Bosma een causerie in de historische zaal van Het Prinsenhof over de moord op prins Willem van Oranje

door Balthasar Gerards. "Moordenaar en martelaar" was de ondertitel van zijn bijzonder boeiende en beeldend voorgedragen lezing, waarnaar door de vele aanwezigen met grote belangstelling werd geluisterd. De heer Bosma schetste de levensloop van de jonge Fransman Gerards, een overtuigde katholiek voor wie - mede door zijn opvoeding - prins Willem de incarnatie van den Boze was. Een intelligente fanaticus, die zijn aanslag minutieus voorbereidde en die dan ook slaagde in de daad, waarvoor tal van voorgangers terugdeinsden of waarin zij faalden, zoals Jean Jauregui. In het tweede deel van zijn voordracht gaf spreker een schildering van de wijze, waarop Gerards verhoord werd, van de martelingen, die op hem werden toegepast en van de wijze, waarop hij ter dood werd gebracht. Zijn conclusie was dat Gerards door zijn daad, gemeten naar de tijd van toen, de doodstraf alleszins had verdiend, maar dat hij door de martelingen, die hij, zonder een kik te geven, moest doorstaan bij zijn medestanders en bewonderaars, alsmede zijn opdrachtgevers, als een martelaar en bijkans een heilige de geschiedenis is ingegaan.

FEITEN VAN DE FIETS

Vrijdagmiddag 9 maart werd in het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst aan de Oude Delft de tentoonstelling "Fiets je rot" geopend door de wethouder van stadsontwikkeling, verkeer en openbare werken, ir. J.J. Reijnen. Met een korte uiteenzetting over opzet en doel van de expositie, die als motto draagt "van knokenschudders, rad-draaiers en zwijntjesjegers", leidde de gemeente-archivaris, drs. A.J.H. Rozemond, de wethouder in.

De tentoonstelling, gearrangeerd door de educatieve dienst, met name door mr. A.P.A. van Daalen, geeft door middel van foto's, affiches, "voorhistorische" fietsen, zowel op ware grootte (draisine en velodipède) als in miniatuur, en de beroemde en beruchte rijwiel-belastingplaatjes, een interessant overzicht van de ontwikkeling van de fiets als populair vervoermiddel, zowel voor het verkeer naar school of werk, als voor sportieve doeleinden.

Een bezoek aan de tentoonstelling, die duurt tot en met dinsdag 15 mei, kunnen wij van harte aanbevelen. Het gebouw van de Archiefdienst is daartoe geopend op maandag van 13.30 tot 17.00 uur, op de overige dagen (tot en met vrijdag) van 09.00 tot 17.00 uur.

PERSREACTIES OP MOLENBOEK

De studie van Ellen van Olst en Harry Boekwijt over de Delftse windmolens - in november j.l. verschenen als serie-uitgave van ons genootschap - heeft in de vakpers gunstige reacties opgeleverd.

In "Spiegel Historiae" schrijft H. Besselaar o.m.: "Een kostelijk boekje is het geworden. Vóór men het gaat lezen, moet men de vele afbeeldingen (naar oude prenten en plattegronden) bekijken en de schetskaartjes". In samenhang met de grote stadsbrand van 1536 die Delft teisterde: "..... kostbare documenten betreffende de stadsgeschiedenis werden bij die gelegenheid door het vuur ver-teerd, maar er bleven er toch voldoende over om de twee Delftse bouwkunde-studenten in staat te stellen, hun onderzoek naar de molengeschiedenis van de industriestad (denk aan de pottenbakkerij) zó uitstekend te volvoeren dat er een prachtige historische monografie kon ontstaan".

In "Molennieuws" (januari 1979), het orgaan van "De Hollandsche Molen", lezen we: "In het kader van een studieproject (.....) hebben de schrijvers zich in de molenhistorie van deze stad verdiept en het resultaat was zo belangwek-kend, dat het Genootschap Delfia Batavorum besloot deze studie in haar serie Historische uitgaven over Delft op te nemen. Een keurig verzorgde uitgave". Een enkele kritische kanttekening, of liever suggestie, van de zijde van dit vak-blad-bij-uitstek: "Een duidelijk kaartje van de binnenstad zou een waardevol hulpmiddel zijn geweest daar in de tekst veelvuldig melding wordt gemaakt van straten en stegen, die ook nu nog bestaan en waarvan de ligging voor een goed begrip van het geschrevene van belang is". Ook zou de recensent graag wat meer gegevens hebben aangetroffen omtrent de schilderijen, tekeningen en etsen, die geheel of gedeeltelijk zijn afgebeeld.

G.G. Kunz.

BIBLIOTHEEK-AANWINSTEN

- 463 ENDHOVEN, J.G., Bedevaart als straf. Door het Leidse gerecht opgelegde bedevaarten van 1370 - 1500. Leiden, z.j.
- 464 HILDEBRANDT, V.H., Zeven en een halve eeuw Abdijkerk Loosduinen. Loosduinen, 1978.
- 465 ADRICHEM, M.C.M. van, JANSEN, J.Th., RIDDER, J.G. de, Honselersdijk in de loop der eeuwen. Wateringen, 1978.
- 466 SINNINGHE, J.R.W., Spokerijen in Rijnland, Delfland en Schieland. Zaltbommel, 1977.
- 467 BOER, D.E.H. de, Graaf en Grafiek. Sociale en economische ontwikkelingen in het middeleeuwse "Noordholland" tussen ca. 1345 en ca. 1415. Leiden, 1978.
- 468 MONUMENTENZORG. Enige aspecten van restauraties in Nederland sinds 1945, ter gelegenheid van de tentoonstelling "Monumentenzorg" in het museum Het Prinsenhof, Delft, zomer 1959.
- 469 YPEREN, R. van, De Nederlandse militaire muziek. Bussum, 1966.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

De bibliotheek van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst bevat een indrukwekkende boekenrij van medisch historische werken. Verschillende thans zeer kostbare en unieke uitgaven van medische boeken uit binnen- en buitenland wisselen elkaar af met brieven-verzamelingen, plaatwerken en manuscripten uit het medisch verleden.

Onder deze honderden boeken, waarvan vele verlucht zijn met portretten, anatomische prenten en afbeeldingen van operaties en het daarbij gebruikte instrumentarium, bevinden zich ook een groot aantal dissertaties, waarop onze voorvaderen, onder wie vele "Burgers van Delft", de graad van Doctor in de geneeskunde behaalden.

Op de vier schilderijen, Anatomische Lessen, die Delft rijk is en die zich bevinden in het Oude- en Nieuwe Gasthuis, komen immers de portretten voor van een groot aantal Doctores Medicinae, die in het verleden een rol hebben gespeeld in de gezondheidszorg van Delft. Van een aantal van deze Delftse doctores zijn ook in de Maatschappij-bibliotheek de proefschriften bewaard gebleven, zoals bijvoorbeeld de dissertatie van Jacobus Verbrugge, die op 20 juli 1773 zijn vader Willem Verbrugge als gasthuisdoctor opvolgde.

Beiden staan ter rechterzijde van Dr Theodorus Hoogeveen geportretteerd op de Anatomische Les, welk schilderij in 1773 door Nicolaas Rijnenburg werd geschilderd en dat een beeld geeft van de doctoren en chirurgijns in het anatomisch theater verenigd rond de Doctor Anatomicus Hoogeveen in gezelschap van de Burgemeester van Delft.

Op 8 juni van datzelfde jaar 1773 had Jacobus Verbrugge de doctorshoed verworven na de verdediging van zijn dissertatie: "De Aneurysmate", welke studie hij onder leiding van Eduard Sandifort, die een jaar te voren tot gewoon hoogleraar in de ontleed- en heelkunde te Leiden was benoemd, had geschreven. Het boekje is daarom van medisch historisch belang, omdat het een zestal platen bevat, waarop voor het eerst deze ziekelijke afwijking van de grote lichaamsslagader - het aneurysma aortae - in zijn geperforeerde vorm, is afgebeeld.

Zonder hier dieper op de inhoud van dit interessante proefschrift, dat een bijzondere plaats inneemt in de geschiedenis van de vaatziekten, in te gaan, dient vermeld te worden, dat in de tweede helft van de 18e eeuw vaatafwijkingen een onderwerp zijn, die we bij herhaling tegenkomen als studie-object voor een dissertatie aan de Nederlandse universiteiten.

In hetzelfde jaar bijvoorbeeld, dat Verbrugge's proefschrift het licht zag, verdedigde de Zwollenaar Conradus Asman een dissertatie met dezelfde titel: "De Aneurysmate" aan de Groninger universiteit.

Ook thans staan de ziekten van hart- en vaatziekten weer in het centrum van de belangstelling; in de 18e eeuw echter had de Delftse arts Jacobus Verbrugge reeds een uitvoerige studie gewijd aan dit nog steeds actuele onderwerp.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 6/7

mei/juni 1979

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

Op maandag 21 mei voor lezingen over de Unie van Utrecht;

Op dinsdag 5 juni voor een lezing over Deventer;

Op vrijdag 8 juni en zaterdag 9 juni voor een excursie naar Deventer.

Voor de excursie en de daarmee samenhangende lezing ontvangt U geen aparte convocaat meer.

EERSTE LEZING

In het kader van de herdenking in Delft van de Unie van Utrecht (1579 - 1979) zullen drs. A.M. Smit en drs. P. Knolle spreken over

DE UNIE VAN UTRECHT.

Sprekers zullen de totstandkoming, de inhoud en de betekenis van de Unie van Utrecht behandelen. Hierbij wordt ingegaan op de politieke en militaire gebeurtenissen uit de eerste decade van de opstand. Ook wordt aandacht besteed aan de samenleving in de Nederlanden rond 1579.

De heer Smit heeft als historicus en de heer Knolle als kunsthistoricus zitting gehad in de commissie, die de nationale tentoonstelling over de Unie van Utrecht, getiteld "De kogel door de kerk?", ingericht in het Centraal Museum te Utrecht, heeft voorbereid.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op maandag 21 mei 1979 in het stedelijk museum Het Prinsenhof, Sint Agathaplein 1 te Delft. Aanvang 20 uur.

Na afloop van de lezingen bestaat er gelegenheid de in het museum ingerichte tentoonstelling over dit onderwerp te bezichtigen.

TWEEDE LEZING

Vooruitlopend op de jaarlijkse excursie zal ons medelid Prof. ir. H.M. Goudappel te 's Hertogenbosche een lezing met dia's houden, getiteld:

BERGKWARTIER IN DEVENTER - TIEN JAREN STADSHERSTEL

Het herstel van het oude kwartier "Op den Berg" in Deventer maakte in tien jaar tijds van een afgeschreven historisch stadsgedeelte weer een bewoond stukje stad van hoge kwaliteit. De initiatieven tot dit herstel kwamen van verontruste burgers die zich in 1966 verenigden in de (Stichting) Werkgroep Bergkwartier. De geschiedenis van het Bergkwartier, de wederwaardigheden van de werkgroep en de unieke operatie waarin burgerij, overheid en particuliere beleggers elkaar vonden zullen in de voordracht worden toegelicht. Dia's van vroeger en nu zullen het betoog illustreren en naar we hopen een overtuigend beeld oproepen van hetgeen op-het gebied van stadsherstel bereikt kan worden in korte tijd.

Het zal geen specifiek Deventer-verhaal worden. Er zijn aan het herstel van het Bergkwartier vele kanten met een wijdere strekking.

Zo zal als een van de draden door het betoog lopen de veranderende opvatting over restauratie en stadsherstel die in de loop van zo'n toch korte periode van tien jaar al erg ingrijpend bleken te zijn.

Henk Goudappel (1930), Delftenaar, civiel ingenieur en thans hoogleraar in de Urbanistiek aan de T.H. Eindhoven (afd. Bouwkunde) verhuisde in 1966 van Delft naar Deventer met het door hem opgerichte raadgevend ingenieursbureau voor verkeers- en vervoersplanning.

Toen hij enkele maanden in Deventer woonachtig was, werd hij uitgenodigd toe te treden tot het bestuur van de op te richten werkgroep Bergkwartier, dat een poging zou moeten doen om door het lanceren van een actieplan de dreigende sloop van het Bergkwartier te verhinderen.

Tot zijn vertrek naar 's Hertogenbosch in 1978 was hij bestuurslid van de Stichting en maakte het hele gebeuren van de herleving van het Bergkwartier, met zijn 110 monumentpanden van nabij mee.

Als samensteller en mede-auteur verzorgde hij het rijk geïllustreerde boek Tien Jaren Stadsherstel; Bergkwartier Deventer 1967 - 1977, dat begin 1978, bij de ingebruikneming van het veertigste herstelproject, verscheen bij de in

België

M. L. HOUTZAGER '99

het Bergkwartier gevestigde uitgeverij Ankh Hermes (Paul Kluyer).

Dit boek zal ter inzage beschikbaar zijn.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op dinsdag 5 juni 1979 in de Hugo Grotius Scholengemeenschap, Juniusstraat te Delft. Aanvang 20 uur.

Het gebouw is te bereiken met bus 50 en 59 (halte Oude- en Nieuwe Gasthuis) of met bus 62 (halte Oude- en Nieuwe Gasthuis of halte Bethel-ziekenhuis). Er is ruime parkeergelegenheid naast de Sporthal aan de Martinus Nijhofflaan.

Op vrijdag 8 juni en zaterdag 9 juni zal een

EXCURSIE NAAR DEVENTER

worden gehouden. Daar zal 's morgens het Bergkwartier met zijn fraaie Brink en erg mooie binnentuinen worden bezocht en 's middags zullen de Lebuinuskerk en gedeelten van de vestingwerken worden bekeken.

Het programma ziet er als volgt uit:

op vrijdag 8 juni

8.45 uur	Vertrek van de Paardenmarkt
10.30 uur	Koffiepauze bij Leusden
11.00 uur	Vertrek naar Deventer
12.00 uur	Aankomst te Deventer wandeling door Bergkwartier
13.30 uur	Lunch
14.30 uur	Vertrek voor tweede gedeelte van de wandeling
16.30 uur	Vertrek uit Deventer
17.00 uur	(thee)pauze in Schaarsbergen
17.30 uur	Vertrek naar Delft
19.00 uur	Aankomst te Delft

op zaterdag 9 juni

8.00 uur
9.30 uur
10.00 uur
11.00 uur
12.30 uur
13.30 uur
15.30 uur
16.00 uur
16.30 uur
18.00 uur

Daar de tocht per autobus wordt gemaakt is het aantal deelnemers beperkt tot 50 personen per dag. De kosten bedragen f. 37,50 per lid en f. 42,50 per intro-

ducé, alles inbegrepen, behalve de consumptie in Schaarsbergen in verband met een te verwachten verscheidenheid in de behoefte, gezien het al vrij late tijdstip van de middag.

U kunt zich voor één van deze tochten opgeven tijdens de op 21 mei te houden bijeenkomst of door bijgaande strook ingevuld op te zenden aan de penningmeesteresse van het genootschap, Charlotte de Bourbonstraat 10 te Delft, onder gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op postrekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum" te Delft.
Uiterste inschrijfdatum: 21 mei a.s.

Indien U een dieet moet volgen kunt U dit opgeven.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J.A. Battjes, Kanaalweg 7, Delft

J.T. Francken, Van Foreestweg 195, Delft.

Mevr. J.M. Francken-Bakker, Van Foreestweg 195, Delft.

Mevr. E.M.J. Koeman-van Rooy, Arthur van Schendelplein 134, Delft.

Mr. J.R. Smeets, Lingedijk 122, Acquoy.

P. Verbooi, Poptahof Zuid 568, Delft.

Mej. E.H. van der Wel, Karel Doormanlaan 229, Rijswijk.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TENTOONSTELLING

Medewerkers van de Gemeentelijke Archiefdienst en van het Centraal Museum te Utrecht hebben een mobiele tentoonstelling samengesteld, getiteld:

"1579 - DE UNIE VAN UTRECHT - 1979".

Met deze expositie zal summier, maar duidelijk worden ingegaan op het historisch aspect van het sluiten van de Unie. Met name zal een globale ingang gegeven worden op de geschiedenis van de Nederlanden rond 1579.

De Gemeentelijke Archiefdienst van Delft zal de tentoonstelling aanvullen met stukken betreffende de eerder afgesloten Unie van DELFT.

De tentoonstelling is te bezichtigen van 22 mei tot en met 4 juni in de Lange Zaal van het stedelijk museum Het Prinsenhof, Sint Agathaplein 1 te Delft.

Het museum is geopend dagelijks van 10 tot 17 uur; op zon- en feestdagen van 13 tot 17 uur.

A.J.H. Rozemond.

TERUGBLIK

Evenals voor de lezing van de heer Bosma in Het Prinsenhof over Balthazar Gerardts bestond ook voor de voordracht van Ellen van Olst en Harry Boekwijt over de Delftse windmolens een overweldigende belangstelling. De toch bepaald niet kleine zaal van De Open Hof aan de Storklaan kon de toeloop nauwelijks bevatten. Bij de honderd stoelen die al waren gereed gezet moesten er nog een kleine vijftig worden bijgeschoven om iedereen van een plaats te verzekeren. Maar de eerste rijen stonden dan ook wel zowat tegen het podium aan!

Leuk èn verrassend in elk geval voor de twee Delftse bouwkunde-studenten, wier boekje over de Delftse windmolens (in de publicatieserie van onze vereniging) zowel in als buiten Delft een succes is geworden.

In grote trekken kwam hun relaas op deze avond (18 april) overeen met wat ze in hun studie hebben geschreven en beschreven over het eertijds aanzienlijke Delftse molenbestand, dat nu is uitgedund tot nog slechts één, zij het fraai, exemplaar: Molen De Roos.

De inleiding van Ellen van Olst over de historie van de molens werd voorafgegaan door een door de heer Asselman gemaakte en vertoonde molenfilm.

Tijdens de voordracht van Harry Boekwijt over elk der Delftse molens gingen een kleine honderd dia's door de projector. Na de pauze spitte Ellen van Olst het boeiende onderwerp nog nader uit. Ten besluite werd een korte film van de NOS over De Roos gedraaid. De NOS leent vrijwel nooit films uit, maar voor het Delftse duo had men een uitzondering willen maken. Een probleem was echter nog het verkrijgen van een 16 mm projector voor film en geluid. Maar hier sprong Gist-Brocades spontaan te hulp: een geste die èn door bestuur èn door de leden bijzonder op prijs werd gesteld !

G.G. Kunz.

DELFT VERLEDEN TIJD

Het architectonisch fraaie patriciërshuis van de Gemeentelijke Archiefdienst is de kraamkamer geweest van het historisch interessante fotoboek "Delft verleden tijd" dat eind maart aan de Oude Delft ten doop werd gehouden. De honderd afbeeldingen immers zijn een weloverwogen selectie uit het eigen bezit van de historisch-topografische afdeling van het Archief, omvattend een collectie van rond tienduizend foto's van stad en bevolking.

Met het samenstellen van dit boek hebben de archiefmedewerkers S. Schillemans en A. van der Kruk een lofwaardige prestatie geleverd. Uit een overvloed aan materiaal hebben zij zorgvuldig hun keuze gemaakt en daarbij, uiteraard en terecht, gezocht naar foto's, die vallen buiten het genre van de bekende stads-prentbriefkaarten. Met als resultaat dat de bezitter van dit kostelijke overzicht van een stuk visueel gemaakte historie een aantal unieke foto's onder

ogen krijgt. Dank zij het feit, dat uitgever Roodnat (Elmar) de collectie in een royaal pak stak - waardoor de foto's op groot formaat konden worden opgenomen - en er typografisch alle zorg aan liet besteden, is het boek, ook als bijdrage in de categorie van Delftse publikaties, alleszins de moeite waard. Temeer waar ook de samenstellers veel aandacht aan de tekst hebben geschonken. Niet volstaan wordt met een korte aanduiding van het afgebeelde object, maar er wordt in een bondig bestek heel wat informatie over situaties, lokaties, momentopnamen van een voorbijgegaan stadsleven en poserende Delvenaren, gegeven, uit een periode die de jaren tussen plm. 1870 en 1940 bestrijkt. Ter completering bevat het werk een instructieve inleiding en een uitgebreide, tweeledige index op de namen van personen en van straten en gebouwen. Door de relatief lage prijs een aantrekkelijk bezit van iedere, in zijn of haar stad belangstellende, Delvenaar of oud-stadgenoot.

G.G. Kunz.

DEVENTER-BOEK

Een aantal exemplaren van het boek Tien Jaren Stadsherstel; Bergkwartier Deventer 1967 - 1977, van de hand van Prof. ir. H.M. Goudappel e.a. kunnen aan leden van ons genootschap ter beschikking worden gesteld tegen de sterk gereduceerde prijs van f. 30,— per stuk (winkelwaarde f. 49,75).

U kunt het bij de lezing op 5 juni of tijdens de excursie bestellen.

A.J.H. Rozemond.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Heden ten dage wordt de naam theater meestal direct geassocieerd met kunst met een grote of kleine K. Toneeluitvoeringen, muziekmanifestaties, filmvoorstellingen etc. vinden plaats in theaters; groots opgezette dramatische toneelstukken of de simpele uitvoering van een one-man show worden over het voetlicht gebracht in één van de talrijke theaters, die ons land rijk is.

Zo zijn er nog vele andere voorbeelden te bedenken, waarin het theater een belangrijke rol speelt.

Een grote of kleine groep artiesten hetzij op het witte doek, hetzij op de Bühne, trachten de meestal passief aanwezig geïnteresseerde toeschouwers met hun spel te boeien en te overtuigen van hun kunnen in een bepaald onderdeel van de kunst. Dit alles vindt dan plaats in een daartoe ingerichte ruimte die wij heden ten dage een theater noemen.

Men zal echter bij het horen van de benaming Theatrum Anatomicum niet zo direct de verbinding leggen tussen publiek aan de ene zijde en uitvoerende kunstenaars aan de andere zijde van de schijnwerpers. Toch staat ook deze vorm

van theater in nauwe relatie tot een vorm van kunst, de geneeskunst, die echter niet tot het rijk van de Muze behoort, maar eerder is gewijd aan de godin der wetenschap, Pallas Athene.

Of geneeskunst en geneeskunde nu wel tot de wetenschap gerekend mag worden, is een strijdvraag, die door velen wellicht niet ten onrechte ontkenkend zal worden beantwoord, doch we willen aan dit 'wetenschappelijk probleem' thans voorbijgaan.

Voor onze voorouders uit de 17e eeuw was het Theatrum Anatomicum, "ofte Schouwburg der Ontleedkunst" een begrip, dat men kende en waar men toegang toe had ook als niet medicus, chirurgijn of vroedvrouw.

De 'openbare ontleding' vonden sedert 1657 in Delft plaats in een gebouw-tje, dat stond vlak voor de huidige tempel der Muze in deze stad, de Stadsdoelen. Nagenoeg op dezelfde plek waar thans film-, toneel- en muziekkuitvoeringen worden gegeven kwamen toen "... alle de Chirurgijns deser Stad met haar Leerlingen ofte Knechts eens ter weeck/zijnde Woensdaghnmiddag ten twee uren aldaer ...", bijeen.

Wanneer in de wintermaanden - de koude was immers de enige mogelijkheid om, zij het voor enkele dagen, het rottingsproces van het cadaver te temporiseren -, de ontleedkundige demonstraties werden gegeven, dan trokken ook burgers en burgeressen van Delft in grote getale naar de Verwersdijk, naar de amfitheaters-gebouwde zaal op de eerste etage van het anatomiegebouwtje. Kennelijk was het nodig gebleken om een ordonnantië uit te vaardigen, waaraan het gezelschap medici, chirurgijns en hun knechten en leerlingen, maar ook het nieuwsgierige leken-publiek zich had te houden. Het Chirurgijns Gildeboek bevat in een zevental punten dat opgestelde reglement, dat als volgt luidt:

In den Eersten sal niemand wie sij sij voor ende naar de lessen mogen het kleet opligten onder het welke het Subjectum, ofte Lichaam gelegen is.

Het les geeijndigt zijnde, en sal niemand mogen vertoeven ofte langer blijven, dan alleenlijk de Medicijns, de Hooftmans en de Gilde knegt ende eenige die de Hooftmans sal mogen believeen.

Ook en sal niemand, onder de lessen met hem mogen bregnen eenige Honden. Nog en sal man onder de Lessen niet mogen eenige woorden gebruiken om iets daartoe te willen seggen, dan alleen den Medicijn, ende dan Chirurgijn die 't be-
neeven den Medicijn Syn beurte sal weesen te staan.

Sal ook niemand mogen staan in de binnensten ommegang, dan alleenlijk de Medicijns, ende Chirurgijns, ofte eenige die 't den Hooftmans sal gelieven.

Eijndelijk en sal niemand mogen gaan sitten op de bank daar de kussens leggen alleen eenige van mijn Heeren van de Weth deeser Stad, ofte in haar luijden absentie de Medicijns, ende Hooftmans van 't Gilde.

Ende sal ook niemand mogen komen bezigtigen het anatomiseeren dan mits betalende alvoren drie Stuijvers uitgezondert de Heeren van de Wet ende Reegeringe deeser Stad, mitsgaeders alle de Doctoren ende Chirurgijns, mitsgaeders der selver Knegten binnen deese Stad woonagtig, de welke alle daar van vrij ende exempt sullen sijn. Aldus gedaan ende gerestringeert bij de Heeren van de Wet den 1e Decamber 1656.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

2e jaargang

Nummer 8

september 1979

IN MEMORIAM ECHTPAAR ROTHFUSZ

Bij het vliegtuigongeluk dat zich eind mei in de Verenigde Staten heeft voorgedaan kwam ook het echtpaar Rob en Gerrie Rothfusz (-Van Renssen) om het leven. Beiden waren uit Delft afkomstig; sinds enige jaren echter woonachtig in Havelte, maar zij bleven zeer belangstellende leden van Delfia Batavorum, waarvan de heer Rothfusz tal van jaren bibliothecaris-bestuurslid is geweest.

In de maandelijkse bijeenkomst van het genootschap die op 5 juni werd gehouden, ter inleiding op de excursie naar Deventer, heeft de waarnemend voorzitter prof. dr. J.J. van Loef een "in memoriam" uitgesproken, waarin hij opmerkte, dat de heer Rothfusz op bekwame wijze de belangen van het genootschap heeft gediend. Hij was een uitnemend organisator met een grote historische belangstelling. Met zijn vrouw Gerrie vormden zij een gastvrij paar tijdens de bestuursvergaderingen te hunnen huize.

Toen zij enige jaren geleden Delft metterwoon verlieten, nadat de heer Rothfusz zijn leraarsambt had opgegeven voor een functie bij een uitgeverij in Meppel, vestigden zij zich in Havelte.

Plotseling en onder zulke tragische omstandigheden zijn beiden nu uit het leven weggerukt. Geschokt en verslagen hebben wij van hun heengaan kennis genomen. Alleen de herinnering blijft aan twee vrienden, aan wie het genootschap zo bijzonder veel heeft te danken.

Het bestuur heeft het genoegen u uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door de heer W. Helder uit Leiden, getiteld:

"MAGAZIJN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND"
en zijn toekomstige bestemming.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op maandag 17 september 1979 in het Wooncentrum voor Ouderen, "Abtswoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aankomst 20.00 uur.

THEMA

Dit magazijn staat in Delft beter bekend als het Armamentarium, welke naam ontleend wordt aan het opschrift aan de zijde van de Oude Delft: Armamentarium Ordinum Hollandiae & Westfrisiae.

Spreeker, directeur van het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum "Generaal Hofer", zal een en ander over dit gebouw vertellen en over zijn toekomst. Dit zal heel interessant worden, nu juist de minister van defensie in beginsel besloten heeft de verzameling van het museum, dat thans gehuisvest is in het Pesthuis te Leiden, te doen overplaatsen naar Delft en aldaar samen te voegen met de collectie, die reeds berust in het uit de zeventiende eeuw daterende Armamentarium.

EXCURSIE

In aansluiting op deze lezing bestaat er voor de leden van ons genootschap gelegenheid op zaterdag 22 september het Armamentarium te bezichtigen.

Ingang Korte Geer - aanvang 10 uur.

U moet zich daarvoor van te voren opgeven, hetzij op de avond van de lezing, hetzij telefonisch (tel.: 133111, t. 2206, alleen overdag), daar de groep uit niet meer dan 75 personen kan bestaan. Bij voldoende deelname vindt nog een tweede rondleiding op die dag plaats - ook voor maximaal 75 personen - die zal starten om 11.15 uur.

AGENDA

De bijeenkomst na deze is vastgesteld op:

dinsdag 30 oktober 1979: drs. A.J.H. Rozemond over het archiefwezen in Nederland.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend voor leden van het genootschap en niet voor de handel. Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd: Tegeltjes van de Bevrijdingsserie uitgegeven door de Porceleyne Fles; documentatie en voorwerpen Tweede Wereldoorlog, speciaal Delft en omstreken.

Eventueel ter ruil aangeboden diverse boeken, couranten e.d. uit de Tweede Wereldoorlog onder meer het Uur U.

R. Roosnek, Meermanstraat 10, 2614 AJ Delft. Tel. 126825, overdag 569343, t. 2026.

LUSTRUM

Zoals al eerder bericht is hopen we in 1980 het IXe lustrum van ons genootschap te vieren. Het bestuur heeft besloten daartoe een commissie in het leven te roepen, die de festiviteiten zal voorbereiden. Op verzoek van het bestuur hebben onze medeleden

mevrouw J.T. Don-Radder, Vermeerstraat 1 te Delft;

mevrouw M.E. van Welie-Reintke, Meermanstraat 134 te Delft;

de heer M. van Noort, Driehuizen 1 te Pijnacker;

de heer E.W. van Roessel, Gerbrandylaan 4 te Delft en

dr. M.A. Verschuyf, Oude Delft 194 te Delft

zich bereid verklaard in deze commissie zitting te nemen. De commissie verzoekt u suggesties voor de lustrumviering bij haar in te dienen.

Om de extra aan het lustrum verbonden kosten te kunnen financieren is de commissie er weer in geslaagd een fraaie kleuren-reproductie, voorstellende

“HET DANSEN OM DEN VRIJHEIDSBOOM TE DELFT, 1796”

ten verkoop aan te bieden. Het is een kleurenreproductie naar een chromolitho; op steen gebracht door Emrik en Binger naar een tekening van G.J. Sijthoff.

De originele litho is in het begin van deze eeuw vervaardigd om te dienen als zgn schoolprent. Opgeplakt op dik karton met bovenaan twee gaatjes met een touwtje erdoor deden zulke prenten dienst om het onderwijs visueel te maken. Tekenaar G.J. Sijthoff, geboren te Delft op 6 augustus 1867 en in 1949 overleden, heeft de afbeelding niet zelf verzonnen. Als voorbeeld nam hij de contemporaine gravure van Johannes Jelgerhuis Rz., die van 1792 - 1805 in Delft werkzaam was. Jelgerhuis gaf zijn prent de volgende titel: “Afbeelding der vreugdebedrijven bij het planten van den vrijheidsboom binnen Delft op den 4 de February 1795”. Waarom die datering op de litho veranderd is in 1796 is raadselachtig.

G.J. Sijthoff werkte van 1904 - 1910 in Delft, zodat zeer waarschijnlijk de prent uit die tijd stamt. Wanneer en door wie de reproductie gemaakt is, is niet duidelijk.

De afmetingen zijn met parse-partout 49,5 x 69 cm.; zonder 45 x 61,5 cm.

CURSUS GESCHIEDENIS DELFT

Op 24 september 1979 start de Volksuniversiteit Delft weer met een cursus geschiedenis van Delft. U kunt een boekje aanvragen en/of zich voor de cursus opgeven bij het secretariaat van de Volksuniversiteit, Westplantsoen 190 te Delft - echter alleen schriftelijk.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- N.J. Bosma, Han Hollanderweg 182, Gouda.
Mevrouw A.K. Brand-Wiersma, Jaagpad 54, Rijswijk.
W.H. Fokker, Gerard Reynststraat 7, 's-Gravenhage.
Mr. R.M. Gallas, Prins Bernhardlaan 4, Delft.
G. Hoogenraad, Hengelolaan 1444, 's-Gravenhage.
Mejuffrouw J.P. Hydra, Persijnlaan 24, Delft.
P.J. Hydra, Persijnlaan 24, Delft.
C.W. Jorens, de Genestetstraat 37, Delft.
C.C. Kammeijer, van Adrichemstraat 303, Delft.
J.F. Kipp, Isaïc da Costalaan 377, Delft.
Mevrouw J.A.M. Kipp-Duvé, Isaïc da Costalaan 377, Delft.
J. Ooms, Burg. Scholtenstraat 4, Delfgauw.
Mevrouw A.C. de Regt-van Walbeek, Oude Delft 206, Delft.

Namens het bestuur:
G.G. Kunz, voorzitter.
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 469 UIT HET LIERS VERLEDEN. Werkgroep oud-De Lier. Z.pl., z.j.
(De Lier, 1978).
470 GOUW, J. ter, De Volksvermaken. Z.pl., z.j.
471 PIKKEMAAT, Dr. G., Regenten en magistraten. Alphen aan de Rijn,
1967.
472 SCHILLEMANS, S. en KRUK, A. van der, Delft verleden tijd, 1979.
473 LOUWE KOOYMANS, Dr. L.P., Opgraven in Nederland, het werk van de
archeoloog. 's-Gravenhage, 1979.
474 SMAAL, A.P., e.a., Kijken naar monumenten in Nederland. Baarn, 1979.
475 CERAM, C.W., Archeologie. Amsterdam/Brussel, 1965.
476 BRONGERS, J.A. en WOLTERING, P.J., De Prehistorie van Nederland.
Economisch technologisch, Haarlem, 1978.

477 WESTERHEEM, tweemaandelijks orgaan van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland. (A.W.N.)' Jg. 25 (1976), 26 (1977), 27 (1978).

C. Marico-Groenewegen.

CURSUS OUD-SCHRIFT

In de Gemeentelijke Archiefdienst van Delft worden weer twee gelijklopende cursussen oud-schrift voor beginners gegeven - één op maandagavond en één op dinsdagavond, van 7 tot 9 uur.

Aan de cursussen, die elk uit tien avonden van twee uur zullen bestaan, kunnen nog enkele personen deelnemen.

Het lesgeld bedraagt f. 75,— per cursus, inclusief lesmateriaal.

De lessen beginnen op 24, resp. 25 september aanstaande.

Gegadigden moeten zich opgeven bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, te Delft, tel. 133111, t. 2206 of 2669.

A.J.H. Rozemond.

TERUGBLIK

In samenhang met de herdenking van het feit, dat vier eeuwen geleden de Unie van Utrecht werd gesloten, organiseerde onze vereniging op 21 mei in Het Prinsenhof een tweetal lezingen over "de geboorte van onze nationale zelfstandigheid".

Inleidingen werden gehouden door drs. A.M. Smit en drs. P. Knolle. Zij belichtten, resp. als historicus en kunsthistoricus, de totstandkoming, de inhoud en de betekenis van de Unie van Utrecht, waarbij vooral werd ingegaan op de politieke en militaire gebeurtenissen uit het eerste decennium van de opstand tegen Spanje. Ook besteedden zij aandacht aan de samenleving in de Nederlanden rond 1579. Beiden hebben zitting gehad in de commissie, die de nationale tentoonstelling over de Unie van Utrecht getiteld: "De kogel door de kerk?" in het Centraal Museum te Utrecht heeft voorbereid.

Na afloop van deze druk bezochte avond waren de aanwezigen in de gelegenheid de in het museum Het Prinsenhof ingerichte mobiele tentoonstelling over dit onderwerp te bezichtigen, die door de gemeentelijke archiefdienst was aangevuld met specifieke Delftse stukken.

G.G. Kunz.

DE EXCURSIE NAAR DEVENTER

Ter afsluiting en tevens completering van de activiteiten die het genootschap in het seizoen 1978 - 1979 aan de dag heeft gelegd, volgt hier nog een kort ver-

slag van de excursie, die op vrijdag 8 en zaterdag 9 juni werd gemaakt naar de binnenstad van Deventer. Ter voorbereiding daarop hield ons medelid, oud-Delvenaar prof. ir H.M. Goudappel, op dinsdag 5 juni in de aula van de Hugo Grotius scholengemeenschap een interessante inleiding over het hoofddoel van het jaarlijks uitstapje, het Bergkwartier, dat in de afgelopen tien jaar een groot-scheepse renovatie en restauratie heeft ondergaan. Het gigantische, architectonische en bouwkundige karwei is nog lang niet geklaard, want tot nu toe is ongeveer de helft van het totaal aantal monumentpanden (110) hersteld of vernieuwd.

Een belangrijk facet van zijn betoog was de uiteenzetting over de wijze waarop de restauratie van al die oude panden in de verwaarloosde wijk "op den berg" zou moeten plaats vinden en ten slotte ook is geschied. Centraal daarbij stonden de opvattingen of deze huizen zouden moeten worden teruggebracht in hun allereerste, dus oorspronkelijke, staat of dat de bouwkundige veranderingen, die ze in de loop van eeuwen hadden ondergaan, als een historische ontwikkeling moesten worden aanvaard. Tenslotte tevens: of op de plekken, waar onherstelbare verkrottingen aanleiding gaven tot afbraak, nieuwbouw in een aangepaste stijl zou kunnen worden gepleegd.

Met een groot aantal uitstekende dia's verluchtte en verduidelijkte de inleider zijn causerie.

De praktische uitvoering van een en ander hebben een kleine honderd leden aan hun eigen waarneming en oordeel kunnen toetsen tijdens de excursie, die zich op zaterdag onder heel wat betere weersomstandigheden voltrok dan de dag tevoren.

Met een comfortabele Speedwellbus werd op beide dagen vertrokken van de Paardenmarkt. De koffie (met voortreffelijk gebak!) werd genuttigd in het rustiek gelegen restaurant "De Treek" in Oud-Leusden.

Aanvankelijk lag het in de bedoeling, dat eerst een bezoek zou worden gebracht aan het Bergkwartier en na de lunch aan de vermaarde Lebuinuskerk.

Op de dag voor het vertrek evenwel kreeg de excursiecommissie een "noodseintje" uit Deventer, dat kermisattracties op die dagen 's middags bezit zouden nemen van de Brink, waaraan de kerk is gelegen. Elke uitleg ter plaatse zou dus volkomen onverstaanbaar worden! Vandaar dat een omwisseling plaats vond: vóór de lunch de Lebuinus, daarna het Bergkwartier. De enthousiaste koster van de kerk gaf een uitvoerige explicatie van de ontstaansgeschiedenis van de kerk, van de bouw en het omvangrijke restauratiewerk, waarbij onder meer belangrijke muurschilderingen voor de dag kwamen.

De lunch werd gebruikt in het aan de overzijde van de IJssel zeer riant gesitueerde IJsselhotel (de vroegere Buitensociëteit), bereikbaar door een driftig heen-en-weer puffend pontje. Onze gast op de eerste dag was mevrouw Eldering van de plaatselijke VVV, die een ter zake kundige en met vele feiten en bijzonderheden gestaafde uitleg gaf bij de panden, die tijdens de rondwandeling in ogenschouw werden genomen. Twee extraatjes waren er daarbij nog voor de excursanten: een kort bezoek aan de stadsbibliotheek, ondergebracht

in drie modern gerestaureerde panden, alsmede aan de Bergkerk.
Op zaterdag fungeerde prof. Goudappel als rondleider in de wijk, waar hij als bouwkundige en bestuurslid van de stichting Bergkwartier een belangrijke rol bij de restauratiewerkzaamheden heeft gespeeld en nog speelt.
Na een rit door een mooi stuk van ons land, langs de IJssel en door Zutphen, werd voor de middagthee (of anderszins) koers gezet naar het Postiljonmotel te Arnhem. Vandaar was het nog een fors stuk rijden naar Delft, maar redelijk volgens de planning arriveerden men weer in Delft.

G.G. Kunz.

DE 'GEHEIMEN' VAN ALTENA

In de Delftse pers zijn medio juli enige artikelen verschenen met betrekking tot de stand van zaken bij de opgravingen ter plaatse, waar het kasteel Altena heeft gestaan. Reeds ruim negen jaar zijn amateur-archeologen, verenigd in de Stichting Altena, op het volkstuincomplex aan de W.H. van Leeuwenlaan in hun vrije tijd bezig met een onderzoek naar de resten van het bouwwerk, dat in eerste aanleg uit het midden van de vijftiende eeuw dateert. Rond 1530 werd het kasteel aanzienlijk uitgebreid, maar nog geen halve eeuw later werd het op last van Willem van Oranje met de grond gelijk gemaakt - evenals onder meer het kartuizerklooster - om daarmee de Spanjaarden een uitvalsbasis richting Delft te ontnemen. In 1612 werd het grotendeels herbouwd tot herberg en woonhuis, maar in de achttiende eeuw raakte het dusdanig in verval, dat het in 1763 werd gesloopt.

Men wist uiteraard van het bestaan van Altena af, maar pas in 1969 werden de eerste sporen gevonden. Sindsdien is men bezig geweest met opgravingen en onderzoek, recent met behulp van een graafmachine. De Stichting oordeelde toen de tijd aangebroken iets van haar werk te laten zien. Dat gebeurde op zaterdag 21 juli tijdens een "open dag". De avond tevoren waren reeds enkele genodigden, onder wie wethouder mevrouw G. de Vries-Pielkenrood en de directeur van Het Prinsenhof, drs. R.A. Leeuw, een kijkje komen nemen, waarbij explicatie werd gegeven door de heer Opko Bult, student in de sociale geografie, die enthousiast over het werk en de behaalde resultaten vertelde.

Dank zij deze uitleg bij de fundamentresten kreeg men een duidelijk beeld van de omvang van het kasteel en van de diverse fasen, waarin bouw en afbraak zich hebben voltrokken. Het opgegraven materiaal - in hoofdzaak keramiek - is tentoongesteld in het museum Nusantara aan het Sint Agathaplein.

Alsof het geënceneerd was - maar dat was het bepaald nièt! - werden tijdens het bezoek enkele interessante stukken aardewerk aan de oppervlakte gebracht.

G.G. Kunz.

In de uitgaven-serie van het Genootschap Delfia Batavorum zal in het najaar van 1979 het vijfde deel verschijnen onder de titel:

MEDICYNS, VROEDWYFS en CHIRURGYNS.

Schets van de gezondheidszorg in Delft en beschrijving van het Theatrum Anatomicum aldaar in de 16e en 17e eeuw.

Dit boekje, van de hand van dr H.L. Houtzager, bevat ongeveer 120 pagina's tekst en is verlucht met vele foto's.

Reeds thans kan bij voorintekening dit boekje besteld worden door de leden van het Genootschap, door onderstaande strook ingevuld te retourneren aan het secretariaat van het Genootschap Delfia Batavorum p/a Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, 2611 HB Delft.

De heer/mevrouw

Adres:

te

bestelt exemplaren van het boek Medicyns, Vroedwyfs en Chirurgyns à f. 10,—.

Handtekening:

.....

THEMA

Naar aanleiding van het advies van de Internationale Archiefraad wordt in navolging van het Jaar van het boek en het Monumentenjaar ook het archiefwezen - nationaal en internationaal - enige tijd in het middelpunt van de belangstelling gebracht.

De nationale activiteiten in ons land worden geconcentreerd

- in een congres, dat door de Vereniging van archivariissen in Nederland op 18 en 19 oktober georganiseerd wordt in het Jaarbeursgebouw te Utrecht, met als thema: dienstverlening, de relatie tussen archiefdienst en gebruiker. Het congres is voor iedere belangstellende toegankelijk. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft - tel.: 015 - 133111;
- op 18 oktober zal bovendien het boek "Nederland in stukken; beeldkroniek van Nederlandse archieven" - op deze dag tegen gereduceerde prijs verkrijgbaar - ten doop worden gehouden. Het boek is daarna in de boekhandel te koop.
- tevens zal de film worden vertoond van Kees Hin naar het scenario van K. Schippers over de Nederlandse archieven. Getracht zal worden deze film op 30 oktober ook voor U te vertonen.

In verband met deze activiteiten richt de Gemeentelijke Archiefdienst van Delft in zijn gebouw een tentoonstelling in, waarover meer verder in deze convocaat.

In het kader van dit alles wordt deze lezing georganiseerd.

Spreker zal uiteenzetten, wat archieven zijn, waar ze berusten en welke stukken zich in welke archieven bevinden.

AGENDA

De bijeenkomst na deze is vastgesteld op woensdag 28 november 1979; na de op die avond te houden jaarvergadering zal ons medelid de heer H.A. Ett te 's-Gravenhage een causerie houden over Reinier Boitet en zijn tijd.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Aangeboden - bij voorkeur in ruil voor
De originele verlovingsfoto Juliana-
Bernhard door Frans Ziegler (gesigneerd)
30 x 40 cm.
Foto's Oud-Leiden voornamelijk van
Goedeljee.

Gevraagd
Stereofoto's 9 x 18 cm.
Foto's en jaarboekjes Oud-Leiden.

P.J. van der Zanden, Guido Gezellelaan 3, Delft. Tel.: 015 - 563490.

Gevraagd

P.C. Visser: Delft; bladzijden uit zijn geschiedenis. Uitg: Elmar N.V., Delft.
P. van der Zee, Ruys de Beerenbrouckstraat 22, Delft. Tel.: 015 - 126208.

SINTERKLAAS

Met de komende feestdagen in het verschiet wil het bestuur U graag attenderen op mogelijk twee aardige geschenken.

In de eerste plaats de prent "Het dansen om den vrijheidsboom te Delft, 1976", die ten behoeve van de lustrumkas in verkoop is gebracht. Het is een kleurenreproductie naar een chromolitho, op steen gebracht door Emrik en Binger naar een tekening van G.J. Sijthoff.

De prent kost f. 6,— voor leden en fl. 10,— voor niet-leden en is te verkrijgen op de bijeenkomsten en bij de Gemeentelijke Archiefdienst.

In de tweede plaats verschijnt 30 oktober a.s. het vijfde deel in de uitgaven-serie van het genootschap, te weten het boek van de hand van ons medelid dr. H.L. Houtzager getiteld: Medicyns, vroedwyfs en chirurgyns.

Indien U het nog niet heeft besteld kunt U nog gebruik maken van bijgaand intekenformulier. De ledenprijs bedraagt f. 10,—.

Misschien iets voor Sinterklaas?

VERLOREN VOORWERP

In de bus, waarmee de excursie naar Deventer is gemaakt, is een slappe brillenhoes gevonden van bruin leer met koperkleurig opgedrukt bloemmotief en koperen knip. Af te halen bij de Gemeentelijke Archiefdienst.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:
A. Chardon, Zuideindseweg 22, Delfgauw.

Mevr. G.K. Chardon-van Beveren, Zuideindseweg 22, Delfgauw.
W.J.R. Hellemans, Willem de Merodestraat 3, Delft.
J. van der Heijden, Koornmarkt 31, Delft.
Mevr. N. van der Heijden-van den Bos, Koornmarkt 31, Delft.
A.L. Schapers, Isaac da Costalaan 121, Delft.
R.F. Schapers, van Bronckhorststraat 16, Delft.
Mej. L. Schulten, Schrobbelaarstraat 14, Delft.
Mevr. J.P. Verver-Schenkels, Ketelweg 192, Vlaardingen.
A. van der Wees, Roëllstraat 25, Delft.

Namens het bestuur
G.G. Kunz, voorzitter
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

De opening van het nieuwe seizoen - niet van het nieuwe verenigingsjaar - bleek, zowel wat onderwerp, als wat belangstelling betreft, een schot in de roos te zijn. Ongeveer 130 belangstellenden, onder wie een aantal bewoners van "Abts-
woude", woonden op 17 september in het wooncentrum voor ouderen een boeiende causerie bij over "Magazijn van Holland en West-Friesland en zijn toekomstige bestemming". Inleider was de heer W. Helder, directeur van het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum "Generaal Hoefer" te Leiden, alsmede van het Delftse stapelmagazijn aan de Korte Geer. De oudere Delvenaren kennen het imposante gebouw onder deze naam; tegenwoordig betitelt men het algemeen als het Armamentarium, de naam die voorkomt op het reliëf aangebracht in de gevel aan de zijde van het Oude Delft: Armamentarium Ordinum Hollandiae & Westfrisiae. Men heeft kunnen vernemen, dat het wapenmuseum, op last van de minister van defensie, zijn behuizing in het voormalige Pesthuis te Leiden zal moeten verlaten, wegens de bouwvalligheid van het gebouw. De collectie zal worden overgebracht naar het Delftse Armamentarium en aldaar worden samengevoegd met de zich daar reeds bevindende studieverzameling van oud militair materieel.

De heer Helder schetste in zijn inleiding de geschiedenis en de lotgevallen van het Delftse gebouw, vertelde daarna een en ander over het museum in Leiden, waarbij hij gebruik maakte van een groot aantal dia's van de verzameling en stapte in het laatste deel van zijn causerie weer over naar Delft, om - met behulp van afbeeldingen van ontwerptekeningen - informatie te verschaffen over de ingrijpende plannen tot restauratie van het complex. Uit de vertoonde dia's bleek overduidelijk hoe dringend nodig herstel van het gebouw is geboden. Met deze explicatie bracht de heer Helder een primeur, maar hij voegde er uitdrukkelijk aan toe, dat de getoonde plannen nog uitsluitend als ontwerp waren bedoeld, aangezien deze nog met de rijksoverheid en met het gemeentebestuur van Delft moeten worden besproken. Hij had er goede hoop op, dat de plannen binnenkort aan deze overheden kunnen worden voorgelegd en ter bespreking

kunnen worden gesteld. Een ding is echter wèl zeker: het pand zal niet worden teruggebracht in zijn oorspronkelijke toestand, noch wat het interieur betreft noch wat de gevels aangaat. Gezien de bestedingsbeperking zal het, als de plannen worden aanvaard, wel 1984 worden voordat met de restauratie van het gebouw zal kunnen worden begonnen. Dat betekent dat het museum, met de totale Leidse en Delftse collectie, niet eerder dan eind van de jaren tachtig gereed zal kunnen zijn.

In aansluiting op deze causerie organiseerde onze vereniging op zaterdag 22 september een excursie naar het Armamentarium. De belangstelling ervoor was zo groot, dat de groepen voor de rondleidingen om tien en elf uur in tweeën moesten worden gesplitst, om de verzameling goed te kunnen bekijken. Onze leden werden daarbij rondgeleid en voorgelicht door de heren Lenselink en Gusdorf, die zich beiden enthousiast van hun taak hebben gekweten.

G.G. Kunz.

TENTOONSTELLING

In het kader van eerder genoemde activiteiten organiseert de Gemeentelijke Archiefdienst van Delft in zijn gebouw aan de Oude Delft 169 een tentoonstelling, getiteld:

UW ARCHIEF; BRONNEN VOOR HISTORISCH EN GENEALOGISCH ONDERZOEK.

Getracht zal worden zoveel mogelijk te visualiseren, wat de dienst doet.

Dit heeft tot gevolg, dat onder meer voor het eerst weer het geheel gerestaureerde handvest te zien is, waarmee graaf Willem II in 1246 aan een gedeelte van Delft stadsrechten heeft verleend. Dit is het oudste stuk uit het gemeentearchief van Delft.

Voorts wordt een gerenoveerde stadsplattegrond van Van Bleyswijck uit 1675-1678, compleet met randprenten, geëxposeerd.

Er is een zorgvuldige keuze gemaakt uit de archieven, de bibliotheek en de prentverzameling.

De tentoonstelling is te bezichtigen tot 15 februari 1980. Het gebouw is daartoe geopend op maandag van 13.30 tot 17.00 uur; op dinsdag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur.

A.J.H. Rozemond.

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP

De gemeentelijke werk- en depotruimte in het voormalig slachthuis aan de Burgwal is wegens toekomstige sloop ontruimd terwijl er vooralsnog geen vervangende ruimte beschikbaar is.

De mogelijkheid wordt echter geboden in de werkruimte van de Stichting Al-tena in samenwerking met de medewerkers van deze stichting theoretische en praktische kennis op te doen op archeologisch gebied.

Bij de opgraving van het kasteel Altena is zeer veel schervenmateriaal gevonden dat nog gewassen moet worden alvorens het gesorteerd tot min of meer complete voorwerpen gerestaureerd kon worden. Voor dit wassen, sorteren en restaureren is de hulp van nieuwe medewerkers/medewerksters zeer welkom. Tijdens deze werkzaamheden kunnen zij veel opsteken over het determineren en restaureren van vondsten alsmede over het archeologisch onderzoek dat tot deze vondsten heeft geleid en het verwerken van de verkregen gegevens.

Serieuze belangstellenden kunnen zich schriftelijk melden bij de Stichting Al-tena, W.H. v. Leeuwenlaan 73, 2613 ZE Delft of telefonisch, 793255 (Wim Weve) of 122332 (Fred Meijer).

W.F. Weve.

DELFTS OUDSTE WOONHUISGEVEL

Bij de grote stadsbrand van 1536 werd 3/4 van Delft in de as gelegd, slechts de oostelijke en zuidelijke rand van de stad bleef gespaard. De bebouwing in dit gebied was altijd wat bescheiden van architectuur en de meeste panden zijn in later tijd vervangen of ingrijpend verbouwd.

Er is echter slechts één pand over dat van voor 1536 dateert en uiterlijk nog als zodanig herkenbaar is. Dit is het pand Oosteinde 173 dat nog uit het einde van de 15e eeuw dateert, waarmee het de oudste bestaande woonhuisgevel van Delft bezit.

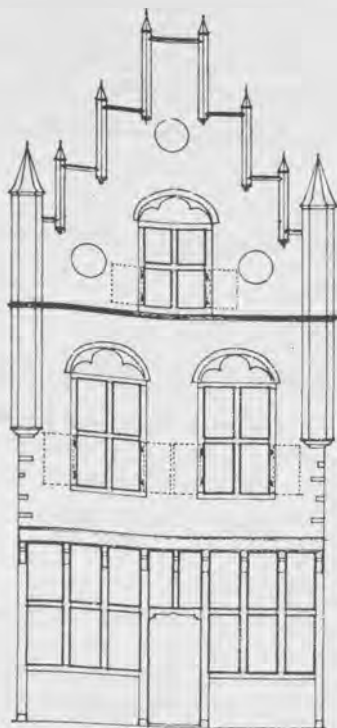
De vijf eeuwen dat het huis hier staat hebben wel hun sporen nagelaten. Door diverse verbouwingen en modernisering is de gevel zwaar verminkt; het deel op de begane grond en de geveltop ontbreken geheel en alleen op de

OOSTEINDE 173 - DELFT
tekening W.F. Weve

Bestaande toestand 1979

Reconstructie 4e kwart 15e eeuw

verdieping is nog oorspronkelijk metselwerk over.

Op de hoeken is nog te zien dat de baksteen wordt afgewisseld door natuurstenen hoekblokjes van Gobertangesteen, een witte Belgische kalksteensoort die ook aan de torens van de Nieuwe Kerk en het stadhuis verwerkt is. De bovenste hoekblokken vormen de aanzet van twee 6-hoekige uitspringende torentjes, z.g. arkeltoentjes die gedeeltelijk nog aanwezig zijn. Boven de twee vensters in de voorgevel tonen sporen in het metselwerk aan dat de oorspronkelijke vensters zich wat hoger bevonden en bekroond werden met een gemetselde boog.

De hierboven genoemde gevelonderdelen maken het mogelijk een reconstructie van de gevel te schetsen zoals die er in de 15e eeuw uitgezien kan hebben. (zie tekening).

Door de droevige toestand waarin het huis zich al jaren bevindt lijkt het niet dat we met een bijzonder gebouw te maken hebben. Hopelijk is echter uit het bovenstaande gebleken dat het pand Oosteinde 173 uniek is voor Delft

door zijn architectuur en het feit dat we hier met de oudste woonhuisgevel van Delft te maken hebben. Dat het huis op de lijst van beschermde monumenten voorkomt geeft nog geen garantie dat het ook voor het nageslacht behouden zal blijven. Het huidige gebruik van het pand draagt er zeker niet toe bij.

voor de commissie Behoud Stadsschoon:

E.J. Nusselder,
W.F. Weve.

(Samenvatting van ons art. uit D.Post, d.d. 4 juli 1979, p. 12).

KIJKDOOS OF DOORKIJK

De commissie Musea van de Culturele Gemeenschap heeft onder de titel "Musea als kijkdoos of als doorkijk" een nota doen samenstellen. Daarin geeft zij haar ideeën weer inzake de functie van de plaatselijke musea in de samenleving.

Het rapport werd geschreven door de ambtenaar van Culturele Zaken van de gemeente, Frank Elkhuisen, die ook als voorzitter van genoemde commissie optreedt.

Het geschrift van ruim vijftig pagina's plus een achtal "bijlagen" (32 pagina's) geeft een summier overzicht van de historische ontwikkeling van de Delftse musea, een opsomming van de doelstellingen, die aan de opzet van musea ten grondslag moeten liggen en een inzicht in de mogelijke ontwikkelingen.

Aan deze beschouwing wordt een aantal concrete conclusies en aanbevelingen vastgeknoopt. De commissie spreekt de hoop uit, dat dit rapport de discussie over de functie van de musea mag stimuleren en verhelderen en dat de beperkte opvatting van het museum als kijkdoos zal worden verbreed in een doorkijk met sociaal-culturele en educatieve perspectieven!

De nota bevat veel lezens- en wetenswaardigs, vandaar dat wij het rapport hebben opgenomen in de bibliotheek van Delfia Batavorum.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e jaargang

Nummer 1

november 1979

ALGEMENE LEDENVERGADERING

(ingevolge artikel 12 der statuten)

op woensdag 28 november 1979

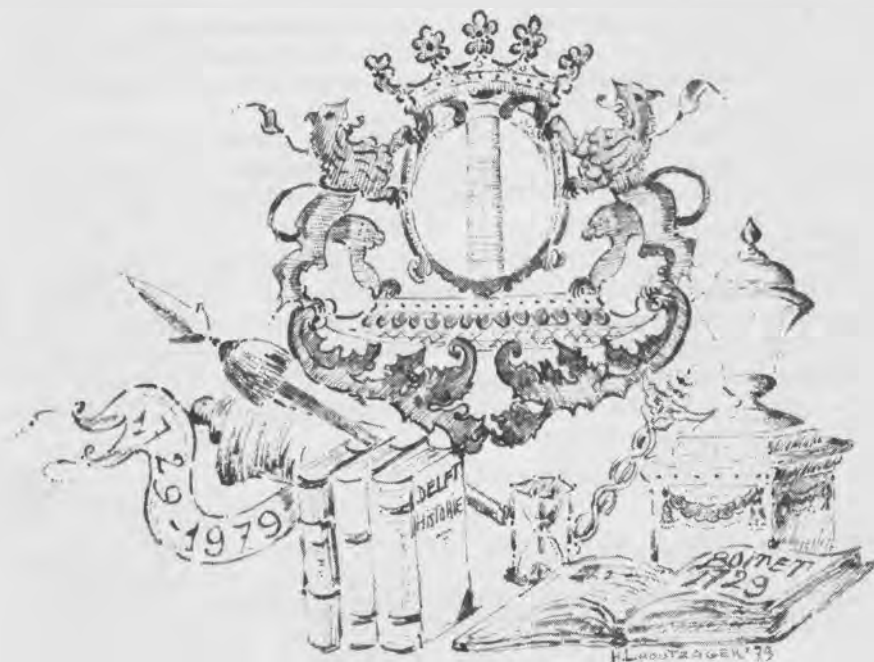
in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft.

Aanvang 20.00 uur.

Na de pauze.

Causerie te houden door ons medelid de heer Henri A. Ett te 's-Gravenhage,
getiteld:

REINIER BOITET EN ZIJN TIJD.

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 12 der statuten)
op woensdag 28 november 1979
in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft.
Aanvang 20.00 uur.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering van 7 februari 1979.
3. Jaarverslagen van secretaris, bibliothecaresse, secretarissen van de archeologische werkgroep, publikatie-commissie en commissie behoud-stads-schoon en van de penningmeesteresse.
4. Verslag van de kascontrole-commissie.
5. Bestuursverkiezing:
Aftredend en herkiesbaar zijn G.G. Kunz, voorzitter en ir. J.J. Raue, algemeen adjunct.
Beiden stellen zich herkiesbaar.
Voor de vacatures kunnen de leden kandidatenlijsten inzenden, mits deze door tenminste tien leden zijn getekend en uiterlijk drie dagen voor de ledenvergadering zijn ingezonden bij de secretaris (artikel 10 der statuten).
6. Verkiezing lid van de kascontrole-commissie.
Aftredend en niet-herkiesbaar (artikel 33 huishoudelijk reglement) is mevrouw G. Jansen-Verkuijl. Het bestuur stelt voor in haar plaats te benoemen mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bertels, Hof van Delftlaan 131 te Delft. Indien de ledenvergadering hiermee akkoord gaat is de samenstelling van deze commissie als volgt:

P.A.L. Brinkman	(aftredend 1980)
D. Wybenga	(aftredend 1981)
Mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bertels	(aftredend 1982)
7. Huishoudelijk reglement.
In de jaarvergadering van 30 november 1978 zijn de nieuwe statuten goedgekeurd. Dit brengt met zich mee, dat het huishoudelijk reglement moet worden aangepast. Het ontwerp daartoe wordt u in deze algemene ledenvergadering ter goedkeuring voorgelegd. Daar het een kostbare aangelegenheid is alle leden een exemplaar van dit voorstel toe te sturen wordt u in de gelegenheid gesteld van de tekst kennis te nemen een uur voor aanvang van de vergadering.
8. Verdere mededelingen van het bestuur.
9. Rondvraag.
Pauze.
10. Causerie te houden door de heer Henri A. Ett, getiteld:
REINIER BOITET EN ZIJN TIJD.

THEMA

In 1729 - dus 250 jaar geleden - verscheen bij Reinier Boitet de "Beschrijving der stad Delft" Spreker zal globaal het leven van Boitet en zijn uitgeverij belichten en hem plaatsen in het litteraire en politieke tijdvak, waarin hij leefde.

De heer Ett, van geboorte Rotterdammer, kwam in 1910 - hij was toen twee jaar - naar Delft, waar hij school ging en zijn eerste betrekking vond. Tot 1937 was hij actief dienend militair bij de Geneeskundige Troepen. In die jaren ontwikkelde zich tevens zijn grote belangstelling voor historie en literatuur. Na de oorlog studeerde hij twee jaar in Leiden Nederlands en geschiedenis. Inmiddels had hij al diverse publikaties tot stand gebracht, onder meer over Balthasar Huydecoper en Multatuli. Hij is ook condervator van het Multatuli-museum. Het zwaartepunt van zijn literair-historische arbeid ligt in het einde van de achttiende eeuw, de z.g. Patriottentijd. Omvangrijke studies en onderzoeken verrichtte hij daarbij naar het leven en werk van militante Delftenaren, met name Wybo Fijnje en Gerrit Paape. In samenhang met de hieraan voorafgaande periode concentreerde zijn belangstelling zich ook op Delftse figuren uit het begin van die eeuw, zoals Reinier Boitet.

CONTRIBUTIE

Zoals u weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. Bijgaand treft u een acceptgirokaart aan voor het betalen van de contributie. De penningmeesteresse verzoekt u hiervan - en zo spoedig mogelijk - gebruik te maken.

JAARBOEK

Degenen, die hebben ingetekend op het jaarboek 1979, te weten het boek van de hand van ons medelid dr. H.L. Houtzager, getiteld "Medicyns, vroedwyfs en chirurgyns" kunnen het afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft of op de eerstvolgende bijeenkomst. Toezending geschiedt na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,- per deel plus f. 1,70 porto per deel) op girorekening nr. 58 73 45 ten name van: Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

DELFTSE APOTHEKERS

Op 7 november j.l. promoveerde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam ons medelid mevrouw H.A. Bosman-Jelgersma, apotheker te 's-Gravenzande, tot doctor in de geneeskunde op het proefschrift, getiteld:

Vijf eeuwen Delftse Apothekers; een bronnenstudie over de geschiedenis van de farmacie in een Hollandse stad.

Mevrouw Bosman behandelt in vijf hoofdstukken de farmacie te Delft tot in de middeleeuwen, in de 16e, de 17e, de 18e en de 19e eeuw. Daarin beschrijft ze de belangrijkste ordonnanties op het gebied van de stedelijke gezondheidszorg, alle haar bekende apothekers in de loop der eeuwen met hun vestigingsplaats in Delft, het Collegium Medico Pharmaceuticum en nog veel meer. Daarbij besteedt ze uiteraard ook veel aandacht aan met apothekers verwante figuren, zoals de stadsgeneesheer Pieter van Foreest, de botanici Clusius en Lobelius en de natuurwetenschappelijke geleerde Antoni van Leeuwenhoek. Het werk is rijk en schitterend geïllustreerd en bevat naast een goede index een alfabetische en een chronologische lijst van de Delftse apothekers. Het boek zal in de boekhandel te koop zijn voor f. 68,50. Bij voldoende belangstelling zal mevrouw Bosman proberen een speciale prijs te bedingen voor de leden van ons genootschap. Mocht u belangstelling hebben voor deze voortreffelijke studie dan kunt u dit kenbaar maken tijdens de eerstkomende bijeenkomst of schriftelijk bij de secretaris.

AGENDA

De bijeenkomst na deze is vastgesteld op donderdag 10 januari 1980: Prof. dr. A.J. Zuithoff over decoratief gietijzer.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

N. Bakema, Verwersdijk 164, Delft.

J.G. Boekesteijn, Dalweg 15, Arnhem.

F.C. van Boheemen, Prinses Mariannelaan 238, Voorburg.

P. Rijk, Minbouwplein 12, Delft.

G.G. Kunz, voorzitter

A.J.A. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Enmaal per seizoen houdt onze vereniging een bijeenkomst in samenwerking met de Genealogische vereniging van "Prometheus" (T.H.). Dat gebeurde nu op 30 oktober in de aula van de hogeschool. Het thema voor deze avond - het archiefwezen in ons land - hing samen met het feit, dat momenteel in tal van gemeenten, via tentoonstellingen en lezingen, de aandacht wordt gevestigd op deze instellingen. Ook in het Gemeente-archief van Delft wordt momenteel (tot 15 februari) een interessante tentoonstelling gehouden van unieke Delftse archiefstukken.

De gemeente-archivaris van Delft, drs A.J.H. Rozemond, tevens secretaris van onze vereniging, hield een boeiende causerie over het onderwerp "Waar kan ik wat in welke archieven vinden?" Hij deed dit in de vorm van een soort responsiecollege, daarmee de toevoegers directer bij het onderwerp betrekking. Uitgaande van de definitie wat een archief is (het geheel van stukken, ontvangen of opgemaakt door een bestuur, instelling of persoon, en naar zijn aard bestemd om daaronder te berusten) gaf hij een overzicht, door middel van geprojecteerde schema's, van de organisatie van het Nederlandse archiefwezen.

Zo kennen we het Algemeen Rijksarchief, de Rijksarchieven in elke provincie, de gemeente-archieven, waterschapsarchieven en andere overheidsarchieven, zoals b.v. van Rijnmond. Verder kent men bij de archieven een tijdvakindeling, voor wat Delft betreft van 1246 (verlening van stadsrecht) tot 1795, van 1795 tot 1813 (Franse tijd) en van 1813 tot 1939.

Wat de overheidsinstellingen betreft beschikt de Gemeentelijke Archiefdienst over de stukken van vijftig jaar en ouder. Jongere stukken ressorteren nog bij de diensten en zijn niet, zoals de stukken bij de archiefdienst, voor een ieder vrij toegankelijk. Na de pauze vertoonde hij een gloednieuwe, in opdracht van de Vereniging van Archievarissen in Nederland en CRM, door Kees Hin vervaardigde film over het archiefwezen in Nederland, een bijzonder onconventionele benadering van gegevens en feiten, die wel enige discussie losmaakte.

Aan de lezing ging vooraf de officiële presentatie van het door ons medelid de gynaecoloog dr H.L. Houtzager geschreven boek "Medicyns, vroedwyfs en chirurgyns", een schets van de gezondheidszorg in Delft en een beschrijving van het Theatrum Anatomicum aldaar in de 16e en 17e eeuw. Het eerste exemplaar (waarvan een bespreking elders in dit mededelingenblad) werd door de voorzitter uitgereikt aan de heer Houtzager, die op zijn beurt een exemplaar offereerde aan de drie directeurs van de Delftse ziekenhuizen, de heren Slooff (O. en N. Gasthuis), Calis (St. Hippolytus) en Griffioen (Bethel). De oudst praktizerende verloskundige in Delft, mejuffrouw P.W.A. Verhage, die eveneens was geïnviteerd, kon door beroepswerkzaamheden niet aanwezig zijn. Haar wordt een boekje toegezonden.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Het zal de meesten van ons niet bekend zijn, dat het Delftse chirurgijnsgilde in de tweede helft van de zeventiende eeuw beschikte over een curieuze menagerie van opgezette dieren. Die collectie omvatte o.m. een haai, een zwaardvis, tal van inheemse en uitheemse vogels, alsmede zelfs een tijger en een rinoceros. Aan de tot poeder vermalen neushoorn van laatstgenoemd dier werden geneeskrachtige eigenschappen toegeschreven.

Dit, als voorbeeld, is slechts een van de talloze interessante en belangwekkende feiten, die vermeld staan in het boek van ons medelid dr H.L. Houtzager: "Medicyns, Vroedwyfs en Chirurgyns", dat als nummer 5 is verschenen in de reeks publikaties van onze vereniging. Een aansprekende titel voor deze schets

van de gezondheidszorg in Delft en van de beschrijving van het Theatrum Anatomicum alhier in de zestiende en zeventiende eeuw.

Het eerste deel van deze rijk geïllustreerde monografie geeft een indruk van de vele, vaak epidemische, ziekten die de gezondheid van de stedeling toen bedreigden. Daarbij wordt dieper ingegaan op de taak, die de stedelijke overheid, het chirurgijngilde, de vroedvrouwen en de geneesheren hadden bij hun pogingen het leefklimaat binnen Delft zo "gezond" mogelijk te maken.

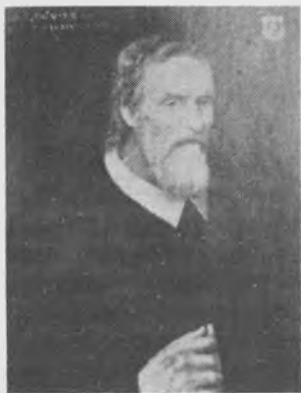
In het tweede deel van het boek wordt een overzicht gegeven van de lokaties van het chirurgijngilde, het Theatrum Anatomicum (schouwtoneel van de ontleedkunde), waarbij wordt gepoogd een reconstructie te geven van deze merkwaardige instelling op medisch gebied in de zeventiende eeuw.

Tenslotte wordt, onder meer via de in Delft bewaard gebleven schilderijen van anatomische lessen, een levensbeschrijving gegeven van een aantal vooraanstaande Delftse medici. Daaruit blijkt dat Delft in het wetenschappelijk medisch onderzoek en denken in de zeventiende eeuw een belangrijke plaats innam.

De heer Houtzager, die als vrouwenarts in Delft werkzaam is, publiceerde in de afgelopen jaren tal van artikelen in binnenlandse en buitenlandse tijdschriften op medisch en medisch-historisch gebied.

De Publikatie-commissie.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Uit het medisch verleden van Delft is Jacob Jansz. Graswinckel beter bekend als de Delftse wonderdokter. In 1870 werd deze 16e eeuwse Delftenaar uitvoerig door Mevrouw Bosboom-Toussaint beschreven en geplateet in het nog mystieke decor van de tijd, waarin hij leefde. Haar boek "De Delftsche Wonderdokter" kan beschouwd worden als het prototype van een historische roman, die zo karakteristiek is voor de tweede helft van de 19e eeuw.

Over het leven van deze telg van het bekende geslacht Graswinckel is uit de familie-archieven niet veel bekend. Hij werd geboren op 25 juli 1536 en voerde de bijnaam Boot, zoals blijkt uit de inscriptie op zijn grafsteen, ongetwijfeld

ontleend aan het feit, dat zijn vader, Jan Graswinckel, in de brouwerij de Boot, thans Oude Delft 205, heeft gewoond. Over zijn leven heeft Dionysius Spranckhuysen, die in 1625 tot predikant in Delft was beroepen, een boekje geschreven getiteld: "Den Delffschen Israëlit, ofte het leven van Jacob Jansz. Graswinckel, geboren burger en inwoner der stad Delft". Van dit boekje is echter geen exem-

plaar thans meer voorhanden; doch de Delftse stadshistoricus Van Bleyswijck heeft nog rijkelijk uit dit boekje kunnen putten voor zijn Beschryvinge der Stadt Delft etc. van 1667.

Na van de verdrinking dood ternauwernood gered te zijn, lijdde Jacob een sober en godvruchtig leven, gewijd aan barmhartigheid ten opzichte van zijn arme Delftse medeburgers. Hij woonde als kluizenaar in het achterhuis van zijn ouders op de Oude Delft. Op zijn grafschrift doelt de passage: "tot een wonder, den armen rijk, hemselven arm", kennelijk op zijn mildadigheid voor de behoeftigen in Delft.

Ondanks deze afzondering heeft deze telg van het geslacht Graswinckel toch de praktische kanten van het leven niet onbenut gelaten. Hij vergaarde zich door zelfstudie een hoeveelheid kennis van de genees- en kruidkunde. Noch het Leuvense Matrikel noch het Liber Studiosorum der Leidse Universiteit vermeldt zijn naam onder haar studenten. Om vooral zijn plant- en kruidkundige kennis te vermeerderen, voerde hij een uitvoerige briefwisseling over deze onderwerpen met de beroemde geneesheer Bernardus Paludanus (1550 - 1663), die na gepromoveerd te zijn in Padua (1580) en na een jarenlange studiereis door Europa en door de landen rond het oostelijk bekken van de Middellandse Zee zich in Enkhuizen vestigde. Zijn Kabinet en Bibliotheek hadden een zodanige vermaardheid, dat de Leidse curatoren in 1591 hoopten, dat zij door hem een hoogleraarspost aan te bieden, in het bezit zouden komen van deze collecties. Zij memoreerden dan ook bij zijn aanstelling: "Omme met alle sijne 'tsamen vergaerde seltsaemheden, so van cruyden, vruchten, spruytse-len, gedierten, schepselen, mineralen ... etc. ende andere die hij heeft, zijne woonplaetse binnen Leiden te comen nemen".

Ook met een zekere Johannes Nasserus uit Linz in Oostenrijk correspondeerde Jacob Graswinckel over geneeskrachtige kruiden, welke laatste hij kweekte in zijn tuin, die zich (westwaarts) uitstreckte achter zijn huis tot aan de stadsvest. Het schijnt, dat zijn tuin in Delft hem te weinig gewassen opleverde voor het bereiden van medicijnen; in verband hiermee kocht hij in Oegstgeest een halve morgen warmoesland voor het kweken van kruiden.

Na het overlijden van Jacob Jansz. Graswinckel bleek, dat hij nog meer land in eigendom had gehad, te weten een woning met land, hooiberg, schuur en bomen ter grootte van 25 morgen, gelegen in de heerlijkheid Oudbeierland aan de Synckwech, een kamp land, genaamd het Crommelant, gelegen in Vlaardingerambacht en 2 morgen, 2 hond en 66 roeden in Plassespoel, Hardenburg genaamd.

Onbemiddeld was onze Jacob Jansz. dus zeker niet. Na zijn dood op 10 maart 1624 - hij stierf 88 jaar oud -, heeft direct na zijn overlijden waarschijnlijk de Delftse schilder Dirck van der Mast (ca. 1600 - 1658) een portret van hem gemaakt, dat thans nog in het Hofje van Gratie in Delft aanwezig is.

Drie dagen later werd hij begraven in de Oude Kerk alhier. Op zijn graf staat het volgende grafschrift:

IN DIT GRAF RUST
JACOB JANSZ. GRASWINCKEL, GESEIT BOOT
GEBOREN 25 JULI 1536
WAS
TOT EEN WONDER
DER ARMEN RIJK
HEM SELVEN ARM
STERFT X Martii Anno MDCXXIV
SIJNS OUDERDOMS LXXXVIII

Dr H.L. Houtzager.

COMMISSIE STADSVERRAAIING

Verschenen is het verslag over de jaren 1976 - 1978 van de Commissie voor de Stadsverfraaiing te Delft.

Deze commissie, die sedert 1954 bestaat, heeft als belangrijkste taak de "adviesering over de bestemming van gemeentelijke fondsgelden aan de verfraaiing van de stad door beeldhouwwerken".

Aanvankelijk verrichtte zij haar taak min of meer achter de schermen, sedert enkele jaren echter zijn haar vergaderingen openbaar, waardoor de bewoners van Delft meer betrokken worden bij haar werkzaamheden.

Het alleszins lezenswaardige en verzorgde verslag (redactie Johan van Wamel, vormgeving Krijn Meerburg) geeft in vier korte hoofdstukken een overzicht van de taakstelling van de commissie, van de plaats van de commissie binnen het gemeentelijk bestel en haar verantwoording, voorts worden de diverse activiteiten belicht en in het laatste hoofdstuk worden onder meer een aantal conclusies voor de toekomst geschetst.

Een viertal bijlagen completeert dit verslag, dat in de bibliotheek van Delfia Batavorum is opgenomen.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e Jaargang

— Nummer 2 —

januari 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid Prof. dr. A.J. Zuithoff te Delft, getiteld:

DECORATIEF GIETIJZER

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 10 januari 1980 in het zusterhuis van het ziekenhuis Bethel, Reynier de Graefweg 5 te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Aan de hand van vele dia's zal de sierlijke vormgeving van gietijzer in het verleden en tot heden worden getoond.

Gietijzer wordt het eerst toegepast in China ca. 600 v. Chr.; daarvan zijn voorbeelden bewaard. In West Europa ligt het eerste gebruik pas ca. 1400. Bekend zijn vele fraaie haardplaten.

Eind 18de tot begin 19de eeuw wordt gietijzer zeer universeel toegepast. Het decoratieve gietijzer van de vorige eeuw spreekt bijzonder aan, aangezien daarvan nog zoveel voorbeelden zijn bewaard gebleven.

Prof. Dr. A.J. Zuithoff studeerde chemie aan de universiteit te Groningen. Werkte bij de Octrooiraad en daarna 10 jaar in de Nederlandse Staalindustrie te Utrecht als chef research. Werd in 1952 benoemd tot hoogleraar toegepaste metaalkunde T.H. Delft, tot 1978. Als hobby heeft hij onder meer belangstelling voor beeldende kunsten voor de historie van de metallurgie uit het verre verleden.

BESTUUR

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering is er geen verandering gekomen in de samenstelling van het bestuur. De leden, die aan de beurt van aftreden waren, hebben zich herkiesbaar gesteld; er waren geen tegen-kandidaten, zodat het bestuur dit verenigingsjaar weer bestaat uit:

G.G. Kunz, voorzitter	(aftredend 1982)
Drs. A.J.H. Rozemond, secretaris	(aftredend 1980)
Mevrouw J.M. de Wijs-Kamp, penningmeesteresse	(aftredend 1981)
Mevrouw C. Marico-Groenewegen, bibliothecaresse	(aftredend 1981)
Dr. M.A. Verschuyf, algemeen-adjunct	(aftredend 1980)
Ir. J.J. Raue, algemeen-adjunct	(aftredend 1982)
Prof. dr. J.J. van Loef, algemeen-adjunct	(aftredend 1981).

JAARBOEK

Degenen, die hebben ingetekend op het jaarboek 1979, te weten het boek van de hand van ons medelid dr. H.L. Houtzager, getiteld "Medicyns, vroedwyfs en chirurgyns" kunnen het afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft of op de eerstvolgende bijeenkomst. Toezending geschiedt na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,— per deel plus f. 2,75 porto per deel) op girorekening nr. 58 73 45 ten name van: Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

Tot 1 januari 1980 bestaat er nog gelegenheid schriftelijk op het boek in te tekenen.

DELFTSE APOTHEKERS

In de vorige convocaat is gevraagd wie van U belangstelling had voor de handelsuitgave van het proefschrift van ons medelid mevrouw dr. H.A. Bosman-Jelgersma. Het boek, getiteld Vijf eeuwen Delftse apothekers; een bronnenstudie over de geschiedenis van de farmacie in een Hollandse stad, zal in de boekhandel te koop zijn voor f. 68,50. Bij voldoende deelneming, zal mevrouw Bosman proberen een speciale prijs te bedingen voor de leden van ons genootschap.

U kunt zich tot 1 januari 1980 hiervoor geheel vrijblijvend schriftelijk opgeven bij de secretaris.

HUISHOUELIJK REGLEMENT

Het nieuwe huishoudelijk reglement is tijdens de algemene ledenvergadering goedgekeurd. Het is echter een kostbare aangelegenheid alle leden een exemplaar toe te sturen. Op aanvraag - schriftelijk bij de secretaris - wordt U tegelijk met de eerstvolgende convocaat een exemplaar toegezonden.

CONTRIBUTIE

Zoals U weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. Met de vorige convocaat is U een acceptgirokaart toegezonden. De penningmeesteresse verzoekt U zo spoedig mogelijk Uw contributie over te maken.

HOLLAND

Bijgaand treft U een folder aan van de Historische Vereniging "Holland", die voldoende voor zich zelf spreekt.

De leden van ons genootschap, die tevens lid zijn van "Holland" en dus een zgn. gecombineerd lidmaatschap hebben, genieten een reductie op de contributie van "Holland" van f. 7,50 en behoeven derhalve slechts f. 32,50 aan "Holland" te betalen.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd:

Documentatie (pamfletten, kranten e.d.) en voorwerpen met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en Delft in het bijzonder. Eventueel in ruil documentatie en boeken over hetzelfde onderwerp.

R. Roosnek, Meermanstraat 10, 2614 AJ Delft, tel.: 015 - 126825; overdag: 01828 - 2644, toestel 278.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- woensdag 6 februari : ir. A.J.H.M. Haak over Egyptische tempels.
dinsdag 4 maart : H.E.M. Gronheid over het Klauwshofje.
donderdag 10 april : ir. D.G.T. Habraken over huizen in Delft.
maandag 12 mei : Lt. Kol. E.H. Brongers over de meidagen 1940 in Delft.
dinsdag 3 juni : drs. J. Hofman over Het huis Bergh.
vrijdag 6 juni en
zaterdag 7 juni : Excursie naar 's Heerenberg.

LEDEN:

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- J. van Baarle, Houthaak 20, Delft.
A. van den Berg, Ravelstraat 15, Delft.
Mevr. J.W. de Bie, Artemisstraat 312, Delft.
J.J. Bosman, Albert van Raalteplein 127, Schiedam.
J. Deelstra, Van Blommesteinstraat 24, Delft.
Mevr. G.H. Esser, Paulus Potterlaan 99, Rijswijk.
Mevr. T.J. Goud-van Swieten, Koningin Emmalaan 122, Delft.
Ir. D.H. ten Grotenhuis, Thorbeckestraat 65, Delft.
Mevr. P.C. van der Heijden-Wolfhagen, Oude Delft 122a, Delft.
Mevr. C.T. Junius-Vervoort, Ravelstraat 17, Delft.
Mevr. W.J. Korteweg-Becking, Dovenetelweg 57a, 's-Gravenhage.
Mevr. C. Marx-Molenaar, Florence Nightingalelaan 12, Delft.
Mevr. A.G. Pels-de Groot, Oude Delft 122, Delft.
G.M. Prins, van der Heimstraat 17, Delft.
J. Schram, Isaac da Costalaan 297, Delft.
Mevr. W.M.P. Spee-van Leeuwen, Oostsingel 143, Delft.
A. Tegelaar, Sint Jorisweg 25, Delft.
Mevr. C.Th. Tersmette, Jaagpad 105, Rijswijk.
Mej. S.W. de Vlaming, Oostsingel 93, Delft.

C.G. Kunz, voorzitter
A.J.H. Rozemond, secr.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 51 SPIEGEL HISTORIEAL. Maandblad voor geschiedenis en archeologie. Jaargang 13, 1978.
- 52 ROTTERDAMS JAARBOEKJE. 1979.
- 128 HOLLAND. Jaargang 10. 1978.
- 138 LEIDS JAARBOEKJE. 1979.
- 350 DIE HAGHE, Jaarboeken 1973, 1977, 1978.
- 425 NEDERLANDSE HISTORIEN, Jaargang 12. 1978.
- 478 CRUYS VOORBERGH, Erfenis van eeuwen. Amsterdam. 1962.
- 479 ELKHUIZEN, F., Museum als kijkdoos of als doorkijk, de functie van de Delftse musea in de samenleving. Delft. 1979.
- 480 KEIKES, W.H., "tot keringe der wateren", dijkverkenningen langs de vaderlandse kuststrook. Haarlem. 1978.
- 481 HEEMSCHUT. Maandblad van de Bond Heemschut. Jaargang 56, nos 1 t/m 9.
- 482 HEEMSCHUT. Jaarstukken 1978.
- 483 BOER, Dr. D.E.H. de, (eindred.), Bodemonderzoek in Leiden. Jaarverslag 1978. Leiden. 1979.
- 484 TAMSE, Dr. C.A., (red.), Nassau en Oranje in de Nederlandse geschiedenis. Alphen aan den Rijn. 1979.
- 485 J.K., Beschrijving van de "Kaarte Figuratyf" van Mr D.E. van Bleyswijk. Delft 1678. Delft. 1967.
- 486 SCHOTEL, Dr. G.D.J., Het Maatschappelijk Leven onzer Vaders in de Zeventiende Eeuw. Leiden. z.j.
- 487 BERICHTEN van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Jaargang 25, 1975. 's-Gravenhage. z.j.
- 488 BOMEN IN DELFT. Een wandeling door de binnenstad. Delft. 1979.
- 489 HAAN, Lambrecht den, Turf in je ransel. 100 jaar Koninklijke Militaire Kapel. Bussum. 1976.
- 490 CALDECOTT - BAIRD, Duncan, Huurling in de Lage Landen 1572 - 1574. Haarlem. 1977.
- 491 PAAPE, Gerrit, De Plateelbakker of Delftsch Aardewerkmaaker. Dordrecht. 1974. Facs. uitg. Amsterdam, 1978.
- 492 STAP - LOOS, A., Uit grootmoeders tijd. Informatie over herkomst en fabricage van antieke voorwerpen. Helmond. z.j. (1975).
- 493 STAP - LOOS, A., Uit grootmoeders tijd. Informatie over herkomst en fabricage van antieke voorwerpen. Deel 2. Helmond. 1978.
- 494 SCHELLART, A.I.J.M., en VRIES, Theo de, Burchten en kastelen. Stenen getuigen van onze historie. 5e dr., Katwijk. 1978.

C. Marico-Groenewegen.

DELFTS STEDELIED

Hoewel ons mededelingenblad zo niet uitsluitend, dan toch in de allereerste plaats een verenigingsorgaan is, willen wij, bij wijze van hoge uitzondering, op deze plaats toch de aandacht vestigen op een presentatie van specifiek Delfts karakter. Wij doelen op de grammofoonplaat (en z.g. single) van het "Delfts stedelied", geschreven door ons medelid de heer F. Punt.

Op kant 1 is dit lied te horen, uitgevoerd door elf Delftse koren, met begeleiding van orkest. Kant 2 bevat een opname van het Delftse carillon en van een Delfts draaiorgel. De hoes bevat aan de voorzijde zes stadsfoto's en aan de achterzijde de tekst van het stedelied. De prijs van de plaat bedraagt zes gelden.

TERUGBLIK

De jaarvergadering die op woensdag 28 november werd gehouden in "Het Hart van Delft" was redelijk goed bezocht. In zijn openingswoord wees de voorzitter er op, dat de vereniging zich in het komende jaar gaat voorbereiden op de viering van het negende lustrum. Dat doet zij in goede gezondheid, want het ledental is momenteel niet ver van de duizend verwijderd. Na het voorlezen van de notulen van de algemene ledenvergadering van 7 februari j.l. bracht de secretaris, drs A.J.H. Rozemond, zijn jaarverslag uit. Daarna volgden de verslagen van de bibliothecaresse mevrouw C. Marico-Groenewegen, de secretaris van de Publikatiecommissie, tevens secretaris van de Lustrumcommissie, de heer M. van Noort, de secretaris van de Archeologische werkgroep, de heer W.F. Weve, de secretaris van de commissie Behoud Stadsschoon, de heer H. W. Boekwijt en van de penningmeesteresse, mevrouw J.M. de Wijs-Kamp. Bij monde van mevrouw G. Jansen-Verkuijl betuigde de kascontrolecommissie haar instemming met en waardering voor het gevoerde financiële beleid. De bestuursleden G.G. Kunz en ir J.J. Raue, resp. voorzitter en algemeen-adjunct, die aan de beurt van aftreden waren, maar zich herkiesbaar hadden gesteld, werden door de vergadering herkozen. Het aftredende lid van de kascontrolecommissie, mevrouw Jansen, werd opgevolgd door mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bertels. Het nieuwe huishoudelijk reglement, opgesteld ter aanpassing aan de nieuwe statuten, was op deze bijeenkomst voor de leden ter inzage gelegd en werd door de vergadering goedgekeurd. De voorzitter bracht dank aan mr. J.R. Smeets, verbonden aan het notariskantoor Bensmann en Küppers voor de royale wijze waarop het kantoor zijn medewerking heeft willen verlenen aan de opstelling van statuten en reglement.

Een suggestie van de lustrumcommissie, overgenomen door het bestuur, aan de leden van onze vereniging voor het komende jaar een extra bijdrage van vijf gulden per lid te vragen voor een geschenk aan de Delftse samenleving, werd door de vergadering met applaus gehonoreerd.

Na de pauze hield ons medelid de heer Henri A. Ett een boeiende en door-

wrochte causerie over het onderwerp "Rèinier Boitet en zijn tijd", zulks naar aanleiding van het feit, dat in 1729 - 250 jaar geleden dus - diens "Beschrijving der Stadt Delft" in druk verscheen.

DELFTS BODEMBEZIT

Bij het uitbrengen van zijn verslag over de activiteiten van de archeologische werkgroep heeft de heer Weve, op de jaarvergadering van onze vereniging, een oproep gericht tot diè leden van Delfia Batavorum die belangstellen in het speuren naar het bodembezit van Delft, dus naar archeologisch materiaal. Men kan dit nastreven door mee te doen aan praktisch graafwerk, het kan ook - als men geen ambitie heeft "in de put" te staan - door het assisteren bij het reinigen van de vondsten, het inventariseren en/of catalogiseren. De praktische ervaring zou men dan kunnen opdoen b.v. bij de archeologische werkgroep van Altena. Voorts wees de heer Weve erop, dat er dringende behoefte bestaat aan een ruimte om de opgegraven vondsten een behoorlijke behuizing te geven, nu men niet meer de beschikking heeft over het voormalige slachthuis aan de Burgwal, dat zal worden afgebroken. Tenslotte hield hij, min of meer over de hoofden van de vergaderingbezoekers heen, een pleidooi voor het aanstellen in Delft van een gemeentelijke archeologische medewerker, die dan de diverse werkzaamheden kan coördineren en tevens de verantwoordelijkheid kan dragen voor het verzamelen, conserveren en consolideren van de vondsten in de Delftse bodem.

G.G. Kunz.

TENTOONSTELLING

De Stad Delft

Cultuur en maatschappij tot 1572.

Tentoonstelling 15 december 1979 t/m 17 februari 1980.

Boek verkrijgbaar vanaf 15 december.

De stadsgeschiedenis van Delft in al haar facetten is na Van Bleyswijck (1667) en Boitet (1729) door nog maar weinig schrijvers behandeld. Wel zijn er deelpublicaties verschenen. Veel van deze publicaties bleken reeds lang uitverkocht en vaak waren ze alleen bestemd voor de specialist of achterhaald door de feiten.

Vandaar dat enkele jaren geleden bij de staf van het Prinsenhof het idee ontstond de lacune op te vullen. Omdat het materiaal te uitgebreid is om in één keer te bewerken, is de geschiedenis van de stad ingedeeld in vier perioden; de tijdvakken werden afgebakend in voor Delft belangrijke perioden.

De volgende indeling kwam hierdoor tot stand:

1572 (Het jaar van de Alteratie)

1572 - 1667 In dat laatste jaar verscheen de stadskroniek van Van Bleyswijck.

1667 - 1813 In 1813 werd Willem I Koning van Holland.

1813 - tot heden.

De eerste tentoonstelling, die op 15 december in Het Prinsenhof van start gaat, geeft een overzicht van de stadsgeschiedenis tot 1572.

In dat jaar koos het Delftse stadsbestuur de zijde van de opstandelingen tegen Spanje, de gevolgen voor met name het religieuze leven waren zeer ingrijpend. Kunsthistorisch valt in deze tijd het hoofdaccent op de in Delft geschreven en versierde handschriften, de boekdrukkunst, vroege Delftse meesters en een aantal altaarstukken die door beroemde meesters van buiten (Jan van Scorel en Maerten van Heemskerck) voor Delftse kerken en kloosters vervaardigd zijn. Veel is echter verloren gegaan bij de beeldenstorm van 1566 en gedurende de reformatie.

Naast het kunsthistorische deel van de expositie wordt getracht een inzicht te geven van het dagelijkse leven in de stad.

Belangrijke onderdelen zijn het ontstaan en de plattegrond van Delft, de bestuurlijke en juridische organisatie, het wonen en het geestelijk en sociaal leven. Een deel van de expositie, die vrijwel de gehele bovenverdieping van het museum beslaat, heeft een documentair karakter. Dit is niet alleen veroorzaakt door het verloren gaan van veel realia, maar omdat veel onderwerpen zich moeilijk laten visualiseren.

Belangrijke onderdelen op deze tentoonstelling zijn de handschriften en vroege drukken, het opgegraven huisraad en een grote maquette van Delft, waarbij is aangegeven welke huizen uit deze vroege periode nog over zijn.

De schilderkunst is slechts in beperkte mate aanwezig, omdat de conditie van de vroege panelen meestal geen vervoer meer toelaat. Wel zijn er kerkelijke gewaden, martelwerktuigen en veel archiefstukken, waaronder het oudste stadsrecht van Delft uit 1246.

Bij de tentoonstelling verschijnt in plaats van een catalogus een boekwerk. Een groot aantal deskundigen (40) is gevraagd een speciaal onderdeel van de stadsgeschiedenis te beschrijven. De opdracht was dat de artikelen door een breed publiek gelezen moesten kunnen worden; dit hield ondermeer in dat het artikel niet te lang mocht zijn en dat het notenapparaat beperkt moest blijven. De literatuur en bronnenopgaaf bij elk artikel kan de geïnteresseerde verder wijzen. Door de grote hoeveelheid aan onderwerpen is het boek uitgegroeid tot twee delen: één deel tekst van ca. 200 pagina's en één deel foto's met bijna 300 afbeeldingen. In zeven hoofdstukken die weer onderverdeeld zijn, komt de geschiedenis van de stad Delft tot 1572 op een overzichtelijke en aantrekkelijke manier tot leven.

B.Th.C. Singeling.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e Jaargang

— Nummer 3 —

februari 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door prof. ir. A.J.H. Haak te Delft, lid van ons genootschap, getiteld:

OVER EGYPTISCHE TEMPELS EN ZO

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 6 februari 1980 in "Het Hart van Delft". Aanvang 20 uur.

THEMA

Een ietwat vreemde aankondiging voor een lezing over hoe de Egyptenaren, vèr voor het begin van onze jaartelling, tempels bouwden. Het "enzo" is bedoeld om de spreker de gelegenheid te geven iets te vertellen over de bouw van Nederlands grootste museumzaal te Leiden en de daarin herbouwde tempel van Taffeh. Wellicht zal dit "enzo" eveneens gebruikt worden om de zeer recente gegevens, verzameld tijdens zijn studiereis in januari 1980, te kunnen verwerken.

Ir. A.J.H. Haak heeft sinds 1960 een architectenbureau te Delft. Vanaf 1961 doceert hij aan de afdeling bouwkunde van de T.H. te Delft in het vakgebied: afwerken en inrichten van gebouwen.

JAARBOEK 1979.

De derde oplaag van het jaarboek 1979, te weten het boek van de hand van dr. H.L. Houtzager, getiteld: Medicyns, vroedwyfs en chirurgyns, is binnen.

Degenen, die hebben ingetekend op dit boek, kunnen het tot 7 februari a.s. afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft of op de eerstkomende bijeenkomst. Toezending geschiedt tot 7 februari na storting van het verschuldigde bedrag (f. 10,— per deel plus f. 2,75 porto per deel) op giro-rekening nr. 58 73 45 ten name van: Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- dinsdag 4 maart : H.E.M. Gronheid over het Klauwshofje.
- donderdag 10 april : ir. D.G.T. Habraken over huizen in Delft.
- maandag 12 mei : lt. kol. E.H. Brongers over de meidagen 1940 in Delft.
- dinsdag 3 juni : drs. J. Hofman over Het huis Bergh.
- vrijdag 6 juni en
- zaterdag 7 juni : Excursie naar 's Heerenberg.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- G. van Barneveld, Delfgauwseweg 145, Delft.
- S.C. van Breemen, Kievitstraat 11, Alphen a/d Rijn.
- B.J.W. Gronheid, Oostsingel 199, Delft.
- Mevr. A.L.M. Gronheid-Bertels, Oostsingel 199, Delft.
- Mevr. L.H. Korevaar-Tukker, Henri Dunantlaan 83, Delft.
- M.P. Reinsma, Hoevenbos 154, Zoetermeer.
- Mevr. C.P. Stavenga-Donkhorst, van Kinschotstraat 190, Delft.
- J.J. van der Wees, Pijperring 305, Delft.
- Mevr. A. van der Wees-van der Spek, Pijperring 305, Delft.

G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Onze eerste bijeenkomst in het nieuwe jaar werd gehouden op donderdag 10 januari in de recreatiezaal van Bethels zusterhuis. Daar hield prof. dr. A.J. Zuijthoff, hoogleraar in de toegepaste metaalkunde aan de T.H. alhier, voor een groot aantal leden een boeiende causerie over 'Decoratief gietijzer', een onderwerp waaraan enige tijd geleden een tentoonstelling in het T.T.C. aan de Kanaalweg was gewijd. De inleider illustreerde zijn betoog met een honderdtal dia's over de talloze verschijningsvormen waarin de mensheid door de eeuwen heen haar artistieke en ambachtelijke bekwaamheden in de toepassing van sierlijk gevormde gietijzeren gebruiksvoorwerpen gestalte heeft gegeven. De eerste metalen die door de mens werden ver- en bewerkt waren goud, zilver en koper. Het ijzer onttrok hij in de prehistorische tijd aan meteorieten, maar verder dan het vervaardigen van smeedijzer kwam hij niet. In China ontdekte men, al voor het begin van onze jaartelling, de mogelijkheid tot het vervaardigen van voorwerpen uit gietijzer. Van de toen bereikte hoge graad van vakmanschap getuigen onder meer enkele, nu nog bewaard gebleven, kolossale gietijzeren dierfiguren. In West-Europa kwam men pas in de vijftiende eeuw toe aan de vervaardiging en het gebruik van gietijzeren voorwerpen. De belangrijkste verschijningsvormen daarvan waren van die tijd tot in de negentiende eeuw de kachel- en haardplaten, gegoten volgens uiteenlopende, maar hoofdzakelijk op bijbelverhalen betrekking hebbende, onderwerpen. Voorts maakte men van gietijzer waterleidingbuizen - resten nog aanwezig op het slot Dillenburg - en voor de fontein van het paleis van Lodewijk XIV in Versailles. In de negentiende eeuw werd gietijzer zeer algemeen toegepast voor bruggenbouw, woningdecoratie, zelfs meubelen, zoals tafels en stoelen, straatlantaarns en in het bijzonder ook als roosters voor voordeuren en z.g. levensbomen in vensters. Dat Delft daarin nog tamelijk rijk is gesorteerd liet prof. Zuijthoff zien door een aparte selectie dia's.

G.G. Kunz.

TWEE DELFTENAREN IN ROME

Rome is ook in het verleden vaak het einddoel geweest van reizigers, die voor studiedoelinden Italië bezochten. In de 16de, maar vooral in de 17de en 18de eeuw was het gebruikelijk dat men, om zijn studie af te ronden, een reis van vaak enkele maanden of jaren maakte langs buitenlandse universiteiten. Vooral de scholen voor hoger onderwijs in Frankrijk en Italië waren bij de Nederlanders erg in trek. Talrijk zijn de voorbeelden van Nederlandse studenten, die aan de Italiaanse universiteiten promoveerden tijdens hun verblijf in het land waarin de wieg van de Renaissance stond. Ook voor kunstenaars was Italië het land van belofte; de Romeinse oudheden maar ook de grote schilders, beeldhouwers en architecten uit de 15de en 17de eeuw waren een trekpleister voor hun Noord- en Zuid-Nederlandse collegae. Vaak gingen deze Italië-reizigers voor langere of kortere tijd bij hen in de leer. In Rome, maar ook in andere plaatsen in Italië, ontmoetten deze landgenoten elkaar en vormden een groep studiosi, die elkaar hielpen, met elkaar optrokken en niet te vergeten feest vierden, als zich hiertoe maar even de gelegenheid voordeed.

Geestelijke hoogwaardigheidsbekleders en vooraanstaande politici, landheren en adellijke personen traden in deze tijden vaak op als beschermers van kunst en wetenschap en omringden zich met groepen kunstenaars, studenten en wetenschapsbeoefenaars. Zij stelden met hun financiële steun de meest begaafden onder hen in de gelegenheid kunstwerken te scheppen of wetenschappelijke arbeid te verrichten. Uit enkele van deze cercles zouden later genootschappen en academies ontstaan, die vaak tot op heden hun bestaansrecht hebben bewezen. Doch niet alleen de groten der aarde protegeerden de schone kunsten en wetenschappen, ook minder opvallende figuren omringden zich vaak met kunstenaars en mannen van wetenschap. Zij het op kleinere schaal, maar niet minder intensief, waren zij in velerlei opzichten een steun voor diegenen, die ver van huis het avontuur, de kunst en de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van het wetenschappelijk denken trachtten te ontdekken en zich eigen te maken. In Rome was de uit Delft afkomstige apotheker en aromaticus Hendrik de Raaff - Corvinus -, (ca. 1568 - 1640), het middelpunt van zo'n kring Noord- en Zuid-Nederlanders in den vreemde.

Tegen het einde van de 16de eeuw vonden: "Nederlandse kunstenaars een prettigitte aansluiting en ontwikkelde verpozing", achter de winkel van Henricus Corvinus Delphensis Pharmacopeus.

Behalve schilders als Frans van den Kastele, Rubens en Paulus Bril en, onder anderen, de medici Gijsbert Harmensz. de Vos, Adriaan van den Spiegel en de pauselijke lijfarts Johannes Faber, treffen wij in het begin van de 17de eeuw een andere Delftenaar in dit gezelschap aan, namelijk de goudsmid en graveur Adriaan de Grebber.

In 1603 bezochten De Raeff, die ook een enthousiaste amateur-archeoloog was, en De Grebber de bouwvallen van de Villa Hadriana bij Tivoli en schreven zij hun naam in het gepleisterde gewelf van de crypto-portico. Van deze Adriaan de Grebber is niet veel bekend. In 1608 graveerde hij een portret van zijn vader, Claes Pietersz. de Grebber, die in 1614 overman van het St. Lucas Gilde te Haarlem was, met een uitvoerig onderschrift in het Italiaans, dat in vertaling luidt: "Portret van Nicolò de Grebber, goud- en zilversmid, gemaakt door de hand van zijn oudste zoon, zijnde van hetzelfde beroep, Adrianus de Grebber, ter zijner herinnering in het jaar des Heils onzes Heeren 1608 op den 16en Oktober".

Het museum Het Prinsenhof bezit in zijn verzameling een nautilusbeker gemerkt Delft, R voor 1607 voorzien van het meesterteken AG voor Adriaan de Grebber. Mogelijk is dit het proefstuk, dat De Grebber in dat jaar maakte om als meester in het Delftse Zilversmidsgilde opgenomen te worden, hetgeen dan ook op 14 mei 1608 gebeurde.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e Jaargang

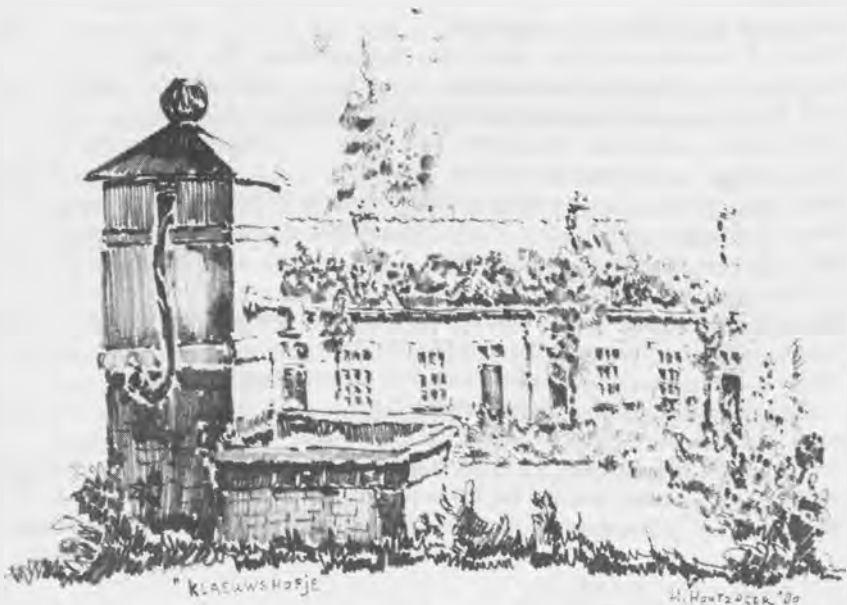
— Nummer 4 —

— maart 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's, te houden door de heer H.E.M. Gronheid, lid van ons genootschap te Delft, getiteld:

HET KLAEUWSHOFJE.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 4 maart 1980 in het Wooncentrum voor Ouderen "Abtwoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

In 1980 is het 375 jaar geleden, dat de stichting "Het Klauwshofje", gelegen aan de Oranje Plantage, dichtbij de Oostpoort, door een notabele Delftse familie werd opgericht. Zonder onderbreking is dit hofje gedurende al deze jaren in gebruik gebleven voor het doel, waarvoor de stichters het bestemden.

De heer H.E.M. Gronheid, sedert 30 jaar regent van dit hofje, zal trachten het ontstaan, de geschiedenis en de kunstvoorwerpen aldaar aanwezig, met woord en beeld aan U te verhalen.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- donderdag 10 april : ir. D.G.T. Habraken over de ontwikkeling van het historisch stadsgezicht van Delft.
maandag 12 mei : Lt. Kol. E.H. Brongers over de meidagen 1940 in Delft.
dinsdag 3 juni : drs. J. Hofman over Het huis Bergh.
vrijdag 6 juni en
zaterdag 7 juni : Excursie naar 's Heerenberg.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. J.P. van Altena-Eijgenraam, Hugo de Grootstraat 121, Delft.

A.J.A. de Boer, Diamantpad 7, Delft.

Mej. M.E. Brongers, Oudraadtweg 33, Delft.

J.H. Cramer, Julianalaan 154, Delft.

J.P. Derksen, Oudraadtweg 31, Delft.

Mevr. M.L. Enninga-Groenewege, Wolweversgaarde 205, 's-Gravenhage.

Mevr. S. Grabijn-van der Leek, Vuurpijlstraat 26b, Rotterdam.

Mr. A.D. Ham, Noordeinde 31, Delft.

K. Koopman, van Almondestraat 20, Delft.

Mevr. Th.H. Lybaart-Faasse, Caspar Fagelstraat 74, Delft.

Ir. J. van de Noordaa, van Miereveltlaan 39, Delft.

Mevr. A. van de Noordaa-Brandenburg, van Miereveltlaan 39, Delft.

J. Singeling, Aart van der Leeuwlaan 73, Delft.

Mevr. I.M. Singeling-Coert, Aart van der Leeuwlaan 73, Delft.

Mevr. A.W.F. Storm-Borst, J.J. Slauerhofflaan 145, Delft.

M. Sijbrandij, Ottoburgstraat 10, Rijswijk.

Mevr. drs. T.F. Wijsenbeek-Olthuis, van Oldenbarneveltlaan 71, 's-Gravenhage.

TWEEDE WERELDOORLOG

In verband met het feit, dat het dit jaar 40 jaar geleden is, dat de Tweede We-

reldoorlog uitbrak, heeft een aantal leden van de Documentatiegroep '40-'45, afdeling Delft en omgeving, het plan opgevat om de meidagen 1940 in een aantal activiteiten te laten herbeleven. Zij denken in de eerste plaats aan een herdenking bij het monument op de begraafplaats Jaffa.

Ons genootschap zal zijn medewerking verlenen door het organiseren van een lezing. (zie de agenda).

Tenslotte wil men een tentoonstelling over dit onderwerp inrichten. Hiervoor wil de groep graag in contact komen met mensen, die voorwerpen voor deze expositie beschikbaar willen stellen of eventueel bijzondere belevenissen zouden willen vertellen.

Voor inlichtingen over deze zaken kan men zich in verbinding stellen met ons medelid de heer A.M. Vermeulen, Doelenstraat 14 te Delft (tel 015 - 120482), die als contactpersoon voor de groep optreedt.

Namens het bestuur:
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 495 BROMET, J., Beschrijving van de gebrandschilderde ramen van de Oude Kerk te Delft. Z.pl., z.j.
- 496 DE DELFTSE BIJBEL. Het oudste boek in de Nederlandse taal. 1477. Delft, 1977.
- 497 DUBBELGEBAKKEN. Aardewerknijverheid in Nederland 1876 - 1940. Een reizende tentoonstelling van de Dienst Verspreide Rijkscollecties. 's-Gravenhage, 1979.
- 498 ANROOY, mej. F. van, FORMSMA, W.J., PIRENNE, L.P.L., RENTING, R.A.D., RINZEMA, J., en WOELDERINK, B., Nederland in stukken. Beeldkroniek van Nederlandse archieven. Haarlem, 1979.
- 499 VERSLAG COMMISSIE VOOR DE STADSVERFRAAIING. 1976 - 1978. Delft, z.j.
- 500 BOSMAN - JELGERSMA, H.A., Vijf eeuwen Delftse apothekers. Een bronnenstudie over de geschiedenis van de farmacie in een Hollandse stad. Amsterdam, 1979.
- 501 HERPEL, J.C., Het oude Raadhuis van 's-Gravenhage. Deel II. 's-Gravenhage, 1979.
- 502 HOUTZAGER, Dr. H.L., Medicyns, Vroedwyfs en Chirurgyens. Amsterdam, 1979.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Dat een onderwerp als dat over Egyptische tempels momenteel in de belangstelling staat blijkt wel uit de grote toeloop naar de lezing die prof. ir. A.J.H. Haak, architect en docent Bouwkunde aan de T.H., woensdag 6 februari hield over deze vroeghistorische bouwwerken. Een kleine tweehonderd leden en andere belangstellenden vulden de zaal van "Het hart van Delft" tot in de uiterste hoeken. Men zal zeker niet in zijn verwachtingen zijn teleurgesteld, want de heer Haak gaf een bijzonder boeiend exposé van het ontstaan, het doel, maar ook en vooral het behoud van deze vaak immense en, om hun constructie imponerende, bouwwerken van af duizenden jaren voor onze jaartelling. Het behoud van deze tempels en andere gebouwen in de Nijlvallei van Nubie werd een urgente zaak door de bouw en later de vergroting van de Assoeandam, waarbij zeer vele van deze historische monumenten in het Nassermeer dreigden te verdwijnen. Met name de Unesco en West-Europa hebben daarvoor op de bres gestaan, ook Nederland. Als dank daarvoor ontving ons land van Egypte in 1960 een kleine tempel, die van Taffeh. In stukken en brokken kwam dit Egyptische godshuis in ons land aan. Door gebrek aan financiën moest de zending enige jaren, in kratten verpakt, te Leiden blijven liggen. Maar daarna kwam er toch geld vrij om tot reconstructie over te gaan. En sedert enige tijd prijkt de kleine tempel nu op het binnenplein van het Volkenkundig Museum aan het Rapenburg in Leiden. Om het bouwwerk visueel zoveel mogelijk tot zijn recht te laten komen en ook om het tegen het klimaat te beschermen werd deze binnenplaats voorzien van een nieuwe natuurstenen binnenwand, opgetrokken vóór, maar los van de bestaande gevel en van een functioneel dak. Dit alles geschiedde volgens een idee en ontwerp van prof. Haak, die daarover zeer onderhoudend vertelde en dat alles, in dubbelprojectie illustreerde met een groot aantal dia's en schetsen, via "overhead"-projectie. Dat daarna nog een levendige discussie volgde spreekt vanzelf.

Graven en wassen.

De oproep die tijdens de jaarvergadering in november j.l. en daarna via de convocatie werd gericht tot die leden, die belangstelling hebben voor het archeologisch onderzoek en werk in Delft, kreeg niet die weerklink die ervan werd verwacht. Vandaar dat we dit punt, op verzoek van de heer W. Weve, voor onze vereniging coördinator van het archeologisch onderzoek in Delft, nog eens onder de aandacht van geïnteresseerden brengen. Met name geldt het hier het meewerken aan opgravingen en het wassen van de gedane vondsten. Men kan zich daartoe iedere vrijdagavond wenden tot de heer Weve, W.H. van Leeuwenlaan 73, voorbij de boerderij van de Gistfabriek, waar men dan ook kan vernemen wanneer de opgravingen op het terrein van het vroegere kasteel Altena zullen plaats hebben. Een bodemonderzoek wordt momenteel ook ingesteld ter plekke van Burgwal 10 (het door brand vernielde hotel Het Scheepje). Degenen die willen meewerken kunnen zich ook telefonisch opgeven bij de heer Weve (015 - 79.32.55) of de heer Meijer (015 - 12.23.32).

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e Jaargang

— Nummer 5 —

april 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing te houden door ir. D.G.Th. Habraken te Delft, getiteld:

ENIGE GEDACHTEN OVER DE ONTWIKKELING VAN HET HISTORISCH STADSGEZICHT VAN DELFT.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 10 april 1980 in "Het Open Hof", Storklaan 1 (bij de Ruys de Beerenbrouckstraat) te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Van 1942 tot 1954 was ir. Habraken werkzaam als stedenbouwkundige, achter-eenvolgens bij de gemeente Schiedam, bij de provincie Zuid-Holland en bij de gemeente Delft en van 1956 tot 1958 bij het Directoraat Generaal der gemeenten van het voormalige Koninkrijk Iraq.

In Schiedam heeft hij onder meer bebouwingsvoorschriften ontworpen voor de historisch waardevolle bebouwing aan de Lange Haven en aan de Korte Haven, waardoor deze bebouwing praktisch werd tot wat later een beschermd stadsgezicht is genoemd.

In Delft toonde hij zijn voorkeur voor kleinschalige stedenbouw met zoveel mogelijk privé-groen en zo weinig mogelijk ingrepen in de bestaande stedenbouwkundige structuur, in overeenstemming met de inzichten van het gemeentebestuur, dat hem had benoemd. Toen volgende gemeentebesturen een sterke voorkeur voor grootschaligheid toonden, heeft hij de gemeentedienst verlaten. Sedert zijn pensioenering is hij lid van de gemeentelijke Commissie voor de stadsverfraaiing. Door bestuursfuncties op het gebied van de sociale woningbouw is hij weer betrokken bij het bouwen in Delft.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- maandag 12 mei : Lt. Kol. E.H. Brongers over de meidagen 1940 in Delft.
dinsdag 3 juni : drs. J. Hofman over Het huis Bergh.
vrijdag 6 juni en
zaterdag 7 juni : Excursie naar 's Heerenberg.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J. de Groot, Heemskerkstraat 14, Delft.

Mevr. J. de Groot-Straalman, Heemskerkstraat 14, Delft.

Mevr. L.C.M. Hooij, Ceramstraat 16, Delft.

Mevr. M.C. Jonquièrre-Poser, J.J. Slauerhofflaan 151, Delft.

J.W. Nieuwenhuys, Mozartlaan 214, Delft.

Dr. H.A.W. Nijveld, van Hardenbroeklaan 28, Rijswijk.

Mevr. P.M. Nijveld-Burger, van Hardenbroeklaan 28, Rijswijk.

J. Poldervaart, Darwinstraat 6, Boskoop.

H. van Schaik, Jan Campertlaan 107, Delft.

Mevr. M. van der Zee, Molslaan 44, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Dat een specifiek Delfts onderwerp sterk leeft bij onze leden - uiteraard! - bleek dinsdagavond 4 maart in "Abtswoude" eens te meer. Voor de causerie van de heer H.E.M. Gronheid, lid van onze vereniging, over het Klauwshofje was gerekend op zo'n 150 belangstellenden. Er moesten echter nog tientallen stoelen in allerijl worden bijgesleept. Het aantal toehoorders zal dan ook wel in de buurt van de 250 hebben gelegen. En daarmee was de zaal letterlijk tot in de hoeken gevuld!

Het Klauwshofje, zo vertelde de heer Gronheid, bestaat dit jaar 375 jaar. Op 19 april 1594, aldus blijkt uit de documenten, kocht Dirk Uijttenhage van Ruijven "brouwer in de clau" een tuin met erf aan het Oosteinde bij de Oostpoort. Zijn bedoeling, en die van zijn vrouw Elisabeth Frederiksd. van Adrichem, was op deze plek een hofje te bouwen, bestemd voor de huisvesting van oudere rooms Katholieke vrouwen, die niet (meer) in eigen onderhoud konden voorzien. In 1605 kwam het hofje gereed. Uijttenhage mocht dit niet meer beleven; hij stierf in 1603. Zijn vrouw nam de leiding over en zorgde tot aan haar dood in 1631 voor de bewoonsters. Het complex bevatte twaalf kleine huisjes en een groot huis aan de kant van het Oosteinde, dat in 1856 is afgebroken. Overigens is de situatie tot op de dag van vandaag vrijwel ongewijzigd gebleven, met dit verschil dat tijdens de restauratie tussen 1960 en 1970 van elke twee, kleine, woningen één grote werd gemaakt. De gevelindeling echter bleef ongewijzigd. Verder werd een in 1856 gebouwde neo-gotische kapel afgebroken en vervangen door twee huisjes en werd de paardestal, later kolenbergplaats, verbouwd tot regentenkamer, annex museumje. In 1710 sterft de familie Uijttenhage kennelijk uit en gaat het bestuur van het hofje over op een aantal regenten, die het college in stand houden door coöptatie tot op de dag van vandaag. Sedert 1972 valt het samen met het bestuur van de Delftse Katholieke Stichting voor Bejaardenzorg.

De brouwerij van de familie, onder de naam de Clau, stond aan de Koornmarkt, ter hoogte van het latere Oude- en Nieuwe Gasthuis. Door de teruggang in de brouwnijverheid stakten de erfgenamen omstreeks 1650 de productie en gingen over op het vervaardigen van aardewerk, met als fabrieksmerk een klauw. Tot aan ongeveer 1840 is deze plateelbakkerij werkzaam gebleven. Na de pauze vertoonde de inleider een reeks dia's van het hofje, alsmede van schilderijen van de stichters en enkele erfgenamen uit het eind van de zestiende, begin zeventiende eeuw en enkele religieuze kunstproducten, die in het kleine museum zijn ondergebracht.

G.G. Kunz.

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP

Behalve het daadwerkelijk deelnemen aan archeologisch onderzoek of het schoonmaken, uitzoeken, restaureren en documenteren van vondsten, waarvoor overigens nog steeds medewerkers welkom zijn, is er nog meer te doen.

Daarom doet de archeologische werkgroep een beroep op die personen, die op een andere wijze een steentje kunnen bijdragen aan de archeologie in Delft. Zo wordt dit jaar gewerkt aan de consolidatie van het kasteelterrein van Altena. Het is de bedoeling, dat de ligging van de fundamenteën in een plantsoen wordt aangegeven, zodat voor iedereen te zien blijft, waar precies het kasteel gestaan heeft en hoe de plattegrond er uit zag. Daartoe worden ondiepe sleufjes gemaakt boven de funderingen; deze worden opgevuld met zand en afgedekt met één of meer lagen baksteen. Op sommige plaatsen zullen stukken muur enigszins weer opgemetseld moeten worden, wat ook geldt voor de gevonden putten, die weer als zodanig te gebruiken moeten zijn. Het liefst zien we mensen met enige ervaring op het gebied van stratenmaken of metselen, maar dit is niet per sé noodzakelijk voor dit gezonde trimwerk met cultureel doel. Iets anders waar we best enige hulp bij kunnen gebruiken is het timmeren van stellingen om vondsten op te kunnen bergen of het reviseren van twee motoraggregaatjes (2-takt bromfietsmotoren). Dit is geen specifiek archeologisch werk, maar zonder hulp moet dit wel door amateurarcheologen worden gedaan, die dan niet aan het zo dringende archeologische werk toe kunnen komen.

Reactie graag bij Fred Meijer, v. Heemstrastraat 4, tel. 122332 of bij Wim Weve, W.H. v. Leeuwenlaan 73, tel. 793255.

Voor de archeologische werkgroep:
W.F. Weve.

DELFLIA NIET ALTIJD AL BIOSCOOP

De bioscoop Delfia ziet er op het ogenblik zeer haveloos uit. Zo haveloos zelfs dat nauwelijks te zien is dat het hier om een historisch pand gaat, hoewel juist door het afbladderen van de verf enige historie zichtbaar wordt.

Wanneer men het pand eens aandachtig bekijkt ziet men dat het uit twee delen bestaat, beter gezegd: dat er sprake is van een gebouw met een aanbouw. Bovendien is te zien dat er vele vensters zijn dichtgemaakt zodat duidelijk is dat het pand niet altijd een bioscoop heeft gehuisvest en mogelijk een hele geschiedenis achter de rug heeft.

De commissie Behoud Stadsschoon van het historisch genootschap Delfia Bata-vorum meent dat onbekendheid met de historie van gebouwen of delen van de stad, het behoud ervan in gevaar kan brengen.

Het is daarom dat de heer W.F. Weve, lid van voornoemde commissie, de aandacht wil vestigen op de geschiedenis van het pand waarin de bioscoop Delfia is gevestigd.

Het gebouw heeft inderdaad een hele geschiedenis achter de rug. In de middeleeuwen is hier een gewoon woonhuis geweest, het eerste dat de reiziger tegenkwam wanneer hij door de Waterslootse poort de stad binnenkwam. Mogelijk was er een kroeg in gevestigd, zoals in zovele huizen, zeker zo dicht bij een

stadspoort, maar daarover ontbreken archiefgegevens.

Bij de stadsbrand van 1536 brandde het huis af, waarna het in de loop van de 16e eeuw herbouwd werd. De voorgevel van dat huis komt voor op een 19e-eeuwse aquarel van de Waterslootse poort door een anonieme kunstenaar. Op deze afbeelding herkent men het hoge buurpand Binnenwatersloot 3, dat er nu, op de onderpui na, nog net zo uit ziet als toen. Het hoekpand, waar nu de bioscoop is, had toen een trapgevel met geblokte ontlastingsbogen boven de vensters.

Spoedig na het maken van genoemde aquarel is het uiterlijk van het huis ingrijpend gewijzigd als gevolg van een eveneens ingrijpende wijziging van de omgeving van de Waterslootse poort in 1847.

In dat jaar werd de spoorlijn van Den Haag naar Delft aangelegd en werd aan de Houttuinen het eerste station van Delft gebouwd, vlakbij de Waterslootse poort. Deze poort stond het station niet in de weg maar werd in hetzelfde jaar nog afgebroken omdat deze "nutteloos" was en een storend element gevonden werd in de nieuwzhagenue tot de stad.

Het reizen per trein was veel duurder dan per trekschuit of diligence, zodat beter gesitueerde reizigers uit Den Haag en een paar jaar later ook uit Rotterdam niet meer via de Haagpoort of Rotterdamse poort de stad binnen kwamen maar "via het station".

Aquarel uit plm. 1840. Het derde pand van links is de voorganger van de bioscoop Delfia. (Foto: Gemeentelijke Archiefdienst).

Het is duidelijk dat het voor Delftse ondernemers aantrekkelijk was om in de directe omgeving van het station etablissementen te openen om de dorstige en hongerige reiziger van dienst te kunnen zijn.

Zo ook een zekere heer Koens, die in 1849 in het pand Binnenwatersloot 1 (de huidige bioscoop) een stationskoffiehuis vestigde. Hiertoe werd het pand geheel vernieuwd waarbij de trapgevel plaats moest maken voor een lijstgevel. Op de bovenverdieping was van 1849 tot 1869 de studentensociëteit Phoenix gevestigd die in dat laatste jaar de beschikking over een eigen gebouw kreeg. De naam Phoenix werd de nieuwe naam van het koffiehuis toen er een nieuw "officieel" Stationskoffiehuis direct naast het station aan de Houttuinen werd geopend. Dit laatste stationskoffiehuis bestaat nog steeds en herbergt nu de Dansschool Wesseling.

De oudste bekende foto van het koffiehuis "Phoenix" dateert van rond 1860 toen de gebouwen van de TH aan de Westvest, waar nu de Gemeentesecretarie en de Topografische Dienst zijn gevestigd, nog niet gebouwd waren.

Op deze foto is op de eerste verdieping een brede zonwering te zien boven het dakterras op de veranda.

In 1877 mocht de toenmalige koffiehuishouder de hr. G. Kuiper de veranda vergroten. Het toen verkregen resultaat is te zien op een oude foto.

In 1893 vindt er weer een vergroting van de veranda plaats en krijgt de eigenaar toestemming op de begane grond zonneschermen aan te brengen en een buitenterras in te richten.

Gezien de toeloop van gasten en het bekende Hollandse weer voorzag men de

Oudste foto van de bioscoop Delfia uit 1860 als koffiehuis Phoenix.
(Foto: Gemeentelijke Archiefdienst).

veranda en het dakterras van ruiten. Inmiddels werd de naam van het etablissement voor de derde maal gewijzigd en heette toen "Café-restaurant Bavaria". Deze naam was overgenomen van het er tegenover gelegen café-restaurant dat daar in 1860 was gebouwd en later zou moeten wijken voor de verbreding van de Phoenixstraat.

De exploitant, The Continental Bodega Company, zag kennelijk meer in het aantrekkelijkere pand van koffiehuis de Phoenix, heeft dit overgenomen en daar de eigen exploitatie voortgezet.

Maar niet alleen de Phoenix verdween, ook Bavaria kon het in de nieuwe behuizing niet bolwerken. Er bestond te weinig behoefte aan een café-restaurant maar een nieuw fenomeen bracht uitkomst: De Bioscoop.

Rond 1915 werd het pand verbouwd tot bioscoop door de verdiepingvloer weg te breken en de ramen te blinderen. Wederom veranderde het ook van naam en heette van toen af Delfia.

Het is duidelijk dat een bioscoop van 65 jaar aan zijn pensioen toe is. De huidige exploitant Hans Jansen hoopt dan ook binnen afzienbare tijd een groots opgezette renovatie te beginnen.

Hoewel het steeds veranderen van uiterlijk en naam op zich ook een historisch gegeven is en dit heeft bijgedragen tot het voortbestaan van het pand hoopt de commissie Behoud Stadsschoon dat bij de komende renovatie weer iets van de oude allure uit het tijdperk van het koffiehuis en sociëteit terug zal krijgen als herinnering aan deze, wat miskende, periode van de Delftse stadsgeschiedenis.

W.F. Weve,
(commissie Behoud Stadsschoon),
(Delfia Batavorum).

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Van de vier anatomische lessen, die als een kostbaar bezit in het Oude- en Nieuwe Gasthuis te Delft worden bewaard, is die van de hand van de schilders Van Mierevelt, vader en zoon, de oudste.

Vader Michael van Mierevelt had de compositie van de twintig verschillende figuren op het schilderij aangegeven en Pieter heeft in feite het schilderij de gestalte gegeven, zoals het thans reeds ruim 360 jaar in Delft aanwezig is. De signering luidt dan ook: "Michael a Mierevelt delineavit filius vero opus Petrus praescripto patris pinxit Delph. Batav. 1617".

Dit schilderij - de op één na oudste anatomische les die nog in ons land aanwezig is - (de geportretteerde chirurgijns van Amsterdam, gegroepeerd rond Dr. Sebastiaan Egbertsz. is veertien jaar ouder) stelt de Delftse medici en chirurgijns voor geschaard rondom de stadsanatomy Dr. Willem van der Meer.

Van der Meer, in Den Haag geboren, werd op 11 oktober 1588 in Leiden ingeschreven als student in de medicijnen. Hij studeerde daar onder leiding van de hoogleraren Petrus Pauw en Johannes Heurnius en promoveerde op 2 decem-

ber 1593, op een 17-tal stellingen over de lethargie, tot doctor in de geneeskunde aldaar.

Ruim een jaar tevoren, op 22 april 1592, had Willem van der Meer (= Guilielmo de Mera) onder leiding van Heurnius een disputatie gehouden welke voordracht de titel droeg "Peripneumonia", over de longontsteking.

Volgens besluit van "De Curateurs van der universiteyt ende Burgemeesteren der Stadt Leyden", waren de hoogleraren sedert 20 mei 1587 verplicht de studenten regelmatig onder hun leiding een voordracht te laten houden en wel: "by de studenten in der medecynen telcken maent".

In het 'Dachbouck' van de secretaris van curatoren, Jan van Hout (1542-1609), dat voor de periode van 15 februari 1589 tot juni 1594 in het archief van curatoren aanwezig is, vindt men dan ook op 16 februari 1593 een opgave van de disputaties die in de afgelopen jaren in de verschillende faculteiten waren gehouden.

Hieruit blijkt dat de betreffende hoogleraar Johannes Heurnius zich zeker niet voor wat de medische faculteit betreft heeft gehouden aan het bovengenoemde besluit om elke maand een disputatie te laten plaatsvinden.

Het 'Dachbouck' vermeldt, behalve onze hier boven genoemde Van der Meer, nog enige andere namen van studenten die tussen april 1588 en mei 1592 een voordracht hebben gehouden.

De laatste van dit groepje studiosi was niemand minder dan Jacobus Vallensis, die we later ook weer tegenkomen in Delft als collega-medicus van Van der Meer.

Ook treffen we hem aan op Van Mierevelts anatomische les en wel links vooraan met het boekje van Galenus in de rechterhand.

Zo zijn beide medicinae doctores, aanvankelijk studiegenoten in Leiden, in Delft collegae geworden en op één en hetzelfde schilderij geportretteerd.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e Jaargang

— Nummer 6/7 —

mei/juni 1980

Het bestuur heeft het genoegen u uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

- Op maandag 12 mei voor een lezing over de meidagen 1940 in Delft;
- op dinsdag 3 juni voor een lezing over het huis Bergh;
- op vrijdag 6 juni en zaterdag 7 juni voor een excursie naar 's Heerenberg en Doesburg.

Voor de excursie en de daarmee samenhangende lezing ontvangt u géén aparte convocaat meer.

EERSTE LEZING

In het kader van de herdenking van de Tweede Wereldoorlog zal Lt. Kol. E.H. Brongers te Leiderdorp spreken over

DE STRIJD ROND DELFT - MEI 1940.

In de vroege morgen van 10 mei 1940 werden Delft en de omgeving van de stad direct betrokken bij de eerste grote luchtlandingsoperatie in de geschiedenis. Een operatie, die de bijzondere belangstelling van Hitler genoot en waarmee de Duitse dictator zich tot in details had bemoeid.

Zijn belangrijkste oogmerk was de bezetting van 's-Gravenhage, met het doel Koningin Wilhelmina, de regering en het opperbevel van onze strijdkrachten gevangen te nemen. Daarmee zou dan onze weerstand binnen enkele uren zijn lamgelegd of gedesorganiseerd.

Het werd een mislukking. Het zo succesvolle verloop van hun "Blitzkrieg", besloten met de capitulatie van Frankrijk, stelde de Duitsers in staat de nederlaag van hun - enige - luchtlandingsdivisie dood te zwijgen of als een kleine nevenoperatie voor te stellen. Eerst vele jaren na de oorlog kon langzamerhand meer licht worden geworpen op de in het Hollandse polderland gevoerde strijd.

Het Duitse echec is niet zonder gevolgen gebleven; niet alleen door het verloren gaan van kostbare luchtlandingsstroepen, maar vooral door de verliezen die de Duitse luchtransportvloot leed. Deze kwam men niet meer te boven. Een invasie in Engeland werd door dit alles een precaire onderneming. De aanvalsplannen voor Gibraltar en Malta ondergingen sterke wijzigingen en werden later zelfs afgelast.

Het "garnizoen" van Delft heeft in de slag om de residentie een niet gering aandeel gehad. Toch bestond het voornamelijk uit jonge, onervaren rekruten, studenten van de z.g. "Technische Hogeschool Compagnie" en de "Afdeling Delft van het Vrijwillig Landstormkorps Luchtafweerdienst". Hoe het mogelijk is geweest, dat hun optreden tegen de Duitse keurtroepen tot succes leidde, zal in de lezing worden verduidelijkt.

Lt. Kol. E.H. Brongers begon zijn militaire loopbaan op de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Hij was werkzaam in diverse staf- en troepenfuncties, onder meer bij Headquarters Allied Forces Central Europe. Thans is hij docent Telecommunicatie op de Hogere Krijgsschool te 's-Gravenhage.

M.b.t. de meidagen van 1940 publiceerde hij diverse artikelen in tijdschriften en andere periodieken en verleende medewerking aan een aantal TV- en radio-programma's. Over hetzelfde onderwerp schreef hij een vijftal boeken: De oorlog in mei '40; De slag om de residentie; Grebbelinie 1940; een dag oorlog in Zuid-Limburg - 1940 en Afsluitdijk - 1940.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op maandag 12 mei 1980 in de Mytylschool (Revalidatiecentrum) ingang Buitenhofdreef, t.o. de Juniusstraat te Delft. Het gebouw is te bereiken met bus 50 en 59 (halte Oude en Nieuwe Gasthuis) of met bus 62 (halte Oude en Nieuwe Gasthuis of halte Bethel-Ziekenhuis).

Er is ruime parkeergelegenheid naast de Sporthal aan de Martinus Nijhofflaan en naast het Bethel-Ziekenhuis.

Aanvang 20 uur.

TWEEDE LEZING

Vooruitlopend op de jaarlijkse excursie zal drs J. Hofman te Arnhem een lezing met dia's houden, getiteld:

HET HUIS BERGH.

Aan de hand van dia's zal worden getracht een beeld te geven van de geschiedenis van de belangrijkste der vijf bannerheerlijkheden in het hertogdom Gelre: Bergh.

Daarbij zullen met name aan de orde komen de activiteiten en lotgevallen van de voornaamste heren, later graven van den Bergh, en nauw daarmee verbonden de geschiedenis van het gebied, waarover zij in de loop der tijd gezag hebben uitgeoefend, en van het huis Bergh. In breder kader is bovendien van belang na te gaan hoe b.v. de verhouding van de heren/graven met de hen omringende landsheerlijkheden (hertogdommen Gelre en Kleef) was.

De lezing is ook bedoeld als uitnodiging of aanmoediging voor die leden van ons genootschap die niet met de excursie (kunnen) meegaan, om toch eens een bezoek aan 's-Heerenberg en omstreken te brengen.

Sinds zijn studie geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Utrecht is spreker verbonden aan het Rijksarchief in Gelderland, aanvankelijk als aspirant hoger archiefambtenaar, vervolgens als hoofd van de afdeling externe dienst en vanaf 1978 als hoofd van de afdeling inventarisatie. In datzelfde jaar volgde hij de heer A.P. van Schilfgaarde op als archivaris van het huis Bergh.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op dinsdag 3 juni 1980 in "Het Open Hof", Storklaan 1 (bij de Ruys de Beerenbrouckstraat) te Delft.

Aanvang 20 uur.

Op vrijdag 6 juni en zaterdag 7 juni zal een

EXCURSIE NAAR 's-HEERENBERG EN DOESBURG

worden gehouden. 's Morgens zal in 's Heerenberg het kasteel worden bezichtigd en 's middags zal een wandeling door Doesburg worden gemaakt.

Het programma ziet er voor beide dagen als volgt uit:

- 8.00 uur Vertrek - precies op tijd - van de Paardenmarkt.
- 9.15 uur Koffiepauze in Zaltbommel.
- 9.45 uur Vertrek naar 's Heerenberg.
- 11.15 uur Aankomst te 's Heerenberg; rondleiding in en korte wandeling rond het kasteel.
- 12.40 uur Vertrek uit 's Heerenberg.
- 12.50 uur Lunch in Zeddum.
- 14.00 uur Vertrek naar Doesburg.
- 14.45 uur Aankomst Doesburg, wandeling door het stadje.
- 16.00 uur Vertrek uit Doesburg.
- 18.00 uur Aankomst te Delft.

Daar de tocht per autobus wordt gemaakt is het aantal deelnemers beperkt tot 50 personen per dag. De kosten bedragen f. 40,— per lid en f. 45,— per introductie, alles inbegrepen.

U kunt zich voor één van deze tochten opgeven tijdens de op 12 mei te houden bijeenkomst of door bijgaande strook ingevuld op te zenden aan de penningmeesteresse van het genootschap, Charlotte de Bourbonstraat 10 te Delft, on-

der gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op postrekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum" te Delft.

Uiterste inschrijfdatum: 24 mei a.s.

Indien u een dieet moet volgen kunt u dit opgeven.

Het zij hier nog eens nadrukkelijk herhaald: We vertrekken 's ochtends exact op tijd.

LEDEN

Als nieuw lid heeft zich aangemeld:

Mevr. H.J.A. Prins-Kwant, Ruys de Beerenbrouckstraat 27, Delft.

TENTOONSTELLINGEN

In de komende maanden worden de volgende tentoonstellingen georganiseerd:

Bij de GEMEENTELIJKE ARCHIEFDIENST, Oude Delft 169, Delft.

Geopend: maandag 13.30 - 17.00 uur; dinsdag t/m vrijdag 9.00 - 17.00 uur.

"HET KIND VAN ZIJN TIJD".

Van 21 april tot en met 21 juli is een tentoonstelling te bezichtigen, die een globaal overzicht geeft van een aantal facetten, waarmee het kind in de loop der eeuwen te maken heeft gehad.

Dat "te maken heeft gehad" moet een aantal keren worden gezien als: "waar- onder het geleden heeft".

Het beste kunt u daarover zelf oordelen, als u de tentoonstelling heeft gezien.

De ontwikkeling van de school wordt uitvoerig behandeld in een aantal foto's en teksten, gedeeltelijk algemeen, gedeeltelijk natuurlijk Delfts.

Je moet maar op school gezeten hebben, zo rond 1600. Dan had je overigens al een bevoorrechte positie. De allerbevoorrechtsten gingen naar de Latijnse School aan de Schoolstraat. Anderen naar een particulier schooltje, met vergunning van de stedelijke overheid gedreven door een voormalige zilversmid of bezemmaker.

Voor het lesnemen moest worden betaald en wie geen geld had moest maar zien zo gauw mogelijk aan de kost te komen.

Op school werden roe en plak gehanteerd; en wat gebeurde er als een kind buiten school iets had misdreven? "Voor sekeren tijt in de gaten van tstadhuys te water en te broode geleyt te worden", d.w.z. opgesloten in de gevangenis 't Steen achter het stadhuis.

Te pronk.....

van het tweede gedeelte; anders zou u het belangrijkste gedeelte missen.

Het "Kind van zo'n Tijd" is een expositie voor volwassenen en kinderen. Een vijftigtal lagere scholen heeft voor het gelijknamige project - via het Buro Kunstzinnige Vorming van de afdeling Welzijn - ingeschreven. Dat betekent, dat de leerlingen van te voren dia's zien in de klas, daarna de tentoonstelling gaan bekijken en daar de nodige begeleiding krijgen.

In het PRINSENHOF.

Geopend: maandag t/m zaterdag: 10.00 - 17.00 uur; zondag 13.00 - 17.00 uur.

"ORANJE-BLANJE-BLEU"

Van 30 mei tot en met 31 augustus wordt een tentoonstelling gehouden onder het motto "Oranje-Blanje-Bleu". Deze wil, via schilderijen, foto's en voorwerpen een beeld geven van de relatie tussen ons Vorstenhuis en de stad Delft. Dank zij onder meer foto-materiaal eind vorige eeuw tot circa 1960 uit het bezit van het Prentenkabinet van de Gemeentelijke Archiefdienst kan een sprekend, chronologisch overzicht worden gegeven van de festiviteiten destijds rondom het Oranjestad. Voorts biedt de expositie een uitgebreide staalkaart van verenigingsvaandels, die - na een oranje-optocht in het begin van deze eeuw - aan

De straffen vormen dus een ander aspect van de tentoonstelling, evenals - heel beknopt - de armoede en de huisvesting. Andere onderwerpen zijn: het spel, de kindermode, de hulpbehoevende kinderen en de kinderarbeid.

Wie van oude dingen houdt, zal met plezier naar de oude schooltas kijken, maar naar de plak misschien wel met enig ontzag.

Verder zijn weespoppen en echte oude bikkels op de expositie te zien.

De tentoonstelling bevat foto's, archiefstukken, verklarende teksten en, zoals uit het bovenstaande blijkt, ook enige voorwerpen.

Als u het begin van de expositie in de hal heeft gezien, vergeet u dan niet te bellen voor het bezichtigen

de gemeente werd geschonken. Bezienswaardig is uiteraard ook de z.g. Oranjegalerij van het stadhuis: portretten van de Oranje's, in opdracht van vroegere burgemeesters geschilderd om hun kamer op te sieren. Bijzonder interessant is de collectie "Oranje-souvenirs" in de loop der jaren verzameld door een Nederlandse familie. Artikelen en voorwerpen van de meest uiteenlopende snit en hoedanigheid, een weerspiegeling in zekere zin van de vindingrijke Nederlandse commercie.

"1940 - 1945 1980"

De "Initiatiefgroep 4-5 mei" organiseert van 26 april tot en met 8 mei, in samenwerking met het Buro Kunstzinnige Vorming en de Werkgroep Stedelijke Activiteiten, de tentoonstelling "1940 - 1945 1980".

De expositie omvat onder meer foto-materiaal van de Anne Frankstichting over de Tweede Wereldoorlog, van de Gemeentelijke Archiefdienst (w.o. Duitse bekendmakingen), van leden van de Documentatiegroep 40-45, fotopanelen, krantenartikelen enz. De tentoonstelling is op 4 en 5 mei gratis toegankelijk.

"DE STRIJD ROND DELFT - mei 1940"

De "Documentatiegroep 40 - 45" zal, onder eigen verantwoordelijkheid, van 10 tot 14 mei in het Prinsenhof een expositie organiseren over de meidagen van 1940, in het bijzonder betrekking hebbend op de strijd om Delft. Het materiaal daarvoor werd bijeengebracht door de heren G. Bakker, B. van Puffelen, A.M. Vermeulen, W. Stolk, K. Oosterhoff en R. Nieuwpoort. Het omvat een grote verscheidenheid aan voorwerpen, documenten, foto's over ons leger uit die tijd, over de luchtbeschermingsdienst, de luchtafweerdienst Delft (LAD) en delen van neergeschoten Duitse transporttoestellen.

In het kader van deze expositie vindt ook de lezing van Lt. Kol. Brongers plaats. (zie aldaar).

Voorts zal op zaterdag 10 mei om 12 uur bij het oorlogsmonument op "Jaffa" een herdenkingsbijeenkomst worden gehouden voor de militairen, die in de meidagen in en nabij Delft gesneuveld zijn.

Oud-gemobiliseerden, die betrokken waren bij deze strijd (3 RI, 6 RI, II-12 RI, I-14 RI, LAD, TH-Compagnie enz.) kunnen zich in verbinding stellen met de heer A.M. Vermeulen, Doelenstraat 14 te Delft (015 - 120482).

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

De Delftse stedenbouwkundige ir. D.G.Th. Habraken, die een belangrijke rol heeft gespeeld bij de bouwkundige ontwikkelingen in onze gemeente in het eerste decennium na de oorlog, hield op 10 april in "Het Open Hof" een causerie over "De ontwikkeling van het historisch stadsgezicht van Delft". Uitgaande van ontstaan en ontplooiing van de stadsstructuur gaf de inleider een overzicht van de bebouwing van de stad. Voor de brand van 1536 was het merendeel der woningen uit hout opgetrokken; aanvankelijk als vrij staande huizen met rondom een erf. Naarmate de hoeveelheid beschikbare grond schaarser en dus duurder werd, ging men ertoe over de huizen dichter bij elkaar te plaatsen. Vandaar dat de brand zulke rampzalige gevolgen had. Interessant was vooral hetgeen ir Habraken vertelde over de bouw van de huizen na 1536 - smal en diep voor de goedkopere woningen; breed, en dus imposant, langs de rooilijn voor de sjeikere behuizing, zoals uit tal van oudere grachtenpanden blijkt. Daarbij is vooral de vorm van daken en gevels van betekenis geweest. Zo zijn de meeste trapgevels in de loop der eeuwen verdwenen en vervangen door lijstgevels. Uitvoerig stond de heer Habraken stil bij de "invulling" van de gevels, met name door de diverse soorten vensters en ramen. Engelse en Franse invloeden zijn daarbij, zoals uit enkele schetsen bleek, van markante betekenis geweest.

Tot aan de helft van de vorige eeuw veranderde er weinig aan het aspect van de stad. De grote veranderingen voltrokken zich door de aanleg van de spoorlijn, de Provinciale Vaart, de slechting van wallen en poorten. Tot ongeveer 1940 heeft er in de stad echter geen "storende" nieuwbouw, zoals spreker het noemde, plaats gevonden. De nieuwbouw was in het algemeen aangepast aan de bestaande, omringende bebouwing. In de jaren vijftig richtte het stadsbestuur zich echter op een grootschalige aanpak, waarbij ingrijpende doorbraken door de stad waren geprojecteerd. Ettelijke daarvan zijn geheel of gedeeltelijk verwezenlijkt, zoals via Irenetunnel en Sebastiaansbrug. In samenhang hiermede plaatste ir Habraken scherp-kritische kanttekeningen bij de wijze waarop het stadsgebied Molslaan-Gasthuislaan-Zuiderstraat werd aangepakt. Volgens zijn opvattingen past een creatie als het winkelcentrum In de Veste allerminst in de stedelijke structuur van de oude stad. De moderne nieuwbouw van de jaren zeventig bestempelde hij als "neo-kneuterigheid", die aan het stadsgezicht veel schade toebrengt.

Met veel belangstelling werd, vooral na de pauze, van de persoonlijke visie van de inleider kennis genomen, hetgeen ook wel bleek uit de uitvoerige gedachtenwisseling aan het einde van de avond.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e jaargang

Nummer 8

september 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid, de heer J.W. Moerman te Schipluiden, getiteld:

GRAVEN NAAR DE KEENENBURG het grootste adellijke huis van Midden-Delfland

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 18 september 1980 in het Wooncentrum voor Ouderen, Abtswoude, Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

De oudste nederzetting van Schipluiden is teruggevonden op de noordelijke oeverwal van de Gaag, in de wijk Rozemarijn. Hier woonden kort na de jaartelling enige Cananefatenfamilies, die deze plaats in het midden van de derde eeuw weer hebben verlaten.

De eerste sporen van menselijke bewoning na de Romeinse periode zijn aangetroffen ten zuiden van de Gaag, op het terrein van de Keenenburg.

Tijdens de zesde graafcampagne, zomer 1978, werden in de bodem binnen de grachten van het kasteel scherven gevonden uit de 12de, 13de en 14de eeuw. Dit aardewerk dateert uit de tijd vóór de stichting van de Keenenburg (begin 15de eeuw). Enkele grote mestkuilen en enige skeletten van runderen en schapen bevestigden het vermoeden, dat het kasteel een of meer boerderijen als voorganger heeft gehad.

In 1966 is het onderzoek naar de muren van de Keenenburg gestart. Aanvankelijk keek men alleen naar de funderingen. Pas tijdens de graafcampagnes in 1976 en '78, die gedeeltelijk door de Vereniging Oud-Schipluiden werden verzorgd, was de aandacht ook op de bodemopbouw en het vondstmateriaal gericht. Vooral in 1978 kon er erg veel aardewerk verzameld worden uit de beerputten en grachten. Helaas werd er weinig vondstmateriaal teruggevonden uit de periode vóór 1573. Na de woelige Spaanse tijd - het kasteel is enige maanden door Spanjaarden bezet geweest - is de oude voorburcht niet meer herbouwd en heeft men de hoofdburcht voor een deel hersteld en uitgebreid. De grachten zijn in het begin van de 17de eeuw schoongemaakt, het oudere vondsten- en bouw materiaal is toen elders gedeponeerd.

In de lezing zal vooral de bouwgeschiedenis van dit trotse kasteel worden belicht. De talloze tekeningen, o.a. van Roelant Roghman, geven in combinatie met de gevonden muren een duidelijk beeld van de grootte van het complex in de 17de en 18de eeuw.

De talrijke gebruiksvoorwerpen, maar ook de gegevens uit verschillende archieven, helpen mee het leven van de Keenenburgbewoners te reconstrueren.

De bekendste eigenaars komen uit het geslacht Egmond van Merenstein. Otto van Egmond was met Willem van Oranje één van de belangrijkste organisatoren van het verzet tegen de Spanjaarden. Met verschillende andere Keenenburgbewoners ligt hij begraven in de kerk van Schipluiden, waar nog de meeste herinneringen zijn terug te vinden van dit Delflandse kasteel, dat in 1798 werd gesloopt.

Spreker is als geschiedenisleraar verbonden aan een school voor M.A.V.O. te Delft. Bovendien is hij coördinator van de Vereniging Oud-Schipluiden en mede daardoor nauw betrokken geweest bij de opgravingen naar de Keenenburg.

AGENDA

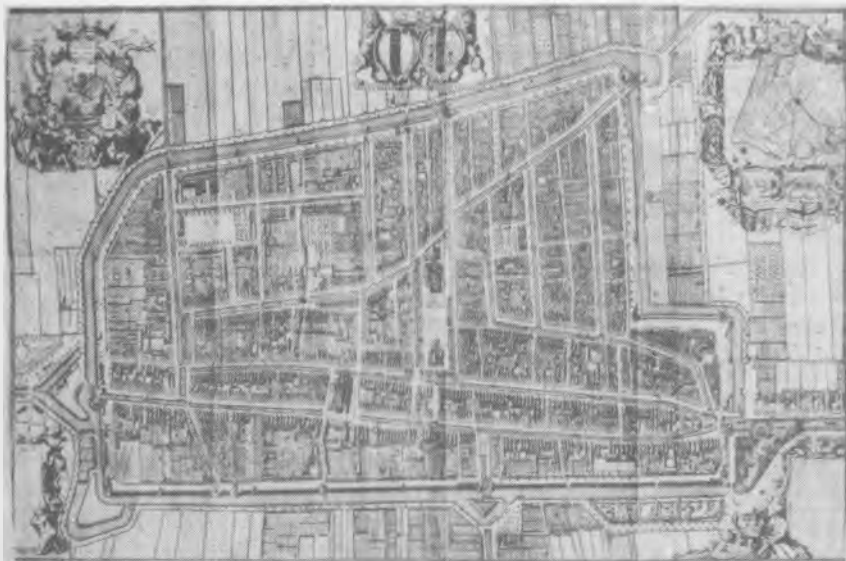
Naast de activiteiten, georganiseerd door de lustrumcommissie ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van onze vereniging, zijn de bijeenkomsten na deze vastgesteld op:

- dinsdag 28 oktober : Pastoor I.J.R.H.L. Roosjen over de Oud-Katholieke Kerk;
maandag 1 december: Jaarvergadering.

NIEUW VERSCHENEN UITGAVEN

- * In de serie educatieve publikaties van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft verscheen in 1977 een door P. Bos en A.P.A. van Daalen geschreven en samengesteld werkje over Antoni van Leeuwenhoek, de Delftse vader van de microbiologie. Van dit boekje is nu een Engelse uitgave uitgekomen. In een bestek van 14 pagina's wordt een overzicht gegeven van het leven en werk van deze beroemde stadgenoot, die op grond van zijn baanbrekende onderzoeken uitverkoren werd lid te worden van de beroemde London Society. Beide uitgaven zijn voor f. 3,50 per deeltje te koop bij de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, Oude Delft 169 te Delft.

- * Onlangs is ook verschenen het rapport betreffende de opgraving Altena bij Delft van de hand van Epko J. Bult. Dit rapport is uitgegeven in de reeks jaarverslagen van de Stichting Altena (1978 - 1979). Het geeft een verslag van de opgravingscampagne, die in de zomer van 1979 werd gehouden als afsluiting van het reeds jaren durende archeologisch onderzoek van de resten van het voormalige kasteel en van de voorbereidingen, die daartoe zijn getroffen. Naast een beschrijving van de concreet aangetroffen verschijnselen, wordt er een synthese gemaakt van deze verschijnselen. Hierin wordt ook de ontstaansgeschiedenis van het kastelencomplex beschreven: Op de plaats, waar een boerderij uit de tweede helft van de 13de-14de eeuw heeft gestaan, werd in het begin van de 15de eeuw een stenen huis op een omgracht terrein gebouwd. Op dit terrein vonden allerlei uitbreidingen plaats, terwijl er een uitbreiding van het gehele complex plaatsvond door de aanleg van een voorburch. Na de ontmanteling in 1573 werd in de aanvang van de 17de eeuw een deel van het complex hersteld en droeg dan het karakter van een buitenplaats. Het werd in 1761 definitief gesloopt. Er worden pogingen ondernomen om resten van het voormalige kasteel in het terrein aan te geven.
Het rapport is te koop à f. 4,—
— bij de Stichting Altena, W.H. van Leeuwenlaan 73 te Delft of
— bij de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, Oude Delft 169 te Delft.
Toezending geschiedt na storting van f. 7,25 op postrekening nr. 2401154 t.n.v. Penningmeester Stichting Altena te Rijswijk.

* In de historisch-topografische atlas van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft berust het enig bekende exemplaar van de eerste druk van de kaart figuratief uit 1675 - 1678. Deze kaart is de meest uitgebreide en betrouwbaarste kaart gebleven tot 1832, toen het kadaster kaarten van de Delftse binnenstad ging vervaardigen. De kaart kwam onder leiding van Dirck van Bleijswijck gereed; het graveerwerk werd toevertrouwd aan Coenraet Decker, Joh. de Ram en Romein de Hooge, namen die kwaliteit inhielden. We zien Delft op z'n mooist, namelijk uit het westen, met zicht op de kerken en alle grachten. Deze zijn druk bevaren en waren dan ook de belangrijkste vervoersaders van de stad. Het kaartbeeld geeft alleen de binnenstad weer begrensd door de ommuring en de stadsgrachten. Kortom dat deel waaruit Delft tot circa 1900 voornamelijk bestond en waarvoor nog steeds grote belangstelling bestaat. Van deze unieke kaart zijn elders alleen maar herdrukken van de koperplaten uit 1703 bekend. De lijnreproductie die nu vervaardigd is, is van de oorspronkelijke druk uit 1678. De meest kenmerkende verschillen zijn: de nieuwbouw van het armamentarium uit 1692 is nog niet gerealiseerd; de Roosmolen staat nog op de Oostenrijkse toren; voor de Nieuwe Kerk staat nog een muur en over de grachten aan de Geerweg en Nieuwe Langendijk liggen méér bruggetjes. De huidige fotoprijzen maken het financieel onaantrekkelijk van zéér grote prenten afdrukken te laten maken op ongeveer gelijke grootte. Om aan de regelmatige vraag naar foto's van deze kaart te voldoen is dan deze reproductie het antwoord. Er is getracht het origineel zo veel mogelijk te benaderen door géén raster te gebruiken en als papier simili japon te nemen,

waarvan de kleur goed overeenkomt met het origineel. Het formaat is tweederde van het origineel, zodat de kaart in één keer gedrukt kon worden. Dit in tegenstelling tot de oude kaart, waarvoor vier platen nodig waren. De overgangen in het kaartbeeld zijn nog te zien.

Bij de gekozen grootte, toch altijd nog 80 cm. breed, zijn alle details nog duidelijk waarneembaar.

De kaart is te koop voor f. 10,— per stuk

— bij de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, Oude Delft 169 te Delft of

— bij het Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Sint Agathaplein 1 te Delft.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. J.C. van Arum-Poot, Vermeerstraat 10, Delft.

Dr. A.H.P. van der Burgh, Koornmarkt 71, Delft.

Mevr. V.L. van der Burgh-Goedhart, Koornmarkt 71, Delft.

M.J.M. Remmers, Benedictushof 5, Vianen.

Mevr. S. van Riel-Reinsma, Lindelaan 4, Delft.

G. Riphagen, Buitenwatersloot 198, Delft.

Mevr. E. van der Sluis-Hamming, Teding van Berkhoutlaan 13, Delft.

Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, afd. Naamkunde, Keizersgracht 569 - 571, Amsterdam.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 503 VROEDT, Lex de, Wandeling door oud Delft. Delft 1979.
- 504 WEHRMEIJER, F.Ch., Vlieger 's uit in Oud Rotterdam. Een Stads-wandeling. Delft, 1979.
- 505.1 DE STAD DELFT, cultuur en maatschappij tot 1572. Tent. in het Sted. Mus. "Het Prinsenhof" te Delft. Tekst. 15-12-1979 t/m 17-2-1980. Delft, z.j.
- 505.2 idem, afbeeldingen.
- 506 PHAFF, nr. H.E., Het huis der gemeente. Z.pl., 1980.
- 507 COSTER, Dirk, Verzamelde werken. Brieven 1950 - 1956, verzorgd door H.L.T. de Beaufort. Leiden, 1961.

- 508 ETT, H.A., Reinier Boitet en zijn tijd. Causerie, gehouden na de algemene ledenvergadering van "Delfia Batavorum" op 23 nov. 1979 te Delft.
- 509 GRONHEID, H.E.M., Het Klauwshofje. Lezing voor "Delfia Batavorum" op 4 maart 1980 te Delft.
- 132-11 SCHOORL, Henk, 't Oge. Het Waddeneiland Callensoog van ca. 1250 - 1614. Hillegom, 1979.
- 510 DE SLAG OM DELFT, mei 1940. Uitgave van de documentatiegroep 40 - 45.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

De traditie wil, dat ons genootschap zijn winterseizoen met een excursie besluit. Op deze gewoonte is ook dit jaar geen inbreuk gemaakt. Ditmaal was, als hoofddoel, de keuze gevallen op Het Huis Bergh te 's Heerenberg (Montferland), de belangrijkste van de vijf bannerheerlijkheden van het hertogdom Gelre. Nadat drs J. Hofman, archivaris van Huis Bergh, op 3 juni in "Het Open Hof" voor een kleine honderd leden een inleiding over de veelbewogen geschiedenis van het kasteel had gehouden, maakten de excursanten op vrijdag 6 en zaterdag 7 juni een uitstapje naar onze oostgrens. De excursiecommissie had een interessante route uitgezet door de Betuwe, via Zaltbommel, waar in het Sociëteitsgebouw - met een prachtig uitzicht op de rivier - koffie werd gedronken. Met de comfortabele Speedwellbus werd daarna koers gezet naar 's Heerenberg, gelegen in een van de mooiste natuurgebieden van ons land. De rondleiding door het kasteel, en de daarbij verstrekte toelichting van onze vrouwelijke gidsen, liet ons kennismaken met een gebouw dat door de eeuwen heen vele stormen van oorlogsgeweld en brand heeft moeten doorstaan, maar toch altijd nog een bijzonder architectonisch en historisch monument is gebleven. Ook het interieur met zijn fraaie zalen, kostbare meubilering en tal van kunstschaten, trok aller aandacht. Helaas ontbrak de tijd om alles goed in zich op te nemen, maar verscheidene deelnemers en -nemers verklaarden op eigen gelegenheid nog wel eens een bezoek aan het kasteel te zullen brengen.

De, voortreffelijke, lunch werd gebruikt in het restaurant De Rosmolen in Zeddum en van hieruit werd om twee uur de terugreis aanvaard, die het gezelschap eerst nog bracht in Doesburg, waar op de eerste dag een rondwandeling door het historische centrum werd gemaakt onder leiding van twee enthousiaste VVV-gidsen. Vanwege de slechte weersomstandigheden op de tweede dag werd die rondwandeling toen afgelast. In plaats daarvan werd het pittoreske hervormde kerkje in het nabijgelegen plaatsje Drempt bezocht, alwaar ds

Kasteel Bargh te Wijleersberg (Schleeswijk) Gelderland

Rasch en zijn eega met verve vertelden over de geschiedenis van de kerk en vooral over de muurkleden en tapijten. In Doesburg was nog gelegenheid een verfrissing te gebruiken, alvorens de nog lange thuisreis werd aanvaard. Precies op de beraamde tijd - zes uur - arriveerden de bussen op het Delftse einddoel: de Paardenmarkt.

G.G. Kunz.

ARMAMENTARIUM

In de dagbladen heeft men kunnen lezen, dat - behoudens de te verwachten goedkeuring door de ministers van defensie en volkshuisvesting - het Leger- en Wapenmuseum "Generaal Hofer" te Leiden over enige jaren naar Delft zal worden verplaatst. De collectie zal worden ondergebracht in het Armamentarium, waarvoor een ingrijpend restauratieplan is ontworpen.

Met de uitvoering daarvan zal wellicht dit jaar nog kunnen worden begonnen. Een en ander is medegedeeld door staatssecretaris van CRM, de heer Wallis de Vries.

Delfia Batavorum heeft wellicht een klein steentje aan de (versnelde) uitvoering van het plan tot herstel en verhuizing kunnen bijdragen. Immers: in september van het vorige jaar heeft de heer W. Helder, directeur van het Legermuseum, voor ons genootschap een causerie over dit onderwerp gehouden in "Abtswoude"; een bijeenkomst waarop ook enkele Delftse bestuurders aanwezig waren. Tijdens deze lezing ontvouwde de heer Helder - als primeur! - de

momentele plannen. Hoe hard nodig de restauratie van het monumentale pand is, bleek de leden enkele dagen later toen zij in de gelegenheid waren een excursie naar het Armamentarium te maken. Bovendien heeft ons genootschap in een briefwisseling met het ministerie van defensie nog eens de aandacht gevestigd op de betekenis die een samenvoeging van de beide collecties in het gebouw aan de Korte Geer heeft voor het (historisch) aanzien van Delft.

G.G. Kunz.

DE PORCELEYNE FLES

Gebouw en bedrijf van de Koninklijke Delftsch Aardewerkfabriek "De Porceleyne Fles" staan momenteel in het middelpunt van de belangstelling en de discussie. Eensdeels vanwege de plannen tot nieuwbouw, anderdeels door de onzekere toekomst van artistiek bouwerkramiek dat op het terrein van de fabriek staat opgesteld of in muren is verwerkt.

Het eerste aspect is een zaak van het bedrijf zelf, het tweede echter is een aanleggenheid die ook vele anderen in Delft belang inboezemt. En daartoe behoort Delfia Batavorum, dat in zijn commissie tot behoud van Delfts stads-schoon een wakend oog in het zeil poogt te houden. In een gesprek met een redacteur van de Delftsche Courant heeft de voorzitter van deze commissie, mevrouw W.M. Vos-De Koning, omtrent de mogelijkheden tot bewaring en conservering van deze keramische unica verklaard, dat de commissie op deze aangelegenheid alert is, maar dat de commissie financieel niet bij machte is (evenmin als Delfia Batavorum zelf! - Kz) daar in concrete zin iets aan te doen. In de commissie - de krant verzuimde helaas te vermelden dat deze een deel is van Delfia Batavorum - volgt men de gang van zaken echter nauwlettend en zij zoekt dan ook mede naar een instantie die wèl een geldelijke hand kan toesteken om deze unieke collectie artistiek keramiek voor Delft te behouden. Er is helaas in onze stad op dat gebied tòch al zoveel verloren gegaan.

G.G. Kunz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e jaargang

Lustrum 1980 (no. 9)

september 1980

VIERING VAN 45-JARIG BESTAAN (1935 - 1980)

VIERING VAN 45-JARIG BESTAAN (1935 - 1980)

Delfia Batavorum bestaat op 30 oktober aanstaande 45 jaar. Dit heuglijke feit zal u waarschijnlijk niet onbekend zijn; in de laatste jaren is er, op vergaderingen en op lezingavonden, herhaaldelijk de aandacht op gevestigd.

Ons genootschap heeft aan de acht lustra die sedert 1935 zijn gevierd steeds, op een of andere wijze, een extra feestelijk cachet verleend. Toen de vereniging nog een bescheiden aantal leden telde gebeurde dat met bij voorbeeld een (extra) voordracht door een bekende deskundige op specifiek historisch of genealogisch gebied.

In de afgelopen tien tot vijftien jaar, de periode waarin het genootschap een explosieve groei doormaakte - van ongeveer 250 tot bijna duizend leden - hebben wij aan de lustrumviering meer relief kunnen geven. Wij herinneren slechts aan het feest in 1970 ("1935: een jaar waarin "niets" gebeurde") en in 1975 (het Westindische feest in de Mytylschool).

Het ligt in het voornemen van bestuur en lustrumcommissie ook het negende lustrum in november aanstaande op passende wijze te vieren. Niet met grootscheepse festiviteiten; want daarvoor achten wij deze tijd minder geschikt en bovendien wil het genootschap wat financiële reserves vormen voor de viering van ons gouden bestaansfeest in 1985.

In de opzet van de viering van de 45ste verjaardag van Delfia Batavorum menen wij bijzonder te zijn geslaagd. Maar verwezenlijking ervan is alleen mogelijk met een extra financiële bijdrage van de leden. We willen het beroep op uw beurs echter heel bescheiden houden. En dat kan ook, op voorwaarde dat al onze duizend leden hun steentje willen bijdragen !

GESCHENK AAN DELFT

Ons plan is dat Delfia Batavorum, door middel van genoemde financiële steun, aan de Delftse bevolking een blijvend en passend geschenk aanbiedt. In zeer algemene termen hebben wij u hieromtrent al enigermate geïnformeerd tijdens de jaarvergadering in november 1979 en in de daarna verschenen convocatie met het verslag van deze vergadering. Het bestuur legde toen aan de aanwezigen de suggestie van de lustrumcommissie voor om via een extra acceptgirokaart die in september 1980 aan de leden zou worden toegezonden, een bijdrage te vragen voor de verwezenlijking van het plan voor een lustrumgeschenk. Als minimumbedrag werd daarbij voorgesteld vijf gulden per lid. Uit het applaus dat op die mededeling volgde bleek duidelijk, dat men, op voorhand, gaarne akkoord ging met deze opzet, ook al wist en weet men nu nog niet wat dit geschenk zal behelzen.

De bedoelde acceptgirokaart treft u in deze enveloppe aan.

Indien u instemt met ons plan - en we nemen aan dat zulks wel bij al onze leden het geval zal zijn - verzoeken wij u vriendelijk uw bijdrage ten spoedigste over te maken, met het oog op de voorbereidingen die in samenhang met de aanbieding van het geschenk nodig zijn.

VOOR HET STADHUIS

We weten dat wij uw nieuwsgierigheid op de proef stellen en dat moeten we ook nog blijven doen om het element van verrassing geen geweld aan te doen. Daarom moeten we over de aard van het geschenk tot op de dag van aanbieding in het vage blijven. Wel kunnen wij u zeggen, dat het geschenk bestemd zal zijn voor ons Delftse stadhuis, dat momenteel onderhevig is aan een ingrijpende verbouwing en inwendige restauratie. Het historisch belangrijke en architectonisch zo fraaie gebouw zal in oude luister worden hersteld. Door middel van een passende verfraaiing, waaraan momenteel wordt gewerkt, zal door ons geschenk, waaruit duidelijk zal blijken dat het is aangeboden door de leden van Delfia Batavorum, aan het interieur een extra accent in historische zin worden gegeven.

OP 15 NOVEMBER

Wij stellen ons voor dit geschenk, waarschijnlijk dan nog in symbolische vorm, aan het gemeentebestuur, als representant van de Delftse gemeenschap, aan te bieden op de dag van onze officiële lustrumviering:

ZATERDAG 15 NOVEMBER 1980

te houden in de Waalse Kerk (ingang naast het Prinsenhof), aanvangende te 14.15 uur.

LUSTRUMBOEK

Tevens zal in deze bijeenkomst de aanbieding en presentatie plaats vinden van het zesde deel in onze serie jaarlijkse publikaties. De titel van het boek is "De oudste geschiedenis van de stad Delft" en het is geschreven door ons medebestuurslid ir J.J. Raue, architect en tevens verbonden aan de Technische Hogeschool. Op de dissertatievorm van dit boek zal de heer Raue in oktober promoveren tot doctor in de technische wetenschappen. In dit boek heeft de heer Raue bijzonder belangrijke nieuwe vondsten over de ontstaansgeschiedenis van onze stad verwerkt.

Over de wijze waarop de leden in het bezit van dit werk kunnen komen (plaats en prijs) zal men in de volgende convocatie worden geïnformeerd.

WIE EERST KOMT

Evenals in 1975 zal de officiële lustrumbijeenkomst plaats vinden in de Waalse Kerk. Helaas is de capaciteit van deze kerk vrij beperkt. Daardoor zal het niet mogelijk zijn aan meer dan plm. 250 leden toegang tot deze bijeenkomst te verlenen. Dat zal dan dienen te gebeuren door middel van toegangskarten die bij

bestuur of lustrumcommissie moeten worden aangevraagd en die in volgorde van binnenkomst zullen worden toegewezen totdat het aantal van 250 is bereikt. Maar daarover zult u in de volgende convocatie nadere mededelingen aantreffen.

RECEPTIE

Uiteraard is een ieder van harte welkom op de receptie die na afloop van de bijeenkomst in het Prinsenhof zal worden gehouden en die zal aanvangen te plm. 16.30 uur.

PUZZEL-WANDELTOCHT

Voorafgaande aan deze viering organiseert de lustrumcommissie een interessante en specifiek op Delft gerichte, activiteit, te weten een

PUZZEL-WANDELTOCHT OP ZATERDAG 27 SEPTEMBER

door de Delftse binnenstad. De start vindt plaats tussen 13.30 en 14.00 uur vanaf de Stadsherberg aan de Molslaan (duidelijkheidshalve tegenover het HEMA-gebouw).

Degenen die aan deze puzzeltocht willen deelnemen kunnen zich vanaf 13.30 uur melden aan de Stadsherberg. De eerste wandelaars zullen te 14.00 uur vertrekken en de duur van de tocht zal - een enkele individuele uitloop daargelaten - ongeveer anderhalf uur in beslag nemen. De deelnemers/-nemers zullen voor hun vertrek een kopje koffie aangeboden krijgen, alsmede - uiteraard - een route-beschrijving met een aantal, soms niet zo gemakkelijke, vragen omtrent bezienswaardigheden of bijzonderheden die men op de wandeling passeert, alsmede een korte beschrijving van de Stadsherberg, het vroegere Vondelhuis.

Aangezien de volgende convocatie in oktober verschijnt zullen over deze wandeltocht geen nadere mededelingen meer kunnen worden gegeven. Maar naar onze mening is de bedoeling thans wel duidelijk. Voor de beste resultaten van deze speurtocht zullen enige prijsjes ter beschikking worden gesteld.

SAMENVATTING

De viering van het negende lustrum omvat derhalve:

Zaterdag 27 september:

13.30 - 14.00 uur Puzzel-wandeltocht door Delft. Start: Stadsherberg, Molslaan.

Zaterdag 15 november:

Waalse Kerk, 14.15 uur: Officiële viering van het negende lustrum van Delfia Batavorum. Aanbieding van het geschenk aan de Delftse burgerij en presentatie van jaarboek over Delfts oudste geschiedenis.

Toegang tot deze bijeenkomst alleen op toegangskaart.

Prinsenhof: 16.30 uur: Receptie.

Namens Bestuur en Lustrumcommissie,
G.G. Kunz,
M. van Noort.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e jaargang

Nummer 10

oktober 1980

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing te houden door de heer IJ.R.H.L. Roosjen te Delft, getiteld:

DE (OUD) - KATHOLIEKE KERK IN DELFT.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 28 oktober 1980 in de Oud-Katholieke Kerk, Bagijnhof 21 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

Aan de hand van schilderijen, onder meer van de priester-dichter Stalpaert van der Wiele († 1630), die in de huidige pastorie heeft gewoond, en van Musius, prior van het Sint-Agathaklooster, thans het stedelijk museum Het Prinsenhof, alsmede van het fraaie interieur van de uit 1743 daterende barokke schuilkerk, zal verteld worden over de geschiedenis van de Katholieke Kerk in Delft ná de alteratie in 1572 en in het bijzonder van de Oud-Katholieke Kerk.

Enkele uit de Middeleeuwen afkomstige paramenten, die nog in de Oude Kerk gedragen zijn, zullen worden getoond en tevens enkele specimina van 17de eeuws kerkzilver.

Spreker, oud-katholiek pastoor, werd tot priester gewijd in 1948, het jaar, waarin de Wereldraad van Kerken in Amsterdam werd opgericht. Hij diende de Oud-Katholieke parochies in Egmond aan Zee en in IJmuiden als kapelaan en vervolgens als pastoor de parochies Aalsmeer, Amsterdam en Delft.

Hij is voorzitter van de Contactraad van Kerken in Delft en voorzitter van het Provinciaal Beraad van Kerken in de provincie Zuid-Holland.

AGENDA

Naast de activiteiten, georganiseerd door de lustrumcommissie ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van onze vereniging, zijn de bijeenkomsten na deze vastgesteld op:

- maandag 1 december : Jaarvergadering.
dinsdag 6 januari : C. Hoek over de oudste Delftse geslachten.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. drs. L.J. Meilink-Hoedemaker, Terbregse Rechter Rottekade 173, Rotterdam.

Dr. ir. A. van der Neut, Sint-Olofslaan 2, Delft.

Mevr. L. van der Neut-Oud, Sint-Olofslaan 2, Delft.

Drs. Marie-Cornélie Roodenburg, Tolsteegplantsoen 4-II, Utrecht.

Mevr. W.T. Verburg-Bleeker, Jacoba van Beierenlaan 119, Delft.

J. van Wingerde, Wateringsevest 20, Delft.

Mevr. G.E. van Wingerde-Joren, Wateringsevest 20, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 511 KWARTIERSTATENBOEK II, Genealogische Vereniging Prometheus, Technische Hogeschool Delft 1980.
- 512 JAPPE ALBERTS, Prof. Dr. W., FEHRMANN, Dr. C.N., JONGE, Dr. A. A. de, Geïllustreerde Geschiedenis van Nederland, 's-Gravenhage, 1978.
- 139 WEGWIJZER VOOR DELFT. 1977/1978, 1980/1981, Amstelveen.
- 513 KRING voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux. Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Delft, 31 mei 1980.
- 514 WINTERS, W., P.J. Kipp, t.g.v. 150-jarig jubileum te Delft. Delft, 1980.
- 515 BOS, P., and VAN DAALEN, A.P.A., Life and work of Antoni van Leeuwenhoek of Delft in Holland; 1632 - 1723. Delft, 1980.
- 516 BULLETIN van de Stichting Oude Hollandse Kerken, nrs. 1, 2, 3, 5 t/m 10, 1975 - 1980.
- 517 POSTMA, C., en WESTERWOUDT, Th.W., Het Gemeenlandshuis van het Hoogheemraadschap Delfland te Maassluis. Maassluis 5 juni 1980.
- 518 BULT, Epko J., Stichting Altena, verslag 1978 - 1979. Delft, 1980.
- 519 Diverse auteurs, Historie en Landschap van Midden-Delfland. Extra nummer van de Midden-Delflandkrant. 13 september 1980.
- 520 BOSBOOM-TOUSSAINT, A.L.G., De Delftsche Wonderdokter. Rotterdam, z.j.
- 521 RAAT, Jaap de, In en om de dorpskerk van Kethel en Spaland. Schiedam, 1976.
- 522 RAAT, Jaap de, Een dorp dat driemaal onderging. Kethel en Spaland. Schiedam, 1980.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Na de uitvoerige inleiding in het convocaat van september op de geschiedenis van de Keenenburg in Schipluiden kan de terugblik op de lezing van de heer J.W. Moerman over dit onderwerp kort zijn.

Het was - op 18 september - onze eerste bijeenkomst in het nieuwe seizoen, dat over enkele weken in het teken zal staan van de viering van het negende lustrum van onze vereniging. Gastvrijheid genoten wij weer in de aula van Abts-
woude en de belangstelling was alleszins bevredigend.

De heer Moerman, geschiedenisdocent en coördinator van de vereniging Oud-Schipluiden, vertelde op onderhoudende wijze over de geschiedenis van dit imposante kasteel, dat in het begin van de vijftiende eeuw verrees op de kop van St. Maartensrecht, een strook land tussen Schie en Gaag.

Eén van de belangrijkste bewoners was Otto van Egmond, een vooraanstaand edelman uit de omgeving van Willem van Oranje. In de Spaanse tijd (circa 1573) werd het deels verwoest, maar - met uitzondering van de voorburch - hersteld en uitgebreid.

Dat het een bouwwerk van formaat was blijkt wel uit de tekeningen die Roelant Roghman in vermoedelijk 1646 van het kasteel maakte. De nauwkeurigheid van zijn schetsen werd bewezen tijdens de diverse opgravingen die sedert 1966 hebben plaats gevonden. Reeds tegen het einde van de zeventiende eeuw begon de aftakeling van het kasteel, dat telkenmale van eigenaar wisselde.

In 1798 - de Franse tijd - werd de Keenenburg voor de sloop verkocht. Het fraaie inrijhek werd in 1918 verkocht en overgebracht naar een landhuis in Wassenaar. In Schipluiden hoopt men dat het nog eens in deze gemeente zal terugkeren, als een laatste zichtbare herinnering aan het trotse kasteel.

De heer Moerman vertoonde, met twee projectoren, die door zijn vrouw werden bediend, een reeks voortreffelijke dia's ter visuele ondersteuning van zijn causerie.

G.G. Kunz.

WERKGROEP RESTAURATIE T.H.

De Werkgroep Restauratie van de afdeling der bouwkunde aan de Technische Hogeschool organiseert dit najaar enkele lezingen in zaal B van het gebouw voor bouwkunde aan de Berlageweg. Aanvang 19.45 uur.

Op 11 november spreekt prof. dr. S. van Moos over "De moeilijkheden rond het nieuw bouwen in historische context (drie controversiële voorbeelden).

Op 18 november spreekt mej. I. Shediak van het Arabic Studies Department

van de American University in Cairo over "Wereldlijke islamitische architectuur in Cairo". Tenslotte zal op 2 december mevrouw prof. dr. F. Bollery uit Dortmund een inleiding houden over "Wonen en leven in de mijnstreek en het Roergebied, een aspect van industriële archeologie als nieuwe opgaven van de monumentenzorg".

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Het medisch-wetenschappelijk leven in de 17e eeuw, met name aan de Leidse universiteit, vertoont een geheel ander beeld dan dat van de 18e eeuw. Niet dat met het verspringen van het eeuwcijfer deze verandering wordt gemarkeerd, want in de laatste decennia van de 17e eeuw zijn er al duidelijke tekenen waarneembaar waarop in de 18e eeuw aanvankelijk wordt voortgebouwd.

Belangrijke ontdekkingen, zoals die van de bloedsomloop, de bouw en functie van de mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen, de nieuwe onderzoeksmethoden in de vorm van het experiment op dieren, de vaatinjectie in de anatomie en de ontwikkeling van de microscopische anatomie, brachten zoveel veranderingen te weeg, dat een periode van bezinning en inventarisatie wel moest optreden.

Het was vooral Boerhave (1668 - 1738) die in de verwarde situatie, waarin de medische wetenschap in het begin van de 18e eeuw verkeerde, orde heeft weten te scheppen. Hij heeft met succes getracht de aansluiting aan te geven tussen de oude Griekse geneeskunde en de nieuwe vindingen. Voorts ligt de betekenis van Boerhaave in zijn vermogen kennis over te dragen en wel aan een internationale schare studenten, die op hun beurt de Leidse Medische School van Boerhaave hebben voortgezet en verbreid.

Van Boerhaave kan dan ook met recht gezegd worden dat hij de *Communis Europae Praeceptor* was; de "Leermeester van geheel Europa".

Onder deze talrijke leerlingen van Boerhaave tellen wij ook Delftenaren en met name een viertal, dat onder leiding van Boerhaave een promotie-onderwerp bewerkten en daarop de doctorstitel verwierf.

Dat is in de eerste plaats Salomon Stael, die op 15 juli 1709 promoveerde op het proefschrift "De Medicamentis vulneraris". Stael werd in 1685 in Delft geboren en op 30 augustus 1705 in Leiden ingeschreven als student in de medicijnen. We vinden zijn portret op de Anatomische Les van dr. Abraham Cornelisz. van Bleiswijk, dat in 1727 door Thomas van der Wilt werd geschilderd. Hij staat hierop afgebeeld als de eerste figuur naast de linker schouder van de stadsanatom.

Stael was van 1756 tot 1759 tevens regent van het "Dameshuis" aan de Papenstraat.

Ook Adriaan Bommelaer is op het schilderij van Van der Wilt geportretteerd en wel links kijkend tussen de twee figuren linksonder, direct achter de balustrade gezeten. Hij begon op 27 augustus 1706 aan zijn medische studie te Leiden en promoveerde op 24 april 1711 (hij was toen 25 jaar) op de angina. Cornelis van Bleiswijk, een telg van de bekende familie Van Bleiswijk, is de derde Delftse promovendus van Boerhaave. Op 7 september 1719 promoveerde hij in Leiden op een proefschrift getiteld: "De Medicina automatica". Over zijn carrière als medicus zijn we niet verder geïnformeerd.

Ditzelfde geldt ook voor de vierde Delftse promovendus, Jacobus Bijsterus, die op 2 maart 1734 promoveerde op een proefschrift over de ontsteking van de nier: "De Nephritide". Hij had zich op 22 juli 1729 laten inschrijven als student in de geneeskunde.

Tenslotte dient niet onvermeld te blijven Dr. Abraham Cornelisz van Bleiswijk. Hoewel hij niet bij Boerhaave promoveerde onderhield hij nauwe en vriendschappelijke banden met hem. In september 1716 regelde hij het bezoek van

De anatomische les van Dr. Abraham Cornelisz van Bleyswijck door Thomas van der Wilt. (1727).

Boerhaave samen met de Amsterdamse hoogleraar Frederik Ruysch aan de 84-jarige Van Leeuwenhoek in Delft.

Deze laatste toonde het gezelschap toen: "De doode diertjes (= zaadcellen), zoo als ik deselve wel twaalf jaren geleden op een seer dun glaasje hadde geplaatst, waaraan men seer bescheydelijk het lighaam ende de staart konde bekennen". Naar aanleiding van dit Delftse bezoek schreef Boerhaave op 10 oktober 1716 Van Leeuwenhoek een brief waarin hij hem bedankte voor de gastvrijheid aan hem betoond. In deze brief vroeg hij Van Leeuwenhoek de aanwezigheid van zaadcellen in de verschillende onderdelen van de mannelijke geslachtsorganen nader te onderzoeken. Op zijn beurt verzocht Van Leeuwenhoek zijn neef Abraham van Bleiswijk hem behulpzaam te zijn bij het anatomiseren van de mannelijke geslachtsorganen van een konijn. Van Bleiswijk heeft dit gedaan en waarschijnlijk in november 1716 in een uitvoerig, ongedateerd, rapport Boerhaave van zijn bevindingen in kennis gesteld.

Van Leeuwenhoek zelf had reeds op 5 november Boerhaave schriftelijk uitvoerig ingelicht over zijn microscopisch zaadonderzoek bij dit konijn.

Dr. Abraham van Bleiswijk (1685 - 1761) was in Woudrichem geboren en op 30 augustus 1705 zijn studie in Leiden begonnen. Aanvankelijk studeerde hij filosofie maar schakelde al gauw over op de medicijnen.

Vier jaar later, op 1 september 1709 promoveerde hij op een proefschrift getiteld: "In qua praxi felicitas mechanicorum vindicatur"; een studie over de mechanische richting van de geneeskunde.

De iatromechanische richting waarvan dit proefschrift een voorloper is, zou in de loop van de 18e eeuw steeds meer veld winnen op die van de iatrochemische school, die in Leiden zijn hoogtepunt had gehad in het midden van de 17e eeuw onder het hoogleraarschap van Franciscus dele Boë Sylvius.

Boerhaave die in 1709 nog lector was, vereerde dit proefschrift met een Latijns gedicht dat door Van Bleiswijk op pagina 31 en 32 van zijn dissertatie werd afgedrukt.

Na zijn studie vestigde Van Bleiswijk zich in Delft als medicus-practicus en in deze functie werd hij als stadsanatoom aangesteld om de leden van het Collegium Medico-Chirurgicum in de anatomie te onderwijzen.

Samen met de hierboven genoemde Dr Stael en Bommelaer is hij geportretteerd met andere Delftse medici op de Anatomische les, die Thomas van der Wilt in opdracht van het Collegium in 1727 schilderde.

Hoewel Van Bleiswijk niet behoort tot de Delftse promovendi van Boerhaave, verdient hij toch vermelding in deze Delftse Boerhaaviana, zowel wegens het contact dat hij tussen Boerhaave en Van Leeuwenhoek tot stand heeft gebracht als voor de correspondentie die daarna tussen hen, Van Leeuwenhoek en Boerhaave is gevoerd.

Dr H.L. Houtzager.

DELFTS ADRESBOEK

Adresboeken schijnen uit de mode en uit de gratie te zijn. In 1949 tenminste verscheen in Delft voor het laatst een dergelijk handboek. De noodzaak van zo'n uitgave is echter niet groot meer nu vrijwel iedereen over telefoon beschikt of in elk geval telefonisch bereikbaar is.

Het eerste adresboek van onze gemeente dateert al van bijna 125 jaar geleden, namelijk uit 1857. Tekenend voor de omvang van de stad is dat het was gedrukt in klein formaat - 16 bij 10 centimeter - en niet meer dan 52 pagina's telde. De uitgever was M. Stilleboer, stadsdrukker te Delft. Zijn adres was Wijk 4, nr. 350; dat is nu Markt 28.

In een dagbladartikel uit 1957 heeft de oud-gemeente-archivaris en oud-voorzitter van onze vereniging, C.D. Goudappel, een en ander medegedeeld over de inhoud van het boekje. Het was alfabetisch ingedeeld naar de beroepen, zodat men achtereenvolgens aantreft: aanplakkers, aansprekers, aardewerkfabrikanten, advocaten, apothekers, architecten, azijnverkopers enz. De namen zijn beperkt tot die van de zakenmensen en beoefenaars van vrije beroepen. Het meest beoefende beroep blijkt dat van kruidenier te zijn. Daarvan telt het boekje er 55. Verder o.a. 25 kleermakers, 23 schoen- en laarzenmakers, 22 broodbakkers, 16 barbiers en haarsnijders, 14 thee- en tabakverkopers en 2 kunstlakkers.

Van een vrij groot aantal valt slechts één beoefenaar te noteren. Zo was er één beeldhouwer, één brillenverkoper, één dansmeester, één omroeper, één orgelmaker en, om de lijst niet te lang te maken, één vuurwerk- en buskruitverkoper en één zagenscherper.

Ook de vrouwelijke beroepen staan erin vermeld. Zo bij voorbeeld 15 mode- en wollennaaiers, 11 bakkers of kraambewaarders, 8 mutsenmaaksters, 3 vroedvrouwen en 2 stoelenmatsters.

In de culturele sector treft men de namen aan van de schilders en tekenaars Tetar van Elven, Haaxman, Steenbrink en Ouboter van der Griend.

Bij de boekhandelaren staat een bekende naam vermeld, namelijk die van Willem Beets, Wijnhaven (nu) 15, de broer van Nicolaas Beets, schrijver van de Camera Obscura. Die samenhang wettigt de veronderstelling dat een deel van het verhaal (de familie Stastok) inderdaad in Delft heeft afgespeeld.

"DE STAD DELFT"

Over enige weken zal, mede in samenhang met de viering van het negende lustrium van Delfia Batavorum, als zesde deel in de serie-uitgave van ons genootschap verschijnen:

"DE STAD DELFT, vorming en ruimtelijke ontwikkeling
in de late middeleeuwen !

Deze uitgave, van de hand van ir. J.J. Raue, omvat ongeveer 350 pagina's tekst en is verlucht met vele tekeningen en foto's, waarvan sommige in kleur.

De prijs kon, mede dank zij een subsidie uit het gemeentelijke fonds voor historische publikaties, laag worden gehouden, namelijk vijftien gulden. De oplage is echter beperkt (350 stuks), zodat per lid niet meer dan één exemplaar kan worden gereserveerd.

Reeds thans kan bij voorintekening dit boek door de leden van Delfia Batavorum worden besteld door onderstaande strook, vóór 1 november, ingevuld te retourneren aan het secretariaat van het genootschap, p/a Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, 2611 HB Delft.

Ondergetekende:

Mevr./Hr.

Adres:

Woonplaats: Postcode:

wenst te ontvangen een exemplaar van "De Stad Delft, etc." door ir. J.J. Raue
à f. 15,-.

Handtekening:

.....

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

3e jaargang

Lustrum 1980 (no. 11)

oktober 1980

LUSTRUMBIJEENKOMST

In vervolg op de mededeling in het eerste lustrumconvocaat aangaande de officiële viering van het negende lustrum op zaterdag 15 november in de Waalse kerk nog het volgende:

De bijeenkomst vangt aan om 14.15 uur. De kerk wordt opengesteld om kwart voor twee. Ter inleiding zal dr G.J. van Kolmeschate van twee uur tot kwart over twee het orgel bespelen.

Na opening van de bijeenkomst en een causerie over de restauratie van het stadhuis zal de aanbidding aan een vertegenwoordiger van het gemeentebestuur plaats vinden van het lustrumgeschenk van de leden van Delfia Batavorum. De aard van dit geschenk moet uiteraard een verrassing blijven, maar het heeft met het stadhuis te maken.

Met orgelspel wordt de bijeenkomst om ongeveer 15.30 uur gesloten, waarna het bestuur zal recipiëren in de kapittelzaal van het stedelijk museum Het Prinsenhof.

TOEGANGSKAART

Gezien de beperkte plaatsruimte in de Waalse kerk zal helaas niet aan alle, bijna duizend, leden van ons genootschap - stel dat zij dat plan zouden koesteren - toegang tot de herdenkingsbijeenkomst kunnen worden verleend. Meer dan 250 personen kan de kerkzaal niet bevatten en dat aantal is mitsdien maximaal. Bestuur en lustrumcommissie hebben dan ook noodgedwongen naar het systeem van toewijzing van plaatsen moeten grijpen, tot bovengenoemd maximum. Degenen die de bijeenkomst zouden willen bijwonen dienen deze wens - uitsluitend schriftelijk ! - zo spoedig mogelijk bekend te maken aan de secretaresse van de lustrumcommissie, mevrouw J. Don-Radder, Vermeerstraat 1, 2612 XJ Delft.

De aanmeldingen worden in volgorde van ontvangst genummerd en op basis hiervan worden de plaatsen toegewezen. Vandaar dat wij er aan moeten vasthouden dat men zich uitsluitend schriftelijk en niet telefonisch kan opgeven. Introductie van niet-leden kan niet worden verleend !

Degenen die bij de chronologische toewijzing van de toegangskaarten binnen de limiet van 250 vallen ontvangen vóór 1 november hun plaatsbewijs of -bewijzen. Zo niet, dan betreuren wij dat mèt u, maar we hopen u dan toch wel te ontmoeten op de receptie in de kapittelzaal, die voor iedereen toegankelijk is en waarop u dan ook van harte welkom bent. Daarvoor worden dan géén kaarten uitgereikt.

Indien men bij de verdeling van de kaarten een toegangsbewijs heeft verkregen, maar er door verhindering toch geen gebruik van kan maken, dan verzoeken wij u vriendelijk de kaart of kaarten vóór 12 november terug te zenden aan het secretariaat van de lustrumcommissie voornoemd: mevr. J. Don-Radder, Vermeerstraat 1. Dan kunnen andere gegadigden er alsnog van profiteren.

WENSKAARTEN

Als extra lustrumactiviteit heeft de Publikatiecommissie een mapje met zes wenskaarten doen samenstellen, die voorzien zijn van tekeningen van Delftse bouwkundige monumenten of interessante stadsgezichten, van de hand van dr H.L. Houtzager, die

iedere maand ons convocaat van een illustratie voorziet. Deze kaarten zijn niet speciaal aan gelegenhedsdata (Kerstmis of Nieuwjaar) gebonden, maar kunnen voor diverse doeleinden - b.v. verjaardagen en jubilea - worden gebruikt. Op het moment dat deze aankondiging wordt geschreven is het nog niet bekend wat de prijs van deze mapjes zal zijn en of ze ook op 15 november gereed zullen zijn. In elk geval zullen ze verkrijgbaar zijn op de jaarvergadering, die op 1 december zal worden gehouden. Maar over die vergadering en over de kaarten zult u in de volgende convocaat nader worden geïnformeerd.

GIRO 21 76 413

Dit nummer is het gironummer van de Lustrumcommissie van Delfia Batavorum - Meermanstraat 134, 2614 AM Delft. Het stond vermeld op de acceptgirokaart die u in september, tegelijk met de eerste lustrumconvocaat hebt ontvangen. U weet het: dit nummer is speciaal opengesteld voor de giften van de leden van Delfia Batavorum voor het lustrumgeschenk dat namens het genootschap op 15 november in de Waalse kerk aan de Delftse gemeenschap zal worden aangeboden. Velen hebben hun bijdrage reeds overgemaakt. Van de overigen zien wij deze alsnog gaarne tegemoet. Mocht u de acceptgirokaart nog niet hebben ingevuld, doet u dat dan alsnog zo spoedig mogelijk, als u tenminste sympathiseert met het doel waarvoor het bedrag wordt bijeengebracht. Mocht de acceptgirokaart onverhoopt in het ongereede zijn geraakt, maakt u uw bijdrage dan alsnog per blauwe kaart of per bank over op het boven aangegeven gironummer. U weet het: het geschenk houdt verband met de verfraaiing van het momenteel in restauratie zijnde stadhuis. Het geschenk wordt iets heel bijzonders. En het zal ook het duidelijk kenmerk dragen van het feit dat het hier een geste betreft van de leden van het genootschap Delfia Batavorum!

Ergo: gaarne met spoed overmaking van het bedrag dat u ervoor ter beschikking wilt stellen op giro: 21 76 413. In de algemene ledenvergadering van november vorig jaar is de minimum bijdrage gesteld op vijf gulden per lid. Maar uiteraard is een grotere gift van harte welkom. De bedoeling is namelijk dat het geschenk financieel in zijn totaal door de leden wordt bijeengebracht en dat het genootschap zelf er zo weinig mogelijk aan zal behoeven toe te voegen.

LUSTRUM-WANDELRALLYE

Een zwart schoolbord, met daarop in grote letters "Delfia Batavorum", wees bij de Stadsherberg "De Mol" aan de Molslaan, zaterdagmiddag 27 september, de plaats aan van waaruit de start zou plaatsvinden van de lustrum-wandelpuzzeltocht door de binnenstad van Delft.

Van half twee af konden de deelnemers en -nemers zich aanmelden. Bij hun vertrek ontvingen ze een routebeschrijving met ongeveer 25 vragen, die volgens

het multiple choice-systeem moesten worden beantwoord. Er waren tamelijk eenvoudige vragen bij, maar ook heel wat "venijnige", die een bijzondere opmerkzaamheid vereisten. Foutloze oplossingen waren er dan ook niet bij. De lustrumcommissie, die de tocht had uitgezet, had uitgerekend, dat men wel anderhalf uur nodig zou hebben om het traject met al zijn voetangels en klemmen te kunnen afleggen. Die schatting bleek juist te zijn, want de overgrote meerderheid van de ongeveer zestig wandelaars(sters) bleek die tijd wel nodig te hebben. Dank zij het uitstekende weer was het een zeer plezierige bezigheid die zelfs voor geheide Delvenaren nog heel wat verrassingen en onbekende feiten in petto bleek te hebben. Hoevelen, bij voorbeeld, zullen hebben geweten dat aan de deuren van de Nieuwe-kerktoren vier verschillende wapenschildjes zijn bevestigd of dat er in de Vloow ettelijke woningen naast elkaar staan met allemaal het huisnummer 16?

Over al die "problemen" werd door het gezelschap na terugkeer in "De Mol" geanimeerd en uitvoerig gediscussieerd, onder het genot van een welverdiende kop soep met brood, koffie of wat de keuken van eigenaar-exploitant D. van Geenen en zijn medewerkster Gerda van Paassen, verder nog bleek op te leveren. Toen alle wandelaars weer "op honk" waren teruggekeerd en de resultaten door het controlebureau waren bekeken en beoordeeld, kon de voorzitter van de lustrumcommissie, M. van Noort, de uitslag bekend maken. Hij deed dit met een vlot toespraakje waarin hij alle vragen van de route nog even doornam en de juiste oplossing op tafel legde.

Het resultaat was, dat het echtpaar Schmidt met slechts 2 fouten de eerste prijs in de wacht sleepte, het echtpaar De Wijs de tweede prijs en het duo mevrouw De Boer-Braat en de heer K. v.d. Wetering de derde prijs. De heer Van Geenen stelde de door de vereniging uitgelopen "trofeeën": een fles wijn en tekeningen van de stadsherberg aan de gelukkigen ter hand.

PUZZELTOCHT IN BEELD

De heer J. Kühn heeft op zaterdag 27 september van de wandelpuzzeltocht door de binnenstad en van de prijsuitreiking in de stadsherberg een serie foto's en dia's gemaakt. Die zullen worden getoond en vertoond tijdens en na afloop van de jaarvergadering van het genootschap op 1 december. Gegadigden kunnen op die avond bij de heer Kühn foto's van de rallye nabestellen.

HERSENGYMNASTIEK

Tot besluit van de lustrumviering zal een team van tien leden van onze vereniging deelnemen aan een uitzending van het bekende radioprogramma van de AVRO: Hersengymnastiek. Het tental zal in het strijdperk treden tegen een team van apothekers van de Haagse ziekenhuizen. De uitzending van dit "treffen" zal plaats hebben op Eerste Kerstdag (25 december) om vier uur op de zender Hilversum 2.

Bestuur en Lustrumcommissie.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 1

november 1980

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 12 der statuten)

op maandag 1 december 1980

in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft
Aanvang 20.00 uur.

Na de pauze
dia's van de lustrumactiviteiten gemaakt door ons medelid de heer J. Kühn
te Delft.

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 12 der statuten)
op maandag 1 december 1980
in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft.
Aanvang 20.00 uur.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering van 28 november 1979.
3. Jaarverslagen van secretaris, bibliothecaresse, secretarissen van de archeologische werkgroep, publikatie-commissie en commissie behoud-stads-schoon en van de penningmeesteresse.
4. Verslag van de kascontrole-commissie.
5. Bestuursverkiezing:
Aftredend en herkiesbaar zijn drs A.J.H. Rozemond, secretaris en dr M.A. Verschuyl, algemeen adjunct.
Beiden stellen zich herkiesbaar.
Voor de vacatures kunnen de leden kandidatenlijsten inzenden, mits deze door tenminste tien leden zijn getekend en uiterlijk drie dagen voor de ledenvergadering zijn ingezonden bij de secretaris (artikel 10 der statuten).
6. Verkiezing lid van de kascontrole-commissie.
Aftredend en niet-herkiesbaar (artikel 33 huishoudelijk reglement) is de heer P.A.L. Brinkman. Het bestuur stelt voor in zijn plaats te benoemen de heer R. Roosnek, Meermanstraat 10 te Delft.
Indien de ledenvergadering hiermee akkoord gaat is de samenstelling van deze commissie als volgt:
D. Wybenga (aftredend 1981)
Mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bertels (aftredend 1982)
R. Roosnek (aftredend 1983).
7. Verdere mededelingen van het bestuur.
8. Rondvraag.

Pauze.
9. Ons medelid, de heer J. Kühn, heeft van de wandelrally op 27 september en van de officiële viering van het IXe lustrum van ons genootschap op 15 november in de Waalse Kerk dia's en foto's gemaakt.
De dia's van beide evenementen, inclusief van de goede antwoorden op de vragen van de puzzelroute, zullen na de pauze worden vertoond.
De foto's zijn in de pauze te bewonderen en na te bestellen.

CONTRIBUTIE

Zoals u weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. Bijgaand treft u een acceptgirokaart aan voor het betalen van de contributie. De penningmeesteresse verzoekt u hiervan - en zo spoedig mogelijk - gebruik te maken.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- dinsdag 6 januari : C. Hoek over de oude Delftse geslachten.
donderdag 5 februari : Staat nog niet geheel vast.
woensdag 4 maart : Mevr. dr. M.E. van Opstall over de Verenigde Oost-Indische Compagnie.
dinsdag 7 april : Drs. R.A. Leeuw over de tapijtenmaker François Anth. Spierinx.
woensdag 6 mei : Ir. R. Meischke over de Nieuwe Kerk te Delft.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- Ir. H. Ekkelenkamp, Spoorsingel 88 b, Delft.
Mevr. J. Ekkelenkamp-Verburgh, Spoorsingel 88b, Delft.
D.B.M. Hermans, Willemstraat 40, Delft.
Mevr. B.M. Jense-Reinsma, Colijnstraat 150, Katwijk aan Zee.
I. van der Maale, Van Lodensteynstraat 14, Delft.
Mr. O. Netze, Oude Delft 237, Delft.
Mevr. K. Netze-van der Genugten, Oude Delft 237, Delft.
H.J. van Oosten, Carderie 3, Maassluis.
J.G. van Velzen, Buitenwatersloot 273, Delft.
D. Vermaas, Rembrandtstraat 17, Delft.
Prof. dr. ir. J.C. Visser, Commandeurshof 1, Maasland.
Ir. L.D.C. van Werkhoven, Van Bleyswijkstraat 25a, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

* * * * *

TERUGBLIK

De Oud-Katholieke kerk aan het Bagijnhof is van oorsprong een schuilkerk. In het begin van de achttiende eeuw gaf de stedelijke overheid toestemming tot de bouw, onder conditie dat de kerk van de straat af gezien niet als zodanig herkenbaar zou zijn. Vandaar de eenvoudige, haast onaanzienlijke voor-gevel, met daarachter een kleine, smalle gang en een keukentje. Loopt men echter verder, via het sobere voorzaaltje, dan valt de verbazing over de bezoeker bij het zien van het laat-barokke interieur van deze kleine kerkzaal met haar prachtige stuc-plafond, de beelden terzijde en het schilderij boven het altaar, de fraai bewerkte preekstoel en het markante orgelfront.

De ongeveer 150 leden van onze vereniging die op die regenachtige avond van 28 oktober de kerk, tot letterlijk in de uiterste hoeken, bevolkten, waren voor het overgrote deel van het bestaan van de kerk nauwelijks op de hoogte; hadden in elk geval er nooit een kijkje in genomen. De verrassing over hetgeen zij hier aantroffen was dan ook duidelijk waarneembaar. Zeker ook voor wat betreft het prachtige zeventiende eeuwse kerkzilver, onder meer kandelabres, een monstrans en een kruisbeeld, die ter bezichtiging waren uitgesteld, alsmede de paramenten, zoals een kappa en een kazuifel, die nog door Stalpaert van der Wielen (1579 - 1630) gedragen zijn.

Pastoor I.J.R.H.L. Roosjen hield een inleiding over het ontstaan van de Oud-katholieke kerk als religieus instituut, een afsplitsing in de zeventiende eeuw van de Rooms-katholieke kerk, als gevolg van het verzet hier te lande tegen de eis van Rome, dat de paus de bisschoppen diende te benoemen: een recht dat tot dan toe aan de kapittels was voorbehouden. Delft gaf daartoe mede de aanzet. Het schisma voltrok zich in 1723 na de benoeming van Cornelis van Steenhoven tot aartsbisschop van Utrecht. Aan hem was voorafgegaan Petrus Codde, die in Rome werd vastgehouden, maar na een dreigement van de Staten van Holland, wier vloot "toch toevallig in de buurt" was, werd vrijgelaten. Voorts vertelde hij over de bouw van de Delftse kerk, op de plaats waar twee bouwvallige huisjes hadden gestaan. De toenmalige stadsarchitect liet de opervlakte echter wel wat ruimer bemeten (!) waardoor pastoor Broederse een kerk van redelijk formaat kon laten bouwen. De bouwkosten bedroegen 28000 gulden, waarvan de niet onbemiddelde pastoor tweederde deel voor zijn rekening nam.....

G.G. Kunz.

GESCHIEDENIS ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ - DELFT

Begin december zal een boek verschijnen onder de titel "Grepes uit de geschiedenis van de Anti-Revolutionaire Partij - Delft 1866 - 1980", geschreven door A. van der Wees, voormalig chef de bureau van de landelijke Anti-Revolutionaire Partij en tevens lid van ons genootschap.

Op zijn verzoek vestigen wij gaarne in ons mededelingenblad de aandacht op deze studie, omdat zij een politiek-historische periode in onze Delftse samenleving behandelt, en als zodanig dus past in onze doelstellingen: de verbreding van de historische kennis over onze stad in uitgebreide zin.

De Anti-Revolutionaire kiesvereniging "Nederland en Oranje" werd opgericht in 1866 en behoorde tot de oudste organisaties in de Anti-Revolutionaire Partij, die in 1879 van de grond kwam. Bijna 115 jaar lang nam de kiesvereniging intensief deel aan het Delftse politieke leven.

Saillante punten in het boek zijn bij voorbeeld het feit dat het kiesdistrict Delft in 1883 een Rooms Katholieke vertegenwoordiger in de Kamer bracht, de twist van de "mannen-broeders" in 1894, het eredoctoraat door de T.H. verleend aan dr Abraham Kuypers, redevoeringen van dr H. Colijn, de Delftse Anti-Revolutionaire burgemeesters Van den Berg en Van Baren en vier Anti-Revolutionaire wethouders van 1907 tot 1974.

G.G. Kunz.

BEZWAARSCHRIFT TEGEN BOUWPLAN GASTHUISLAAN

De commissie Behoud Stadsschoon van Delfia Batavorum heeft in een brief van 30 juli 1980 aan het College van Burgemeester en Wethouders bezwaar aangetekend tegen het bouwplan van de Stichting Delftse Studenten Huisvesting met betrekking tot Gasthuislaan 211 - 221 en 243 - 247.

De bezwaren gelden:

1. Het meermalen verspringen van de gevelrooilijn, waardoor de historisch-stedebouwkundige structuur wordt genegeerd, temeer daar deze, niet geringe, doorbrekingen van de gevelwand - eenmaal zelfs 130 cm - het specifiek lineair grachtbeeld te niet doet.
2. Het plaatselijk doortrekken van het dakvlak tot aan de begane grond, hetgeen in relatie tot de totale bouwhoogte een aantasting van het bestaande historische grachtprofiel betekent.

Desgevraagd heeft ir Havinga, directeur van de Dienst Openbare Werken, hieromtrent aan B. en W. medegedeeld, dat het bouwblok Gasthuislaan 211 - 221 deels op, deels vóór en deels achter de rooilijn ligt.

"Het achter de gevelrooilijn gelegen deel sluit aan bij het nieuwbouwblok Gasthuislaan 173 - 207, dat eveneens 1 meter achter de rooilijn is gelegen. Door tevens 0,3 meter naar voren te springen kon in de sprong van 1,30 m. juist een toegangsdeur worden gesitueerd. Aldus is de reeds bestaande voorgevelverspringing op soepelen wijze in het bouwplan opgevangen".

Voor wat het dakvlak betreft wordt opgemerkt dat niet het schuine vlak, maar de dakbedekking boven de hoofdtoegangen vertikaal is doorgetrokken tot juist boven die toegang. De toegangen bevinden zich aan de achterzijde en ook aan de voorzijde. "Zij vormen, mede gelet op het toegepaste materiaal (geprofileerde staalplaat) een eigentijdse noot binnen een historisch volume".

Voor wat betreft de welstand - in samenhang met de "historische stedenbouwkundige structuur" - wijst ir Havinga erop, dat de gemeentelijke commissie "Oude Stad" zich met het bouwplan heeft kunnen verenigen. Hij adviseert dan ook de ingebrachte bezwaren ongegrond te verklaren.

Het bezwaarschrift tegen het plan, dat voorziet in de bouw van 38 wooneenheden, werd op 18 september j.l. behandeld in de vergadering van de commissie SVO (Stadsontwikkeling, Verkeer en Openbare Werken). Van de commissie Behoud Stadsschoon waren aanwezig de heren H. Doeksen (woordvoerder) en W.F. Weve. De vergadering werd voorgezeten door wethouder H.J. Reijnen. De heer Doeksen voerde aan, dat "rooilijn" een theoretisch begrip is, slechts een lijn op een kaart. In de praktijk ziet men de gevelwand, die in dit geval 1.30 meter zal verspringen. Het lineaire grachtbeeld zal worden aangetast, niet alleen hier maar ook in eventuele toekomstige gevallen, waartoe nu een precedent is geschapen. Het argument dat de commissie "Oude Stad" het plan heeft goedgekeurd doet hier niet ter zake, omdat dit altijd het geval zal zijn wanneer een plan ter visie ligt. Dan zouden er nooit bezwaren gegrond kunnen worden verklaard en is de gehele ter-visielegging een wassen neus.

In het verloop van de discussie waaraan werd deelgenomen door de voorzitter, wethouder Reijnen, ir Havinga, zijn medewerker, de heer Slotemaker en de raadsleden de heren Jacobs en Veltmeijer, zei de heer Doeksen nog onder meer, dat de commissie Behoud Stadsschoon in het geheel niet tegen nieuwbouw als zodanig is. De kwestie "historisch of niet" is in dit geval niet relevant. Een gebouw van beton, staal en glas kan op deze plaats zeer goed voldoen, maar bij de onderhavige plannen wordt een stedenbouwkundige wet overtreden, namelijk die van het lineair grachtenprofiel. Hierbij wordt een groter gebied aangetast dan dat waarop de nieuwbouw zelf van toepassing is.

Bij het invullen van gaten in de bebouwing van een nog zeer gave oude binnenstad als die van Delft, moet bijzonder veel aandacht worden besteed aan de reeds aanwezige stedenbouwkundige kwaliteiten. Hierop moet worden ingehaakt en wanneer dat niet mogelijk is moeten deze in elk geval worden gerespecteerd. Voor wat de bebouwing aan de Gasthuislaan betreft worden aanwijsbare kwaliteiten van de openbare stedenbouwkundige ruimten te niet gedaan.

De commissie bepleit het nieuwbouwblok gelijk te trekken met de aan weerszijden bestaande gevellijn, waarbij het blok gérend komt te liggen ten opzichte van de grachtkant, wat mogelijk is doordat aan weerszijden een steeg is gelegen die dan taps zal toelopen. De sprong in de gevel van bijna 1,5 meter met daarin bovendien een deur kan dan vervallen. Deze deur zou de eerste in Delft zijn die loodrecht op een grachtwand staat !

Op een opmerking van voorzitter Reijnen, dat sociale woningbouw moeilijk is gezien allerlei beperkende voorschriften en dat tegemoet komen aan historische eisen kostenverhogend werkt, antwoordde de heer Doeksen, dat het voorstel van de commissie Behoud Stadsschoon niet kostenverhogend is, doch eerder goedkoper. Een gevel met sprongen is altijd duurder dan een gevel zonder

die sprongen. Het bouwblok wordt alleen iets gedraaid. Ir Havinga wees erop, dat dan alle procedures weer van voren af aan moeten beginnen, dat de bouw uitgesteld moet worden en dat door extra ontwerpkosten en de stijgende prijzen de eventuele kostenbesparing toch teniet zou worden gedaan.

De heer Doeksen reageerde hierop met de opmerking dat, wanneer dit laatste argument doorslaggevend is om de bezwaren ongegrond te verklaren, dit wél begrijpelijk is, maar dan blijkt tegelijkertijd dat de procedure rondom de ter-
visielegging niet juist is.

De heer Reijnen en een groot deel van de raad hebben met dit laatste eveneens problemen. Het raadslid Veltmeijer zei bevreesd te zijn voor toekomstige ontwikkelingen en stelde het functioneren van de commissie "Oude Stad" ter discussie.

De vergadering keurde, zij het na enige aarzeling, het plan goed en besloot de bezwaren ongegrond te verklaren. Wethouder Reijnen stelde echter wel voor binnenkort een gesprek te organiseren tussen de commissies Stadsontwikkeling, Verkeer en Openbare Werken, "Oude Stad" en "Behoud Stadsschoon" van Delfia Batavorum, voor een nadere bezinning.

Namens de commissie Behoud Stadsschoon,
W.F. Weve.

NAJAARSVERGADERING "HOLLAND"

De Historische Vereniging "Holland" (Noord- en Zuid-Holland), waarbij onze vereniging in provinciaal verband is aangesloten, hield haar algemene ledenvergadering tevens contactbijeenkomst op zaterdag 1 november in het Teylers Museum in Haarlem. Medegedeeld werd dat de voorjaarsvergadering zal worden gehouden op zaterdag 25 april 1981 te Edam in het gebouw van het hoogheemraadschap. De zomerexcursie is vastgesteld op zaterdag 29 augustus met als reisdoel Voorne en Putten met bezoeken aan Brielle, Hellevoetsluis, Abbenbroek, Heenvliet en Oostvoorne.

Na de vergadering werden over het thema "Stadsgeschiedenis" drie inleidingen gehouden en wel door de heren dr H.H. van Regteren Altena (archeologie), dr E. Taverne (kunstgeschiedenis) en drs B.J.M. Speet (historische topografie).

PUBLIKATIES

In de serie "Apparaat" van de Historische vereniging "Holland" is verschenen "Daglonen in Alkmaar, 1500 - 1850", een studie van L. Noordegraaf, wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit van Amsterdam. De studie analyseert daglonen die in Alkmaar en omgeving gedurende genoemde periode werden betaald bij ambachtelijke en ongeschoolde beroepen.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Antonie van Leeuwenhoek onderhield met vele tijdgenoten contacten. Niet alleen had hij nauwe relaties met de Delftse medici en apothekers, maar ook internationaal was hij door de frequente briefwisseling die hij met de secretaris van de Royal Society in Londen voerde een bekende in de wetenschappelijke wereld van zijn tijd.

Vorsten, ambassadeurs en geleerden uit geheel West-Europa zochten hem in Delft op om door zijn zelf gemaakte lensjes een blik te kunnen werpen in de microscopisch kleine wereld die door hem was ontdekt.

Ook onder de Delftse chirurgijns had hij enkele vrienden, die hem regelmatig bezochten. Eén van hen was Johannes Hoogvliet, die in de eerste helft van de 18e eeuw in Delft een chirurgijns praktijk uitoefende.

Behalve practicus in de geneeskunde was Hoogvliet ook schrijver en dichter. In 1729 verscheen van zijn hand in Delft een boek over gerechtelijke geneeskunde getiteld 'Kunst om wonde te beschouwen en over derzelve doodlijkheid te oordeelen, kortelijks verhandelt volgens de waare huishouding onzes lichaams'.

In 1736 vertaalde hij het boek van de beroemde 18e eeuwse Franse chirurg Jean Louis Petit: "Traité des maladies des os etc." Het verscheen onder de titel: "Verhandeling van de ziekten der beenderen, waarin men vertoont de verbanden en konsttuigen tot derzelve genezing behoorende", in Rotterdam bij Philippus en Jakobus Losel.

Of Hoogvliet ook eerder brieven van Van Leeuwenhoek, gericht aan de Royal Society in het Latijns heeft vertaald - hijzelf was immers deze taal niet machtig -, is niet bekend. Op zijn sterfbed echter heeft Van Leeuwenhoek zijn vriend Hoogvliet verzocht om zijn laatste op schrift gestelde onderzoekingen voor hem in het Latijn te vertalen en naar de secretaris van de Royal Society te versturen.

De ruim 250 "zendbrieven", die Van Leeuwenhoek sedert 1673 naar Londen had gestuurd werden aldaar door de secretaris van de Royal Society in het Latijn of Engels vertaald en voorgelezen in de wetenschappelijke vergaderingen van het genootschap. Hoogvliet stuurde de laatste wetenschappelijke verslagen van Van Leeuwenhoek in september 1723 naar Londen met het hieronder (vertaalde) begeleidende briefje, gedateerd: Delft 1 september 1723.

Onze eerbiedwaardige grijsaard Leeuwenhoek liet mij, toen hij reeds met de dood worstelde, maar desalniettemin nog aan zijn geliefde studie dacht bij zich roepen en vroeg mij, zijn ogen reeds zwaar van de dood, opheffend en moeizaam sprekend of ik deze beide brieven in het Latijn wilde vertalen en aan U zeergeleerde Heer wilde toezenden.

Daar ik het verzoek van zo'n man, met wie ik sedert een aantal jaren op zeer vriendschappelijke voet verkeerde, niet kon weigeren, zend ik U, zeergeleerde Heer, het laatste geschenk van mijn stervende vriend, in de hoop dat deze, zijn laatste werkzaamheden, U aangenaam zullen zijn.

Ik bid, dat de Hoogste Rechter van alle dingen Uw Excellentie en de Royal Society moge zenenen. Vaarwel.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

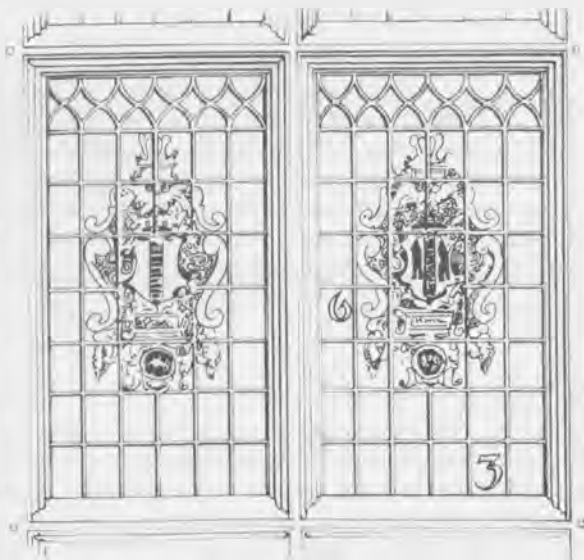
Nummer 2

januari 1981

Het bestuur heeft het genoegen U - mede namens het bestuur van de Genealogische Vereniging "Prometheus" van de Technische Hogeschool alhier - uit te nodigen voor een lezing met dia's, te houden door de heer C. Hoek te Rotterdam, getiteld:

WAT Zouden wij kunnen weten OMTRENT DE OUDSTE INWONERS VAN DE STAD DELFT ?

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 6 januari 1981 in de Aula van de Technische Hogeschool, Collegezaal C, Mekelweg 1 te Delft. Aanvang 20 uur. Daar er op die avond geen dansles in de Aula gegeven wordt, zullen we geen hinder hebben van de anders vaak zo storende muziek.

Detail van het gedenkraam.

THEMA

Onze kennis omtrent de families, die sedert de 13e eeuw in Delft woonden of gewoond hebben is zeer beperkt. Spreker zal tegen elkaar afwegen of dit komt door gebrek aan gegevens, bijvoorbeeld ten gevolge van de grote stadsbrand van 1536 of dat dit het gevolg is van het feit, dat er nooit een onderzoek naar is ingesteld.

Spreker, stadsarcheoloog van Rotterdam, is onder meer belast met het onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis in het Maasmondgebied.

BESTUUR

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering is er geen verandering gekomen in de samenstelling van het bestuur. De leden, die aan de beurt van aftreden waren, hebben zich herkiesbaar gesteld; er waren geen tegen-kandidaten, zodat het bestuur dit verenigingsjaar weer bestaat uit:

G.G. Kunz, voorzitter	(aftredend 1982)
Drs. A.J.H. Rozemond, secretaris	(aftredend 1983)
Mevrouw J.M. de Wijs-Kamp, penningmeesteresse	(aftredend 1981)
Mevrouw C. Marico-Groenewegen, bibliothecaresse	(aftredend 1981)
Dr. M.A. Verschuyl, algemeen-adjunct	(aftredend 1983)
Ir. J.J. Raue, algemeen-adjunct	(aftredend 1982)
Prof. dr. J.J. van Loef, algemeen-adjunct	(aftredend 1981)

HERSENGYMNASTIEK

De opname voor de uitzending van het radioprogramma van AVRO's Hersengymnastiek is gemaakt. Het was voor deelnemers en supporters een heel leuke ervaring, te meer, daar allen zich erop hadden ingesteld, dat het om het spel ging, en niet om de knikkers. Het resultaat van spel en knikkers kunt u beluisteren op Eerste Kerstdag (25 december) om 4 uur op de zender Hilversum 2.

GESCHENK

Met lege handen zou de hersengymnastiek-ploeg in ieder geval niet naar huis terugkeren, want voor de opname zou worden gemaakt ontving de voorzitter van ons genootschap vanwege ons lustrum van de spelleider, de heer Jan van Herpen persoonlijk, een kostelijk en ook kostbaar geschenk voor onze bibliotheek. Het betrof hier de uit vier delen bestaande "History of the United Netherlands, 1584 - 1609" geschreven door de 19de eeuwse Britse historicus

John Lothrop Motley en uitgegeven bij Nijhoff, 's-Gravenhage tussen 1860 en 1867. Uiteraard werd dit unieke geschenk in grote dank aanvaard. Het betekent een waardevolle bijdrage voor onze bibliotheek.

LUSTRUMBOEK

Hoewel tijdens de officiële viering van het 45-jarig bestaan van ons genootschap op 15 november j.l. in de Waalse Kerk de eerste exemplaren van het lustrumboek zijn uitgereikt, zijn er bij de vermenigvuldiging van het werk verscheidene problemen gerezen, waardoor het nog niet bekend is, wanneer de boeken zullen verschijnen. Zodra dit het geval is laten wij het U zo spoedig mogelijk weten.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mevr. V.K. Braam-Schutte, Koningin Emmalaan 28, Delft.

A.G.M. Braskamp, Arthur van Schendelplein 48, Delft.

M. van Keulen, J.J. Slauerhofflaan 63, Delft.

Mevr. J.S. van Keulen-Soetens, J.J. Slauerhofflaan 63, Delft.

L. van der Klis, Oostsingel 206, Delft.

Mevr. N. van der Klis-Wouters, Oostsingel 206, Delft.

B.J.M. Stolk, Buitenwatersloot 120, Delft.

Mevr. H. Willems-Buiten, Prof. Evertslaan 243, Delft.

C.H. van Woggelum, Diepenbrockstraat 194, Delft.

Mevr. W. Zuithoff, Charlotte de Bourbonstraat 12, Delft.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

donderdag 5 februari : A. Korteweg over het Letterkundig Museum.

woensdag 4 maart : Mevr. dr. M.E. van Opstall over de Verenige Oost-Indische Compagnie.

dinsdag 7 april : Drs. R.A. Leeuw over de tapijtmaker François Anth. Spierinx.

woensdag 6 mei : Ir. R. Meischke over de Nieuwe Kerk te Delft.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd: (koop of ruil):

documentatie en voorwerpen m.b.t. de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en Delft in het bijzonder.

R. Roosnek, Meermanstraat 10, 2614 AJ Delft, tel.: 015 - 126825.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK OP LUSTRUM

Enkele fraaie, door mevrouw Van Elteren vervaardigde, bloemstukken, waarin felkleurige gerbera's hoofdmotief waren, gaven een extra feestelijk en vrolijk cachet aan de herdenkingsbijeenkomst die het genootschap op zaterdag 15 november, ter viering van zijn 45-jarig bestaan, in de Waalse Kerk hield.

Doordat de plaatsruimte in de kerk bepaald niet toereikend zou zijn geweest voor al onze, bijna duizend, leden moest de toewijzing van toegangskaarten gelimiteerd worden tot circa 250 stuks.

In de zodoende goed gevulde kerk waren van de zijde van het gemeentebestuur aanwezig burgemeester mr R.M. Gallas, alsmede de drie vrouwelijke wethouders, de dames Kleijn, De Vries en De Maat.

Na inleidend orgelspel door dr. G.J. van Kolmeschate hield voorzitter G.G. Kunz een korte openingstoespraak waarin hij er vooral de nadruk op legde, dat Delfia Batavorum sedert het vorige lustrum een spectaculaire groei heeft doorgemaakt. In die jaren is de vereniging er toe overgegaan enkele commissies in te stellen die binnen het kader van de doelstellingen van het genootschap een eigen taak vervullen. Dat zijn de Publikatie-Commissie, die de uitgave van het jaarboek voorbereidt en verzorgt; de Commissie Behoud Stadschoon, die vanuit haar verantwoordelijkheid attent is op de bebouwing binnen Delft en onder meer daartoe aan de overheid adviseert; de Archeologische Commissie, die zich voornamelijk bezig houdt met het archeologisch bodemonderzoek in en rondom Delft; de Excursie-Commissie en, ad hoc, de Lustrum-Commissie, die - uiteraard - in de afgelopen maanden en weken, in samenwerking met het algemeen bestuur, veel werk heeft moeten verzetten.

Ter inleiding op, en mede ter aanduiding van, het in de lustrumconvocaten in zeer bedekte termen aangeduide belangrijkste gebeuren van deze middag

hield prof. ir J.J. Terwen, Delvenaar van origine, een korte, boeiende causerie over het Delftse stadhuis, als geografisch en bestuurlijk centrum sinds oudsher van Delft.

Daarna was het woord aan de voorzitter van de lustrumcommissie, de heer M. van Noort. Hij vertelde dat ruim een jaar geleden het plan rees de Delftse bevolking een blijvende herinnering aan het negende lustrum van Delfia Batavorum aan te bieden. De eerste opzet was niet realiseerbaar, maar daarna bleek dat de inwendige restauratie van het stadhuis wèl aanknopingsmogelijkheden voor een dergelijke geste bood. Wegens bezuinigingen zouden namelijk enkele attractieve voorzieningen niet kunnen worden aangebracht. Een daarvan werd toe door het genootschap "geadopteerd". De bedoeling daarbij was, dat de leden door een extra gift zelf zouden contribuëren in het geschenk. Ondanks het feit, dat - omwille het element van de verrassing - het doel niet kon worden onthuld, reageerden de leden in overgrote meerderheid spontaan per accept-girokaart op de oproep.

Inmiddels was contact opgenomen met de heer W.H. Fokker, esthetisch medewerker van het architectenbureau ir. J. Kruger, dat de restauratie van het stadhuis onderhanden heeft. Uit de mogelijke adoptieve voorzieningen was namelijk onze keus gevallen op een gedenkraam, dat een plaats zou kunnen vinden in de westelijke - dus achter-gevel (derhalve het oudste gedeelte) waarin zich oorspronkelijk een groot raam had bevonden. De heer Fokker bood belangeloos aan een ontwerp voor het raam te maken, een geste die uiteraard door Delfia Batavorum met graagte en erkentelijkheid werd aanvaard.

Het resultaat van de inventiviteit van de ontwerper - voorsnog symbolisch in de vorm van een tekening met de daarin aangebrachte kleuren - werd vervolgens door de burgemeester onthuld.

De heer Fokker gaf er een korte toelichting op. Het raam meet 180 bij 120 centimeter en bestaat uit vier panelen, met centraal de wapens van Willem van Oranje, het gewest Holland, de stad Delft en het zegel van Delft. Onderaan in de panelen bevinden zich resp. de portretten van Willem van Oranje en Prins Maurits, het embleem van Delfia Batavorum (middeleeuwse ruiter te paard) alsmede de namen van de ontwerper, de heer Fokker dus, en van de glazenier die het ontwerp zal uitvoeren, de heer Bogtman.

De burgemeester, die uiteraard ook geheel onkundig was van de aard van het geschenk, was kennelijk verrast door de geste. Het werd door hem, als vertegenwoordiger van de Delftse burgerij, gaarne in dank aanvaard.

Doorgaans komen verenigingen of instellingen die iets te vieren of te gedenken hebben bij de gemeente aankloppen, maar Delfia Batavorum draait het juist andersom en komt nu zelf aandragen met een zo waardevol en toepasselijk geschenk.

Hij prees het genootschap voor zijn activiteiten en opstelling ten aanzien van de Delftse historie en samenleving en achtte het geschenk een toepasselijke

en zeer waardevolle bijdrage ter verhoging van het aanzien van het stadhuis, dat volgend jaar in zijn oude luister zal zijn hersteld.

Na een muzikaal tussenspel had de presentatie en aanbieding plaats van het lustrum-jaarboek; een lijvige studie van ons medebestuurslid, architect ir. J.J. Raue, over "De stad Delft, vorming en ruimtelijke ontwikkeling in de middeleeuwen". De voorzitter van de Publikatie-Commissie dr. H.L. Houtzager belichtte de betekenis van dit boek voor de kennis van de geschiedenis van Delft. Eén exemplaar stelde hij ter hand aan drs A.J.H. Rozemond, gemeente-archivaris van Delft, voor het feit, dat het stedelijk archief de voornaamste bron is waaruit geput kan worden voor de lokale studie; een bron tevens waarop door niemand tevergeefs een beroep wordt gedaan. Het andere exemplaar ging naar de voorzitter van de Delftse Culturele Gemeenschap, de heer P.A. van Koppen. De DCG is de instantie die het gemeentebestuur adviseert inzake toekenning van subsidies; in casu voor Delfia Batavorum uit het Fonds voor Historische Publikaties.

Na een slotwoord van de voorzitter en afsluitend orgelspel recipieerde het bestuur in de kapittelzaal van het stedelijk museum Het Prinsenhof.

G.G. Kunz.

JAARVERGADERING

Op maandag 1 december werd in "Het Hart van Delft" de algemene ledenvergadering gehouden, waarvoor een redelijke belangstelling bleek te bestaan.

Na een kort openingswoord van de voorzitter werden de notulen van de vorige algemene ledenvergadering (28 november 1979) door de secretaris gelezen en door de aanwezigen goedgekeurd. Daarna volgden de jaarverslagen van de secretaris, de bibliothecaresse, de secretarissen van de Archeologische werkgroep, de Publikatie-commissie en de Commissie Behoud Stadsschoon, alsmede van de penningmeesteresse. Namens de kascontrolecommissie bracht de heer D. Wybenga verslag uit over haar bevindingen. Daarbij werd de waardeering uitgesproken voor het gevoerde financiële beleid en beheer.

Bij de bestuursverkiezing werden de heren drs A.J.H. Rozemond, secretaris en dr M.A. Verschuyf, algemeen adjunct, bij acclamatie herkozen. In de kascontrolecommissie werd benoemd de heer R. Roosnek, als opvolger van de heer P.A.L. Brinkman, die aan de beurt van aftreden was.

Bij de rondvraag werd onder meer geïnformeerd naar de financiële stand van zaken met betrekking tot de kosten van het gedenkraam dat de leden van het genootschap hebben aangeboden aan de Delftse gemeenschap. Medegedeeld werd dat, alhoewel nog geen volledig overzicht bestond over de gemaakte kosten, het toch wel duidelijk was, dat de leden niet onbevredigend hadden gereageerd op de oproep voor een speciale bijdrage. Overigens blijven stortingen op het gironummer van de lustrumcommissie van Delfia Batavorum (nr. 2176413) uiteraard van harte welkom!

Voor de heffing van entreegeld voor onze bijeenkomsten bleek weinig animo te bestaan. Ter versteviging van de financiële positie van de vereniging, met het oog ook op de te verwachten stijgende kosten voor de uitgave van een jaarboek, werd door enkelen voorgesteld de contributie wat te verhogen. Het bestuur zal zich daarover nader beraden.

Na de pauze vertoonde de heer J. Kühn de dia's, die hij had gemaakt van de lustrum-wandelrallye door de binnenstad op zaterdag 27 september. Daarbij werden opnamen getoond van alle vraagpunten uit de routebeschrijving. De heer M. van Noort, voorzitter van de lustrumcommissie, die de tocht had samengesteld, gaf daarbij een toelichting. Aangezien er nog wat tijd over was vertoonde de heer Kühn ook de dia's die hij had gemaakt van de zomere excursie in juni j.l. naar 's Heerenberg en Doesburg.

LUSTRUMFOTO'S

Tijdens de jaarvergadering in "Het Hart van Delft" konden de bezoekers kennis nemen van de door de heer Kühn gemaakte foto's van de wandelrallye en de lustrumviering op 15 november in de Waalse Kerk en Het Prinsenhof. Tevens kon men daarvan bestellingen plaatsen, waarvan uiteraard een druk gebruik werd gemaakt. De bestelde foto's zullen verkrijgbaar zijn op onze eerstvolgende bijeenkomst op dinsdag 6 januari 1981 in de aula van de T.H. Daarna kunnen ze worden afgehaald bij het secretariaat van ons genootschap.

WENSKAARTEN

De idee van de Publikatie-Commissie, als extra activiteit in de lustrumtijd, een uitgave te verzorgen van originele en exclusieve wenskaarten blijkt een schot in de roos te zijn !

Men zal via de publikatie in vorige convocaten inmiddels wel weten waar het hier om gaat. De zeven kaarten zijn bedrukt met een tekening van dr. H.L. Houtzager, die iedere maand onze convocaten van een toepasselijke illustratie voorziet. De tekeningen van de wens-serie hebben elk betrekking op een mar kant stadsbeeld zoals: de Oude Kerk, het Prinsenhof, het stadhuis, het z.g. Oude huisje achter de Nieuwe Kerk en het huis "In den beslagen Bijbel". Aangezien de kaarten verder blanco zijn en geen ingedrukte wens bevatten, kunnen ze voor diverse doeleinden worden gebruikt, zowel dus voor de a.s. feestdagen en jaarwisseling, als voor, bijvoorbeeld, verjaardagen, jubilea en dergelijke. Ze dragen ook geen datum en zijn derhalve niet aan tijd gebonden. Samen met zeven enveloppen zijn de kaarten gestoken in een mapje, dat voor onze leden verkrijgbaar is voor slechts vijf gulden (voor niet-leden f. 7,50), aan het secretariaat van Delfia Batavorum, p/a Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169.

Na de lustrumviering op 15 november werden de mapjes in de verkoop gebracht. Ze gingen toen, zoals dat heet, als warme broodjes van de hand !

Met het oog op de naderende feestdagen raden wij u dan ook aan u zo spoedig mogelijk van deze unieke kaarten, waarmee u vrienden en relaties ongetwijfeld een plezier zult doen, te voorzien.

POLITIE EN JUSTITIE IN DELFT; VAN SCHOUT TOT COMMISSARIS, VAN RAKKER TOT AGENT

De Gemeentelijke Archiefdienst houdt van 19 december tot en met 20 februari 1981 een expositie over dit onderwerp. Schout en schepenen van Delft spraken in het verleden recht en strafden de misdadigers - of wie er voor door gingen op wrede, maar voor die tijd gewone wijze. De tentoonstelling gaat daar nader op in en houdt zich ook bezig met de "dienders" of "rakkers" om vervolgens over te gaan op de geschiedenis van de hedendaagse politie in de stad.

Hoezeer de tijden zijn veranderd blijkt uit een besluit van 13 mei 1613 van de heren autoriteiten (het college van de Weth) waarin staat vermeld dat "'s Heeren dienaars", tot dan toe genoten hebbende - voor hen viereen samen - vier pond groot Vlaams voor elke persoon die uit de stad was verbannen en door hen bij ontijdige terugkomst werd gepakt, voortaan zullen genieten voor een persoon die alhier gezeseld word, gebrandmerkt en verbannen maar weer terugkomt, zes gulden inplaats van de vier pond Vlaams en voor een die gezeseld is of alleen verbannen dertig stuivers zonder meer.

Men werd dus per verrichting betaald, hetgeen allerlei misstanden in de hand kon werken.

Hoezeer de Delftse geschiedenis met de Vaderlandse historie verbonden is, blijkt uit het vonnis dat geëxposeerd wordt van Balthasar Gerards, moordeenaar van Willem van Oranje. Daarin valt te lezen wat voor martelingen hij heeft moeten doorstaan, vóórdat hij stierf.

Vele foto's, prenten, boeken en ook enige voorwerpen dus over het rakker-, schout-, agent- en commissarisleven op deze tentoonstelling, die tot stand gekomen is door samenwerking tussen Archiefdienst en Gemeentepolitie. De samenstellers, A.P.A. van Daalen en A.C. de Vroedt hebben ook een boek geschreven over dit onderwerp, eerstgenoemde over de tijd tot 1900 en laatstgenoemde over de tijd daarna. Vele illustraties van vroeger en nu in deze uitgave én al wat geëxposeerd wordt geven een inzicht in de grote veranderingen die in de loop der jaren hebben plaats gehad. Géén openbare executies meer op de markt (wat nog in de negentiende eeuw voorkwam) en géén agenten meer die voor een bevordering zoveel verbalen moesten maken

De expositie wordt gehouden in het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169. Wie in de hal staat en niet durft te bellen om een kijkje te nemen in de voorzaal, mist het belangrijkste gedeelte.

Openingstijden van 13.30 tot 17.00 uur op de maandagen en dinsdag tot en met vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur. Op de feestdagen en op 2 januari is het gebouw gesloten.

Het boek is aan de balie vanaf 19 december verkrijgbaar voor de prijs van f. 10,-.

Mr. A.P.A. van Daalen.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 3

februari 1981

Het bestuur heeft het genoegen u uit te nodigen voor een lezing, te houden door de heer Anton Korteweg, hoofdconservator van het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum te 's-Gravenhage, getiteld:

WAAR MEN MUZEN SPAART:
TAAK EN FUNCTIE VAN HET LETTERKUNDIG MUSEUM.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 5 februari 1981 in het Wooncentrum voor Ouderen "Abtswoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

THEMA

In de ruim 25 jaar van zijn bestaan heeft het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum tienduizenden documenten, in de ruimste zin van het woord, verworven van meer dan 5000 schrijvers na 1750. Brieven, manuscripten, boeken met opdracht, schilderijen, affiches, portretkoppen, foto's, geluidsbanden, curiosa van Betje Wolff tot en met Maarten Biesheuvel worden in het Letterkundig Museum geconserveerd.

Het Museum beheert de literaire nalatenschappen van onder meer Heijermans, Couperus, Kloos, Gorter, Ter Braak, Du Perron, Vestdijk en van honderden andere schrijvers onder wie de Delftse auteurs Aart van der Leeuw en Dirk Coster. Ook De Genestet, jarenlang Remonstrants predikant in Delft, is in de collectie vertegenwoordigd.

Hoe worden de vaak omvangrijke collecties (Coster!) bewaard?

Welk gebruik wordt ervan gemaakt door anderen en door het Museum zelf?

Wat wordt er precies verzameld? Welke delen van de collectie zijn vrij toegankelijk en welke niet?

In zijn lezing zal spreker ingaan op taak en functie van het Letterkundig Museum en trachten op bovengestelde vragen een antwoord te geven.

Na zijn studie Nederlands en Algemene Literatuurwetenschap in Leiden was de heer Korteweg enkele jaren leraar Nederlands en daarna medewerker aan de afdeling Moderne Nederlandse Letterkunde van de Vakgroep Nederlands van de Leidse Universiteit. Vanaf 1979 is hij hoofdconservator van het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum.

Hij publiceerde drie gedichtenbundels, een bloemlezing uit het werk van de negentiende-eeuwse domineedichters (samen met W.L. Idema), en een bloemlezing met gedichten over de dood. Zeven jaar schreef hij poëziekritieken voor Het Parool.

LUSTRUMBOEK

In aansluiting op hetgeen in het vorige convocaat werd vermeld over het jaarboek 1980 (ir. J.J. Raue: "De stad Delft; vorming en ruimtelijke ontwikkeling in de late middeleeuwen") delen wij u mede, dat er enige technische problemen zijn gerezen van een zodanige omvang, dat daardoor een aanmerkelijke vertraging is opgetreden in de verschijning van het boek. Op dit ogenblik kunnen wij dan ook geen datum noemen waarop het werk in de openbaarheid zal kunnen komen. Uiteraard betreuren bestuur en auteur deze vertraging in hoge mate.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- woensdag 4 maart : Mevr. dr. M.E. van Opstall over de Verenigde Oost-Indische Compagnie.
dinsdag 7 april : Drs. R.A. Leeuw over de tapijtenmaker François Anth. Spierinx.
woensdag 6 mei : Ir. R. Meischke over de Nieuwe Kerk te Delft.

LEDEN:

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- Drs. H.A.M. Adriaanse, Menno ter Braaklaan 285, Delft.
Mevr. Th.H.M. Adriaanse-van Dijkman, Menno ter Braaklaan 285, Delft.
A.W. Bakker, Dunantlaan 14, Pijnacker.
Prof. dr. ir. F.A.W. van den Burg, Charlotte de Bourbonstraat 6, Delft.
Th.J.H. Croonenberg, Vinkenlaan 193, Delft.
Ir. D.G.T. Habraken, Lindelaan 2, Delft.
Mevr. W.A. Habraken-Meijer, Lindelaan 2, Delft.
Drs. Th.C.J. van der Heijden, Wilhelminalaan 34, Delft.
A.J. Huisman, Voldersgracht 13, Delft.
Mevr. M.T. Huisman-Lobbia, Voldersgracht 13, Delft.
J.J.A. Kanij, Van Kinschotstraat 234, Delft.
J.C. Kuijpers, Krammer 1, Pijnacker.
Mevr. M.J. Kuijpers-van Leeuwen, Krammer 1, Pijnacker.
Mevr. L. Scheers- Domselaar, Kappeyne van de Coppellostraat 15, Delft.
Dr. ir. M. Tienstra, Landsteinerbocht 8, Delft.
Mevr. M. Tienstra-Schönholzer, Landsteinerbocht 8, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Eénmaal per jaar organiseren wij een lezingavond in samenwerking met de genealogische afdeling van de personeelsvereniging Prometheus der Technische Hogeschool. We openden er het nieuwe jaar mee en wel op 6 januari in de senaatskamer van de grote aula. De heer C. Hoek, stadsarcheoloog van Rotterdam, hield een causerie over "Wat zouden wij kunnen weten omtrent de oudste inwoners van de stad Delft?"

Welnu, dat is nog vrij aanzienlijk; meer dan men in eerste aanleg zou denken. Want al is er bij de diverse branden in onze stad heel wat verloren gegaan, veel dat niét in het stadhuis werd bewaard, maar elders, is behouden gebleven.

En daaruit kan men - overigens pas na vaak moeizaam spuurwerk - tal van bijzonderheden te weten komen over onze voorouders uit de dertiende, veertiende en vijftiende eeuw.

De heer Hoek, die er de aandacht op vestigde dat hij geen genealoog van beroep is, bleek zich wel dermate in de materie te hebben verdiept, dat hij, op basis van gegevens uit grafboeken, waarbij hij zich voornamelijk bepaalde tot de Oude Kerk, tal van interessante feiten over illustere en minder illustere Delftse voorouders naar voren haalde.

Jammer dat deze zaal niet over een microfoon beschikte, waardoor voor diverse toehoorders wel wat van het gesprokene verloren ging.

DELFLA AAN DE QUIZZ-TOP !

Ter wille van de verrassing en de spanning hebben wij ons in het vorige convoocaat volkomen op de vlakte gehouden over het resultaat van de wedstrijd in AVRO's "Hersengymnastiek", die een groep van tien leden van Delfia Batavorum op 28 november in de Hilversumse studio aanbod met een team van medewerkers aan de Haagse Ziekenhuis-Apotheken, dat vanuit Den Haag "opereerde". Op Eerste Kerstdag werd deze opname uitgezonden en zeer veel leden, zo bemerkten we, hebben die middag geluisterd naar de "proeve van bekwaamheid en slagvaardigheid" van onze afvaardiging, die onder leiding stond van de voorzitter van de lustrumcommissie, de heer M. van Noort, die het initiatief tot deze activiteit had genomen en haar ook geheel had georganiseerd. Men weet het resultaat: Delfia Batavorum scoorde 27 goede antwoorden uit 29 vragen, wat neerkomt op een percentage van 93,1; het hoogste dat dit seizoen is gescoord! Het Delftse team werd ondervraagd door Jan van Herpen, het Haagse door Lex Braamhorst. Als "Mieke" fungeerde in Hilversum de vrouw van Braamhorst.

Onze club bestond uit mevrouw T.F. Wijsenbeek-Olthuis en de heren P. Liefhebber, R. Roosnek, J. Beekhuizen, H.F.W. Kleijn, F.G. Meijer, H.W. van Leeuwen, A.H. de Jongh, P.J. van der Zanden en dr. A.J.J. Ooms.

Na de voor ons zo geslaagde afloop inviteerde de heer Van Herpen deelnemers en "aanhang" voor een drankje en een hapje in de kantine, waar de stemming uiteraard niets te wensen overliet.

Als in de komende weken de nog aan de beurt zijnde teams niet hoger scoren dan wij (althans minder dan drie) dan komt Delfia Batavorum in de halve finale en wellicht in de finale. Dat evenement zal zich vrijdag 10 april in Hilversum afspelen. De datum van uitzending is echter nog niet bekend.

G.G. Kunz.

* * *

•

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 523 MEIJER, Fred. ALTENA bij DELFT. Eindexamenscripties Museologie en Geschiedenis, Z.pl., 1980.
- 524 NUSSELDER, E.J., De Marthakapel te Delft. Een onderzoek. Overdr.: Bull. v.d. K.N.O.B., jg. 79, afl. 2, 1980.
- 525 MOTLEY, John Lothrop, History of the United Netherlands, 1584-1609. Vol. I t/m IV. The Hague, 1860 - 1867.
- 483 BOER, Dr. D.E.H. de, (eindred.). Bodemonderzoek in Leiden. Jaarverslag 1979. Leiden, 1980.
- 526 DAALDER, Remmelt. Museumboek voor Zuid-Holland. Baarn, 1980.
- 527 BALK, Jaap, Shell-journaal van Nederlandse bruggen. Rotterdam, 1980.
- 528 DAALEN, A.P.A. van, (deel I) en VROEDT, E.C. de, (deel II), Politie en justitie in Delft. Van schout tot commissaris, van rakker tot agent. Uitg. Gem. Archiefdienst en Gemeentepolitie van Delft. Delft, 1980.
- 51 SPIEGEL HISTORIE. Maandblad voor geschiedenis en archeologie, Jg. 14 (1979) en jg. 15 (1980).
- 52 ROTTERDAMS JAARBOEKJE. 1980.
- 128 HOLLAND. Jg. 11 (1979) en jg. 12 (1980).
- 138 LEIDS JAARBOEKJE. 1980
- 425 NEDERLANDSE HISTORIEN. Jg. 13 (1979) en jg. 14 (1980).
- 481 HEEMSCHUT. Maandblad van de Bond Heemschut. Jaargang 56 (1979) en jaargang 57 (1980).

C. Marico-Groenewegen.

POLITIE EN JUSTITIE

Tot en met 20 februari kan men in het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst een bezoek brengen aan de tentoonstelling "Politie en justitie te Delft", die als ondertitel draagt: Van schout tot commissaris, van rakker tot agent. Bij de opening van deze expositie op 18 december werd tevens het eerste exemplaar aangeboden van het boekje dat mr. A.P.A. van Daalen, educatief ambtenaar bij de Archiefdienst, en E.C. de Vroedt, voorlichtingsambtenaar van de gemeentepolitie, aan dit onderwerp hebben gewijd.

Eerstgenoemde nam het historische deel in deze politie en justitie ontwikkeling voor zijn rekening, waarbij als startjaar 1246 werd genomen, het jaar waarin Delft stadsrechten kreeg en dat omstreeks de recente eeuwwisseling werd afgesloten.

De Vroedt hield zich bezig met de gang van zaken van 1900 tot heden. Hoewel de auteurs van een uiteenlopende aanpak zijn uitgegaan - respectievelijk beschouwelijk-anecdotisch, en chronologisch-feitelijk - is het boekje toch een eenheid, maar wel "in verscheidenheid" geworden. Van Daalen onderbouwt zijn relaas, dat met kostelijke voorvallen is gelardeerd, met een uitvoerig notenapparaat, De Vroedt volstaat met een globale opsomming van zijn bronnen. In het vorige convocaat heeft Van Daalen reeds een overzicht gegeven van de inhoud van het boekje. Laat ik er dan nog aan toevoegen, dat het als belang-

rijkste verdienste heeft dat bij mijn weten voor het eerst, in een dusdanig bestek, een duidelijk profiel wordt getekend van acht eeuwen stedelijk beleid inzake recht en veiligheid. Voorts: dat het vlot is geschreven en zich dan ook prettig en gemakkelijk laat lezen. Tenslotte: dat het rijk is geïllustreerd met, voor het grote publiek, veelal onbekende foto's en andere afbeeldingen. Het Administratief Centrum Delft (ACD) heeft het druktechnisch goed verzorgd. Al met al een waardevol boekje voor een ieder die belang stelt in de geschiedenis van Delft. Het is verkrijgbaar bij de Gemeentelijke Archiefdienst en kost tien gulden.

Kz.

GESCHIEDENIS ARP-DELFT

De Delftse kiesvereniging "Nederland en Oranje" - de plaatselijke afdeling van de Anti-Revolutionaire Partij - heeft ruim een eeuw bestaan. Zij werd opgericht in mei 1866 en verdween enkele weken geleden van het politieke tapijt doordat de partij in het CDA opging. In die bijna 115 jaar heeft "Nederland en Oranje" - een der oudste AR-kiesverenigingen - een belangrijke en vaak ook bewogen rol gespeeld in het plaatselijke politieke leven. Haar invloed strekte zich echter ook uit buiten deze kring tot in het landelijke politieke bestel toe. Een en ander heeft de heer A. van der Wees, oud-chef de bureau van het secretariaat van de ARP en sedert de jaren dertig een actief deelnemer aan het politieke leven, lokaal zowel als nationaal, aanleiding gegeven de geschiedenis van de partij in Delft te boek te stellen. Onder de titel "Grepn uit de geschiedenis van de ARP-Delft" wordt in ruim 200 pagina's verhaald over de lotgevallen van de kiesvereniging die zich in de eerste jaren in het district Delft ook sterk maakte voor een vertegenwoordiging in de Kamer. Toen in 1881 de Centrale A.R.-kiesvereniging werd opgericht kon de kiesvereniging Delft zich volop gaan wijden aan de vertegenwoordiging in de gemeenteraad. Er zijn in de eerste vijftig jaren heel wat stormen over haar heengegaan en daarvan vertelt Van der Wees op onderhoudende wijze. Zijn materiaal verzamelde hij in de eerste plaats uit notulen en andere bescheiden die bewaard zijn gebleven, maar daarnaast ook voor een belangrijk deel uit de plaatselijke pers, die uitvoerig verslag deed over het reilen en zeilen van politiek Delft. Een ander hoofdstuk bestaat uit "losse grepen 1920-1980", een staalkaart van belangrijke gebeurtenissen, terwijl voorts een schets wordt gegeven van een aantal prominente AR-politici, zoals de burgemeesters Van den Berg en Van Baren en de wethouders Chardon, Brinkman en Elfferich. Veel citaten, foto's en afdrucken van advertenties, pamfletten enz. verlevendigen dit vlot geschreven, informatieve boek over een eeuw christelijke politiek in Delft.

Kz.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 4

Maart 1981

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door mevrouw dr. M.E. van Opstall te Voorburg, getiteld:

DE VERENIGDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE EN DE KAMER DELFT

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 4 maart 1981 in het Volkenkundig Museum Nusantara, Sint Agathaplein 4 te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Aanleiding tot de lezing is het feit, dat de Verenigde Oost-Indische Compagnie 350 jaar geleden voor zijn kamer Delft een gebouw aan de Oude Delft liet verrijzen, dat er heden ten dage nog staat. (Oude Delft 39).

Mevrouw Van Opstall is als chartermeester verbonden aan de Eerste Afdeling van het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage. Deze afdeling beheert de archieven van de Centrale Overheid van 1577 tot 1795, waaronder die van de grote handelsondernemingen, de Verenigde Oost-Indische Compagnie en de West-Indische Compagnie. Naast de officiële archieven zijn er een aantal collecties, zoals van bewindhebbers van de compagnieën, die voor de geschiedenis van de kamer Delft van essentieel belang zijn, daar het archief van de Delftse kamer zelf in de 19de eeuw voor het merendeel vernietigd is.

Spreekster is gepromoveerd op een proefschrift, getiteld: De reis van de vloot van Pieter Willemsz Verhoeff naar Azië (1607 - 1613).

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- dinsdag 7 april: Drs. R.A. Leeuw over de tapijtenmaker François Anth. Spierinx;
woensdag 6 mei: Ir. R. Meischke over de Nieuwe Kerk te Delft;
woensdag 10 juni: Dr. Th.W. Jensma over Dordrecht;
vrijdag 12 juni en
zaterdag 13 juni: Excursie naar Dordrecht.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

P.F.M. Durville, Spreeuwenstraat 9, Delft.

H.J. Hartman, Westplantsoen 50, Delft.

M. Hiemstra, Kappeyne van de Coppellostraat 11, Delft.

Mevr. G.J.W. Hiemstra-Bruggink, Kappeyne van de Coppellostraat 11, Delft.

Mej. M.I. Meinema, Van Adrichemstraat 7, Delft.

W.D. Meinema, Hertog Govertkade 13, Delft.

H.K. Nagtegaal, Amalia van Solmslaan 15, Delft.

Mevr. E. van Papendrecht-Dekker, Van Almondestraat 182, Delft.

G.H. Schuur, Spreeuwenstraat 11, Delft.

Mevr. A.G.M. Stolk-Klein Gunnewiek, Buitenwatersloot 120, Delft.

J.C. Visser, Guido Gezellelaan 99, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Enigszins tegen de verwachting in trok de lezing van Anton Korteweg, hoofdconservator van het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum in 's-Gravenhage, op donderdag 5 februari in "Abtswoude", slechts matige belangstelling. De inleider had daarmee overigens geen problemen. Het werd een interessante avond, waarbij de levendige discussie, die na de pauze werd gevoerd, bijna evenveel tijd in beslag nam als de causerie op zichzelf. De heer Korteweg begon met iets te vertellen over de literaire nalatenschappen van Delftse auteurs in het museum. Het aantal is echter beperkt, aangezien Delft op het gebied van de belletrie, met uitzondering van schrijvers als Coster en Van der Leeuw, weinig belangrijke figuren heeft opgeleverd. Om een karakteristiek te geven van wat het museum doet en nastreeft citeerde de inleider een gedichtje dat Vestdijk aan het museum opdroeg: daar "waar men muzen spaart" en die zin dan in dubbele betekenis. Alles wat het museum op literair gebied wordt aangeboden, bij het leven of na de dood van betrokkenen, wordt aanvaard. Echter alleen manuscripten en geen gedrukte werken. Daarnaast ook curiosa uit het bezit van de auteur, zoals b.v. een inktpot in de vorm van een uil, de fiets van Roland Holst, de laarzen van Jan Cremer

In de beperkte ruimte waarover men op het ogenblik in de Juffrouw Idastraat beschikt is het organiseren van tentoonstellingen een wat moeilijke zaak. Wat dat betreft zal men beter uit de voeten kunnen als het nieuwe gebouw nabij het Centraal Station, als onderdeel van het nieuwe pand van de Koninklijke Bibliotheek en grenzend aan het nieuwe Algemeen Rijksarchief, zal kunnen worden betrokken.

Na de pauze werd een veelvoud aan vragen op de heer Korteweg afgevuurd, waardoor de causerie nog een boeiend verlengstuk kreeg.

G.G. Kunz.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN (deel 1)

Tot ver in de zeventiende eeuw werd de bevolking op het platte land maar vooral in de steden het slachtoffer van frequent terugkerende epidemische ziekten. Vooral de pest-epidemieën decimeerden bij herhaling de bevolking, zonder dat hiertegen doelgerichte medische hulp voorhanden was.

De bestrijding van de epidemische ziekten binnen de steden bestond ook in deze periode nog voornamelijk uit het propageren van hygiënische voorzorgsmaatregelen. Hiertoe werden regelmatig door het stadsbestuur ordonnantiën uitgevaardigd waarvan er ook in de Delftse archivalia verscheidene zijn terug te vinden.

Daar men niet ten onrechte de idee had, zij het op andere gronden dan wij thans weten, dat de pest kon worden overgebracht via de besmette kleren van een pestlijder, werd op 14 augustus 1635 door de Delftse Heren van de Weth het volgende verordonneerd:

“Alsoo men verneemt dat in verscheyden steden ende plaetsen wederom begint te ontsteken ende te verheffen de heete siecte, ende men voor desen meer gevonden heeft, dat de besmettinghe der voors. siecken van d’een plaetse tot de ander veelmaels medegedeelt wert door ’t inbrengen van de klederen der overledenen, dairtegens het geoirloft ende oock gebruyckelyck is met alle menschelycke middelen voorsien te werden soveel als doenlyck is, ende voornementlyck bij dengeenen die de sorghe voor den welstand der Gemeenten is bevolen, so is’t dat mijn heeren Schout ende Schepenen met advyse van mijnen heeren den burgemeesteren deser stede goed gevonden hebben te interdiceren ende te verbieden, gelyck sij interdiceren ende verbieden bij desen, eenighe gemaecte klederen, linnen ende wollen, hoedanick die zouden moghen zijn, ûtten omleggenden ende anderen steden ende plaetsen inne te brengen ofte doen brenghen, ende dat bij provisie voor den tijt van drye maenden, opte verbeurte van de klederen ende daerboven de boete van ses guldens telcken te verbeuren, te bekeren een derdepaert den aenbrenger, een derdepaert den officier ende een derdepaert den armen.”

Niet alleen door middel van verordeningen, keuren en ordinantiën werden pogingen ondernomen de pestepidemieën een halt toe te roepen, ook de medische literatuur bevat talrijke boeken met voorschriften, behandelingsmethoden en adviezen ter bestrijding van deze gevreesde ziekte. Eén van deze is het: “uyt de Latijnsche in onse moeders spraek” vertaalde werk “Van De Peste”.

Dit boekje verscheen in 1637, een jaar waarin de pest ook in Delft weer veel slachtoffers had gemaakt. Het werd geschreven door Adriaen P. Ravesteyn, medicinae doctor et Gymnasii Delphensis.

Boitet prijs in navolging van Van Bleijswyck dit boekje aan met de volgende woorden: “Die begeerig is om iets te lezen wegens de besmettinge der pestelentie, en op wat wyze men dit verhoeden kan, en of men dezelve mach ontvlugten, die lese het boekie van Adriaan Ravesteyn, van de peste, gedrukt te Delft in den iare 1637”.

De drukker/uitgever was Jan Pietersz. Waelpot 'aen 't Marct-velt’.

Het boek geeft niet alleen een uiteenzetting over de wijze waarop men de pestziekte kan oplopen, maar ook “wie de selfde magh ontvlughten”. De schrijver heeft daaraan toegevoegd een verhandeling over o.m. de oorzaken van de pest en welke voorbehoedmiddelen en medicijnen men tegen deze ziekte moet nemen. Dit alles wordt door de schrijver verzameld uit werken van: “de alder-vermaerdste Meesters in de Medicijne”.

In een volgende aflevering over Delfts medisch verleden komen wij nader terug op Adrianus Ravesteyn.

Dr H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 5

April 1981

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing te houden door ons medelid drs. R-A. Leeuw te Delft, getiteld:

**FRANCOIS AERTSZ. SPIERING
EN DE TAPIJTWEVERIJ IN DELFT.**

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 7 april 1981 in het stedelijk museum "Het Prinsenhof", Sint Agathaplein 1 te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

Aanleiding tot deze lezing, die oorspronkelijk in het afgelopen najaar had zullen plaatsvinden, was het feit dat Spiering 350 jaar geleden stierf. Nu de lezing is verschoven valt hij samen met de tentoonstelling "De Stad Delft, cultuur en maatschappij van 1572 tot 1667", die van 21 maart t/m 24 mei in Het Prinsenhof wordt gehouden. Daardoor is vergelijking mogelijk van twee wandtapijten uit Spierings atelier, die naar hetzelfde ontwerp zijn geweven. Deze vergelijking vormt het slot van de lezing, waarin verder aandacht wordt besteed aan Spierings komst en werken in Delft, zijn verwickelingen met Karel van Mander jr., en meer in het algemeen aan de manier waarop tapijten werden geweven, wie erbij waren betrokken, voor wie ze waren bestemd en hoe ze werden gebruikt. Spreker is, zoals bekend, directeur van het stedelijk museum "Het Prinsenhof" alhier.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

woensdag 6 mei: Ir. R. Meischke over de Nieuwe Kerk te Delft.

woensdag 10 juni: Dr. Th.W. Jensma over Dordrecht.

vrijdag 12 juni en

zaterdag 13 juni: Excursie naar Dordrecht.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

P. Arkesteijn, Rotterdamseweg 117, Delft.

J.H. de Bloois, Delflandstraat 16, Nootdorp.

Mevr. H.G. de Bloois-van der Kam, Delflandstraat 16, Nootdorp.

Mevr. C.D.M.W. Smeets-Burgers, Oude Delft 58, Delft.

WERKGROEP RESTAURATIE T.H.

De werkgroep Restauratie van de afdeling der bouwkunde aan de Technische Hogeschool organiseert dit voorjaar weer enkele lezingen in zaal B van het gebouw voor bouwkunde aan de Berlageweg te Delft. Aanvang 19.45 uur.

- Op dinsdag 7 april spreekt Prof. dr. ir. C.L. Temminck Groll over de restauratie van het kasteel Cannenburch bij Vaassen, een conserverende restauratie van een groot monument, waarbij veel verrassingen aan het licht kwamen. De restauratie is gereed, het kasteel wordt momenteel ingericht en zal in mei voor het publiek heropend worden.
- Op dinsdag 19 mei spreekt ir. N.C.G.M. van de Rijt, restauratie-architect

te Lienden (Betuwe) over problemen en oplossingen bij het restaureren, aan de hand van voorbeelden uit zijn eigen praktijk.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Voor de eerste maal in haar bestaan hield onze vereniging een lezing in het Volkenkundig museum Nusantara aan het Sint Agathaplein. Mede-aanleiding daartoe was de omstandigheid dat wij in een passende omgeving aandacht wilden schenken aan het feit dat het 350 jaar geleden is dat de Verenigde Oost-Indische Compagnie (opgericht in 1602) voor zijn kamer Delft een gebouw betrok aan de Oude Delft, dat voor een belangrijk deel bewaard is gebleven. Over deze V.O.C. en de Delftse kamer hield op 4 maart mevrouw dr. M.E. van Opstall voor een groot aantal belangstellenden een onderhoudende inleiding. Bijna twee eeuwen - van 1602 - 1796 - heeft de V.O.C. gefunctioneerd als invloedrijk handelsinstituut voor de Midden-Aziatische en Oost-Aziatische gebieden. In tientallen plaatsen had hij vestigingen, globaal genomen van het Arabische gebied (Mocca) tot in Japan. Ook een aantal Delftse bewindhebbers had in die gebieden de leiding. Zelfs heeft onze stad nog een gouverneur-generaal in de centrale vestigingsplaats Batavia opgeleverd, een zekere Van Durven. Maar veel eer heeft zij met hem, zoals mevrouw Van Opstall uit een nogal kritische briefwisseling over deze figuur citeerde, niet ingelegd. Een kostelijk voorval lichtte zij ook uit de historie van de V.O.C. over de ongeregelheden die zich hadden voorgedaan aan boord van het Delftse schip "Rust en werk" dat niet in Indië, maar - door navigatieproblemen - in fort Zeelandia bij Paramaribo terecht kwam.

Helaas is er over de geschiedenis van de Delftse kamer weinig bekend. In de vorige eeuw heeft een overijverige beampte, die orde op zaken in het archief van de V.O.C. moest stellen, vrijwel alle stukken die op Delft betrekking hadden naar de papiermolen laten verhuizen

Na de pauze vertoonde mevrouw Van Opstall een aantal dia's over de vestigingen van de V.O.C. en over de behuizing van de Delftse kamer.

G.G. Kunz.

IN MEMORIAM A.J.J.M. VAN PEER

Op 2 maart overleed in de ouderdom van bijna 84 jaar de heer A.J.J.M. van Peer, oud-voorzitter en erelid van Delfia Batavorum.

Andreas Johannis Jozeph Maria van Peer werd geboren op 26 maart 1897.

Als onderwijzer heeft hij vele generaties de basiskennis bijgebracht voor hun

verdere loopbaan. Daarnaast ging zijn belangstelling voornamelijk uit naar de historie van Delft, waarvan hij een diepgaande studie maakte, die resulteerde in ongeveer 150 publikaties in dag- en weekbladen en andere periodieken. Ook verschenen enkele boekjes van zijn hand, o.a. "Flitsen uit Delfts verleden". In het bijzonder had de geschiedenis van de katholieke kerk zijn aandacht. Van historisch belang mag het feit worden geacht, dat hij een breed opgezette studie maakte van het leven van de schilder Johannes Vermeer. Het was bekend dat deze in de Oude Kerk was begraven, maar waar de plaats precies was kon niet worden achterhaald. De heer Van Peer heeft die echter kunnen afleiden uit een nauwkeurige bestudering van de plattegrond van de kerk en de verdeling van de vloer in vakken en pleinen. Overigens bleek het graf als zodanig allang te zijn verdwenen. Een gedenksteentje in de kerkvloer werd onthuld tijdens de Vermeer-herdenking in december 1975.

In de maandelijkse bijeenkomst van het genootschap op 4 maart heeft voorzitter Kunz de heer Van Peer herdacht en Delfia Batavorum ook vertegenwoordigt bij de begrafenisplechtigheid.

G.G. Kunz.

TENTOONSTELLING PRINSENHOF

In december 1979 werd de expositie "De Stad Delft", cultuur en maatschappij tot 1572" geopend. Dit was de eerste tentoonstelling in een serie van vier, waarin een overzicht wordt gegeven van wat er over Delft bekend is. De eerste expositie bestreek de periode tot 1572. Het stadsbestuur koos in dat jaar de kant van de opstand tegen Spanje en ging over van het katholieke naar het protestante geloof.

De tweede tentoonstelling behandelt nu de geschiedenis tot 1667. In dat jaar publiceerde Dirck van Bleyswijck het eerste deel van zijn "Beschrijvinghe der Stadt Delft", waarin hij de ontstaansgeschiedenis van Delft en het verdere verloop tot zijn eigen tijd beschreef.

Op de expositie zijn belangrijke onderdelen gewijd aan het vele opgegraven huisraad, het zilver en de schilderkunst (vooral de spectaculaire schutterstukken, de portretten, landschappen en stillevens). Andere onderwerpen zijn de bouw en inrichting van het stadhuis, het hoogheemraadschap van Delfland, de Oost- en Westindische Compagnie en Delfshaven. Ook de boekdrukkers, weeskinderen en de geneesheren komen aan de orde. Naast de anatomische les van Pieter van Mierevelt is te zien hoe men vroeger een anatomisch theater inrichtte.

Met behulp van de grote maquette van Delft wordt een overzicht gegeven van de huizen die uit deze periode nog over zijn. Bij de wandtapijten zijn onder meer een vroege en een late versie van eenzelfde onderwerp te vinden uit de weverij van François Spiering. Uit de Oude en Nieuwe Kerk, en vooral uit de Oud-Katholieke Kerk zijn schitterende voorwerpen aanwezig (behalve tijdens de paasweek, omdat ze nog steeds worden gebruikt).

Opnieuw wordt een begeleidend boekwerk uitgebracht. Het heeft dezelfde op-

zet als deel I, maar door de medewerking van 50 auteurs is het nog omvangrijker geworden dan de vorige keer. Gelukkig is ook het onmisbare eerste deel weer als herdruk te verkrijgen.

B.Th.G. Singeling.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN (deel II)

De biografische gegevens van Adrianus Ravesteyn zijn spaarzaam en uit het weinige dat nog voorhanden is, kan dan ook zijn levensloop slechts in grote trekken worden samengesteld. Waarschijnlijk is hij in Delft geboren; het Album Studiosorum van de Leidse Universiteit vermeldt tenminste bij zijn inschrijving als student in de filosofie op 18 mei 1620: "Adrianus Petri Ravestein, Delphensis".

Adrianus zal dus rond de eeuwwisseling geboren zijn. Dat hij behalve filosofie ook geneeskunde zal hebben gestudeerd lijkt aannemelijk daar hij op de titelpagina van zijn boekje over de pest van 1637 behalve zijn naam ook "medicinae doctor" laat drukken.

Waarschijnlijk heeft hij deze graad aan een buitenlandse universiteit behaald, want pas in 1645 lezen we in de besluiten van de Leidse Senaat, dat op 1 mei van dat jaar Adrianus Ravesteyn, Delphensis de gelegenheid wordt gegeven om ook daar de graad van doctor in de geneeskunde te halen en wel op de dinsdag na Pinksteren.

Op 6 juni vindt deze plechtigheid te Leiden plaats en wordt hem door de hoogleraar in de geneeskunde, Otto Heurnius, de graad van doctor verleend.

Van enige medische praktijkvoering te Delft is geen sprake. Wel is hij als leraar, mogelijk conrector, verbonden geweest aan de Latijnse school. In deze laatste hoedanigheid heeft Ravesteyn in 1630 privé-les gegeven aan Pieter Graswinckel, die - nadat deze aanvankelijk drie jaar in Brielle de Latijnse school had bezocht - bij dominee Spranckhuysen te Delft op kamers woonde.

Van Ravesteyn is datzelfde jaar in het huwelijk getreden met Grietgen Claesdz. van Beukel; hij woont dan op de Oude Delft.

Behalve zijn boekje over de pest heeft Van Ravesteyn in 1651 een medisch-historisch werk gepubliceerd. Het betrof hier een heruitgave van het boek van Bartholomeo Castellani, getiteld: "Lexicon medicum Graeco-latinum".

Deze afstammeling van de uit Messina afkomstige artsenfamilie had op het einde van de zestiende eeuw een biografisch lexicon geschreven over beroemde Griekse en Romeinse geneesheren. Zelf was Castellani doctor in theologie, filosofie en geneeskunde en doceerde hij als hoogleraar aan de universiteit van Messina. Van de vele publikaties die er van zijn hand bekend zijn is dit lexicon het enige dat voor het nageslacht bewaard is gebleven.

Behalve deze uitgave van 1651 zijn er herdrukken uit 1657 en 1665, allen te Rotterdam verschenen, bekend.

Hiermee is het literaire oeuvre van Van Ravesteyn nog niet voltooid. In 1633 verscheen van zijn hand "ten dienste van de Delftsche School" een berijmde vertaling van de gulden spreuken van Publilius Syrus. Deze vrijgelaten slaaf, af-

komstig uit Syrië en tijdgenoot van Cicero, schreef korte gedichten, die in de zeventiende eeuw een veel gelezen oefening waren op de Latijnse scholen. Het begraafboek van de Oude Kerk vermeldt op 6 december 1651 het overlijden van Doctor van Ravesteyn aan de Oude Delft. Merkwaardigerwijze echter ligt hij in de Nieuwe Kerk begraven alwaar zijn grafsteen het volgende vermeldt:

Eternitatem
cogitate singuli
mundus immundus, et mundana
vana
ADRIANUS RAVESTEIN,
med. D^r. et gymnasii delphensis
per XXVII.
annos commoderator,
denatus A^o. DNI 1651.
mense decemb.
hic resurrectionem expectat.
Hoc Tumulo Pietas, et mens sibi conscia recti,
Candor, Simplicitas nuda Sepulta Jacet.

Timareten vertaalde dit als volgt:

Bedenkt toch ider, dat g'een Eeuwigheid verbeid !
De Waereld is onrein en 't Waereldsche Ydelheid.
ADRIANUS RAVESTEYN
Arts en Opzichter der Latynsche Schoole
te Delft.
geduurende 27 Jaeren, overleed in het Jaer
onzes Heeren 1651,
in Wintermaend;
en verwacht alhier eene zalige opstandinge.
In dit Graf is, en Godsvrucht, en rein Geweeten,
en Trouw, en Eenvoudigheit, onöpgesmuikt, begraven.

Dr H.L. Houtzager.

HET GROOT-PRIVILEGE VOOR HOLLAND EN ZEELAND

Op 9 maart jongstleden is het Groot-Privilege voor Holland en Zeeland, op 14 maart 1477 door Maria de Rijke, hertogin van Bourgondië, uitgevaardigd, teruggekeerd in het Gemeente Archief van Delft.

Om de betekenis van het stuk te kunnen begrijpen moeten we even teruggaan in de geschiedenis.

Nederland - of misschien beter gezegd de Benelux - was in de middeleeuwen

verdeeld in een aantal hertogdommen, graafschappen, bisdommen en wat dies meer zij.

Men sprak dan ook van de Nederlanden.

De hertogen van Bourgondië waren er in de 15e eeuw in geslaagd door veroveringen en koop, door het sluiten van gunstig blijkende huwelijken en door verervingen, de heerschappij te verwerven over het merendeel van deze staatjes. Holland werd, met Zeeland en Henegouwen, in 1428 bij de zoen van Delft, en in 1433 bij het huwelijk van Jacoba van Beieren met Frank van Borssele definitief, aan het Bourgondische statencomplex toegevoegd.

Al deze gewesten hadden feitelijk nog niets meer gemeen dan de persoon van de vorst. Elk had zijn eigen instellingen, zowel rechterlijk als administratieve - maar dat niet alleen; binnen elk gewest kon elke stad, elke streek zijn eigen instellingen en rechten hebben.

Reeds onder Philips de Goede (1419 - 1467) treffen we dan ook een politiek aan, die door zijn opvolger werd voortgezet: een streven naar centralisatie, waarbij het doel was van de vele rijkjes één zelfstandige staat te maken, die volgens één wet zou worden bestuurd en waar éénzelfde rechtspraak zou gelden; en een streven naar onbepaalde macht, naar absolutisme. Vele privileges vormden echter een beletsel voor de Bourgondiërs om dit doel te bereiken, vooral die, welke de macht van de vorst beknotten. Omgekeerd gaven de burgers de eens verkregen rechten niet gemakkelijk prijs.

De Bourgondiërs gingen bij hun streven voorzichtig te werk; stap voor stap probeerden ze hun doel te bereiken.

Maar toen sneuvelde op 5 januari 1477 Karel de Stoute - de laatste mannelijke Bourgondiër. Hij werd opgevolgd door zijn enige dochter, Maria de Rijke, oud 19 jaar.

Deze kwam voor gigantische problemen te staan:

- de dreiging van verovering van haar landen door de Franse koning;
- de opstandige gezindheid van de staten van haar gewesten en dus ook van de Staten-Generaal om de reeds bereikte resultaten van de centralisatiegedachte weer teniet te doen.

Op 11 februari 1477 al dwongen de Staten-Generaal Maria het zg. Groot-Privilege af, waarin zij hen in hun overgeleverde privileges en gewoonten bevestigde. De strekking van dit stuk was zuiver reactionair. Ze wilden daarmee bereiken, dat het zwaartepunt van de regering verlegd zou worden van de vorst naar de Staten-Generaal. Vandaar dat ze de hertogin deden verklaren, dat zowel de geestelijke staten als de Staten-Generaal mochten vergaderen wanneer ze wilden en op eigen hand.

Maar de verschillende gewesten hadden ook nog hun eigen grieven. Zo was het Holland en Zeeland een voortdurende ergernis, dat de stadhouder, de leden van het Hof van Holland en de overige hoge ambtenaren meestal Vlamingen waren. De afgevaardigden van de verschillende gewesten wisten de hertogin naast het algemeen Groot-Privilege ook nog bijzondere concessies af te dwingen - zo op 14 maart 1477 het Groot-Privilege voor Holland en Zeeland.

Het stuk maakt de indruk van een slecht gerangschikt verlanglijstje, waaruit

niets geschrapt is. Ook niet die zaken, die reeds vastgelegd waren in het algemeen Groot Privilege. Een korte samenvatting van het uitvoerige staatsstuk - het meet 67 bij 180 cm. - is moeilijk te geven. Over het geheel is de strekking er van het landsheerlijk gezag en het innerlijk staatkundig verband zo weinig mogelijk te doen gevoelen.

Enkele voorbeelden strekken hiertoe als bewijs.

De hertogin mocht niet trouwen dan met toestemming van haar mannelijke familieleden en van de Staten van de beide gewesten. Beden moest zij zelf, of als ze die had haar oudste zoon, in het gewest komen vragen.

Als steden of andere delen van het land niet met een bede wilden instemmen, behoeften ze niet mee te betalen. Alle hertogelijke functionarissen, hoog en laag, moesten ingeborenen zijn; alle stukken, door de vorstin tot haar onderdanen gericht, moesten in de landstaal gesteld worden. Het Hof mocht geen zaken in eerste instantie behandelen die van ouds tot de competentie der bestaande stads- en landgerechten behoord hadden. Een Rekenkamer zou geplaatst worden binnen Holland. De stadhouder, de leden van het Hof en andere hoge ambtenaren moesten bij de aanvaarding van hun ambt zweren het nieuwe privilege te zullen eerbiedigen, als mede alle oudere.

Particularisme en eigenbelang zegenvierden in deze afgeperste bewilligingen. Lang zijn deze Groot-Privileges niet van kracht gebleven. In het algemeen gold de regel, dat een vorst alleen gebonden was door die bijzondere rechten, die hij bij zijn inhuldiging bezwoer; en niet door de privileges, verleend door zijn voorgangers. Het was echter niet iedere vorst beschoren daaraan te ontkomen. Philips de Schone, de zoon en erfgenaam van Maria de Rijke, erkende bij zijn inhuldiging als landsheer in 1494 de Groot Privileges niet en daarmee waren deze staatsstukken, die slechts verwarring hadden gesticht, vanzelf vervallen. Toch hebben deze indirect een grote invloed uitgeoefend. Ze hebben in zekere zin een mentaliteitsverandering op gang gebracht. De Staten en - dit was tevens afgedwongen - de steden mochten voortaan vrij vergaderen. Samenkomsten van afgevaardigden der steden kwamen ook vroeger reeds veelvuldig voor.

Nu waren dergelijke vergaderingen officieel gewettigd en gedurende het jaar 1477 waren ze bijna onafgebroken bijeen. Stedenvergaderingen - en Statenvergaderingen - waren zo niet meer een supplement van de vorstelijke raad. Ze waren een op zichzelf staande instelling in het staatswezen geworden. Voortaan stonden ze, wanneer de vorst of zijn stadhouder hen voor zich riep, duidelijker als een zelfstandige macht, als een landsvertegenwoordiging, tegen over deze.

Maar wat is er nu met het stuk zelf gebeurd.

A.J.H. Rozemond.

(wordt vervolgd).

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 6/7

mei/juni 1981

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

Op woensdag 6 mei voor een lezing over de Nieuwe Kerk;

op woensdag 10 juni voor een lezing over Dordrecht;

op vrijdag 12 juni en zaterdag 13 juni voor een excursie naar Dordrecht.

Voor de excursie en de daarmee samenhangende lezing ontvangt U géén aparte convocaat meer.

EERSTE LEZING

Omdat dit jaar het 600-jarig bestaan van de Nieuwe Kerk wordt herdacht, zal ir. R. Meischke te 's-Gravenhage voor ons spreken over:

DE DELFTSE NIEUWE KERK ALS STICHTING EN ALS BOUWWERK.

THEMA

Reeds in de Middeleeuwen lagen in ons land op een klein grondgebied veel steden dicht bijeen. De meeste bestonden uit een enkele parochie en bezaten dan ook een parochiekerk. Daardoor konden enkele van deze kerken uitgroeien tot het formaat van een kathedraal, zoals de Sint Jan te Gouda en de Sint Bavo te Haarlem tonen.

In de periode van circa 1350 - 1450 werd in een beperkt aantal steden een tweede parochiekerk gesticht.

Wat waren de motieven voor een dergelijke stichting? Helaas is in weinig gevallen zoveel bekend over het ontstaan van de tweede parochiekerk als te Delft. Opmerkelijk is dat de tweede kerk in de verschillende steden een zeer uiteenlopende groeikracht toont. Slechts in heel weinig gevallen werd de tweede kerk gelijkwaardig aan de eerste. In Delft was dit het geval.

De Nieuwe Kerk groeide uit tot een van de belangrijkste gothische kerken van ons land.

Spreker is als architectuur-historicus verbonden aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. In die functie houdt hij zich op het ogenblik hoofdzakelijk bezig met de beschrijving van de monumenten van Amsterdam.

Na afloop van de lezing zal ons medelid, de heer J.M. van der Schans een door hem gemaakte film vertonen over de Nieuwe Kerk. Van zijn hand hebben we al eerder een film kunnen bewonderen over Jan Steen.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op woensdag 6 mei 1981 in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44/Rietveld 109 te Delft.

Aanvang 20 uur.

TWEEDE LEZING

Vooruitlopend op de jaarlijkse excursie zal dr. Th.W. Jensma te Dordrecht een lezing met dia's houden, getiteld:

HOE DICHTER BIJ DORDT

De titel van de lezing is gebaseerd op het gezegde: Hoe dichterbij Dordt, hoe rotter het wordt. Aan de hand van een serie dia's hoopt spreker aan te tonen, dat het wel meevalt en dat de binnenstad van Dordrecht in zijn samenhang niet alleen nog vele mooie plekken kent, maar ook vele herinneringen aan de vaderlandse geschiedenis.

De heer Jensma heeft geschiedenis gestudeerd en is aan de theologische faculteit van de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam gepromoveerd op een kerkhistorisch onderwerp. Sinds enige jaren is hij gemeente-archivaris van Dordrecht.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op woensdag 10 juni 1981 in het Zusterhuis van het ziekenhuis Bethel, Reynier de Graefweg 5 te Delft.

Aanvang 20 uur.

Op vrijdag 12 juni en zaterdag 13 juni zal een

EXCURSIE NAAR DORDRECHT

worden gehouden. 's Morgens zal daar de Grote of Onze - Lieve - Vrouwekerk worden bezichtigd met de bouw waarvan omstreeks 1280 werd begonnen en 's middags het Hof, het complex waar de eerste vrije Statenvergadering op 19 juli 1572 werd gehouden, met de er dichtbij gelegen Augustijnenkerk.

Het programma ziet er voor de beide dagen als volgt uit:

- 8.45 uur Vertrek - precies op tijd - van de Paardenmarkt;
- 9.45 uur Koffiepauze in Puttershoek, in het café van Kees Verkerk;
- 10.15 uur Vertrek naar Dordrecht;
- 10.30 uur Bezichtiging van de Grote Kerk;
- 11.30 uur Bezichtiging omgeving van de kerk;
- 12.45 uur Lunch in restaurant Bellevue boven de Groothoofdspoort;
- 14.00 uur Vertrek naar museum Van Gijn;
- 15.00 uur Vertrek naar Augustijnenkerk en het Hof;
- 16.30 uur Vertrek voor terugtocht via Zwijndrecht en Oud-Alblas;
- 18.00 uur Aankomst te Delft.

Daar de tocht per autobus wordt gemaakt is het aantal deelnemers beperkt tot 50 personen per dag. De kosten bedragen f. 40,— per lid en f. 45,— per introductie, alles inbegrepen.

U kunt zich voor één van deze tochten opgeven tijdens de op 6 mei te houden bijeenkomst of door bijgaande strook ingevuld op te zenden aan de penningmeesteresse van het genootschap, Charlotte de Bourbonstraat 10 te Delft, onder gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op postrekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum" te Delft.

Uiterste inschrijfdatum: 30 mei a.s.

Indien u een dieet moet volgen kunt u dit opgeven.

Het zij hier nog eens nadrukkelijk herhaald: We vertrekken 's ochtends exact op tijd, dus 8.45 uur van de Paardenmarkt.

LEDEN

Als nieuw lid heeft zich aangemeld:

R. van der Feijst, van Beuningestraat 4b, Rotterdam.

Mevr. A.J. van der Tas-van den Bos, Grabijnhof 23, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Binnen de stijlvolle entourage van de historische zaal in het stedelijk museum Het Prinsenhof hield de directeur van dit museum, drs. R-A. Leeuw op dinsdag 7 april een causerie over "François Aertsz. Spiering en de tapijtweverij in Delft".

De voordracht hield enigermate verband met het sterfjaar van de beroemde Vlaams-Delftse tapissier (1630) maar meer met het feit, dat van Spiering en zijn collega's Karel van Mander en Maximiliaan van der Gucht, wandtapijten zijn opgehangen op de tentoonstelling "De stad Delft, cultuur en maatschappij van 1572 tot 1667" die tot eind mei in het Prinsenhof wordt gehouden, en waarop men in de pauze even een kijkje kon nemen. Dat hebben de ruim honderd bezoekers dan ook in meerderheid gedaan.

De heer Leeuw had zijn onderwerp in een aantal kleine hoofdstukken verdeeld. Zo behandelde hij de geschiedenis van de tapijtkunst, de ingewikkelde techniek, de organisatie van het werk (waar en door welke mensen), de verlening van opdrachten en door wie, hoe lagen de prijzen ongeveer en hoeveel tijd werd aan de vervaardiging van zo'n tapijt besteed?

Tenslotte: hoe kwamen de tapijtmakers in Delft, wie waren het en hoe werkten ze?

Binnen het raam van deze opzet hield de inleider een bijzonder boeiend en beeldend betoeg over een ambachtelijke kunst die hem steeds meer is gaan bezig houden.

De tapijtweefkunst beleefde in de vijftiende en zestiende eeuw haar hoogtepunt in de zuidelijke Nederlanden en Frankrijk. Door de oorlog met Spanje weken vele tapijtwevers naar de noordelijke regionen uit, o.a. Spiering, die zich in Delft vestigde en zijn atelier had in het Agnietenklooster bij de Oostpoort. Hij trok als ontwerper Karel van Mander jr. aan, die naderhand voor zichzelf begon en op gespannen voet met zijn oude werkgever kwam te staan. Hóe erg bleek uit twee gedingen die tussen beiden werd gevoerd en die door de heer Leeuw

werden geciteerd.

Na afloop ging de inleider met de toehoorders naar de zaal waarin twee Scipio-tapijten van Spiering en een Alexandertapijt van Karel van Mander, alsmede enkele kleinere tapijten van Van der Gucht zijn geëxposeerd.

ZES EEUWEN NIEUWE KERK

Dit jaar bestaat de Nieuwe Kerk zeshonderd jaar. Dit zesde eeuwfeest zal op woensdag 20 mei worden geopend met een bijeenkomst in de kerk, die zal worden bijgewoond door Koningin Beatrix. Er zal van die dag af in de kerk tevens een tentoonstelling over de geschiedenis van het monumentale bouwwerk worden gehouden. Voorts staan in de loop van de komende weken nog andere evenementen op het programma, zoals onder meer concerten en opnemingen in de NCOW-reeks "Kerkepad".

Delfia Batavorum levert zijn aandeel in deze herdenking met een lezing door ir. R. Meischke op 6 mei (zie elders in het convocaat) en de heruitgave van het boekje dat de toenmalige gemeente-archivaris, dr. D.P. Oosterbaan, in 1955 publiceerde over de Nieuwe Kerk. Het eerste exemplaar van dit werkje zal aan de Koningin worden aangeboden. In deze uitgave wordt door de Hervormde Kerk geparticipeerd.

Wij hebben uiteraard voor onze leden een aantal exemplaren gereserveerd, die na 20 mei verkrijgbaar zullen worden gesteld. De ledenprijs bedraagt vijf gulden per stuk. De boekjes kunnen worden afgehaald bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 en tijdens de lezing op 6 juni.

HERSENGYMNASTIEK

Delfia Batavorum is in AVRO's hersengymnastiek-competitie van dit seizoen geworden, wat de voetbalvereniging AZ '67 werd in de competitie: al vrij vroeg in het begin koploper: een positie die tot het einde toe kon worden behouden. Eind november nam ons tiental deel aan de wedstrijd tegen een team van personeel van de Haagse apotheken. Met een score van meer dan 93 procent nestelde Delfia Batavorum zich aan de kop. Het stemde elke week tot voldoening als Jan van Herpen, al sinds jaar-en-dag de spelleider van het populaire spelletje ter beproeving van de parate kennis of slagvaardigheid, aan het einde van de donderdagse uitzending mededeelde, dat de lijst nog altijd werd aangevoerd door het Historisch Genootschap Delfia Batavorum uit Delft. Zo is het tot op de laatste dag gebleven. Vandaar dat ons team op vrijdag 10 april, met een klein gezelschap supporters, naar Hilversum ging om daar in de finale-ronde aan te treden met vier andere teams: geen drie, want vier en vijf waren ex aequo geëindigd. Op het tijdstip dat dit stukje werd geschreven - woensdagmorgen 8 april - lag de uitslag nog in het verschiet. Maar het convocaat moest die dag naar de druk-

ker om het voor de mei- en juni-evenementen nog tijdig bij de leden te kunnen doen bezorgen. We weten ook nog niet wanneer deze finale zal worden uitgezonden. Maar dat kunt u uit uw radioblad of de krant wel gewaar worden. De uitzendingen van Hersengymnastiek vinden altijd plaats op donderdagmiddag vier uur over Hilversum 2.

G.G. Kunz.

BIBLIOTHEEK

De nieuwe catalogus is kort geleden gereedgekomen. Deze wordt echter niet ter verkoop aangeboden, maar uitgeleend als boek, onder nr. 533.

Er zijn tien exemplaren aanwezig in de bibliotheek.

Indien U hiervoor belangstelling hebt, kunt U thuis een lijstje maken met de boeken en tijdschriften van Uw keuze, en dit inleveren aan de bibliotheektafel.

U kunt ook telefonisch (562998) boeken reserveren, alsmede bij mij aan huis (Wilhelminalaan 121) boeken lenen, na telefonische afspraak.

BIBLIOTHEEK-AANWINSTEN

350 DIE HAGHE, Jaarboek 1980.

85 JAARVERSLAG. Vereniging "Oranje Nassau Museum". 1980.

529 BAS, W.G. de (red.), 25 jaar geschiedenis van Nederland, 1898 - 1923. Gedenkboek. Amsterdam, z.j.

530 NEUBECKER, OTTFRIED, Heraldiek, bronnen, symbolen en betekenis. Amsterdam-Brussel, 1977.

531 MONUMENTEN, uitgave van de stichting "Monumenten". Jrg. 1, nrs. 2 t/m 6.

532 WEES, A. van der, 1866 - 1980. Grepen uit de geschiedenis van de A.R.P. - Delft. Delft, 1980.

533 CATALOGUS van de bibliotheek. Januari, 1981. 10 exemplaren.

534 AGTERBERG, M., De Hollandsche Bodebus. Schipluiden, 1980.

C. Marico-Groenewegen.

HET GROOT PRIVILEGE VOOR HOLLAND EN ZEELAND (vervolg).

Het privilege werd op 14 maart 1477 te Gent verleend, maar zeker niet op die dag bezegeld. De datering van Bourgondische open brieven heeft betrekking op de besluitvorming en niet op de uitvaardiging. Deze, op kosten van de gezamenlijke hoofdsteden, nam enige tijd in beslag, maar moet zijn geschied vóór 1 april, want toen is hertogin Maria's oom Lodewijk de Bourbon, bisschop van Luik, met zijn zegel uit Gent vertrokken. Het stuk draagt nog dit zegel, met

die van de hertogin en van haar twee neven: Jan, hertog van Kleef en van der Marck en Adolf van Kleef, heer van Ravestein. Het werd "tot des gemeen lants behoef" in bewaring gegeven aan de oudste stad, Dordrecht, waar het nog steeds is. Naar dit exemplaar zijn de oudste afschriften vervaardigd.

In april van hetzelfde jaar zijn, op gemeenschappelijke kosten van de andere hoofdsteden, drie exemplaren nabesteld. Het schijnt dat deze - eveneens op 14 maart gedateerd en gemerkt duplicata, triplicata en quadruplicata - evengoed als "principael ende originale brieven" golden. Ze werden gedeponereerd te Delft, Leiden en Amsterdam. Ze zijn gelijk aan het eerste, alleen hangen er niet vier, maar drie zegels onder, daar dat van de bisschop van Luik "mits zijnre absencien" nu moest ontbreken.

Al een jaar later ontstond hierover een geschil. Haarlem als een hoofdstad (een stad van oudere rang) eiste ook een exemplaar op, wat tot het volgende compromis leidde. Het exemplaar van Dordrecht (de oudste stad) zou daar blijven; de andere drie steden zouden loten wie haar stuk zou afstaan aan Haarlem, in ruil voor een authentieke kopie. Het lot wees Leiden aan. De zaak kreeg zijn beslag en op 25 mei 1478 verhuisde het Leidse stuk naar Haarlem, waar het nog berust. Het Dordtse stuk bevindt zich in het Dordtse Gemeente-archief, het Delftse tot 1959 in het Delftse Gemeente-archief en het Amsterdamse is verloren gegaan. Leiden kreeg van Haarlem een authentieke kopie en van de Hollandse Kanselarij een gewaarmerkt afschrift er voor in de plaats, beide nog aanwezig in het Gemeente-archief van Leiden.

Toen omstreeks 1572 Prins Willem van Oranje zijn intrek nam in het Prinsenhof en met hem het regeringsapparaat naar Delft verhuisde, kwamen ook de archieven van de landsregering mee.

Toen rustiger, veiliger tijden aangebroken waren en de regeringscolleges zich weer in Den Haag hadden gevestigd bleken niet alle archieven mee teruggekeerd te zijn. Twee eeuwen later is bij gelegenheid van een reparatie in een toren van het Prinsenhof een ruimte ontdekt, die tot dan toe onbekend was gebleven en waar zich een groot aantal charters en andere archivaria bleek te bevinden.

Deze zijn toen geplaatst bij de gemeentelijke archiefstukken.

De archivaris van het Rijk, Hendrik van Wijn, regelde in 1824 met het stadsbestuur van Delft het afstaan van ongeveer 150 stukken aan het Rijk.

Uit de in 1771 opgemaakte inventaris van de in het Prinsenhof gevonden stukken bleek in 1824 dat daarvan al een groot aantal zoek was. Dat had tot gevolg, dat nog verscheidene malen daarna stukken door Delft aan het Rijk zijn overgedragen - de laatste keer in 1959. Bij deze overdracht is ook het Groot-Privilege voor Holland en Zeeland afgestaan aan het Algemeen Rijksarchief, maar, zoals boven is uiteengezet, ten onrechte.

Het bewijs voor de Delftse toewijzing blijkt niet alleen uit de dorsale, eigentijdse aantekening "Quadrupla", maar ook uit de daar geschreven woorden "na Delft". Het stuk meet ongeveer 67 bij 180 cm., is van perkament en bevat circa 230 regels.

Sinds 9 maart j.l. is het stuk dus weer terug op zijn plaats van bestemming.

A.J.H. Rozemond.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Robertus van der Houve, die rond 1580 in Delft is geboren, behoort tot de kleine groep Delftse burgers, die de verre en gevaarlijke reis naar Italië heeft gemaakt om daar aan de Noorditaliaanse universiteit te Padua zich verder in de geneeskunde te bekwamen.

In maart 1602 was hij in Leiden zijn studie in de geneeskunde begonnen en twee jaar later, op 1 januari 1604, heeft hij zich in Padua als student laten inschrijven.

Het jaar 1604 is voor Van der Houve een jaar van reizen en trekken geweest; immers, nauwelijks in Padua aangekomen werd hij in juli 1604 naar Delft terug geroepen wegens ziekte van zijn moeder. Twee jaar later is hij echter weer in Padua terug om zijn studie aldaar af te ronden met een promotie, die op 20 juni van dat jaar plaatsvindt.

Van der Houve promoveert daar bij Hercules Saxonia tot doctor in de geneeskunde. Helaas is de titel van het proefschrift niet bekend; wellicht is ook hij, zoals in die tijd vaker gebeurde, op stellingen gepromoveerd.

Hercules Saxonia (1551 - 1607) stamt uit een Paduaanse artsenfamilie en heeft met enkele onderbrekingen, gedurende vele jaren als hoogleraar in de geneeskunde in Padua college gegeven.

Vele geschriften zijn er van zijn hand bekend onder meer tractaat over de morbus Gallicus of te wel de lues en een studie getiteld: *De Humani conceptus, formationis, motus et partus tempore*, een boekwerk dat handelt over de bevruchting tot aan de bevalling.

Behalve Robertus van der Houve is in genoemd jaar ook Gijsbert van den Spiegel door Saxonia gedoctoreerd. Deze Gijsbert was een broer van de beroemde Adriaan van den Spiegel (1578 - 1625), de latere hoogleraar in de ontleed- en heilkunde te Padua.

Gijsbert van den Spiegel en Van der Houve zullen elkaar zeker in Padua hebben gekend. Gijsbert was evenals zijn vader Adriaan sr. chirurgijn. Hij stond in dienst van de Hertog van Florence. In juni 1606 liet hij zich als medisch student inschrijven in het matrikel van de *Inclyta Natio Germanica Artistarum* te Padua; van deze zelfde studentenorganisatie was Van der Houve ook lid.

In 1608 is Gijsbert in Nederland terug. Hij was toen dus zowel een gekwalificeerde chirurgijn als medische doctor.

Dat hij in 1608 in onze gewesten verbleef weten we omdat op 6 juli 1608:

"Gijsbertus Spiegelius, jongeman, doctor in de medicijnen, zoon van wijlen Mr. Adriaen van den Spiegel, chirurgijn-generaal der Vereenigde Nederlanden, met juffrouw Catharina van der Elst, jonggedochter, wonende te Delfe" in ondertrouw is gegaan. Het huwelijk vond op 20 juli 1608 te Delft plaats en werd ingezegend door Ds. Albertus.

Hij was toen "doctor van Zijn Excellentie "prins Maurits. Of hij ook lijfarts van Maurits is geweest blijft de vraag; waarschijnlijk is hij legerarts geweest in het Staatse leger.

Robertus van der Houve is "primo in patria urbe, postea Roterodani feliciter medicinam exercet". Aanvankelijk heeft hij dus in zijn geboortestad gepraktiseerd, daarna in Rotterdam.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 8

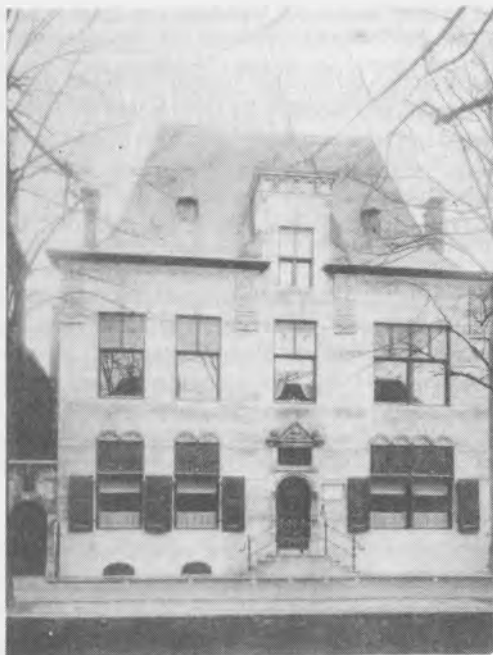
september 1981

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing te houden door ons medelid, drs. R-A. Leeuw te Delft, getiteld

RIJKSMUSEUM "HUIS LAMBERT VAN MEERTEN".

De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 16 september 1981 in het stedelijk museum "Het Prinsenhof", Sint Agathaplein 1 te Delft. Aanvang 20 uur.

Enige dagen daarna en wel op zaterdag 19 september 1981 bestaat er gelegenheid onder leiding van de heer Leeuw het museum te bezichtigen (zie vooral ook de paragraaf "Thema").

THEMA

Het bestuur streeft er ieder jaar naar het seizoen te laten beginnen met een kleine excursie. Zo heeft het in het verleden al eens een bezoek weten te organiseren aan het museum Paul Tétar van Elven en naar het Armamentarium. Iets dergelijks lukt echter, helaas, niet iedere keer.

Mocht U hieromtrent suggesties hebben, dan wil het bestuur deze gaarne van U vernemen.

Voor het komende seizoen is het bestuur er evenwel in geslaagd een excursie in de stad te organiseren en wel naar het rijksmuseum "Huis Lambert van Meerten". Vooraf zal de directeur van het museum, de heer Leeuw, een lezing over dit onderwerp houden.

Het tegenwoordige rijksmuseum "Huis Lambert van Meerten" werd tussen maart 1891 en april 1893 als woonhuis gebouwd onder leiding van A. Le Comte en J.L. Schouten. Opdrachtgever was de fabrikant Lambert van Meerten. Bij de bouw was gebruik gemaakt van vele architectuurfragmenten, waaronder een aantal vensters van een Delftse woning uit 1537, het jaar na de stadsbrand. Het huis werd bij de bouwfragmenten aangepast en, zoals we tegenwoordig wat minder positief zeggen, in neo-rennaissance-stijl opgetrokken.

In 1902 ging Van Meerten failliet en moesten het huis en de collectie worden verkocht. Zijn vrienden kochten voor hem het huis (met de ingebouwde fragmenten) en de meest noodzakelijke elementen van verwarming en verlichting. De collectie raakte echter verspreid. Van Meerten maakte twee jaar later een einde aan zijn leven.

De vereniging van vrienden schonk het huis in 1905 aan de Staat, onder voorwaarde dat het museum zou worden. Le Comte was de eerste directeur. Onder zijn beheer werd het lege huis weer langzaam gevuld, o.a. met familieportretten d'Ablaing van Giessenburg. Nog belangrijker was in 1920 de aankoop van de unieke tegelcollectie van J.L. Schouten, die in 1921 in het huis werd aangebracht. Sindsdien staat "Huis Lambert van Meerten" bekend als tegelmuseum.

De lezing over dit onderwerp zal dus plaatsvinden op woensdag 16 september 1981 in het stedelijk museum "Het Prinsenhof". Aanvang 20 uur.

Voor een bezoek aan het museum "Huis Lambert van Meerten" zijn er op zaterdag 19 september 1981 drie mogelijkheden en wel om 10, 11 en 12 uur. Omdat per keer het aantal deelnemers maximaal 20 kan zijn, dient U zich te voren telefonisch aan te melden en wel overdag onder nummer (015) 133111 tst. 2206.

En hierbij geldt, dat wie het eerst komt, het eerst maalt.

HUGO DE GROOT

Op 30 juni 1981 promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam de heer A.C.G.M. Eyffinger tot doctor in de letteren op het proefschrift, getiteld:

Grotius Poeta; aspecten van Hugo Grotius' dichterschap.

Hieraan is in ons land de afgelopen eeuw niet al te bijzondere aandacht besteed. Nu het Grotius Instituut te 's-Gravenhage, naast zijn werk aan de uitgave van Grotius Briefwisseling, ook een begin heeft gemaakt met de integrale uitgave van zijn poëzie, is bovenvermeld proefschrift te beschouwen als een stap in deze richting, in het verlengde van de Uitgave der Dichtwerken.

Het bevat de bespreking van de Groots eerste gedichtenbundel, van het belangrijkste overgeleverde handschrift en van de binnen de jeugdpoëzie intrigerende, en Grotius' vroegste dichterschap typerende, gravure-poëzie en wel in een van haar meest markante trekken, te weten het sociaal aspect.

Deze dissertatie is mede belangwekkend voor allen, die voor Delft en voor één van Delfts grote mannen - Hugo de Groot - interesse hebben.

Het bestuur heeft dr. Eyffinger bereid gevonden - zoals ook destijds mevrouw Bosman met haar proefschrift over de Delftse Apothekers heeft gedaan - zijn dissertatie (344 blz.) met reductie beschikbaar te stellen voor de leden van ons genootschap. De normale verkoopprijs is f. 45,-. Leden van Delfia Batavorum kost het f. 30,-. U kunt op het boek intekenen tijdens de eerstkomende bijeenkomst of schriftelijk bij de secretaris.

LUSTRUMGESCHENK

Zoals U bekend is heeft ons genootschap ter gelegenheid van zijn 45-jarig bestaan de Delftse gemeenschap een geschenk aangeboden in de vorm van een gebrandschilderd raam, te plaatsen in het in restauratie zijnde stadhuis.

Dit wordt gefinancierd met het bedrag, dat ontvangen is via de acceptgirokaarten, U destijds voor dit doel toegezonden.

Dat toezenden is gebaseerd op het met algemene stemmen genomen besluit van de ledenvergadering van 28 november 1979, waarbij vastgesteld is, dat alle leden f. 5,- zouden bijdragen aan het lustrumgeschenk.

Het gaat dus niet om een vrijwillige bijdrage, maar om een gevolggeven aan het besluit van de algemene ledenvergadering.

Van 430 leden hebben we inmiddels een bijdrage ontvangen. We verzoeken de overige 500 leden als nog deze vijf gulden over te maken op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van "Lustrumbijdrage".

Sommige leden hebben achteraf gereageerd met de opmerking, dat als ze geweten hadden, waaraan het geld besteed zou worden, zo meer zouden hebben gegeven.

Meer dan f. 5,- geven of wederom mag dus óók; dan gaat het uiteraard wel om een vrijwillige bijdrage. Belangrijk is bij dit alles, de gedachte om samen iets te doen voor het stadhuis, ons huis in de stad, waar wij allen zo nauw bij betrokken zijn. Een centraal punt voor de gehele bevolking.

Dus geeft met gulle hand !

VOLKSUNIVERSITEIT

Ook dit jaar, te beginnen in september, offreert de Volksuniversiteit een serie lezingen aan over de geschiedenis van Delft. De voordrachten die uitvoerig worden begeleid door dia's (enige honderden), grotendeels gemaakt met medewerking van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, belichten het wel en wee van Delft in vroeger tijden. De serie staat open voor alle belangstellenden. De eerste serie bestaat uit zes lezingen op maandagavond van 20.00 tot 21.30 uur. De kosten daarvan bedragen vijftig gulden. Aanvang 21 september 1981. De tweede serie (in wezen een vervolg) bestaat uit acht lezingen op de dinsdagavonden eveneens van 20.00 tot 21.30 uur. De kosten daarvan bedragen f. 65,— en de aanvang is bepaald op 28 september a.s. Verdere inlichtingen en inschrijfformulieren zijn verkrijgbaar bij mevrouw M.M. van Leeuwen-van Dijk, Oude Delft 32, tel. 015 - 13.05.45.

AGENDA

De bijeenkomsten na die van 16 september zijn vastgesteld op donderdag 22 oktober: ir. J.J. Raue over Abtswoude en maandag 30 november: jaarvergadering.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Ir. C. Blotwijk, Adriaan Pauwstraat 61, Delft.

G.C. de Boer, Van de Sande Bakhuyzenlaan 27, Leiden.

R.W.J.M. van der Ham, Piet Heinstraat 6, Delft.

Drs. N.A.P. van der Horst, Voorstraat 53, Delft.

Mevr. A.H.M. Jongeleen, Raamstraat 173, Delft.

J.W. Link, Raam 8, Delft.

A.H.J. Meeuwis, Binnenwatersloot 26, Delft.

Mevr. J. Meeuwis-Sinke, Binnenwatersloot 26, Delft.

J.H. Moorman, Van der Haertstraat 50, Delft.

C.W. van Noortwijk, Prof. Henketstraat 48, Delft.

Mevr. E. den Outer-de Raay, Ernst Casimirstraat 23, Zoetermeer.

C.W.I.M. Peterse, Hugo de Grootstraat 228, Delft.

Mevr. J.C. de Raay-Dienaar, Rembrandtlaan 57, Maassluis.

Mr. J.A. Rigtars, Hippolytusbuurt 43, Delft.

Mevr. M.W.G. Rijke-Berkhout, Oranje Plantage 40, Delft.

Mevr. J.E. Verbeek-van der Struif, Jacob Gillshof 5, Delft.

Mevr. M.J. Vet, Jaagpad 48, Rijswijk.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Onze laatste activiteiten voor de zomerpauze hadden betrekking op de herdenking van het zeshonderdjarig bestaan van de Nieuwe Kerk en, enkele weken later, op de jaarlijkse excursie die ditmaal naar Dordrecht voerde.

Nieuwe Kerk. Op woensdag 6 mei hield, ter inleiding op de viering van het zesde eeuwfeest, ir. R. Meischke, architectuur-historicus, verbonden aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, in "Het Hart van Delft" een boeiende causerie over "De Nieuwe Kerk als stichting en als bouwwerk". Hij legde daarbij vooral de nadruk op het tamelijk unieke feit dat in Delft de tweede parochiekerk, in casu de Nieuwe Kerk, gelijkwaardig was aan de eerste: de Oude Kerk. Met tal van interessante bijzonderheden, waarbij ook de rivaliteit tussen beide parochies in hun kerkelijke uitingen en activiteiten aan het licht trad, gaf de inleider een kleurrijk aspect aan zijn betoog.

Het was de bedoeling dat na de pauze de heer J.M. van der Schans zijn film over de Nieuwe Kerk zou vertonen. Helaas was het werkstuk dat hij voor een wedstrijd te Nijmegen had ingezonden, niet op tijd weer in zijn bezit. Ter compensatie draaide de heer Van der Schans zijn enige jaren eerder gemaakte film over de Oude Kerk, die ook alleszins de moeite waard was.

Twee weken later, op woensdag 20 mei, vond ter opening van de herdenking in de Nieuwe Kerk een bijeenkomst plaats die werd bijgewoond door Koningin Beatrix. Er werden toespraken gehouden door onder anderen mr. R.M. Gallas, burgemeester van Delft en door onze secretaris, drs. A.J.H. Rozemond, in zijn hoedanigheid van gemeente-archivaris die "het wel en wee van de Nieuwe Kerk gedurende 600 jaren" belichtte.

De bijeenkomst werd muzikaal omlijst door het Gereformeerd gemengd koor "Com nu met sang" (Rotterdam) onder leiding van Dirk Jansz. Zwart, een kopersextet en de organist van de Nieuwe Kerk, Jan J. van den Berg.

Delfia Batavorum leverde ook in deze gebeurtenis zijn aandeel door het verzorgen van een heruitgave van het boekje dat de toenmalige gemeente-archivaris, dr. D.P. Oosterbaan, medio de jaren '50 over de Nieuwe Kerk publiceerde en dat al vele jaren was uitverkocht. Doordat de uitgave stak in een eenvoudige vorm en voorts dank zij de participatie van de Hervormde Kerk, die voor haar eigen verkoop een aantal exemplaren afnam, kon (en kan nog!) het boekje tegen een lage prijs - vijf gulden voor onze leden - ter beschikking worden gesteld. Het eerste exemplaar van deze heruitgave werd aan de Koningin aangeboden door de echtgenote van wijlen dr. Oosterbaan, mevrouw A.A. Oosterbaan-Visink. H.M. nam er met belangstelling kennis van.

Na afloop van de bijeenkomst bezocht de Koningin de, hoofdzakelijk uit foto's en reproducties van schilderijen en documenten samengestelde, tentoonstelling die is ingericht in de zijbeuk van de kerk door de heer T. Wybenga met assistentie van enkele ambtenaren van de Gemeentelijke Archiefdienst.

De koningin nam ruimschoots de tijd voor de bezichtiging en liet zich gedurende de rondgang die meer dan een uur in beslag nam uitvoerig over het geexposeerde materiaal voorlichten.

Uit handen van de president-kerkvoogd, ir. G.H. Stanhardt, ontving zij het

eerste exemplaar van een speciaal voor deze gelegenheid vervaardigd appliqué in Delfts Blauw met de Nieuwe Kerk als afbeelding.

De tentoonstelling is nog te bezichtigen tot half december.

Sinds de openingsdag hebben in de Nieuwe Kerk verscheidene culturele manifestaties plaats gevonden, zoals vokale en instrumentale concerten.

Op het programma stond ook nog een opname in de televisiereeks van de NCRV "Kerkepad". De uitzending daarvan vond plaats op donderdag 25 augustus; de radio besteedde er een dag eerder aandacht aan.

De bezoekdagen waren bepaald op de zaterdagen 29 augustus en 5 september. Een slotconcert zal plaats hebben op vrijdag 11 december.

Excursie. Ter introductie op de excursie naar Dordrecht hield dr. Th. W. Jensma, gemeente-archivaris van deze oude Hollandse stad, op 10 juni in de recreatiezaal van het ziekenhuis Bethel een inleiding over de geografische en economische ontwikkeling van Dordrecht en over de rol die deze stad in de geschiedenis van Holland heeft gespeeld. Met behulp van dia's van plattegronden en stadsgezichten illustreerde hij zijn causerie, waarbij vooral aandacht werd besteed aan dié delen en gebouwen van de stad die op het excursieprogramma stonden.

De excursies werden per touringcar gemaakt op 12 en 13 juni. Op de heenroute werd een korte omweg gemaakt langs Mijnsheerenland en Westmaas om een blik te kunnen werpen op de Binnenbedijkte Maas, een rudimentaire rivierloop die voortbestaat als een uitgestrekt, smal binnenwater temidden van een prachtig polderlandschap.

Na de koffiepauze in Puttershoek werd koers gezet naar Dordrecht, waar een bezoek werd gebracht aan de fraai gerestaureerde Grote Kerk. In de omgeving werd de eerste dag onder leiding van dr. Jensma, de daarop volgende dag onder die van ons bestuurslid ir. J.J. Raue, een indruk opgedaan van de oude, deels vergane, deels gerestaureerde, architectonische glorie van de stad.

Na de voortreffelijke lunch in restaurant Bellevue, boven de zeer vakkundig in zijn oude staat herstelde Groothoofdspoort, van waaruit men een fraai uitzicht heeft over de rivieren waaraan Dordrecht is gelegen, bezochten de Delftaren het museum mr. Simon van Gijn, de Augustijnenkerk en het Hof, waar vrijdag helaas nièt, maar op zaterdag wel, een kijkje kon worden genomen in de Statenzaal.

Met een welkome theepauze werd de excursie besloten. Om zes uur reden de bussen de Paardemarkt weer op.

DELFLAND-KALENDER 1982

De historisch-topografische atlas van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft biedt niet alleen visuele documentatie over Delft, maar ook over Delfland. In deze collectie zitten fraaie staaltjes van 17de, 18de en 19de eeuwse tekenkunst. De beheerder koesterde reeds lang de wens een keuze van deze tekeningen in kleur te reproduceren. De extreem hoge kosten om dat zo natuurge-

trouw mogelijk te laten doen, zijn tot nu toe als onoverkomelijk beschouwd. Dit jaar besloot Gist-Brocades echter zijn jaarkalender 1982 op te sieren met tekeningen uit deze verzamelingen. Dankbaar is dat initiatief door de archiefdienst aangegrepen om in die uitgave te participeren. In uitstekende harmonie is gewerkt aan een reproductie die de tekeningen zo goed mogelijk zou benaderen, dus in kleur en op ware grootte. De omslag is verluchtigd met een 18de eeuwse kaart van Delfland door Isaac Tirion, terwijl verder elke maand zijn eigen tekening heeft. De volgende steden en dorpjes komen aan bod:

Delft (3x), Den Hoorn, Delfgauw, 's-Gravenzande, Honselersdijk, Leidschendam, Maassluis, Nootdorp, Overschie en Vlaardingen.

De tekeningen, het neusje van de zalm van de Delfland-collectie, zijn vervaardigd door de bekende tekenaars Balthasar Joosz., Paul van Liender, Hendrikus Spilman, Nicolaas Wicart, Isaac van Ketweg, Hendrik Tavenier en Jacobus van Gorkom.

Vanaf eind september is deze unieke streekkalender uitsluitend bij de archiefdienst aan de Oude Delft 169 af te halen tegen de zeer aantrekkelijke prijs van f. 10,— per stuk. Leden van Delfia Batavorum betalen slechts f. 7,50 per stuk.

S. Schillemans.

BIBLIOTHEEK-AANWINSTEN

- 535.1 DE STAD DELFT, cultuur en maatschappij van 1572 tot 1667. Tent. in het Stedelijk Museum "Het Prinsenhof" te Delft. 21-3-1981 t/m 24-5-1981. Delft, z.j.
- 535.2 Idem, afbeeldingen.
- 536 Hoe koud het was, en Hoe warm! Gedenkboek van den winter 1928 - 1929. Uitgave van de Kon. fabr. F.W. Braat N.V. - Delft, (1931).
- 537 OOSTERBAAN, Dr. D.P., Kroniek van de Nieuwe Kerk te Delft. Inleiding en aantekeningen door - - Z. pl., z.j.
- 538 HOOGEWERFF, Dr. G.J., De geschiedenis van de St. Lucasgilden in Nederland. Amsterdam, 1947.
- 539 DELFT, diverse auteurs, een verzameling proza en poëzie, ingeleid door Dirk Coster. Delft, 1947.
- 540 OOSTERBAAN, Dr. D.P., De Nieuwe Kerk te Delft, 1981.
- 541 1381 - 1981. Zes eeuwen Nieuwe Kerk te Delft. Een verhaal in beeld en woord. (Delft, 1981).
- 542 Woonhuismonumenten en de subsidiëring van het herstel. Verslag van een onderzoek door het Rigo te Amsterdam. 's-Gravenhage, 1981.
- 85-2 Rijksmuseum Paleis Het Loo te Apeldoorn. Verslag van de Directeur over het jaar 1978.
- 350 DIE HAGHE, Jaarboek 1979.

C. Marico-Groenewegen.

ARCHIEFRUIL

In de laatste twee convocaten heb ik geschreven over de overdracht van het Groot-Privilege voor Holland en Zeeland door het Algemeen Rijksarchief (A.R.A.) aan de Gemeentelijke Archiefdienst van Delft. (G.A.D.)

Bij de transacties zijn over en weer nog meer stukken uitgewisseld.

Tot dezelfde verzameling archivalia, die destijds ten onrechte aan het A.R.A. zijn afgestaan behoort ook een stuk uit 1470, bevattende een verklaring van Karel de Stoute in zake de vergeving van kleine ambten, zoals het onderwijzerschap. Dit charter is echter, behalve aan Delft, ook aan acht andere steden gezonden; alleen de Leidse, Amsterdamse en Rotterdamse exemplaren zijn nog bewaard gebleven en berusten in de respectievelijke gemeente-archieven. Ook het Delftse exemplaar is nu weer gevoegd bij het archief, waarvoor het bestemd was.

Daarentegen bevond zich in het Delftse gemeente-archief nog een stuk, dat thuis hoorde in dat van de Staten van Holland, dat zich in het A.R.A. bevindt. Het betrof een stuk van de (Zuid)-Hollandse steden inzake de vredesonderhandelingen te Breda in 1575.

Met het innemen van Den Briel op 1 april 1572 kwam de strijd, die achteraf de Tachtigjarige Oorlog zou gaan heten, eerst goed van de grond. We hoeven maar te denken aan het beleg van Haarlem met Kenau Simons Hasselaer, aan: bij Alkmaar begon de Victorie en aan het ontzet van Leiden.

Dat Alva er niet in geslaagd was de opstandige gewesten te onderwerpen aan zijn gezag was voor koning Philips II aanleiding hem terug te roepen.

Zijn opvolger Requesens was een meer gematigde figuur. De opstand met geweld onderdrukken gelukte hem evenmin als Alva. Ook door onderhandelingen kon de landvoogd Holland en Zeeland niet tot onderwerping brengen. Onderhandse besprekingen werden reeds van het einde van 1573 af gevoerd. Het kwam in maart 1575 tot onderhandelingen te Breda. Maar het was onbegonnen werk. Philips II en de calvinisten waren onverzoenbare tegenstanders. De onderhandelingen brachten beide opvattingen scherp tegenover elkaar, zoals ook blijkt uit bovenbedoeld stuk, waarin de (Zuid-) Hollandse steden de voorstellen van de koning fel afwezen.

Holland was door de val van Haarlem en door het Spaansgezind-zijn van Amsterdam in tweeën gedeeld en door de verovering van Zierikzee door de Spanjaarden in 1575 van Zeeland gescheiden. Vandaar dat het antwoord op de vredesvoorstellen van Philips II in drieërlei vorm tot ons is gekomen: één opge maakt en bezegeld door de Zeeuwse steden, één door de (Noord-) Hollandse steden en één door de (Zuid-) Hollandse steden. De eerste twee bevinden zich al in het A.R.A., het laatste was achteropgebleven in het Delftse gemeente-archief. Het stuk meet 34 bij 71 cm, is van perkament en bezegeld door Prins Willem van Oranje en door de steden Dordrecht, Delft, Leiden, Gouda, Rotterdam, Gorinchem, Schiedam, Brielle, Schoonhoven en Geertruidenberg, dat in die tijd tot Holland behoorde; de zegels van Woerden en Oudewater zijn verloren gegaan. Dit stuk is dus teruggebracht naar het A.R.A., waar het weer is geplaatst in het archief van de Staten van Holland.

(wordt vervolgd).

A.J.H. Rozemond.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

4e jaargang

Nummer 9

oktober 1981

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ons medelid, de heer M.C.M. van Adrichem te Honselersdijk, getiteld:

ONTGINNINGEN, BEDIJKINGEN EN AFWATERINGEN IN HET WESTLAND.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op donderdag 22 oktober 1981 in het Wooncentrum voor Ouderen "Abtswoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft. Aanvang 20 uur.

R.J. HEUTZ A 444 '81

THEMA

Spreker, spil van alle werkzaamheden op streekhistorisch gebied in het Westland, zoals coördinator van alle historische werkgroepen, leidende figuur in het Genootschap Oud Westland en groot "aktivist" in de Stichting Tuinbouw-historie met haar tuinbouwmuseum, behoeft nauwelijks introductie. Het mag door al eerder door hem voor ons genootschap gehouden lezingen vol-doende bekend zijn, dat de heer Van Adrichem een boeiend spreker is. Dit keer zal hij proberen aan de hand van kaarten en met glijdende dia's, waar-bij hij met drie projectoren tegelijk zal werken, zijn bijzondere voorliefde voor bedijkingen en wat daar allemaal mee samenhangt, aan ons over te brengen, waarin hij zeker zal slagen.

JEREMY BARLOW

Op 31 oktober 1981 verschijnt bij de Stichting Galerie PloemP een nieuw boek met stadsgezichten van de schilder Jeremy Barlow, getiteld: "Delft".

De Brit Jeremy Barlow kwam, zag en "viel" voor het oude Delftse stadscen-trum. Hij is vanaf het begin van dit jaar veel in Delft aan het werk geweest, het-geen uitmondde in een tentoonstelling in Galerie PloemP aan de Oude Delft 140.

Toen daar een tweede expositie van werken van Barlow werd voorbereid is be-sloten uit het geheel een keuze te maken voor een uit te geven boekwerk. Het resultaat is in de eerste plaats een kunstboek; daarenboven zijn de afbeeldingen ook topografisch juist weergegeven.

Het boek bevat 60 pagnia's, waarvan er 24 een reproductie van aquarellen ton-nen. De beknopte tekst werd geschreven door Henk van Leeuwen van Galerie PloemP; het historisch materiaal werd aangereikt door de heer S. Schillemans van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft. Het werk bevat tevens een Engelse vertaling van de tekst.

Het bestuur heeft de heer Van Leeuwen bereid gevonden het boek voor leden van ons genootschap tegen gereduceerde prijs beschikbaar te stellen. Bij collec-tieve aankoop zal de verkoopprijs, die op f. 60,— per exemplaar is bepaald, dal-en tot f. 50,—. U kunt op het boek intekenen tijdens de eerstvolgende bijeen-komst of schriftelijk bij de secretaris. Uiterste intekendatum: 22 oktober 1981.

DELFLAND-KALENDER 1982

De in de vorige convocaat aangekondigde Delfland-kalender 1982 is vanaf 1 oktober af te halen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, Delft. De prijs bedraagt f. 10,— per stuk. Leden van ons genootschap betalen slechts f. 7,50 per stuk.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

maandag 30 november: Jaarvergadering.

dinsdag 12 januari: H.C. 't Jong over heraldiek.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mej. M.E. van de Biggelaar, Anthonie Heinsiusstraat 14, Delft.

Dr. A.C.G.M. Eyffinger, Laan van Nieuw Oost Einde 38, Voorburg.

A.W. Haks, Chasséstraat 5-11, Amsterdam.

J.W.H. van de Merwe, Piet Heinstraat 44, Delft.

M. de Ruiter, Gebbenlaan 1, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

ONS GEDENKRAAM

Hoewel verscheidene leden aan onze oproep gehoor hebben gegeven om, voor zover zij zulks nog niet hadden gedaan, hun financiële bijdrage te leveren in het gedenkraam dat Delfia Batavorum ter gelegenheid van zijn negende lustrum aan de Delftse gemeenschap (lees: burgerij) heeft aangeboden ter plaatsing in het gerestaureerde stadhuis, is aan onze wens en verwachting helaas nog door tal van leden niet voldaan.

Het voorstel om, via een acceptgiro, per lid vijf gulden over te maken als bijdrage in de kosten van dit raam, dat als een unieke geste van Delfia Batavorum mag worden beschouwd, is door de algemene ledenvergadering met algemene stemmen bekrachtigd. Vandaar dus alsnog een dringende oproep aan betrokkenen om alsnog dit kleine bedrag op het gironummer van onze penningmeesteresse (58 73 45) over te maken. Onze budgettering met betrekking tot de kosten van het raam zijn immers gebaseerd op een totale geste van onze leden.

Problemen zijn ons daarbij toch al niet bespaard gebleven, al lagen die in een ander vlak. De glazenier die het raam-ontwerp van de heer Fokker in materiaal zou omzetten is onlangs overleden. Het heeft veel hoofdbrekens gekost een goede vervanger te vinden. Maar die pogingen zijn gelukkig niet zonder resultaat gebleven, al zijn de financiële consequenties daarvan ons op dit moment nog niet helemaal bekend. Maar het raam moet er komen en zal er ook komen. Dat staat - al gaat de vergelijking wat mank - als een paal boven water.

TERUGBLIK

De opening van het nieuwe seizoen op woensdag 16 september was in meer dan

één opzicht een schot in de roos. Wel verklaarbaar overigens. In de eerste plaats vanwege het onderwerp - een causerie over Delfts enige Rijksmuseum: "Huis Lambert van Meerten"; daarnaast ook als gevolg van de plaats van samenkomst. In dat opzicht is Het Prinsenhof nu eenmaal een unieke omgeving. Vandaar dus de grote belangstelling voor de voordracht van de directeur van het museum, drs. R-A. Leeuw, die, zoals men weet, tevens directeur is van het Gemeentemuseum. Het merendeel van de toehoorders had zich ook opgegeven als deelnemer aan de excursie op 19 september naar "Lambert van Meerten".

Dat de heer Leeuw een voortreffelijk en boeiend causeur is, mag als bekend worden verondersteld. Ook op deze avond wist hij bij zijn gehoor de aandacht voortdurend gespannen te houden door zijn vlotte verteltrant, ditmaal over het ontstaan van het Huis Lambert van Meerten, over de stichter en naamgever daarvan en over de lotgevallen van de degenen die bij de totstandkoming van het patriërshuis, zijn inrichting en uiteindelijke bestemming een rol hebben gespeeld: Van Meerten dus, alsmede diens vrienden Adolf le Comte en ir. Jan Schouten. (In het vorige convocaat is daarover in de rubriek Thema al uitvoerig mededeling gedaan).

Met een aantal unieke dia's - deels vervaardigd naar niet algemeen bekende foto's en tekeningen die in het Gemeente-Archief berusten - illustreerde de heer Leeuw zijn interessante inleiding, waarbij zowel in tekst als visueel ook de nodige aandacht werd besteed aan de collectie tegels en tegeltableau's, die als uniek in de wereld mag worden beschouwd.

ONS "WINKELTJE"

Ons eigen "boekenwinkeltje" op de avond in Het Prinsenhof mocht zich in een grote belangstelling verheugen. Er werden veel exemplaren verkocht van het boekje van dr. Oosterbaan over de Nieuwe Kerk (vijf gulden), de fraaie kalender van Gist Brocades/Gemeente-Archief met afbeeldingen van Delft en omliggende plaatsen (7,50 gulden) onze "voltreffer" van het seizoen, de serie wenskaarten met tekeningen van dr. Houtzager (vijf gulden) en een uitgave van galerie PloemP van aquarellen van Delft vervaardigd door de Engelsman Barlow (zie ook elders in deze convo). Deze uitgaven zijn ook op onze eerstvolgende bijeenkomst (22 oktober in Abtswoude) weer verkrijgbaar of anders bij de Gemeentelijke-Archiefdienst, Oude Delft 169.

HERSENGYMNASTIEK

In het convocaat van mei/juni konden wij vanwege het tijdstip geen melding maken van de finale van AVRO's wedstrijd "Hersengymnastiek" die op 10 april in radiostad Hilversum was gehouden. Voor de convo van september hadden wij zoveel kopij dat het stukje over het resultaat van deze competitie in parate kennis helaas moest blijven overstaan. Vandaar nu - toch een beetje als mosterd na de maaltijd - nog enkele regels daaromtrent. U weet dat een team

van Delfia Batavorum aan deze wedstrijd heeft deelgenomen als activiteit in het kader van de lustrumviering. Vijf ploegen, waarbij de onze, hadden zich voor de eindstrijd geplaatst. Ons team kwam uit tegen een club die zich al bij voorbaat zeker waande van de eindzege. Het gehele seizoen hadden deze deelnemers elke week een avond geoefend en daarbij alle vragen doorgenomen die al eerder door Jan van Herpen en Lex Braamhorst in de door hen samengestelde boekjes over hersengymnastiekwedstrijden waren opgenomen! Pas na verlenging verloor onze "gelegenheidsploeg", die niet eerder had gerepeteerd, met één punt verschil. Uiteindelijk werd een vierde plaats ons deel. Zeker geen slecht resultaat voor een team dat vrijwel het gehele seizoen aan de top van de ranglijst had geprikt.

G.G. Kunz.

EXPOSITIE MOLUKKEN

In het volkenkundig museum Nusantara wordt van 19 september 1981 tot 29 maart 1982 een expositie gehouden die in het teken staat van de Molukken. De titel is "Pameran Masohi Maluku" (de Molukken tussen traditie en toekomst). De bedoeling is begrip te kweken voor het Molukse volk zowel in Nederland als in Indonesië. Dit zal gedaan worden door middel van informatie over de Molukken en het Molukse volk, in verleden en heden, zowel historisch, cultureel als politiek. De expositie richt zich zowel op het Molukse als op het Nederlandse publiek. Voor de Molukse gemeenschap in Nederland zal de tentoonstelling moeten bijdragen tot het vinden van de eigen identiteit en tot behoud en waardering van de eigen cultuur.

De expositie wordt hoofdzakelijk samengesteld uit museumbezit, archiefstukken en particulier bezit. Daarnaast zijn voorwerpen aanwezig, zoals modellen van boten en huizen die rechtstreeks aangekocht zijn op de Molukken.

Na maart 1982 zal de expositie rondreizen in Nederland (Groningen, Nijmegen, Tilburg, Den Haag en waarschijnlijk Amsterdam). Het ligt in de bedoeling om in de streken waar de tentoonstelling is zogenaamde "Kampunt/Negorij-dagen" te organiseren, die tot doel hebben een bijdrage te leveren aan het behoud van de Molukse identiteit en begrip te kweken bij de Nederlandse bevolking.

Het Volkenkundig museum Nusantara is dagelijks geopend van 10 - 17 uur, zon- en feestdagen van 13 - 17 uur.

De toegangsprijs bedraagt f. 1,70 voor volwassenen.

B.Th.G. Singeling.

DIRCK VAN BLEYSWIJK

De naam die boven dit stukje staat is bij de beoefenaars van de Delftse geschiedenis - lang voordat dezen zich verenigden in een Historisch Genootschap! - een begrip. Niet in de eerste plaats omdat er een vooraanstaand geslacht mee wordt aangeduid, dat drie eeuwen lang in een tijd van familieregering de voor-

naamste leverancier van burgemeesters, schepenen en andere bestuurders was. Ook niet omdat één van hen in dergelijke functies zulke uitnemende verdiensten voor onze stad heeft gehad dat zijn naam nog dagelijks wordt genoemd. De man op wie we doelen, Dirck Evertszoon van Bleyswijck, die op 11 september 1681 overleed, bouwde zijn onsterfelijkheid zeker niet op door lokale bestuursactiviteiten. Zijn grote verdiensten liggen, om het modern te zeggen, in de culturele sector. Zijn naam is en blijft onverbreekelijk verbonden met twee grootse scheppingen.

Eerst zijn Beschrijvinge der Stadt Delft, in twee delen in de jaren 1667 en 1679 verschenen en met zijn ruim 800 bladzijden geheel het produkt van zijn eigen initiatief en werkzaamheid. Het boek werd geschreven "tot bericht", nut ende gerief van alle soo tegenwoordige als nakomende Burgeren". Ongetwijfeld heeft de bij zijn "tegenwoordige Burgeren" verworven faam als lokale historicus geleid tot het tweede grote werk, de samenstelling - nu in opdracht van het stadsbestuur, waarvan hij toen zelf al deel uitmaakte - van de prachtige stadsplattegrond in vogelvlucht, die we kennen als "Caerte Figuratyff" of zonder meer als "Kaart van Van Bleyswijck". Zijn coördinerende taak ten opzichte van een dozijn specialisten als landmeters, tekenaars, graveurs enz. voltrok zich in de jaren 1675 - 1678. Het betrof niet alleen de kaart van Delft, maar ook een dertigtal gravures van de belangrijkste gebouwen. Deze konden toen tevens gaan dienen als illustraties bij de in die jaren gecompleteerde stadsgeschiedenis.

Boek, kaart en prenten vormen een grootse bron voor onze kennis van het 17e eeuwse en oudere Delft. Was het boek het resultaat van de eruditie en de speurzin van de auteur, ontstaan in een eeuw - de "Gouden" - waarin men gaarne doordrong in die achter zich liggende "onnosele, geblindoekte en bijgelovige middeleeuwen" - met kaart en prenten lag het anders. De opdracht kwam voort uit rivaliteit, met name met Rotterdam. Op de in 1665 aldaar verschenen kaart van de Maasmond door Jacob Quack was Delft, een oudere stad, gelijkgesteld met vijf andere plaatsen die ook wel iets met de Maas te maken hadden. Dat kon Delft zich toch niet laten welgevalen !

Het resultaat was representatief en indrukwekkend. In het Gemeente-Archief wordt het gehele dossier van de vervaardiging bewaard, in het Prinsenhof bevinden zich de koperplaten van de gravures.

Drie eeuwen geleden dus overleed de man die dit alles tot stand had gebracht. Over zijn leven valt verder niet veel spectaculairs te vertellen. Op 28 december 1639 werd hij hier geboren en op de 31e december in de Nieuwe Kerk gedoopt als zoon van een veertigraad, die tevens brouwer was. Hij bezocht de Latijnse

School en studeerde rechten in Leiden en Utrecht. Na voltooiing ervan begon hij zijn historisch onderzoek, dat op zijn 27e jaar leidde tot "Van Bleyswijck", het boek. Twee jaar nadat hij de daarvoor gestelde leeftijd van 30 jaar had bereikt, in 1671, kwam hij als lid van de veertigraad op het kussen. Vanuit deze hoedanigheid vervulde hij afwisselend de functies van schepen, burgemeester en weesmeester. In die jaren ontstond de "kaart van Van Bleyswijck". Enkele maanden nadat hij namens de stad Delft tot raad in de Admiraliteit van Zeeland was benoemd, overleed hij op 11 september 1681 tijdens een verblijf in Middelburg in die functie. Op 17 september werd hij met gepaste eer begraven in de Oude Kerk van zijn geboortestad, slechts 41 jaar oud en ongehuwd. Zijn grafzerk is er nog te zien in het Noorder-dwarsschip.

In latere eeuwen heeft de gemeenteraad van Delft officieel zijn grote verdiensten erkend door in 1896 een straat en in 1955 een school naar hem te vernoemen.

H.W. van Leeuwen.

OM BEHOUD STADSSCHOON

De commissie Behoud Stadsschoon - sub-afdeling van ons genootschap - heeft in een brief aan het college van Burgemeester en Wethouders haar ernstige bezorgdheid uitgesproken over het (eventuele) voornemen van de gemeente Delft om voor het pand Koornmarkt 1 - hoek Breestraat - een sloopvergunning af te geven, teneinde nieuwbouw voor de Stichting Delftse Studenten Huisvesting te laten realiseren. De commissie stelt in haar brief dat de gemeente Delft in haar beleid inzake het conserveren van de historische waarden van de binnenstad haar prioriteiten terecht heeft gelegd rondom de hoofdgrachten-structuur; met name Oude Delft, Koornmarkt, Noordeinde en Voorstraat.

Juist deze grachten zijn met hun bebouwing een produkt van de verandering in de tijd. In principe is er dan ook geen bezwaar tegen werkelijk noodzakelijke nieuwbouw langs deze grachten, zeker als deze nieuwbouw een gevolg is van een weloverwogen beslissing, waarbij behoud, sloop, restauratie, rehabilitatie enz. als eventuele oplossingen tegenover elkaar zijn afgewogen.

De onderhavige commissie betreurt het dat dit laatste in het geval van het pand Koornmarkt 1 niet of nauwelijks is gebeurd. Temeer daar dit pand moet worden gezien als een eerste "domino-steen" in de historisch samengestelde grachtenwand richting centrum.

Een nieuwbouwplan is op deze plaats uiteraard mogelijk en zou door veel Delftenaren kunnen worden gewaardeerd wanneer men zou weten, aldus de brief, dat een serieuze poging tot restauratie niet haalbaar zou zijn gebleken. Dit laatste is, volgens de commissie, in onvoldoende mate onderzocht. Zij kan zich daarbij niet aan de indruk onttrekken dat pogingen daartoe van de kant van de Stichting Delftse Studenten Huisvesting op geen enkele wijze op gang zijn gebracht of gestimuleerd.

Naar aanleiding van een dergelijk treurig beleid wil de commissie haar zorg uitspreken over de vlotte wijze waarop bij de gemeente Delft in het algemeen voor de nog bijzonder gave binnenstad sloopvergunningen worden afgegeven. Het geval Koornmarkt 1 lijkt eenzelfde lot beschoren, namelijk dat van sloop door opzettelijke verwaarlozing.

Wat betreft de inspraak van de burgerij in dergelijke gevallen zegt de commissie al eerder te hebben ondervonden dat inhoudelijke bezwaren tegen bepaalde bouwkundige activiteiten in de binnenstad van Delft als "ongegrond" worden bestempeld omdat de plannen van de betreffende beleidvoerders, opdrachtgevers en eventueel ontwerpers al in een te ver gevorderd stadium verkeren, waardoor verandering hierin tot te grote financiële consequenties zou leiden. Het functioneren van een dergelijke inspraak is dan ook nauwelijks geloofwaardig. Een binnenstad als die van Delft, die zo bijzonder is in haar maatvoering van stedelijke ruimten en zo boeiend in haar gevelwanden langs de grachten, verdient naar het oordeel van de commissie, van de gemeentelijke diensten een andere visie, namelijk een die gericht is op de instandhouding van de kwaliteit van de binnenstad in een ruimere zin dan tot nu toe wordt getoond. Een kwaliteit die geenszins nieuwbouwplannen uitsluit, maar die door kennis van en gevoel voor de aanwezige binnenstedelijke structuur tot een dieper nadenken over veranderingen hierin noodt.

DELFTS OUDSTE CHIRURGIJN

Was Mr. Jan Hugensz. de eerste, met name bekende, chirurgijn die omstreeks 1450 aan het Gasthuis te Delft verbonden was; de oudst bekende chirurgijn te Delft was Mr. Pieter, "die Surgyn", die zich met het "moeilijke handwerk der phlebotomie of aderlating, het hoogtepunt van de kunst van de chirurgijn" zal hebben bezig gehouden.

Deze Mr. Pieter nam ook in het bestuurscollege van de stad een vooraanstaande plaats in; in 1336 was hij namelijk Schepen, een opmerkelijke positie voor een chirurgijn in die dagen.

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

Nummer 1

november 1981

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 12 der statuten)

op maandag 30 november 1981

in de aula van het Oude- en Nieuwe Gasthuis
Westlandseweg 2 te Delft
Aanvang 20 uur.

Na de pauze

Hoe staat het met behoud stadsschoon ?

Drie jaar geleden werd vanuit ons genootschap een commissie gevormd met als taak: het besteden van aandacht aan het behoud van het Delftse stadsschoon. Zij zou haar stem moeten laten horen bij dreigende afbraak, onesthetische nieuwbouw en onverantwoorde verwaarlozing van panden, voornamelijk in de binnenstad.

Deze activiteit spruit voort uit artikel 2 sub b van onze statuten: (het bevorderen van) het behoud en het herstel van het in de gemeente Delft en onmiddellijke omgeving aanwezige culturele erfgoed.

De commissie is er bij haar taakvervulling van uitgegaan, dat zij ongevraagd adviezen kan geven aan overheid en particulieren. Voorts heeft zij er in de afgelopen jaren naar gestreefd als advieslichaam te worden erkend, opdat zij tijdig op de hoogte kan worden gebracht van bouw-, renovatie- en bestemmingsplannen.

Na drie jaar praktijk heeft de commissie haar werkzaamheden geïnventariseerd. Zij zal daarover in de jaarvergadering van 30 november in een kritische beschouwing verslag uitbrengen. Daarbij zal zij tevens het een en ander mededelen over haar in de toekomst te volgen gedragslijn. De commissie hoopt dat zich hierover aan het slot van de vergadering een vruchtbaar gesprek met de leden zal kunnen ontpinnen. (zie ook onder agenda).

ALGEMENE LEDENVERGADERING (ingevolge artikel 12 der statuten)
op maandag 30 november 1981
in de aula van het Oude- en Nieuwe Gasthuis, Westlandseweg 2 te Delft.
Aanvang 20.00 uur.
Te bereiken met bus 62.

Agenda:

1. Opening.
2. Aanbieding van het eerste exemplaar van het jaarboek 1981, waarvan de titel luidt: Ontstaan en ondergang van het klooster Sancta Maria in Monte Sion, Delft/Rijswijk, 1433 - 1574, aan de auteur dr. B.A. Vermaseren, door ons medelid mevrouw mr. M.L. Buschkens-Dijkgraaf.
3. Notulen van de algemene ledenvergadering van 1 december 1980.
4. Jaarverslagen van secretaris, bibliothecaresse, secretarissen van de archeologische werkgroep, publikatie-commissie en commissie behoud stadsschoon en van de penningmeesteresse.
5. Verslag van de kascontrole-commissie.
6. Voorstel tot contributie-verhoging van f. 10,— naar f. 15,— per lid en van f. 6,— naar f. 10,— voor gezinsleden en C.J.P.-houders, ingaande niet dit jaar, maar eerst het volgende verenigingsjaar, dus pas per 1 november 1982. Voor dit jaar gelden derhalve nog de oude contributie-bedragen.
7. Bestuursverkiezing:
Aftredend en herkiesbaar zijn de dames J.M. de Wijs-Kamp en C. Marico-Groenewegen en de heer J.J. van Loef.
Allen stellen zich herkiesbaar.
Voor de vacatures kunnen de leden kandidatenlijsten inzenden, mits deze door tenminste tien leden zijn getekend en uiterlijk drie dagen voor de ledenvergadering zijn ingezonden bij de secretaris. (artikel 10 der statuten).
8. Verkiezing lid voor de kascontrole-commissie.
Aftredend en niet-herkiesbaar (artikel 33 huishoudelijk reglement) is de heer D. Wybenga. Het bestuur stelt voor in zijn plaats te benoemen de heer A.H. de Jongh, Archipellaan 13 te Delft.
Indien de ledenvergadering hiermee akkoord gaat is de samenstelling van deze commissie als volgt:
Mevrouw C.A.M. Verhoeff-Bertels (aftreden 1982)
R. Roosnek (aftreden 1983)
A.H. de Jongh (aftreden 1984)
9. Bekendmaking van de naam van het duizendste lid.
10. Verdere mededelingen van het bestuur.

11. Rondvraag.

Pauze.

12. Korte inleidingen door enkele leden van de commissie behoud stadsschoon over ervaringen, inzichten en perspectieven ten aanzien van de conservering van de Delftse binnenstad (met dia's).

CONTRIBUTIE

Zoals u weet loopt het verenigingsjaar van 1 november tot 1 november. Bijgaand treft u een acceptgirokaart aan voor het betalen van de contributie. De penningmeesteresse verzoekt u hiervan - en zo spoedig mogelijk - gebruik te maken.

De contributie bedraagt f. 10,— per lid en f. 6,— voor gezinsleden en C.J.P.-houders.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

dinsdag 12 januari: H.C. 't Jong over Heraldiek;

maandag 8 februari: E.J. Nusselder over Delft's stadsschoon, onderzoek en behoud;

dinsdag 9 maart: Mevrouw M.G.A. Schipper-van Lottum over merklappen.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

E.H.Th. Gerretsen, Diamantpad 10, Delft.

Mevr. C.M. Gerretsen-Oken, Diamantpad 10, Delft.

Mevr. G.J. Pasman, Jaagpad 53, Rijswijk.

J. Riemsdijk van Eldik, Roland Holstlaan 182, Delft.

Mevr. A. van der Tuuk Adriani, Aart van der Leeuwlaan 574, Delft.

J. Vastenhouw, Gerbrandylaan 15, Delft.

Ir. J. van der Wel, Sir Winston Churchillaan 947, Rijswijk.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en

aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd: (koop of ruil):

documentatie en voorwerpen m.b.t. de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en Delft in het bijzonder.

R. Roosnek, Meermanstraat 10, 2614 AJ Delft, tel.: 015 - 126825.

SINTERKLAAS EN KERSTMIS

Met de komende feestdagen in het verschiet wil het bestuur u graag attenderen op mogelijk vier aardige geschenken.

In de eerste plaats verschijnt 30 november a.s. het zevende deel in de serie publicaties van het genootschap, te weten het boek van de hand van dr. B.A. Vermaseren getiteld: *Ontstaan en ondergang van het klooster Sancta Maria in monte Sion, Delft/Rijswijk, 1433 - 1574.*

U kunt het bestellen door gebruik te maken van bijgaand intekenformulier. Het is te verkrijgen op de komende jaarvergadering en daarna bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft. De ledenprijs bedraagt f. 17,50; de winkeleprijs is f. 24,—.

In de tweede plaats zijn nog exemplaren van het zesde deeltje in de serie te verkrijgen, à f. 5,— per stuk. Het betreft het boekje van dr. D.P. Oosterbaan over de Nieuwe Kerk te Delft.

Voorts is er nog een kleine voorraad wenskaarten beschikbaar met afbeeldingen van hoekjes in Delft, vervaardigd door ons medelid dr. H.L. Houtzager. Ze zijn niet alleen geschikt - en fraai - voor kerstwensen en als nieuwjaarskaart, maar kunnen voor velerlei doeleinden worden gebruikt. Een mapje met 7 verschillende kaarten kost f. 5,— per mapje.

Tenslotte kunnen de leden van onze vereniging de prachtige Delfland-kalender 1982, tot stand gekomen door samenwerking tussen Gist-Brocades en de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, kopen. De kalender bevat reproducties in kleur en op ware grootte van 17de, 18de en 19de eeuwse tekeningen van verschillende plekje in Delfland, afkomstig uit de verzameling van de Gemeentelijke Archiefdienst. De omslag is verluchtigd met een 18de eeuwse kaart van Delfland door Isaak Tirion, terwijl er voor elke maand een tekening van de volgende steden en dorpen aan bod komen: Delft (3x), Den Hoorn, Delfgauw, 's-Gravensande, Honselersdijk, Leidschendam, Maassluis, Nootdorp, Overschie en Vlaardingen.

De prijs voor deze unieke kalender bedraagt f. 10,— per stuk. Leden van Delfia Batavorum betalen slechts f. 7,50 per stuk.

Willen degenen, die hebben ingetekend op deze kalender en/of op het proef-

schrift van dr. Eyffinger, getiteld "Grotius poeta" en/of op het Barlow-boek van de Stichting Galerie PloemP, deze/dit komen afhalen bij de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft.

Namens het bestuur
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

DUIZEND LEDEN !

Delfia Batavorum telt nu duizend leden! Zonder dat wij de laatste jaren veel gerichte propaganda hebben gemaakt om dit aantal te bereiken bleken er toch nog altijd vele stadgenoten de weg naar het secretariaat te hebben gevonden om zich als lid van ons genootschap op te geven. Tijdens de jaarvergadering op 30 november zal de naam van het duizendste lid worden bekend gemaakt en zal aan betrokkene een attentie ter hand worden gesteld.

Delfia Batavorum heeft de laatste vijf, zes jaar een spectaculaire groei doorgeemaakt, met maanden waarin de nieuwe leden zich bij tientallen kwamen aanmelden. Die ontwikkeling moet voor een groot deel worden toegeschreven aan de sterk toegenomen belangstelling voor de historie van eigen stad en omgeving. Delfia Batavorum heeft er steeds naar gestreefd, overeenkomstig haar statuten, haar activiteiten voor wat de lezingen betreft, zoveel mogelijk op eigen terrein te doen plaats vinden, al werden er ook wel onderwerpen met een algemenere strekking behandeld. Dat het bestuur daarmee handelt in overeenstemming met de wensen van de leden bewijst de grote opkomst op de avonden. Een resultaat waar vele verenigingen ons om benijden !

STADHUIS MET "ONS" RAAM

Op het tijdstip dat dit convocaat in uw bezit komt, zal vermoedelijk de heropening van het gerestaureerde stadhuis al een feit zijn. Op 10 november immers is in een bijzondere bijeenkomst van de gemeenteraad dit in zijn oorspronkelijke luister zoveel mogelijk herstelde gebouw officieel weer in gebruik genomen. Ons genootschap heeft aan deze "luister" ook zijn steen bijgedragen in de vorm van een gebrandschilderd raam, dat een plaats heeft gekregen in de Torenkamer. Zoals men weet werd het ontwerp van het raam in de vorm van een tekening, vervaardigd door ons medelid, de heer W.H. Fokker, verbonden aan het architectenbureau Kruger, aan de Delftse gemeenschap aangeboden tijdens de bijeenkomst voor ons negende lustrum op 15 november 1980 in de Waalse Kerk. Het geld daarvoor was bijeengebracht door onze leden en aldus is het raam een geschenk van onze vereniging in haar geheel. In die bijeenkomst werd het raam in dank aanvaard door burgemeester Gallas, als vertegenwoordiger van de ge-

hele Delftse burgerij. Wij hopen dan ook dat te zijner tijd de schenkers, in casu de leden van Delfia Batavorum, desgewenst in de gelegenheid zullen worden gesteld in het stadhuis te gaan kijken naar het raam waaraan zij hun bijdrage hebben gegeven.

BOEK OVER HET KLOOSTER SION

Apart in dit convocaat treft u een inschrijfformulier aan ter intekening op ons jaarboek 1981: "Ontstaan en ondergang van het klooster Sancta Maria in monte Sion, Delft/Rijswijk, 1433 - 1574".

De auteur is de historicus dr. B.A. Vermaseren te Breda, sedert enige jaren gepensioneerd directeur van het Bureau van de Rijkscommissie voor vaderlandse geschiedenis. Tal van publikaties zijn van zijn hand verschenen, in het bijzonder over de zestiende eeuw, voor wat betreft onderwerpen op kerkhistorisch en bibliografisch terrein. Voorts staat op zijn naam een Atlas der algemene en vaderlandse geschiedenis, voor gebruik in het onderwijs. Zelf is dr. Vermaseren gedurende een reeks van jaren leraar geschiedenis geweest in Oldenzaal, Roermond en Breda.

In zijn boek geeft de auteur een uitvoerige beschrijving van het ontstaan en de ontwikkeling van het klooster St. Hieronymusdal in Delft. Vanuit dit klooster had de stichting plaats van het klooster Sion.

De prijs van dit omvangrijke boek (250 pagina's) met vele, deels onbekende illustraties, bedraagt slechts f. 17,50.

TERUGBLIK

Aangezien ir. J.J. Raue door bijzondere omstandigheden niet in de gelegenheid was zijn, in het begin van dit seizoen voorlopig aangekondigde, causerie over Abtswoude te houden, moest met spoed naar een plaatsvervanger worden uitgekeken. Als, min of meer, redder in de nood bleek de bekende Westlandse historicus M.C.M. van Adrichem bereid om op 22 oktober in het gebouw "Abtswoude" een inleiding te houden. Echter niet over het gebied waarin het woonoord voor bejaarden is gesitueerd maar over een letterlijk en figuurlijk aangrenzend onderwerp "Ontginningen, bedijkingen en afwateringen in het Westland". De heer Van Adrichem heeft al tal van malen voor ons genootschap gesproken (laatstelijk over het slot te Honselersdijk) en gezien zijn reputatie op dit terrein was het dan ook niet verwonderlijk dat er voor deze voordracht een zeer behoorlijke belangstelling bestond.

Overeenkomstig zijn werkwijze illustreerde de heer Van Adrichem zijn boeiend betoog over de waterhuishouding door de eeuwen heen in "Hollands groentetuin" met, via drie projectoren vertoonde, dia's van kaarten, schetsen en landschappen, op het scherm gebracht door zijn medewerker de heer P. van der Hout.

In een chronologisch opgebouwd betoog, vanaf de vroegste ijstijden tot de dag van vandaag, beschreef de inleider het ontstaan van het Westland, de diverse bedijkingen om het zeewater buiten de deur te houden, de loop en ligging van de diverse gantels en krekken, schoorwallen en verveningsgebieden, waarbij, via de kaarten en afbeeldingen, duidelijk bleek hoeveel er nog viel te herkennen in de landschapsstructuur.

G.G. Kunz.

DR. H.M. DE WITT HAMER, DELFTS ARTS EN BOTANICUS

Hubert Marinus de Witt Hamer werd in 1811 in Goes geboren. Zijn vader, Jan Gerard Hamer, voegde in 1779 de geslachtsnaam De Witt bij zijn eigen naam, overeenkomstig een testamentaire voorwaarde van zijn oudoom Jan de Witt.

Hubert Marinus studeerde in Leiden medicijnen, promoveerde daar in 1835 en vestigde zich vervolgens als arts in Delft.

Naast zijn werk als arts had hij grote belangstelling voor de botanie. Vroeger kwam deze combinatie vermoedelijk vaker voor aangezien geneesmiddelen toen, veel meer dan nu, direct van wilde of gekweekte planten werden betrokken.

Dat De Witt Hamer ook actief is geweest op botanisch gebied bewijst zijn *Flora Delfensis* die in 1868 bij J. Waltman Jr. te Delft verscheen. Hierin geeft hij een lijst

van 553 gekweekte en wilde planten, waaronder ook varens en mossen, die hij in Delft en omstreken ("een à twee uren in omtrek") heeft aangetroffen.

Bijna voor elke soort wordt de bloeitijd en de vindplaats vermeld.

Naar hij zelf zegt was deze flora bedoeld om leerlingen van de "Hoogere Burgerschool" die een herbarium wilden aanleggen, bekend te maken met de schat aan planten die Delft te bieden had. Daarnaast zal ook het verschijnen van diverse stadsflora's, omstreeks het midden van de vorige eeuw, het samenstellen van een flora van Delft hebben gestimuleerd. Zo kennen we ook een *Flora Amstelodamensis*, een *Flora Leidensis*, een *Flora Noviomagensis*, enz.

Behalve voor de leerlingen van de H.B.S. toentertijd, is de *Flora Delfensis* ook voor ons nog een interessant document. We kunnen ons hieruit voor wat betreft het negentiende-eeuwse Delft ook een voorstelling vormen van de aankleding van de stad: de begroeiing van de stadswallen, de polders daarbuiten, sier- en moestuinen, kerkhoven, enz. Zo groeiden op en langs de stadswallen ondermeer meidoorns, lijsterbessen, hazelaars, appel- en perebomen en klimop.

Muurvaren

vest en aan muren in de stad, bijv. in de Vischsteeg". Ook nu nog is dit plantje in Delft te vinden, hoewel waarschijnlijk in minder aantal dan vroeger, daar veel oude muren, de favoriete groeiplaats van deze soort, inmiddels zijn verdwenen. Tegenwoordig groeit de muurvaren bijvoorbeeld nog tegen de brug over de Oude Delft bij de Breestraat, op een muur in de Clarenstraat en vrij veel op de muren van de poort van het Kruithuis. Van de muurleeuwenbek, een blauw bloeiend, hangend en kruipend plantje, zegt De Witt Hamer dat deze "bijna gedurende 't gansche jaar aan de walmuren en aan de rietheiningen in de moestuinen" te vinden was. Nog steeds kan men dit plantje bewonderen op muren en grachtkanten in het westelijk deel van de binnenstad, vooral bij de Oude Delft.

Veel soorten zijn gebleven, een aantal is verdwenen, een aantal is gekomen. Ook De Witt Hamer maakte al melding van soorten die volgens oudere literatuur in of bij Delft zouden groeien maar die hij er niet kon terugvinden. Hij deed dit in een voordracht tijdens een vergadering van de Nederlandsche Botanische Vereeniging (nu: Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging) in 1874. Deze vereniging was in 1845 opgericht, onder anderen door de Goe-se arts R.B. van den Bosch, ter bevordering van de kennis van de Nederlandse flora. De Witt Hamer is van 1871 tot 1891 lid van de N.B.V. geweest. In 1895 overleed hij.

In het herbarium van de vereniging, nu opgenomen in de collectie van het Rijksherbarium in Leiden, bevinden zich diverse door hem in Delft verzamelde planten. Het zijn voor de botanici welhaast sprekende getuigen van de negentiende-eeuwse flora van Delft en het werk van dr. H.M. de Witt Hamer.

R.W.J.M. van der Ham.

Op de Bourgondische toren (op de Zuidwal, westelijk van de eerder afgebroken Schiedamse poort) bloeide elk jaar het grasklokje. In de toen nog niet drooggemaakte veenderijen langs de Brassers-kade groeiden moeraszoutgras en poelruit. Op een paar plaatsen in de polders vond De Witt Hamer orchideeën.

Veel van wat hij ontdekte is sedertdien verdwenen, maar tal van soorten kunnen we nog steeds aantreffen. Voorbeelden zijn de muurvaren en de muurleeuwenbek. De eerste soort, een kleine varen meestal niet groter dan 10 cm, groeide volgens De Witt Hamer "aan de muren van de Stads-

Muur-
leeuwenbek

In de serie publikaties van Delfia Batavorum zal eind van deze maand het zevende deel verschijnen onder de titel:

Ontstaan en ondergang van het klooster
"Sancta Maria in Monte Sion"
te Rijswijk/Delft, 1433 - 1574.

Deze boeiende studie over een niet zo bekend, maar in zijn tijd belangrijk klooster, werd geschreven door dr. B.A. Vermaseren, oud-directeur van het Bureau van de Rijkscommissie voor vaderlandse geschiedenis in 's-Gravenhage. Een intensief archiefonderzoek ligt ten grondslag aan dit ongeveer 250 pagina's tellende, rijk geïllustreerde, boek. De auteur heeft er tal van nieuwe, historisch belangwekkende, gegevens in verwerkt.

Het boek, waarvan de prijs voor de leden f. 17,50 bedraagt, kan bij voorintekening worden besteld door onderstaande strook ingevuld te retourneren aan het secretariaat van Delfia Batavorum, p/a Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169, 2611 HB Delft.

De heer/mevrouw

adres:

te

bestelt exemplaren à f. 17,50 van het boek Het klooster "Sancta Maria in Monte Sion".

Handtekening

.....

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

Nummer 2

januari 1982

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing te houden door de heer H.C. 't Jong te Dordrecht, getiteld:

HERALDIEK EN FAMILIEWAPENS een blik in de heraldische praktijk.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op dinsdag 12 januari 1982 in de Senaatszaal van de Aula van de Technische Hogeschool, Mekelweg 1 te Delft.
Aanvang 20 uur.

THEMA

De heer 't Jong zal spreken over de heraldiek, zoals die nu in Nederland wordt bedreven. Dat houdt in, dat het gaat over de houding van het Nederlandse volk ten aanzien van de heraldiek, zijn gebrek aan kennis in deze en de oorzaken daarvan; dit alles toegespitst op de dagelijkse praktijk van ontwerpers en tekenaars tegenover hun clientèle.

De heer 't Jong is heraldisch tekenaar van beroep. Zijn (voor) opleiding heeft hij gehad aan de Academie voor beeldende kunsten te Rotterdam. Daar deze academie, noch enig ander instituut in Nederland opleidt tot heraldisch tekenaar kan spreker heraldisch autodidact genoemd worden. Hij werkt op dit terrein voor de Hoge Raad van Adel en voor het Centraal Bureau voor Genealogie, beide te 's-Gravenhage, en voor vele particulieren. Bovendien is hij heraldisch redacteur van het genealogisch tijdschrift Gens Nostra.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- maandag 8 februari : ir. E.J. Nusselder over Delft's stadsschoon, onderzoek en behoud;
dinsdag 9 maart : mevrouw M.G.A. Schipper-van Lottum over merklappen;
april : nog niet bekend;
maandag 3 mei : drs. L.J. van der Klooster over jonkvrouwe Richardis;
juni : over Gouda;
11 en 12 juni : excursie naar Gouda.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

- D. van Bergeijk, Oude Delft 148, Delft.
B.J. Borsboom, Rembrandtstraat 35, Delft.
G. Borsje, Dreeslaan 35, Pijnacker.
W.A. Duinker, Voorstraat 70, Delft.
Mevr. C.J. Duinker-van der Griendt, Voorstraat 70, Delft.
G.L. van Eendenburg, Van Hasseltlaan 281, Delft.
Mevr. W.A. van Hoek-de Groot, Aart van der Leeuwlaan 972, Delft.
Ir. F. Kwekel, Rotterdamseweg 108, Delft.
A. Oosterhoff, Lijsterbeslaan 82, Delft.
Drs. L.C. Palm, Fideliolaan 250d, Amstelveen.
J. van der Sluis, Teding van Berkhoutlaan 13, Delft.
R.H. Wils, Herculesweg 79, Delft.

Mevr. L.A.R. Wijnen-Witziers, Van Foreestweg 85, Delft;
Drs. F.A. Wijsenbeek, Johan van Oldenbarneveltlaan 71, 's-Gravenhage;
Dr. N.J. Zimmerman, Krammer 7, Pijnacker;
W.C.M. Zwennis, Pater Doumenstraat 9, Rijswijk.

SAMENSTELLING BESTUUR

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering is geen verandering gekomen in de samenstelling van het bestuur. De leden die aan de beurt van aftreden waren hadden zich herkiesbaar gesteld; er waren geen tegenkandidaten, zodat het bestuur dit verenigingsjaar weer bestaat uit:

G.G. Kunz, voorzitter	(aftredend 1982)
Drs. A.J.H. Rozemond, secretaris	(aftredend 1983)
Mevrouw J.M. de Wijs-Kamp, penningmeesteresse	(aftredend 1984)
Mevrouw C. Marico-Groenewegen, bibliothecaresse	(aftredend 1984)
Dr. M.A. Verschuyf, algemeen-adjunct	(aftredend 1983)
Ir. J.J. Raue, algemeen-adjunct	(aftredend 1982)
Prof. dr. J.J. van Loef, algemeen-adjunct	(aftredend 1984)

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd (koop of ruil, eventueel ter reproductie) foto's - kaarten - documentatie - boeken - betreffende molens van heel Nederland, maar vooral ook van Delft en het Westland.

Mevrouw J.M. Francken-Bakker, Van Foreestweg 195, 2614 CH Delft, telefoon: 015 - 121842.

Gevraagd: mr. dr. Th.F.J.A. Dolk, Geschiedenis van het Hoogheemraadschap Delfland.

D. van Luttervelt, St. v.d. Wieleweg 30, telefoon: 015 - 122205.

EXCURSIES "HOLLAND"

De historische vereniging "Holland" organiseert in 1982 de navolgende excursies:

24 april: Schiedam, met o.m. een bezoek aan de St. Janskerk, de Waag, de Korenbeurs en een van de walmolens (De Walvis of De Vrijheid).

28 augustus: 't Gooi, met o.a. een bezoek aan de neogotische kerk van Cuypers en het stadhuis van Dudok in Hilversum, het kasteel Trompenburg te 's-Graveland en de grote kerk en het stadhuis in Weesp.

De contactdag zal gehouden worden eind oktober 1982, vermoedelijk in Teylers Museum in Haarlem.

Namens het bestuur
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK-AANWINSTEN

- 543 NIEUWE KERK, (anno 1381) DELFT. OUDE KERK, (anno 1240) DELFT. Fotoboekje, 1981.
- 544 WEEL, HELEEN van der, Alle Klokken Luiden. Over carillons en klokkenspelen. 's-Gravenhage, 1979.
- 545 BLOEMERS, J.H.F., LOUWE KOOIJMANS, L.P. SARFATIJ, H., Verleden Land. Archeologische opgravingen in Nederland. Amsterdam 1981.
- 546 GENESTET, P.A. de, Complete Gedichten. Inleiding en aantekeningen door Dr. H.L. OORT. Amsterdam, 1912.
- 547 FRUIN, Dr. R., Tien jaren uit den Tachtigjarigen Oorlog 1588 - 1598. 's-Gravenhage, 1899.
- 548 EYFFINGER, ARTHUR, Grotius Poeta. Aspecten van Hugo Grotius' dichterschap. 's-Gravenhage, 1981.
- 549 VRIES, Wzn. W. de, Prof. Eugen H. Gugel, J.C. van Marken en de villa 'Rust Roest' te Delft. Overdr. Bull. KNOB jrg. 80 afl. 3, 1981.
- 550 ROMER, HERMAN, Delven in Delfshaven. Beknopte geïllustreerde geschiedenis van een Rotterdams stadskwartier. 's-Gravenhage, 1979.
- 551 DELFT. Foto's van CLAUDE LEVESQUE, tekst van G.G. KUNZ. Uitgave V.V.V. Delft. Delft, 1981.
- 483-3 BOER, Dr. D.E.H. de, (eindred.), Bodemonderzoek in Leiden. Jaarverslag 1980. Leiden, 1981.
- 52 ROTTERDAMS Jaarboekje, 1981.

C. Marico-Groenewegen.

TERUGBLIK

Het werd maandagavond 30 november in de aula van het Oude- en Nieuwe Gasthuis een "latertje", zoals dat heet. De jaarvergadering op zichzelf liep al wat uit door enige belangwekkende agendapunten - uitreiking van het jaarboek en "huldiging" van het duizendste lid van onze vereniging - en na de pauze namen inleidingen en discussie over het probleem van het Delftse stadsschoon ook nog een kleine anderhalf uur in beslag. Met dat al was het bijna half twaalf alvorens iedereen de gastvrije ruimte van het ONG had verlaten.

Na een kort openingswoord van de voorzitter bood mevrouw mr. M.L. Buschkens-Dijkgraaf met een lovend toespraakje aan dr. B.A. Vermaseren het eerste exemplaar aan van diens, onder auspiciën van Delfia Batavorum uitgegeven, boek "Ontstaan en ondergang van het klooster Sancta Maria in Monte Sion, te Delft-Rijswijk 1433 - 1574". Daarna werden exemplaren van het boek door de voorzitter ter hand gesteld aan mevrouw Buschkens, die een belangrijk aandeel heeft gehad in het besluit van de auteur om tot het beschrijven van deze kloostergeschiedenis over te gaan; aan de loco-burgemeester van Rijswijk, de heer B.W.M. Hillenaar, welke gemeente een subsidie voor de uitgave verstrekke, alsmede aan mevrouw W.C. Steffens-Hoogendoorn, voorzitter van de Delftse Culturele Gemeenschap, die gunstig advies gaf voor een subsidie uit het Fonds voor historische publikaties, een "gemeentelijke pot", waaruit Delfia Batavorum voor zijn voorgaande uitgaven (dit boek was nr. 7) steeds op bescheiden wijze heeft mogen putten. Bloemen waren er van bestuurszijde - via bibliothecaresse mevrouw Marico - voor mevrouw Vermaseren en mevrouw Buschkens.

De notulen van de vorige Algemene Ledenvergadering van 1 december 1980 en de verslagen van secretaris, bibliothecaresse, penningmeesteresse en van de secretarissen van de archeologische werkgroep, de publikatie-commissie en de commissie behoud stadsschoon leverden verder geen gesprekstof op, evenmin als het verslag van de kascontrolecommissie. Het bestuursvoorstel om per 1 november 1982 over te gaan tot verhoging van de contributie ontmoette geen enkele weerstand, alleen maar bijval; een bewijs dat men deze verhoging (de eerste sedert 1969!) alleszins redelijk achtte.

De dames J.M. de Wijs-Kamp en C. Marico-Groenewegen, alsmede de heer J.J. van Loef werden bij acclamatie als bestuurslid herkozen. Het aftredende lid van de kascommissie, de heer D. Wybenga, werd opgevolgd door de heer A.H. de Jongh.

In het 46ste jaar van zijn bestaan heeft Delfia Batavorum zijn duizendste lid mogen inschrijven. De afgelopen tien jaar is de groei bijzonder spectaculair geweest. Telde de vereniging op 1 november 1969 nog slechts 170 leden, sedertdien is het aantal, mede dank zij verscheidene propaganda-acties en het feit, dat er tegenwoordig een bijzonder grote belangstelling bestaat voor de historie van stad en bewoners, sprongsgewijs gestegen tot de nu bereikte "kilometerpaal". De duizendste was de heer A.H.J. Meeuwis, die uit handen van voorzitter Kunz het album met aquarellen van Delft van de Brit Jeremy Barlow (uitgave van galerie Ploemp) ontving.

Na de pauze hielden leden van de commissie behoud stadsschoon korte inleidingen over het onderwerp: Hoe staat het met het behoud van Delfts stadsschoon? Daarentrent ontspon zich een belangwekkende discussie. Aangezien wij dit onderwerp van grote betekenis achten is een verslagje van dit deel van de avond elders in dit convocaat opgenomen.

ZORG VOOR EN BEZORGDEHEID OVER DELFTS STADSSCHOON

Het bestuur en de commissie Behoud Stadsschoon van onze vereniging maken zich zorgen over de wijze waarop huns inziens de historisch-architectonische belangen en waarden van onze binnenstad van overheidswege worden behartigd. Een en ander kwam duidelijk aan het licht tijdens de jaarvergadering van Delfia Batavorum op maandag 30 november, waarop de commissie haar bezwaren, bedenkingen, maar ook haar verlangens en inzichten naar voren bracht.

Dit gebeurde door korte, met dia's geïllustreerde, inleidingen van de commissieleden W.F. Weve en H. Doeksen, waarbij mevrouw W.M. Vos-De Koning, voorzitter van bedoelde commissie, als gespreks- en discussieleidster optrad. De heer Weve richtte zijn aandacht (en dat van zijn gehoor) op de rigoureuze wijze waarop de Dertienhuizen aan kaalslag ten offer is gevallen. De vraag rijst of dat op de nu gevolgde wijze had moeten gebeuren, ook al is er begrip voor het feit, dat verscheidene woningen niet meer op te knappen waren. De verkrotting was al te ver doorgedreven. Hij bepleitte een tijdig bouwkundig-historisch onderzoek alvorens panden worden gesloopt.

Inleider Doeksen bekeek het totale beeld van de Delftse binnenstad en merkte op dat de nieuwbouw in sommige stadsdelen op vaak uiterst aanvechtbare wijze is geconcretiseerd. Aan de hand van dia's verduidelijkte hij daarbij zijn standpunt. Inleiders staan dan ook een beleid voor dat niet alleen wordt overgelaten aan een dienst of aan enkele ambtenaren, maar waarin, zoals ook in andere steden gebeurt, belangstellende en gemotiveerde personen worden betrokken en op zijn minst tijdig worden gehoord of op de hoogte worden gesteld. Vooral dat laatste is, met het oog op het aantekenen van bezwaren, dringend nodig. In een breedvoerige en met animo bedreven discussie werd een aantal suggesties vanuit de zaal ter tafel gebracht, zoals het inschakelen om steun van de Delftse Culturele Gemeenschap en vooral van de politieke leiders in de Delftse gemeenschap.

Dat de commissie van Delfia Batavorum in haar opvattingen en standpunt niet alleen staat blijkt bij voorbeeld uit een dezer dagen gepubliceerd verslag van de TH-studente Marjolein Koopman over het bouw-welstandsbeleid in Delft.

Daarin staat dat de gemeenteraad de beoordeling van het "passend zijn" van nieuwbouw- en verbouwingsplannen de afgelopen tien jaar aanzienlijk heeft laten verslonzen.

In de gehele stad zijn talrijke bouwwerken verzeen, die niet of nauwelijks overeenkomstig de Woningwet van 1962 zijn beoordeeld op hun "schoonheid". Niet volledig is voldaan aan de wettelijke verplichting om een deskundig college aan te wijzen.

Burgemeester en wethouders zijn, blijkens een recent rapport, eveneens van mening dat een nieuwe weg dient te worden ingeslagen. De beoordeling van het "passend zijn" van bouwplannen en verbouwingen gaat binnenkort niet meer plaats vinden door uitsluitend ambtenaren of, zoals nu voor de binnenstad het geval is, door een besloten commissie van (hoofd)ambtenaren en (in oorsprong) drie architecten. Het college zal in februari 1982 met uitgangspunten voor een welstandsbeleid voor de stad komen, waarna een nieuwe

commissie wordt ingesteld, die openbaar zal vergaderen. De mogelijkheid zal worden geschapen dat niet-architecten in de nieuwe commissie zitting kunnen nemen.

HERALDIEK EN GENEALOGIE

In het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst werd op vrijdag 27 november een tentoonstelling geopend onder de titel "Heraldiek en genealogie: speelpoppen der ijdelheid?"

In de voorzaal en de gang van het archiefgebouw is uit eigen bezit en uit dat van buitenstaanders belangwekkend materiaal bijeengebracht. Voor degenen die in heraldiek en genealogie zijn geïnteresseerd - hun aantal groeit zienderogen - valt er heel wat op te steken op het gebied van wapenkunde en afstamming. En al zal bij sommigen, wat dat laatste betreft, de ijdelheid wellicht wel eens een woordje meespreken, een hoofdzaak vormt zij zeker niet.

De expositie werd ingeleid door de gemeente-archivaris drs. A.J.H. Rozemond en geopend door mr. T.N. Schelhaas, directeur van het Centraal bureau voor genealogie in 's-Gravenhage. (Te bezichtigen tot 1 april 1982).

De afdeling Delfland van de Nederlandse Genealogische Vereniging (N.G.V.) bestaat vijf jaar. Dit eerste lustrum werd op 1 december officieel gevierd met een bijeenkomst in de burgerzaal van het gerestaureerde stadhuis. Daar werd door voorzitter H.J.A. Visser aan burgemeester mr. R.M. Gallas het eerste exemplaar van een bundel stamreeksen, samengesteld door dertig leden van N.G.V. of Prometheus (T.H.), aangeboden. Deze leden, van wie de helft afkomstig is uit Delft, hebben in de loop van de jaren hun stamboom minutieus nagezocht en velen van hen konden het spoor tot ettelijke eeuwen terug volgen. Ingebonden exemplaren waren er ook voor de voorzitter van de N.G.V., drs. H.H.W. van Eijk, en de gemeente-archivaris, drs. A.J.H. Rozemond, die beiden een korte inleiding hielden resp. over het werk van de afdeling en over betekenis, doel en resultaat van stamreeksen.

G.G. Kunz.

DE FAMILIE VAN DER MANDELE

De onlangs gehouden bijeenkomst van ons genootschap waarin de commissie behoud stadsschoon aan het woord kwam (zie elders in dit convocaat) deed onwillekeurig denken aan een man die zich vroeger op dit stuk zeker niet onbetuigd zou hebben gelaten: dr. K.P. van der Mandele. Een goede gelegenheid om op deze plaats enige aandacht aan hem te schenken is de vrij recente verschijning van twee publikaties, die grotendeels resp. geheel aan hem zijn gewijd. Eerst de "Inventaris van het archief van de familie Van der Mandele, 1740 - 1977", van de hand van drs. H. ten Boom van de Rotterdamse Gemeentelijke

Archiefdienst, en door die dienst in gestencilde vorm uitgegeven in 1979. Dan het boek van dr. A.J. Teychiné Stakenburg, getiteld "Beeld en beeldenaar, Rotterdam en Mr. K.P. van der Mandele", een uitgave van Ad Donker te Rotterdam, eveneens 1979.

Wie was Karel Paul van der Mandele? Hij werd geboren te Delft op 1 november 1880 als zoon van mr. Willem Karel Samuel van der Mandele en Pauline Cornelia Engelbrecht. Eerst in zijn vijftienjarige levensjaar zou hij te Rotterdam overlijden, op 23 januari 1975. Het is niet voor niets dat Rotterdam nu al enkele malen is genoemd. Immers, geboren te Delft in een Delftse familie, is het bovenal de Maasstad die zijn leven en daden heeft bepaald. Een uitzonderlijke figuur, die K.P., zoals hij veelal kortweg werd genoemd. Geschiedschrijving van Rotterdam, waar hij in 1910 bankdirecteur werd, zonder zijn naam te noemen lijkt onmogelijk. Vermelden we slechts zijn aandeel in het ontstaan van de Handelshogeschool (via Nederlandse Economische Hogeschool uitgegroeid tot Erasmus Universiteit), in 1913 in Rotterdam geopend maar aanvankelijk in Delft gedacht, en zijn voorzitterschap van de Rotterdamse Kamer van Koophandel en Fabrieken, 1938 - 1960. Onder zijn vele activiteiten op economisch, sociaal en cultureel gebied beperken we ons hier tot zijn nooit verdwenen belangstelling voor zijn geboortestad, en zijn dan tevens bij het punt van uitgang teruggekeerd. In de stichtingen "De Delftsche Markt", "Het Princehof" en "Delft binnen de vesten" vervulde hij als vanzelfsprekend bestuursfuncties. Laatstgenoemde stichting zou zich zeker met het in de aanhef genoemde "behoud stadsschoon" hebben bemoeid!

Spreekt de titel van de boeiende levensbeschrijving voor zichzelf, die van de inventaris is een beetje misleidend, omdat het grootste gedeelte van het familiearchief blijkt te bestaan uit stukken van en over K.P. Van de 566 nummers betreffen slechts de eerste 68 zijn voorgelicht, beginnend met de in het midden van de achttiende eeuw uit Dordrecht (via enkele jaren in Den Haag) naar Delft gekomen Barend van der Mandele (1723 - 1801). Deze werd hier hoofdgaarder van de gemenelandsmiddelen. Zijn zoon Johannes (1750 - 1818) had dezelfde functie, diens zoon Willem Hendrik (1778 - 1855) was makelaar. Ook de volgende generaties zaten nog in geldzaken. Hendrik Pieter (1815 - 1884) was commissionair in effecten, evenals zijn zoon, de reeds genoemde Willem Karel Samuel (1843 - 1925), vader van Karel Paul. Deze W.K.S. werd verder lid van de gemeenteraad en van provinciale staten, wethouder van financiën in 1892-93 en in dat laatste jaar dijkgraaf van het hoogheemraadschap van Delfland, wat hij bleef tot in 1917.

Een saillante bijzonderheid is nog dat de twaalfjarige Karel Paul in 1892 de eerste steen legde voor het kapitale woonhuis van zijn oom Willem Freerk van der Mandele aan Oude Delft 137/139, het latere Jongenshuis. Wie zal toen hebben gedacht dat juist dat pand nog eens, tezamen met het stadhuis, als bestuurlijk centrum van de stad zou gaan fungeren?

H.W. van Leeuwen.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Gemeentelijke Archiefdienst,
Oude Delft 169, Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 3

februari 1982

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door ir. E.J. Nusselder te Delft, getiteld:

DELFTS STADSSCHOON; ONDERZOEK EN BEHOUD.

De bijeenkomst zal plaatsvinden op maandag 8 februari 1982 in "Het Hart van Delft", Vlamingstraat 44 / Rietveld 109 te Delft. Aanvang 20.00 uur.

THEMA

Aan de hand van de resultaten van een historisch-stedebouwkundige verkenning, die plaats vond binnen het bouwblok, omsloten door Choorstraat, Vrouw Juttenland, Vlouw en Papenstraat, wordt geïllustreerd hoe in principe onderzoek kan plaatsvinden naar de historische waarden van (een deel van) de Delftse binnenstad. Blijken zal, dat vaak nog belangrijke restanten van oudere, zelfs pre-stedelijke structuren bewaard zijn gebleven. Structuren die, ondanks het feit dat zij veelal niet zondermeer zijn te onderkennen, in belangrijke mate het beeld van de stad bepalen.

Ook aan de direct waarneembare facetten van het stadsschoon (gevels, gevelwanden, zichtlijnen, enz.) zal aandacht worden geschonken, terwijl daarnaast een visie wordt gegeven op de wijze, waarop de historische gegevens kunnen worden vastgelegd en hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan de vorming van plannen voor het behoud van het stadsgezicht. Enige voorbeelden uit recente bouwkundige ingrepen in de Delftse binnenstad maken het mogelijk een aantal punten uit het betoog nader te verduidelijken.

Ir. E.J. Nusselder studeerde bouwkunde aan de T.H.-Delft met als specialisatie-richting restauratie. Zijn doctoraalstudie betrof de Marthakapel, die deel uitmaakt van het "Dameshuis" aan de Papenstraat (zie publicatie in Bulletin der Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond, Jrg. 79, afl. 2).

In dat kader werd het stadsdeel waarin het Dameshuiscomplex is gelegen historisch-stedebouwkundig onderzocht.

De heer Nusselder is als architect-onderzoeker werkzaam bij de Rijksgebouwendienst in het Bureau van de Rijksbouwmeester.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

donderdag 11 maart:	mevrouw M.G.A. Schipper-van Lottum over merklappen.
woensdag 7 april:	prof. dr. D. de Moulin over honderd jaar geneeskunde.
maandag 3 mei:	drs. L.J. van der Klooster over jonkvrouw Richardis.
juni:	over Gouda.
11 en 12 juni:	excursie naar Gouda.

MERKLAPPEN

De lezing over merklappen is verplaatst van 9 naar 11 maart. Dit in verband met het feit, dat het Wooncentrum voor Ouderen "Abtswoude", waar de lezing zal worden gehouden, wil proberen een weekend-tentoonstelling van merklappen in zijn galerie te organiseren van 11 t/m 14 maart, zodat we voor en na de lezing en in de pauze het een en ander op dit gebied kunnen bewonderen. Bent U bereid Uw eigen merklap(pen) daarvoor beschikbaar te stellen. Wilt U dan contact opnemen met mevr. Els Ninaber van het wooncentrum (tel. 015-569206)?

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

Mej. I. Bakker, Venuslaan 17, Bilthoven.

Ir. A. Boerma, Kroon 6, Mijdrecht.

Mevr. H.C. Dronkers, Elgarlaan 5, Delft.

W. Kunz, Van Vredenburgweg 681, Rijswijk.

Mevr. W. van Marion, Zagwijnpad 43, Delft.

C.A. Mensinga, Mijnbouwstraat 19, Delft.

Mej. J.M.M. Rooth, Westlandseweg 2, Delft.

Mevr. A. van der Veen, Mahlerstraat 59, Delft.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Wie zich afvraagt of er nog altijd (eventueel: opnieuw) belangstelling bestaat voor heraldiek en familiewapens heeft daarop dinsdag 12 januari het ondubbelzinnig bevestigend antwoord kunnen krijgen. De lezing die daarover werd georganiseerd door de genealogische vereniging van Prometheus (Technische Hogeschool) en Delfia Batavorum trok een vrijwel gevulde senaatszaal in de aula; hetgeen betekent dat, het weer ten spijt, toch meer dan honderd bezoekers op het onderwerp dat door de Dordtse heraldicus H.C. 't Jong werd besproken, waren afgekomen.

In het eerste deel van zijn betoog behandelde de inleider o.m. zijn eigen activiteiten op het gebied van de heraldiek (bestudering van wapens, het ontwerpen ervan en het geven van adviezen aan gegadigden en belangstellenden). Via overhead-projectie schetste hij daarna de voornaamste kenmerken van wapens en blazoenering om tenslotte enige vraagpunten op te werpen over betekenis c.q. nut van de heraldiek. "Nut" is een hierbij zijns inziens onhanteerbaar begrip. Heraldiek vormt een onderdeel van de historische ontwikkeling in de samenleving: een stuk waardevolle traditie, een soort steno in de geschiedenis.

Dat er over het onderwerp nog heel wat meer te vertellen was bleek wel uit de veelheid van vragen die na de pauze op de inleider werden afgevuurd, waardoor dit deel van de avond het eerste in duur nog overtrof !

Deze lezing hing ten nauwste samen met de expositie die thans (tot 1 april) in het Gemeente-Archief aan de Oude Delft over wapens en genealogie wordt gehouden en waarover door deze dienst een interessant boekje is samengesteld.

ONS VOORGESLACHT

"Al te dikwijls worden zowel de geslachts- als wapenkunde speelpoppen der ijdelheid genoemd, want men neemt geenszins in aanmerking het nut dat er in

hare beoefening is gelegen en dat men eruit kan trekken, als men er meer aandacht voor heeft". Aldus de heraldicus en genealoog Vorsterman van Oijen in 1881, daarmee stelling nemend tegen het ook in zijn tijd bestaande vooroordeel tegen de wapenkunde. Vandaar ook het vraagteken achter "Heraldiek en genealogie, speelpoppen der ijdelheid?", de titel van een boekje dat mr. A.P.A. van Daalen, educatief ambtenaar van de Gemeentelijke Archiefdienst, schreef in samenhang met de gelijknamige tentoonstelling die tot 1 april in het gebouw van de Archiefdienst wordt gehouden (zeer aanbevolen!).

Een bijzonder instructief en mede daardoor lezenswaardig boekje, waaraan een grondige bronnenstudie ten grondslag ligt. Bepaald geen droge opsomming van feiten en kenmerken, al vormen deze uiteraard de basis waarop de auteur zijn vlot geschreven en met anecdotische bijzonderheden doorweven relaas heeft opgebouwd. In die laatste categorie bij voorbeeld passen de alinea's over de afstamming van Adam en Karel de Grote, alsmede over bekende families die met Delft relaties hadden (zoals Van Oldenbarnevelt). Hoofdschotel vormt evenwel de populair-historische informatie, die gesteund wordt door een met zorg geselecteerde hoeveelheid illustratiemateriaal.

Het boekje (f. 12,50) vormt het achtste deeltje in de serie over personen en onderwerpen uit de geschiedenis van Delft; uitgegeven door en verkrijgbaar bij de Gemeentelijke Archiefdienst.

HET BOEK OVER KLOOSTER SION

Vrij veel leden die hebben ingetekend op onze jaaruitgave ("Het klooster Sancta Maria in Monte Sion", van dr. B.A. Vermaseren) hebben het boek nog niet afgehaald aan de balie van het Gemeente-Archief, Oude Delft 169. Wij verzoecken deze leden dit alsnog zo spoedig mogelijk te doen, aangezien ook wij onze financiële verplichtingen hebben tegenover de uitgever. Zelf afhalen van het boek bespaart u in elk geval de niet onaanzienlijke verzendkosten (zes gulden). De leden die (nog) niet op het boek hebben ingetekend zijn in de gelegenheid zulks alsnog te doen. Zij kunnen het boek tegen de lage prijs van f. 17,50 (laag, mede dank zij de subsidies, anders zou de prijs zeker tien gulden hoger liggen!) bij het Gemeente-Archief afhalen. Het boek is zijn prijs ten volle waard. Van de bekende radio-commentator en recensent Jan van Herpen ("Hersengymnastiek") vernamen wij dat hij het boek met veel belangstelling heeft gelezen en er een lovende bespreking aan zal wijden in het tijdschrift Spiegel Historiaal.

KINGSTON ZOEKT CONTACT

Zoals bekend onderhoudt Delft sedert 1947, op basis van uitwisseling, contact met onze Britse zustergemeente Kingston upon Thames. Per jaar afwisselend komen groepen Kingstonians en Delvenaren enkele dagen bij elkaar op bezoek, aanvankelijk in hoofdzaak voor sportieve ontmoetingen, later meer gericht op

culturele zaken en het maken van excursies met de resp. gastvrouwen en -heren. Kingston kent ook een historische vereniging, soortgelijk aan Delfia Batavorum. Deze Kingston Conservation Society wil graag met ons in contact komen, met de bedoeling om in het komende voorjaar, eventueel in de lente van 1983, (de "bloembollentijd") voor een vier- of vijfdaags bezoek naar Delft te komen, om o.m. historische waardevolle gebouwen (kerken, musea) te bezoeken en een uitstapje te maken naar de Keukenhof. De bedoeling is dat, op basis van die uitwisseling, te zijner tijd een groepje gelijk-geïnteresseerde Delvenaren naar Kingston gaat. Het bestuur ziet zeker wat in een dergelijk contact, maar vraagt daarvoor wel de medewerking van belangstellende leden, die als gastheer of gastvrouw van de Engelsen zouden willen optreden. Wie daarvoor animo heeft kan zich daartoe in verbinding stellen met het secretariaat van Delfia Batavorum, Oude Delft 169, tel. 133111, toestel 2201. Wij kunnen ons dan weer voor nadere informatie enz. wenden tot het Delftse uitwisselingscomité.

G.G. Kunz.

J.C. VAN ERCKEL

Op 3 december vorig jaar promoveerde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen tot doctor in de letterkunde en wijsbegeerte drs. J.Y.H.A. Jacobs op het proefschrift: "Joan Christiaan van Erckel (1654-1734), pleitbezorger voor een lokale kerk".

Van Erckel was ondermeer pastoor te Delft, aartspriester van Delfland en lid van het Utrechtse vicariaat, dat in de plaats was gekomen van het voor-reformatorisch kerkelijk bestuur van het bisdom Utrecht. In deze hoedanigheden heeft hij een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van de Oud-Katholieke Kerk. Uitvoerig wordt in het proefschrift de scheuring in de Nederlandse Rooms-Katholieke kerkprovincie rond 1700 beschreven, alsmede de rol, die de paus en Rome, de Jezuïeten, die de wettigheid van het vicariaat ontkenden en voornamelijk bestreden met het te beschuldigen van Jansenisme, en de Staten van Holland hebben gespeeld.

De dissertatie die als ondertitel heeft: "leven en werken van de priester-jurist en polemist, deken van het kapittel van Utrecht, grondlegger van de Oud-Katholieke Kerk in Nederland", is bekroond met het iudicium cum laude.

Het werk, dat gebaseerd is op gedrukte en ongedrukte bronnen, bevat tevens een uitvoerige bibliografie, een personenregister en een samenvatting in het Frans.

De uitgever heeft zich bereid verklaard (de leden van) onze vereniging een niet onaanzienlijke korting te geven op de verkoopprijs die f. 93,60 bedraagt, exclusief de verzendkosten. Die korting bedraagt bij een totaal afname door Delfia Batavorum van vijf exemplaren tien procent, van 10 exemplaren 15 procent, 20 stuks 20 procent, 40 stuks 25 procent en 100 exemplaren 30 procent.

Hoe groter dus het aantal intekeningen, des te goedkoper het boek wordt. Opgave voor 9 februari 1982 bij het secretariaat.

KOPEREN KRONEN VOOR NIEUWE KERK

Men schrijft ons:

Voor de Delftse Hervormde Gemeente was 1981 een jaar van gedenken. Immers de Nieuwe Kerk aan de Markt bestond 600 jaar.

In de middeleeuwen werden in de kerken vaak fraaie kunstwerken aangebracht, waaronder kroonluchters. In het interieur van de Nieuwe Kerk van nu is daar niet veel meer van over.

Sober, zelfs wat somber doet ze aan bij het binnentreden, mede door het ontbreken van de kronen, die er ooit wel zijn geweest, maar in roerige tijden verloren zijn gegaan. Het denkbeeld daarin verandering te brengen ontstond in de commissie 600-Jaar Nieuwe Kerk. Een kleine commissie is gevormd, met het doel het interieur van de monumentale Nieuwe Kerk in zijn oude glorie te herstellen, door het opnieuw aanbrengen van echte, gegoten koperen kronen. Voor één grote kroon is het geld reeds bijeengebracht en wellicht heeft U de afgelopen weken kunnen zien hoe uitstekend deze bijna twee en halve meter grote en vierhonderd kilo zware koperen kroon in het kerkinterieur past.

Om de overige kronen, drie grote en een aantal kleinere, te kunnen bekostigen, vraagt de commissie U om een bijdrage. Immers, de kosten voor deze met de hand gegoten koperen kronen - 27.500 en 10.000 gulden respectievelijk voor een grote en een kleinere kroon - zijn te hoog om door de Kerkvoogdij te kunnen worden gedragen.

Als herinnering voor ons nageslacht zal een gedenkboek met de namen van alle gevers en geefsters worden samengesteld.

De commissie rekent ook op Uw steun. Eeuwen terug speelden burgers van Delft het klaar een dergelijk groot, monumentaal Godshuis te bouwen.

Waarom zouden wij, Delftenaren en Oud-Delftenaren er anno 1982 niet in slagen voor een passende verlichting te zorgen ?

Uw gewaardeerde bijdrage zien we met belangstelling tegemoet op giro 4287800 t.n.v. Koperen kronen-fonds Nieuwe Kerk te Delft.

De commissie:

Secretariaat: Rotterdamseweg 140, Delft, tel. 567596

"EEN PENIBELE ENDE LANGE REIJS"

(of hoe een Delftse Oostindiëvaarder toch nog Batavia bereikte).

In het Stedelijk museum Het Prinsenhof wordt tot en met 28 februari 1982 een tentoonstelling gehouden over de verre reizen in de zeventiende eeuw per schip naar de Oost, en over de talrijke problemen waar men onderweg mee te kampen had. De expositie is gebaseerd op een verslag van de reis naar Batavia in 1646 van de Oostindiëvaarder "Nieu Delft".

Deze tocht was rampzalig verlopen. Berichten uit Batavia in die tijd spraken dan ook van een "penibele ende lange reijse".

Bij de voorbereidingen van het onderdeel: "de geschiedenis van de Verenigde Oost-Indische Compagnie Kamer Delft", bestemd voor de tweede expositie over "De Stad Delft", kwam ook een in het Gemeente Archief van Delft berustend boekje op tafel. Het was een verslag door de Delftenaar Dirck van Lier over de reis in 1646 naar Batavia van het schip "Nieu Delft", een koopvaarder van 670 ton, en vernoemd naar de "Delft", die van 1607 tot 1619 voor de Kamer Delft in de vaart was. Het was de tweede reis naar Batavia. De

tocht verliep rampzalig. Hij duurde 14 maanden, bijna twee keer zo lang als normaal. Gebrekkige navigatie, verkeerde beslissingen omtrent de route met als gevolg water- en voedselgebrek, veroorzaakten een ongewoon hoge sterfte aan boord. De helft van de bemanning, 170 man, kwam onderweg om het leven.

Behalve dit boekje, bleef er een schilderij bewaard, waarop de "Nieu Delft" te midden van andere Oostindiëvaarders afgebeeld is op de rede van Batavia.

Het reisverslag, het schilderij en het rijke kaartmateriaal in het Algemeen Rijksarchief vormden de direkte aanleiding voor deze expositie.

Aan de hand van Van Liers' verhaal wordt de reis in beeld gebracht. De moeilijkheden die men onderweg had (navigatie en bevoorrading) worden zoveel mogelijk verklaard door kaarten en navigatie-instrumenten. Het leven op een schip - eten en drinken, tucht en straffen - wordt aangegeven met behulp van een scheepsmodel en daarbij behorende tekeningen. Daarnaast wordt de expositie aangevuld met resten uit scheepswrakken en archiefstukken.

Van de "Nieu Delft" zelf zijn geen voorwerpen aanwezig. In 1652, na de vierde reis naar Batavia, werd het schip in verband met een opstand op Formosa (Taiwan) daarheen ter assistentie gezonden. Het is echter nooit gearriveerd. Van Chinese kooplieden werd vernomen dat het schip was vergaan en dat slechts acht matrozen door vissers werden gered. In 1654 werd op Ilha de Prata, een eiland voor de Zuid-Chinese kust, een kajuitdeur, als uiteindelijk bewijs van de ondergang, gevonden.

De tentoonstelling is georganiseerd in samenwerking met het Stedelijk Museum in Alkmaar waar deze expositie van 7 maart t/m 18 april te zien is.

Het Prinsenhof is dagelijks geopend van 10 - 17 uur, zon- en feestdagen van 13 - 17 uur.

B.Th.G. Singeling.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Op de hiërarchische ladder der wetenschapsbeoefening heeft in de 16de en 17de eeuw een aantal burgers van Delft aan de Leidse universiteit de hoogste sport weten te bereiken in de faculteit der geneeskunde. Tot dezen behoren Pieter van Foreest en vader en zoon Vorstius. Er zijn onder hen echter ook geneesheren die een meer of minder lokale bekendheid hebben gekregen door de rol die zij hebben gespeeld in de gezondheidszorg van onze stad.

Over verscheidene van hen zijn wij, om vaak zeer uiteenlopende redenen, heden nog goed geïnformeerd. Sommigen zijn geportretteerd op de oude schilderijen van "Anatomische Lessen" in het Oude- en Nieuwe Gasthuis, anderen kennen we uit correspondentie die zij hebben gevoerd met collegae hier te lande en daarbuiten.

Een aantal van hen hebben we kunnen volgen tijdens hun studie in Leiden en aan buitenlandse universiteiten waar ze kortere of langere tijd verbleven om hun kennis over de geneeskunde te verrijken en te bekronen met een promotie. Een van deze artsen is Anthony Vockestaert, die op 26 februari 1636 in Leiden geneeskunde ging studeren. Op 7 juni 1642 liet hij zich inschrijven in Padua bij de Natio Germanica Artistarum, de studentengemeenschap waartoe ook al diegenen behoorden die uit de Noordelijke of Zuidelijke Nederlanden in die stad medicijnen gingen studeren.

In Padua was het academisch onderwijs gesplitst in twee volstrekt gescheiden

studierichtingen; enerzijds de juridische, anderzijds die der zogenaamde "Artista", waartoe de theologie, wijsbegeerte en ook de geneeskunde behoorden. Binnen de universitas scholarium waren de studenten, die afkomstig waren uit een zelfde landstreek hecht aanéén gesloten tot zogenaamde "naties". Zo bestond er een Natio Anglica voor de Engelse studenten, terwijl tot de Natio Germanica behoorden alle Duits sprekenden, met inbegrip van de Nederlandse en Vlaamse studenten.

Was er vóór 1553 één Natio Germanica voor beide (sub)- faculteiten, daarna splitste de Natio zich in tweeën en ontstond er één voor de juridische studentengroep en één voor de Artista: de Natio Germanica Artistarum, waarin dus ook de medische studenten afkomstig uit ons land een plaats vonden. In deze studentengemeenschap heeft Vockestaert van juli 1642 tot juli 1643 de bestuursfunctie van procurator bekleed. Het was gebruikelijk dat elk jaar een nieuw bestuur van de natio werd gekozen, welke bestond uit een consiliarius, twee procuratores en een bibliothecaris. Tal van malen hebben Nederlanders deze posten in de Paduaanse medische studentengemeenschap bekleed.

Vockestaert promoveerde enkele maanden na zijn aankomst in Padua en wel op 24 oktober 1642. Of hij behalve Padua ook andere steden in Italië heeft bezocht is niet bekend; in ieder geval is hij tot aan de zomer van 1643 in die stad gebleven.

Na zijn terugkeer uit Italië heeft Anthony Vockestaert zich in Delft als medicus practicus gevestigd. We komen hem dan herhaaldelijk tegen in Delfts Medisch Verleden. Zo werd Vockestaert in 1653 als medicus verbonden aan het vanouds genaamde Oude Mannen- en Vrouwenhuis "Huysse van Sint Christoffel". Hij werd benoemd op voorwaarde, dat hij zowel de bewoners als het personeel: "met zijn raet als doctor", zou bijstaan.

Vanzelfsprekend behoorde Vockestaert ook tot de medici en chirurgijns die regelmatig in het anatomiegebouw aan de Verwersdijk bijeenkwamen. Zijn portret was aldaar aanwezig op de rechterdeur van de instrumentenkast die was beschilderd door de Delftse kunstschilder Antonie Palamedes Stevens (1601-1673). Samen met Jacobus Thierens, Nicolaas Boogaert, Van der Mast en Storm stond hij hier afgebeeld in aanwezigheid van de chirurgijns Hoppestijn en Assendelft, die de examinatoren van het gilde waren.

Tenslotte komen we de naam van Vockestaert tegen onder de collegae medici voor wie Reinier de Graaf zijn ontleedkundige onderzoekingen verrichtte betreffende de anatomische bouw der mannelijke voortplantingsorganen.

In de voorrede van zijn boek daarover schrijft De Graaf immers: "... heb ik niets willen onder-neemen, voor al eer ik de vermaarde Medicijns D.T. Valens, D.A. Vockestaert, enz. ogenschijnlijk hadde vertoont, dat de natuurlijke gestalte der Voort-teelende Deelen op mijn gevoelen uytkwam".

Na een voor die tijd gedegen opleiding heeft hij ook naast de dagelijkse praktische geneeskunde belangstelling getoond voor het wetenschappelijk onderzoek dat in zijn tijd in Delft werd gedaan.

Hij behoorde tot de groep Delftse medici gegroepeerd rond de stadsanatomy Cornelius 's Gravensande, wiens oordeel Reinier de Graaf kennelijk zò belangwekkend vond, dat hij zijn ontdekkingen eerst door hem liet bevestigen alvorens ze te publiceren.

Zo is ook Vockestaert nauw betrokken geweest bij De Graafs onderzoekingen en publikaties die van grote waarden zijn geweest voor de verdere ontwikkeling van de bestudering van de generatie-organen.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Oude Delft 169
2611 HB Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 4

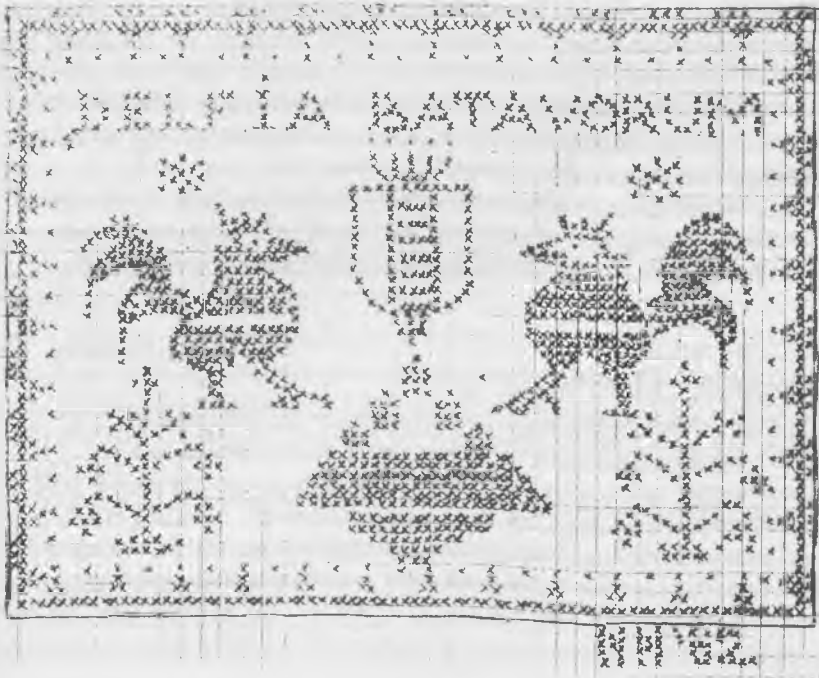
maart 1982

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door mevrouw M.G.A. Schipper-van Lottum te Amsterdam, getiteld:

OVER MERKLAPPEN GESPROKEN.

Aan de bijeenkomst, die zal plaatsvinden op donderdag 11 maart 1982 in het Wooncentrum voor Ouderen "Abtswoude", Aart van der Leeuwlaan 332 te Delft, zal een algemene ledenvergadering vooraf gaan. (zie elders in het convocaat).

Aanvang 20.00 uur.

THEMA

De interesse van verzamelaars voor de merklap dateert al uit het eind van de vorige eeuw.

De belangstelling van mevrouw Schipper is door een samenloop van omstandigheden gewekt in het jaar 1968. Haar man vond in dat jaar een merklap in een voddenzak. Bij de uitvoering van het plan voor de Zaanse Schans, in die tijd, moesten vele bouwonderdelen worden vervangen of aangevuld, zoals tuinhekken, tegels, gele steentjes, deurknoppen, enz. Deze werden in veilingen, of bij slopers en uitdragers verworven. De bovengenoemde merklap kwam tevoorschijn bij een van die 'kooptochten'. Op de doek staat een tekst in gotische letters, die spreekster in 1968 niet meteen kon lezen. Behalve die tekst werden ook alle motieven uitgetekend op ruitjespapier. Daarbij ontstond de belangstelling naar de herkomst en de bedoeling van de merklap.

In de lezing wordt gesproken over het ontstaan van het merken en de noodzaak daarvan. De oudste voorbeelden van merklappen, het onderwijs aan meisjes, de proeven van haar vaardigheden, de symboliek van verscheidene motieven en nog meer, dit alles komt ter sprake. Op de techniek van handwerken wordt niet langdurig ingegaan. Eerder komt de cultuurhistorische kant naar voren.

Aan de hand van circa 90 dia's wordt het onderwerp gevolgd, waarbij ruim 40 dia's worden getoond van schilderijen uit de 16e tot en met de 19e eeuw. Mevrouw Schipper kreeg haar opleiding aan de Academie van Beeldende Kunsten te Rotterdam. Na een onderbreking van ongeveer negen jaren, waarin zij als mode-ontwerpster werkzaam was, volgde ze twee jaren colleges in kunst- en kostuumgeschiedenis bij prof. dr. F.W.S. van Thienen, gevolgd door vier jaren colleges bij prof. dr. J.Q. van Regteren Altena.

Thans verricht zij veelvuldig onderzoek in archieven en in de Amsterdamse Courant naar antieke kleding en stoffen. Van tijd tot tijd helpt ze mee aan de voorbereiding en de begeleiding van tentoonstellingen van merklappen.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De bijeenkomst zal beginnen met een algemene ledenvergadering.

Er is maar één agendapunt, te weten: verkiezing van bestuursleden.

De vereniging heeft, zoals men weet, de laatste jaren een onstuimige groei doorgemaakt. Niet alleen wat het aantal leden betreft, maar ook ten aanzien van de veelheid aan activiteiten. Om vooral deze in goede banen te kunnen blijven leiden heeft het bestuur behoefte gevoeld aan uitbreiding van het aantal bestuursleden. Daar de statuten voorschrijven, dat dit moet gebeuren met steeds twee leden, stelt het voor het bestuur uit te breiden met een vice-voor-

zitter en een tweede secretaris. Het bestuur heeft de leden de heer F.M. van Leeuwen, Oude Delft 32 en mevrouw P.H.Th. Dumon, Aart van der Leeuwenlaan 56, beiden te Delft, bereid gevonden zich verkiesbaar te stellen. Voor de vacatures kunnen de leden kandidatenlijsten inzenden, mits deze door tenminste tien leden zijn getekend en uiterlijk drie dagen voor de ledenvergadering zijn ingezonden bij de secretaris (artikel 10 der statuten).

MERKLAPPEN

De lezing over merklappen is, zoals u in het vorige convocaat heeft kunnen lezen, verplaatst van 9 naar 11 maart. Dit in verband met het feit, dat het Wooncentrum voor Ouderen "Abtswoude" wil proberen een weekend-tentoonstelling van merklappen in zijn galerie te organiseren van 11 t/m 14 maart, zodat we voor en na de lezing en in de pauze het een en ander op dit gebied kunnen bewonderen. Bent u bereid uw eigen merklappen daarvoor beschikbaar te stellen, wilt u dan contact opnemen met mevr. Els Ninaber van het wooncentrum (tel. 015 - 569206) ?

WERKGROEP RESTAURATIE

De werkgroep Restauratie van de afdeling voor Bouwkunde van de Technische Hogeschool Delft nodigt belangstellenden uit voor de volgende lezingen:

Op dinsdag 16 maart zullen mejuffrouw ir. E.L. van Olst en de heer ir. H.W. Boekweit spreken over vóór de reformatie gestichte gasthuizen die nu nog bestaan. Belicht zullen worden de verschijningsvorm van gasthuizen in Nederland en omliggende landen waarbij dieper zal worden ingegaan op het Gasthuis te Zaltbommel dat door de sprekers uitgebreid is onderzocht en bestudeerd.

Op dinsdag 20 april houdt de heer H.J. Langkemper, plafondrestaurateur, een voordracht over de verschillende vormen van stucplafonds die in Nederland zijn toegepast en de technische gebreken die er in kunnen optreden. De inleider zal uitgebreid ingaan op de verschillende methodieken om stucplafonds te restaureren.

De firma Langkemper werkt o.m. aan het Paleis Noordeinde te Den Haag.

Beide lezingen vinden plaats in zaal B van het gebouw voor Bouwkunde, Berlageweg 1, Delft en vangen aan om 19.45 uur.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

- woensdag 7 april: prof. dr. D. de Moulin over honderd jaar geneeskunde.
maandag 3 mei: drs. L.J. van der Klooster over jonkvrouw Richardis.
juni: over Gouda.
11 en 12 juni: excursie naar Gouda.

LEDEN

- Als nieuw lid hebben zich aangemeld:
W. Havenaar, Bastiaanpoort 30, Delft.
Mr. H.A. Höweler, p/a Korte Geer 11a, Delft.
J. Kouwenhoven, Pr. Mariannelaan 131, Voorburg.
P. Mensert, Ida Hoeve 22, Gouda.
Mevr. mr. J.E. Oosterhout, p/a Korte Geer 11a, Delft.
P.F.W. Vlek, Gerbrandylaan 25, Delft.

Namens het bestuur:
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

- 552 KWARTAALBERICHT van de Stichting Tuinbouwhistorie. Jaargang 1981. Honselersdijk, 1981.
553 UIT HET LIERS VERLEDEN II. Werkgroep oud-De Lier. De Lier, 1981.
554 KUNZ, G.G., Societeit Standvastigheid, 1781 - 1981. Twee eeuwen historie van een Delftse instelling. Delft, 1981.
555 NIEUWS UIT HET VERLEDEN, graven in archief en bodem. Uitgave van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden. Z. pl., z. j. (1981).
556 VERMASEREN, DR. B.A., Het klooster "Sancta Maria in Monte Sion" tussen Delft en Rijswijk, 1433 - 1574, Pijnacker, 1981.
557 BARLOW JEREMY, Delft, 25 aquarellen van stadsgezichten van Delft. Tekst Henk van Leeuwen. Delft, 1981.
558 SPOOR, C., Kroniek van Nootdorp. Nootdorp, 1966.
559 HOEK, C., Begraven hofsteden in het Maasmondgebied. Overdr. uit Liber Castellorum. Zutphen, 1981.

- 560 HOEK, C., Het geslacht Uterlyere. Overdruk: Uit het Liers verleden II.
 561 JAPIKSE, Dr. N., De Geschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau. Den Haag, 1938.
 562 JONG, HENK 't, Inleiding tot de Heraldiek. Gemeentelijke Archiefdienst Dordrecht. Dordrecht, 1981.
 85 VERENIGING "Oranje Nassau Museum". Jaarboek, 1981.
 350 DIE HAGHE. Jaarboek 1981.
 139 WEGWIJZER voor Delft, 1981/1982. Amstelveen.
 481 HEEMSCHUT. Maandblad van de Bond Heemschut. Jaargang 58, 1981.
 425 NEDERLANDSE HISTORIEN. Populair tijdschrift voor (streek)geschiedenis. Jaargang 15, 1981.
 128 HOLLAND. Regionaal-historisch tijdschrift. Jaargang 13, 1981.

C. Marico-Groenewegen.

CONTRIBUTIE

Een aantal leden heeft zijn/haar contributie voor het lopende verenigingsjaar nog niet aan onze penningmeesteresse voldaan. Degenen wie dit aangaat treffen bij dit convocaat een rappèl aan in de vorm van een nieuwe acceptgirokaart, voor geval de eerste kaart, die in het najaar werd toegezonden, in het ongerede zou zijn geraakt. Wij verzoeken betrokkenen het verschuldigde bedrag alsnog per omgaande aan de penningmeesteresse over te maken.

BOEKEN ETC.

Aan de balie van ons secretariaat (Oude Delft 169) zijn nog diverse uitgaven van boeken en boekjes over Delft verkrijgbaar. Het gaat hier onder meer om het jaarboek 1981 ("De geschiedenis van het klooster Sion" door dr. B.A. Vermaseren; ledenprijs f. 17,50), "Delft" (tekeningen Charles Kemper, tekst G.G. Kunz, ledenprijs 60 gulden), "Geschiedenis van de Nieuwe Kerk" (dr. D.P. Oosterbaan, ledenprijs vijf gulden). Ook zijn er nog enkele mapjes met tekeningen van dr. H.L. Houtzager verkrijgbaar. Prijs per kaart één gulden.

TERUGBLIK

"Als we naar de toekomst kijken laten we dan de verdiensten van het verleden niet over het hoofd zien". Deze behartigenswaardige woorden (maar dan in

het Engels) las ir. E.J. Nusselder, architect-onderzoeker bij de Rijksgebouwendienst ooit op het zeildoek van een vrachtauto. Hij maakte er een dia van en gebruikte deze als slotbeeld voor de voordracht die hij op maandag 8 februari voor onze vereniging hield in "Het hart van Delft".

Nu hebben we gelukkig tòch al nooit over gebrek aan belangstelling voor onze lezingen te klagen, maar dit keer was de bepaald niet kleine zaal zo overstelpend vol, dat de vouwwanden achteraan en opzij moesten worden weggeschoven om de bijna 250 belangstellenden te kunnen bergen !

Onder hen waren uiteraard veel leden, maar was er ook een groot contingent buitenstaanders, onder meer uit Den Haag, Leiden en Rotterdam, alsmede een "leger" van bouwkunde-studenten. Heel begrijpelijk overigens, want het behandelde onderwerp staat momenteel in het brandpunt van de lokale belangstelling. Wat de belichting daarvan betreft (letterlijk via de dia-dubbelprojectie) en de analyse (kernachtige explicatie) zal niemand zich bekocht hebben gevoeld. De heer Nusselder is een uitstekend spreker, die op boeiende wijze zijn inzichten en opvattingen over binnenstads-architectuur en -restauratie op de toehoorders weet over te brengen.

Het onderzoek waarover hij op deze avond sprak was bij zijn studie primair gericht op het stadsdeel dat begrensd wordt door Choorstraat, Vrouwjutenland, Vlouw, Papenstraat en Hippolytusbuurt, met centraal daarin gelegen de Marthakapel, deel uitmakend van het tegenwoordige Dameshuis aan de Papenstraat. Met de ligging en structuur, alsmede van de omringende bebouwing in vroeger eeuwen hield de inleider zich in het eerste deel van zijn causerie bezig, om na de pauze de accenten te leggen op de bouwkundige en architectonische veranderingen in de loop der jaren (al naar gelang: verbeteringen of verslechtingen) in dit stadsdeel, met name in de Choorstraat en, van zeer recente datum, aan de Dertienhuizen. Over de nieuwbouw aldaar kraakte hij harde noten. Het karakteristieke stadsgezicht achtte hij hier onherstelbaar verknoeid. Uiteraard ontspoon zich daarna een levendige, zij het met het oog op het gevorderde tijdstip niet breedvoerige, discussie.

G.G. Kunz.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Figuren rond Antoni van Leeuwenhoek (I)

Op 23 oktober van dit jaar zal een symposium worden gehouden ter gelegenheid van de 350ste geboortedag van Antoni van Leeuwenhoek, de ontdekker van het "microscopisch kleine".

Dit symposium wordt georganiseerd door Delfia Batavorum en het Genootschap voor Geschiedenis, Geneeskunde, Wiskunde, Natuurwetenschappen en Techniek.

In een viertal artikelen zal dr. H.L. Houtzager iets over Van Leeuwenhoek en de zijnen vertellen. Dit is het eerste artikel in deze korte reeks.

Er komen in het leven van de Delftse wijnroeiër en kamerbewaarder der burgemeesteren, Antoni van Leeuwenhoek, een aantal tijdgenoten voor die meestentijds niet erg in de belangstelling hebben gestaan, maar die toch een belangrijke rol hebben gespeeld in zijn lange leven.

Door de uitvoerige correspondentie die Van Leeuwenhoek heeft gevoerd met talrijke geleerden in binnen- en buitenland, zijn we goed op de hoogte met zijn wetenschappelijke arbeid, weten we nauwkeurig naar welke natuurwetenschappelijke onderwerpen zijn belangstelling uitging en zijn we geïnformeerd over zijn ontdekkingen en onderzoeken, die hij binnen Delft heeft verricht. Over het eigenlijke leven van Van Leeuwenhoek weten we echter bedroevend weinig, hoewel hij in zijn brieven af en toe melding maakt van gewone huiselijke zaken en omstandigheden. In het jaar van zijn overlijden 1723 worden we in een tweetal brieven geïnformeerd over wat thans bekend staat als "de ziekte van Van Leeuwenhoek", welke gepaard ging met samentrekkingen van het middenrif en onaangename sensaties in de bovenbuik.

"Niet zo lang geleden, namelijk gedurende laatstleden januari, ben ik overvallen door een heftige beweging rondom dat grote en onmisbare orgaan, dat we diafragma noemen: zo sterk, dat de omstanders er niet weinig door ontsteld werden".

Over zijn directe omgeving, zijn gezin en zijn naaste vrienden en kennissen zijn de gegevens spaarzaam, echter wel het vermelden waard. Hierdoor wordt het leven van de ontdekker van het 'Microscopisch kleine' meer geplaatst in het leven van alle dag, zoals zich dit in het 17e eeuwse Delft heeft afgespeeld. Hoewel de stadshistoricus Boitet schrijft dat Van Leeuwenhoek alleen in de hoogste en voornaamste kringen zou hebben verkeer, vast staat, dat Van Leeuwenhoek aanvankelijk een tijd gevestigd is geweest als winkelier in manufacturen. Een tweetal kwitanties, die bewaard zijn gebleven, tonen dit onweerlegbaar aan. Zijn winkelierschap kan mede samenhangen met het feit, dat hij op 29 juli 1654 in het huwelijk trad met Barbara de Mey, dochter van de uit

Norwick afkomstige Elias de Mey, die saydrapier (handelaar in serge) was. Barbara was evenals Van Leeuwenhoek in Delft geboren en op 20 december 1629 in de Nieuwe Kerk alhier gedoopt. Zij was dus 24 jaar toen zij met Van Leeuwenhoek trouwde.

Het echtpaar ging wonen op de Hippolytusbuurt in het tweede huis vanaf de Nieuwstraat gerekend, dat Antonie voor f. 5000,— had gekocht en dat Het Gouden Hoofd heette.

Barbara schonk Van Leeuwenhoek tussen de jaren 1655 en 1666 vijf kinderen; slechts het tweede kind, Maria, geboren in 1656, zou in leven blijven en haar vader overleven. Het jaar 1666 moet bij Van Leeuwenhoek als een rampjaar in zijn herinnering zijn gebleven. Eerst overleed zijn enig overgebleven zoon Philips op tweejarige leeftijd en enkele weken later stierf Barbara, met wie hij bijna twaalf jaar lief en leed had gedeeld. Zij werd op 14 juli in de Oude Kerk begraven. Slechts de negen jaar oude Maria bleef over. Hoe het huishouden van Van Leeuwenhoek tussen 1666 en 1671 reilde is onbekend.

Ruim vier jaar na de dood van zijn vrouw zou Van Leeuwenhoek opnieuw in het huwelijk treden en wel met Cornelia Swalmius.

In de jaren tussen 1666 en 1671 is het contact ontstaan met een andere Delftenaar van grote wetenschappelijke reputatie, Reinier de Graaf. Deze laatste had zich eind 1666 als medicus gevestigd aan de Oude Delft. Regelmatig zullen beiden over en weer bij elkaar aan huis zijn gekomen en elkaar ontmoet hebben op de bijeenkomsten, die door de medici en chirurgijns werden belegd in het theatrum anatomicum aan de Verwersdijk. "Alle weeken op Woensdag na de middag ten twee uren, om de openbare lessen, welke aldaar door een leeraar der ontleedkunde werden gedaan aan te hooren"

Van Leeuwenhoek, zelf niet medicinae doctor of chirurgijn, was daar een welkome gast en werd als zodanig op het schilderij van Cornelis de Man in 1681 geportretteerd.

(wordt vervolgd).

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Oude Delft 169
2611 HB Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 5

april 1982

Het bestuur heeft het genoegen U mede namens het bestuur van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, afdeling Delft en Omstreken, uit te nodigen voor een lezing met dia's te houden door prof. dr. D. de Moulin te Nijmegen, getiteld:

HONDERD JAAR GENEESKUNDE.

De bijeenkomst, die georganiseerd wordt in het kader van het 100-jarig bestaan van de afdeling, zal plaatsvinden op woensdag 7 april 1982 in de grote zaal van het Sint Joris Gasthuis, Sint Jorisweg 2 te Delft.
Aanvang 20.00 uur.

"Dokterkoesje" rond de eeuwwisseling

M. Houtlander '82

THEMA

Toen honderd jaar geleden de afdeling Delft van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst werd heropgericht, verkeerde de geneeskunde in een toestand van euforie. De nieuwe natuurwetenschappelijke grondslagen waarop zij sinds enkele decennia was komen te staan, hadden ertoe geleid dat zich heel wat nieuwe en zeer-veelbelovende perspectieven hadden geopend. Vooral de bacteriologie was in opkomst, met al heel gauw belangrijke praktische consequenties voor de preventieve gezondheidszorg, voor de praktische geneeskunde - meer in het bijzonder de heekunde, de verloskunde en de kindergeneeskunde - en voor de ziekenhuisbouw. In diezelfde tijd liet zich voor het eerst de invloed van de chemische industrie voelen: eerst alleen door het beschikbaar stellen van kleurstoffen ten behoeve van de bacteriologie en de weefselleer, maar in het begin van de 20ste eeuw ook door het fabriceren van tevoren geheel onbekende stoffen, waardoor de chemotherapie haar intrede deed. Tot het inzicht dat ziekten niet altijd door levende ziekteverwekkers behoeven te worden veroorzaakt, maar dat ook bepaalde voedingsdeficiënties tot ziekte kunnen leiden, hebben Nederlanders een bijdrage geleverd.

De antibiotica openden na de Tweede Wereldoorlog een nieuw hoofdstuk in de farmacotherapie. Veel van de infectieziekten die in de vorige eeuw het ziektepatroon bepaalden zijn geheel verdwenen of aanzienlijk teruggedrongen. Thans zijn hart-vaatziekten, kanker en reuma de belangrijkste ziekten in de westerse wereld.

Toeneming van fundamentele kennis en van technologische mogelijkheden hebben gemaakt, dat de geneeskunde een nieuwe periode in haar geschiedenis is ingegaan die zich kenmerkt door de grote plaats, die technische apparatuur in ruime zin daarin is gaan innemen. Dat ondanks alle wetenschappelijke kennis en de bijna onbegrensde technische mogelijkheden de moderne geneeskunde de typische ziekten van onze tijd nog maar zeer ten dele de baas kan, heeft bijgedragen tot de paradox, dat de geneeskunde hoewel zij tot zeer veel meer in staat is dan in 1882, aan scherper kritiek blootstaat dan ooit tevoren.

Na aanvankelijk een particuliere praktijk te hebben gehad als chirurg was spreker later verbonden aan het Radboud-ziekenhuis te Nijmegen als chef de clinique van de chirurgische afdeling. Thans is hij hoogleraar in de geschiedenis der geneeskunde aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen.

EXPOSITIE K.N.M.G.

De jubilerende afdeling van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering van de Geneeskunst streeft er naar ten tijde van haar festiviteiten een aantal kleine medische tentoonstellingen te doen organiseren uit het eigen bezit van het Oude- en Nieuwe Gasthuis, Bethel-ziekenhuis, St. Hippolytus-ziekenhuis, St. Joris Gasthuis en de Stichting Samenwerkende Delftse Ziekenhuizen. Uit deze verzamelingen zal door dr. De Moulin een selectie worden

gemaakt, die - zo mogelijk - geëxposeerd zal worden in het St. Joris Gasthuis op de avond dat deze voor ons genootschap en leden van de K.N.M.G. zijn lezing over Honderd jaar geneeskunst zal houden.

VRAAG EN AANBOD

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het genootschap en niet voor de handel.

Het bestuur beslist over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangeboden.

Gevraagd deel 2 uit de serie-uitgave van ons genootschap, te weten: De Kartuizers en hun Delftse klooster.

Ir. N.P.H.J. Roorda van Eysinga, Oude Delft 197, Delft. Tel.: (015) - 13 02 20.

AGENDA

De bijeenkomsten na deze zijn vastgesteld op:

maandag 3 mei : drs. L.J. van der klooster over Jonkvrouwe Richardis
juni : over Gouda
11 en 12 juni : excursie naar Gouda.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

W. Bezemer, Siberg 812, Uden.

drs. W.M. Dolman, Mackaystraat 60, Delft.

mevr. U. Dolman-Bult, Mackaystraat 60, Delft.

mevr. H. Dupuis-Jense, van der Heimstraat 43, Delft.

P. Hofland, Maasdijk 81, Maasdijk.

B.C.J. de Raay, Rembrandtlaan 57, Maassluis.

Namens het bestuur

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Dat de programma-commissie uit het bestuur haar keus voor een lezing in dit seizoen liet vallen op een voordracht over merk-, stop- en breilappen mag, op het eerste gezicht, voor een historische vereniging wat vreemd lijken: de feiten toonden het tegendeel aan. Want de manier waarop op 11 maart de daartoe uitgenodigde inleidster, mevrouw M.G.A. Schipper-Van Lottum uit Amsterdam, haar interessante onderwerp behandelde en met een kleine honderd uitstekende dia's letterlijk toelichtte, paste volkomen in ons kader. Zij ging namelijk niet expliciet in op de diverse technieken van hand-, c.q. borduurwerken, maar legde het accent voornamelijk op de historische ontwikkeling en, in samenhang daarmee, de opeenvolgende verschijningsvormen.

De merklappen in de vorm die wij kennen dateren al uit de middeleeuwen en zij hebben zich tot op de dag van heden onverkort weten te handhaven. Het vervaardigen van deze werkstukken was de bezigheid van meisjes in de leeftijd van ongeveer zes tot twaalf, dertien jaar. Men staat er verbaasd over hoe minutiek vaak, met veel inventiviteit en gevoel voor kleur en symboliek, die borduurwerkjes tot stand kwamen.

Mevrouw Schipper vertelde daar zeer onderhoudend over en doorweefde haar causerie met tal van, weinig of niet bekende, bijzonderheden en anecdotes. Bijna drie uur hield zij in het wooncentrum Abtswoude haar gehoor - dat uiteraard in overgrote meerderheid uit dames bestond - op boeiende wijze bezig. Voor de aanvang en tijdens de pauze was er gelegenheid de tentoonstelling van allerhande merklappen te bekijken, die in de recreatiezaal was gearrangeerd en die tot zondag 14 maart te bezichtigen viel.

BESTUUR UITGEBREID

Aan de lezing die op 11 maart in Abtswoude werd gehouden ging een algemene ledenvergadering vooraf, met als enige agendapunt de benoeming van twee nieuwe bestuursleden, als aanvulling van het momenteel uit zeven personen bestaande bestuur. Als kandidaten waren voorgedragen mevrouw P.H.Th. Dumon (voor de functie van tweede secretaris) en de heer F.M. van Leeuwen (als vice-voorzitter).

Aangezien geen namen van tegen-kandidaten waren binnengekomen werden genoemde personen bij acclamatie als bestuurslid benoemd verklaard.

CHARLES KEMPER: "DELFT"

Onze vereniging heeft de hand weten te leggen op een klein aantal exemplaren van het bij Elmar te Delft uitgegeven boek van de Rotterdamse schilder-illustrator Charles Kemper met vele tekeningen en aquarellen van Delft en begeleidende tekst van G.G. Kunz. Het boek dat in de handel f. 125,— kostte kunnen

wij onze leden aanbieden voor minder dan de helft van de prijs. namelijk zestig gulden. Het is verkrijgbaar bij ons secretariaat, p/a Oude Delft 169. De voorraad is klein, dus - gegadigden - haast u !

"SION" KRIJGT GOEDE PERS

Ons Jaarboek 1981 "Het klooster 'Sancta Maria in Monte Sion' tussen Delft en Rijswijk 1433 - 1574" van de hand van dr. B.A. Vermaseren mag zich verheugen in goede persbeoordelingen. In de plaatselijke bladen zijn er uitvoerige artikelen aan gewijd, maar ook in andere bladen en periodieken is er ruimschoots aandacht aan geschonken. Het Binnenhof schrijft: "Dr. B.A. Vermaseren is, met medewerking van mr. M.L. Buschkens-Dijkgraaf, in een aantal archieven gedoken en heeft daaruit zoveel samengebracht dat we nu toch een veel betere kennis van het tot nu toe vrij onbekende sticht Sion kunnen krijgen. De schrijvers hebben een zorgvuldig gebruik gemaakt van de uitgebreide bestaande literatuur over deze (d.i. Moderne Devotie) katholiek-reformatorische stroming op onze Nederlandse bodem. Wie de studie doorleest zal tot de conclusie komen dat dr. Vermaseren de historie van het geestelijk leven in de Nederlanden en speciaal daarbij het verleden van Delft een grote dienst heeft bewezen. Het boek is dan ook een serie-uitgave van het genootschap Delfia Batavorum".

Prof. dr. W. Nijenhuis schrijft in "Prisma-Lectuurvoorziening" o.m.: "Niet alleen de ondergang van het klooster, maar ook de lotgevallen van zijn bezittingen en van de kloosterlingen daarna worden verhaald. Wetenschappelijke precisie (gebruik van een schat aan archivalia) en grote liefde voor het onderwerp kenmerken deze studie. Het boek is uitstekend geschreven".

Het boek is verkrijgbaar aan ons secretariaat, Oude Delft 169, voor f. 17,50 (ledenprijs). In de boekhandel kost het 24 gulden.

G.G. Kunz.

ONDERZOEK NIEUWE LANGENDIJK

Op dit ogenblik vindt een onderzoek plaats naar de bouw- en bewoningsgeschiedenis van de panden Nieuwe Langendijk 22 t/m 26. Deze panden zullen samen met Nieuwe Langendijk 28 en Trompetstraat 31 binnenkort worden afgebroken. Het Genootschap Delfia Batavorum is de eigenaresse, de 'Delftsche Katholieke Stichting voor Bejaardenzorg en Huisvesting voor Alleenstaanden', zeer erkentelijk voor de medewerking die zij geeft om het onderzoek mogelijk te maken.

Het onderzoek kent vele facetten, met name bouwhistorisch en archeologisch onderzoek ter plaatse, archiefonderzoek en bestudering van de omgeving.

Een en ander wordt verricht of zal worden verricht door enige personeelsleden van de TH afdeling Bouwkunde (sector bouw- en bewoningsgeschiedenis) en een groot aantal vrijwilligers, o.a. leden van de archeologische werkgroep van Delfia Batavorum, gecoördineerd door de Archeologische Coördinatiecommissie.

Het onderzoek is in feite nog maar kort geleden begonnen en het zal nog geruime tijd duren voor er een eindrapport zal zijn. Pas dan kunnen definitieve conclusies verwacht worden betreffende de geschiedenis van de panden zelf en over de eventuele mogelijkheid dat een aantal ervan afgebeeld zou kunnen zijn op het schilderij 'Het Straatje' van Johannes Vermeer.

Nu kunnen slechts enige voorlopige conclusies gemeld worden. Het voorhuis van nr. 22 dat nog in zeer goede conditie verkeert, zal rond 1610 gebouwd zijn tegen een ouder achterhuis, een merkwaardig zaalgebouw waarvan de oorspronkelijke functie nog onbekend is.

Het pand nr. 26 is in oorsprong een laat middeleeuws woonhuis dat een aantal malen is verbouwd en onder meer is voorzien van een fraaie (vrij late) beschildering op een deel van het moer- en kinderbintenplafond en de onderzijde van de trap. Een kelder in het voorhuis bleek dichtgeworpen met 18e-eeuws pottenbakkersafval (Het Jonge Moriaanshoofd?). Het pand nr. 24 is tussen 22 en 26 ingebouwd en heeft geen eigen dragende zijmuren zodat hier oorspronkelijk een open plaats o.i.d. moet zijn geweest.

W.F. Weve.

BODEM-ARCHIEF IN GEVAAR

De vernieuwing van oude binnensteden stelt de archeologen voor steeds grotere problemen. Door de bouwactiviteiten wordt de ondergrond van 197 steden in ons land als "oudheidkundig archief" in ernstige mate bedreigd. Dit staat in een rapport van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), een onderdeel van het ministerie van CRM.

De verdwijning van het oudheidkundig materiaal wordt "schrikbarend" genoemd. Om te voorkomen dat dit kostbare materiaal in toenemende mate verloren gaat, wordt uitbreiding van het archeologisch stads-onderzoek nodig geacht, onder meer via de aanstelling van een stadsarcheoloog.

In de bodem van de voor renovatie in aanmerking komende stadskernen - oorsprong van eerste bewoning - bevinden zich nog vele aantoonbare bewijzen van het vroegere menselijke bestaan. Door af- en uitgravingen en door het beheien van percelen, die na afbraak van oude behuizingen enz. zijn vrijgekomen, worden die sporen van bewoning vernietigd, vaak al voordat de archeologen van een en ander kennis hebben kunnen nemen, laat staan er een studie van hebben kunnen maken.

Bij de steden waar de toestand volgens drs. H. Sarfatij, archeoloog bij de ROB, tot de categorie "rampzalig" behoort zijn Den Haag en Rotterdam. "Zeer ern-

stig" is de toestand in o.a. Schiedam, Vlaardingen, Gouda, Leiden en Schoonhoven. Ook Delft behoort bij die 197 bedreigde steden. Voor iedere stad die in het rapport wordt genoemd is aangegeven wat al verloren is en wat tot 1990 verloren dreigt te gaan. Gebleken is dat de gevaren voor het "bodemarchief" vooral groot zijn als in oude binnensteden werk wordt verricht dat dieper gaat dan 50 centimeter en zodra op meer dan enkele tientallen vierkante meters oppervlakte wordt gewerkt.

De ROB is van mening dat degene door wiens schuld archeologische vondsten verloren zouden gaan moet betalen. Wie ergens gaat bouwen waar waardevolle dingen onder de grond zitten zou dus eerst archeologisch onderzoek moeten financieren. Gedacht wordt aan het reserveren van één procent van de kosten van nieuwbouwprojecten. Volgens de ROB bestaat in de Scandinavische landen al een dergelijke wettelijke regeling.

De bepleite aanstelling van een stadsarcheoloog zou ook op part-time basis kunnen plaats vinden of door het aanstellen van een regionale archeoloog met assistentie van amateurs. Ook voor Delft is meermalen de aanstelling van een (part-time) archeoloog bepleit. Nu verkeert onze stad nog in de gunstige omstandigheid dat sommige studenten Bouwkunde-T.H. en ook afgestudeerden zich met stadsarcheologie bezig houden, terwijl er ook tal van amateurs, o.a. van onze vereniging op dit gebied actief zijn.

G.G. Kunz.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Figuren rond Antoni van Leeuwenhoek (II)

Op 23 oktober van dit jaar zal een symposium worden gehouden ter gelegenheid van de 350ste geboortedag van Antoni van Leeuwenhoek, de ontdekker van het "microscopisch kleine".

Dit symposium wordt georganiseerd door het Genootschap Delfia Bataavorum en het Genootschap voor de Geschiedenis der Geneeskunde, Wetkunde, Natuurwetenschappen en Techniek.

In een viertal artikelen zal dr. H.L. Houtzager iets over Van Leeuwenhoek en de zijnen vertellen. Dit is het tweede artikel in deze korte reeks.

Men zou het lange leven dat Antoni van Leeuwenhoek was beschoren - hij werd op 24 oktober 1632 geboren en op 31 augustus 1723 in de Oude Kerk te Delft begraven - in een tweetal fasen kunnen verdelen, waarbij de cesuur ligt in het jaar 1671.

Op 10 januari van dat jaar ging hij namelijk voor de tweede keer in ondertrouw.

"Antonj Leeuwenhoeck, weduwnaar.

Cornelia Swalmius, j.d."

Op 25 januari 1671 vond het huwelijk plaats; niet in Delft maar in Pijnacker waar ds. Abraham Bredius de verbintenis inzegende.

Cornelia Swalmius werd op 9 april 1634 in Valkenburg geboren, waar haar vader van 1621 af tot aan zijn dood in 1661, predikant was. Van moederskant waren er nauwe banden met Delft; Grietje Adriaansdr. Uyttenbrouck was in Delft geboren. Ook haar ouders waren uit Delft afkomstig.

Haar overgrootvader, Dirck Jansz. Uyttenbrouck (1526-1596), was ettelijke malen burgemeester van Delft geweest en geparenteerd aan aanzienlijke regentfamilies, zoals de families Van Groenewegen en Van Bleyswijck.

Cornelia's broer Adriaan Swalmius was medicus alhier en overleed in Delft op 2 mei 1667.

Ook de andere dochters uit het huwelijk van dominee Swalmius woonden in Delft, zodat de naaste aangetrouwde familieleden van Antoni in zijn directe omgeving woonachtig waren.

Het is wel zeker dat Van Leeuwenhoek door dit tweede huwelijk makkelijker in aanraking is gekomen met mensen uit de intellectuele bovenlaag en aldus toegang verkreeg tot invloedrijke regentenkringen in Delft. Dit zal er zeker toe hebben bijgedragen, dat hij gestimuleerd werd in zijn onderzoekingen en proefnemingen op natuurkundig en biologisch gebied.

Over de persoon van Cornelia is niets bekend; evenmin kunnen we de invloed nagaan die zij wellicht heeft gehad op zijn natuurwetenschappelijk onderzoek. Slechts zelden komen de namen van de twee vrouwen - Cornelia en zijn dochter uit zijn eerste huwelijk, Maria - in zijn correspondentie met de Royal Society voor.

Uit het tweede huwelijk van Van Leeuwenhoek zijn geen kinderen voortgekomen. Cornelia overleed begin 1694. In het begraafboek wordt zij genoemd:

*"Juffr. Cornelia Swalmius Huysvr. van dr. Antony van Leeuwenhoek,
Lid van de Kon. Societijt binnen Londen".*

Van Leeuwenhoek was toen 61 jaar oud en zou de hem nog resterende jaren op de Hippolytusbuurt blijven wonen, verzorgd door zijn enige, ongetrouwde, dochter Maria van Leeuwenhoek.

(wordt vervolgd)

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Oude Delft 169
2611 HB Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 6/7

mei/juni 1982

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

op maandag 3 mei voor een lezing over Jonkvrouwe Ricardis;

op woensdag 9 juni voor een lezing over Gouda;

op vrijdag 11 juni en zaterdag 12 juni voor een excursie naar Gouda.

Voor de excursie en de daarmee samenhangende lezing ontvangt U géén aparte convocaat meer.

EERSTE LEZING

Ons medelid drs L.J. van der Klooster te 's-Gravenhage zal voor ons een lezing met dia's houden, getiteld:

JONKVROUWE RICARDIS.

Jonkvrouw Ricardis was de dochter van graaf Willem I van Holland. Zij overleed op 3 januari 1263 (niet 1262). Er is in feite weinig meer over haar te vertellen dan reeds in eerdere publicaties gedaan is. Prof. Niermeyer noemt haar "stichteres van Delft". Wordt ze daarom "jonkvrouw van Delft" genoemd? Gaat die aanduiding wel tot haar tijd terug? Welke plaats bekleedde zij in de Delftse samenleving? Bestaat haar graf nog? Wat herinnert er vandaag nog aan haar?

Deze en andere vragen vormen aanleiding om alle gegevens eens op een rijtje te zetten.

Spreeker is vanaf 1967 als wetenschappelijk ambtenaar verbonden aan het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag. Zijn ambtelijke loopbaan begon hij onder dr. D.P. Oosterbaan op het Gemeentearchief in Delft in 1956. Vervolgens werkte hij op het Algemeen Rijksarchief en het Haagse Gemeentearchief.

Een aantal boeken en artikelen in wetenschappelijke tijdschriften staan op zijn naam.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op maandag 3 mei 1982 in "Het Hart van Delft", Vlamingsstraat 44/Rietveld 109 te Delft. Aanvang 20 uur.

TWEEDE LEZING

Vooruitlopend op de jaarlijkse excursie zal drs. B.J. van der Saag te Gouda een lezing met dia's houden, getiteld:

ENKELE GREPEN UIT DE GOUDSE GESCHIEDENIS.

Hoewel Gouda niet zo'n oude stad is als Delft, behoorde ze in de 15e en 16e eeuw toch tot de belangrijkste Hollandse steden. Ook in de tijd van de Republiek was Gouda een van de zes grote steden van het gewest.

Helaas is - zoals met zoveel steden het geval is - nog geen afgeronde to-

taalstudie van de Goudse geschiedenis voorhanden. Het is dan ook volstrekt onmogelijk om enigszins een overzicht in vogelvlucht van de Goudse historie te geven. Vandaar dat slechts aan enkele detailonderwerpen aandacht zal worden geschonken, zoals de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, het kasteel, kloosters en kerk, de nijverheid.

Een en ander zal worden verlicht met een aantal dia's.

De heer Van der Saag is gemeente-archivaris van Gouda.

Deze bijeenkomst zal dus plaatsvinden op woensdag 9 juni 1982 in de Remonstrantse Kerk, Oude Delft 102 te Delft.

Aanvang 20 uur.

Op vrijdag 11 juni en zaterdag 12 juni zal een EXCURSIE NAAR GOUDA

worden gehouden. 's Morgens zal daar, na een stadswandeling, de Oud-Katholieke kerk worden bezichtigd, een achter een 19e-eeuwse gevel schuilgaande zaalkerk uit de 18e eeuw met barokke inventaris, mooi zilver en talrijke schilderijen. Gestreefd wordt voor U het orgel te laten bespelen. Na de lunch zal de Sint Janskerk met zijn beroemde Goudse glazen worden bezocht. Ook hier zal, naar wij hopen, het orgel bespeeld worden.

De middag wordt besloten met een rondvaart over de Reeuwijkse plassen, waarbij niet alleen over de wonderen der natuur, maar ook over de (ontstaans)-

geschiedenis van de plassen verteld zal worden.

Het programma ziet er voor beide dagen als volgt uit:

8.30 uur: Vertrek - precies op tijd - van de Paardenmarkt.

9.30 uur: Begin van de stadswandeling.

10.15 uur: Koffiepauze.

11.15 uur: Bezichtiging van de Oud-Katholieke kerk aan de Gouwe 107.

12.15 uur: Lunch.

13.45 uur: Bezichtiging van de Sint Janskerk.

15.00 uur: Rondvaart over de Reeuwijkse plassen.

15.30 uur: Pauze voor thee (of iets anders?).

16.00 uur: Vervolg rondvaart.

17.00 uur: Vertrek voor terugtocht naar Delft.

18.00 uur: Aankomst te Delft.

Daar de tocht per autobus wordt gemaakt, is het aantal deelnemers beperkt tot 40 personen per dag. De kosten bedragen f. 45,— per lid en f. 50,— per introduc e, alles inbegrepen op de consumptie 's middags na.

U kunt zich voor  en van deze tochten opgeven tijdens de op 3 mei te houden bijeenkomst of door bijgaande strook ingevuld op te zenden aan de penningmeesteresse van het Genootschap, Charlotte de Bourbonstraat 10 te Delft, onder gelijktijdige overmaking van het verschuldigde bedrag op postrekening nr. 58 73 45 t.n.v. "Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum" te Delft.

Uiterste inschrijfdatum: 29 mei a.s.

Indien U een dieet moet volgen kunt U dit opgeven.

SHELTEMA-BOEKJE

De herdruk van het in 1917 uitgegeven boekje "Herinneringen van een geneesheer" van de hand van dr. B.E. Scheltema, arts te Delft van 1880 tot 1915 is verschenen. Degenen, die hebben ingetekend, wordt verzocht het af te halen aan de balie van de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 te Delft. De kosten bedragen f. 15,—.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

J.P. Lucas, Nieuwe Plantage 46, Delft.

Mevr. A. Lucas-de Blanken, Nieuwe Plantage 46, Delft.

Mevr. L.R. Paaijms-van Baarle, Hof van Delftlaan 133, Delft.

E.W. van Popta, Mgr. Bekkerslaan 151, Rijswijk.

J.L. Snelders, Willem de Zwijgerstraat 6, Delft.

Mevr. S.I. Werdm ller von Elgg, Menno ter Braaklaan 235, Delft.

Namens het bestuur,

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

"Honderd jaar geneeskunde in Delft" was de thematitel voor de bijeenkomst die op woensdag 7 april in de grote zaal van het Sint Joris Gasthuis werd gehouden door de afdeling Delft van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst en ons genootschap. Reden was het feit, dat de plaatselijke afdeling dezer dagen een eeuw bestond.

Met dia-dubbelprojectie ter illustratie hield prof. dr. D. de Moulin, hoogleraar in de geschiedenis der geneeskunde aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen, een causerie over bovengenoemd thema.

De inleider hield zich daarbij uiteraard voornamelijk bezig met de totale ontwikkeling van de medische wetenschap en de toepassing ervan - zowel nationaal als mondiaal - maar vlocht door zijn betoog ook de verrichtingen van enkele prominente Delftse medici uit de tweede helft van de vorige en het begin van onze eeuw.

Enkele van de belangrijkste, door prof. De Moulin aangehaalde, medische ontdekkers en ontdekkingen waren Semmelweis (kraamvrouwenkoorts), Pasteur (hondsdolheid), Koch (tuberkelbacil), Behring (difteritis), Röntgen (X-stralen), Willem Einthoven (elektrocardiograaf), Ehrlich (syfilis), Banting en Best (suikerziekte - insuline), Fleming (penicilline), Kolff (kunstnier).

In het bijzonder maakte hij melding van het feit, dat gedurende de laatste oorlog de Gistfabriek alhier de fabricage van penicilline ontwikkelde, los van, maar wel gelijkwaardig aan, het produkt dat in de geallieerde staten was vervaardigd.

De negentiende eeuw was het tijdperk van de explosieve ontwikkeling der medische wetenschap: omvangrijker dan in alle voorafgaande twintig eeuwen. Interessant was ook het overzicht van de verschuivingen in het ziektepatroon in de verstreken eeuw. Waren het in de vorige eeuw voornamelijk de infectieziekten die de hoogste mortaliteit veroorzaakten, tegenwoordig zijn het de hart- en vaatziekten en kanker.

In de zaal was een kleine expositie ingericht van oude medische instrumenten en gebruiksvoorwerpen voornamelijk uit de collectie van het ziekenhuis Bethel. Daarbij een carbolzuurverstuiver, die door de inleider als een zeer zeldzaam apparaat werd aangemerkt.

GIFT K.N.M.G. AAN GENOOTSCHAP

Op zaterdag 27 maart vierde de afdeling Delft van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst haar eeuwfeest met o.m.. een symposium in de Bieslandhof, waarop diverse aspecten van de gezondheidszorg werden belicht. Men heeft daarover uitvoerig kunnen lezen in de

dagbladpers. Bij die gelegenheid werd aan burgemeester, mr. R.M. Gallas, een cheque ter waarde van 30.000 gulden overhandigd als aanzet voor de aanleg van een alarmeringsinstallatie voor alleenstaande bejaarden. Ook Delfia Batavorum "viel in de prijzen" o.m. op grond van het feit dat door het genootschap veel aandacht aan de medische historie wordt geschonken. Afdelingsvoorzitter T. Cool stelde de voorzitter van ons bestuur een cheque ter hand van 2500 gulden. Een genereuze gift, waarvoor de vereniging uiteraard bijzonder erkentelijk is en die dan ook zeker een passende bestemming zal krijgen.

DE HUIZEN NIEUWE LANGENDIJK

In het vorige convocaat (nr. 5) heeft de heer W.F. Weve een samenvattend overzicht gepubliceerd van het, op dat tijdstip aan de gang zijnde, onderzoek naar de bouw- en bewoningsgeschiedenis van de panden Nieuwe Langendijk 22 tot en met 26. Op deze plaats zullen vanwege de Delftsche Katholieke Stichting voor Bejaardenzorg en Huisvesting voor Alleenstaanden wooneenheden worden gebouwd. Tegen de afgifte van sloop- en bouwvergunningen door de gemeente Delft werden, onafhankelijk van elkaar, bezwaren ingediend door de Commissie behoud stadsschoon van Delfia Batavorum en de Stichting Buurtcentrum Raam-Vlamingstraat, op grond van het feit dat bij onderzoekingen is gebleken dat in het complex zich een aantal waardevolle bouwelementen uit de vijftiende en zestiende eeuw bevinden. Voorts waren er bezwaren gerezen tegen de nieuwbouw, omdat die storend zou zijn voor de directe omgeving, alsmede tegen de verdichting van het binnengebied, temeer daar een nieuwbouwplan voor 19 woningen ter visie heeft gelegen terwijl een bouwvergunning voor 25 woningen werd verleend.

Op grond daarvan had de Commissie behoud stadsschoon aan Gedeputeerde Staten gevraagd de verklaring van geen bezwaar tegen de slooppanden te schorsen en B. en W. van Delft te verzoeken het bouwplan voor 25 woningen ter visie te leggen.

Deze bezwaren zouden maandag 30 maart worden voorgelegd aan de afdeling rechtspraak van de Raad van State in Den Haag. Voordat de zitting van dit college begon ontving het van onze commissie een brief waarin het verzoek tot schorsing werd ingetrokken. Dit gebeurde op grond van het resultaat van een intern spoedberaad waaraan werd deelgenomen door het bestuur van Delfia Batavorum, de Delftse Katholieke stichting (bovengenoemd) en de Commissie behoud stadsschoon. Duidelijk was namelijk inmiddels geworden dat het bouwplan in een vergevorderd stadium verkeerde en dat vertraging tot onverantwoorde financiële gevolgen zou leiden voor de opdrachtgever en de toekomstige bewoners. De voorbereidingskosten van de stichting beliepen op dat tijdstip driekwart miljoen gulden.

De Stichting Buurtcentrum Raam-Vlamingstraat hield haar bezwaren echter wel overeind en mitsdien verscheen zij als enige actief optredende partij voor de Arob-rechter, mr. P.J. Boukema, die in zijn uitspraak het verzoek van het buurtcentrum tot schorsing van de door de provincie afgegeven verklaring van geen bezwaar inwilligde, aangezien de gemeente Delft kennelijk niet tijdig aan de nodige formaliteiten had voldaan; deze zullen alsnog in acht dienen te worden genomen. De voorgenomen sloop van twee panden met waardevolle historische elementen werd niet in de uitspraak betrokken. De nieuwbouw zal dus wel vertraging oplopen.

De Commissie behoud stadsschoon van Delfia Batavorum blijft echter bij haar standpunt dat stelling dient te worden genomen tegen het gemeentelijk bouwbeleid zoals dat in Delft wordt gevoerd.

Op dit moment (9 april) ligt het sloopwerk aan de Nieuwe Langendijk stil.

G.G. Kunz.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Figuren rond Antoni van Leeuwenhoek (III)

Op 23 oktober van dit jaar zal een symposium worden gehouden ter gelegenheid van de 350ste geboortedag van Antoni van Leeuwenhoek, de ontdekker van het "microscopisch kleine".

Dit symposium wordt georganiseerd door het Genootschap Delfia Batavorum en het Genootschap voor de Geschiedenis der Geneeskunde, Wiskunde, Natuurwetenschappen en Techniek.

In een viertal artikelen zal dr. H.L. Houtzager iets over Van Leeuwenhoek en de zijnen vertellen. Dit is het derde artikel in deze korte reeks.

Antoni van Leeuwenhoek was nog maar net zeven jaar, toen zijn vader Philip Thomisz. van Leeuwenhoek op 8 januari 1638 overleed. Twee jaar later trad zijn moeder, Margarieta Jacobsdr. van den Bergh, voor de tweede maal in het huwelijk en wel met de Delftse schilder Jacob Molyn.

In 1643 trouwde een zoon van Jacob Molyn, welke laatste ook eerder getrouwd was geweest, met Margriet Philipsdr., een zuster van Antoni van Leeuwenhoek. De uit dit huwelijk geboren zoon was dus een neefje van Van Leeuwenhoek. Op 18 juni 1656 was Antoni van Leeuwenhoek aanwezig bij de doop van zijn naamgenoot; hij werd peetoom van deze Antoni Molyn.

Antoni Molyn werd, eerst als leerling en na het afleggen van zijn meesterproef als lid, opgenomen in het Delftse chirurgijnsgilde. In 1679 vertrok hij voor twee jaar naar Frankrijk om in Parijs zich verder te bekwamen in de praktische geneeskunde. In een brief van 15 mei 1679, gericht aan Christiaan Huygens, schrijft Van Leeuwenhoek:

"Bij deze occasie dat mijn Susters Soon Antoni Molyn na Parijs vertrock om aldaer eenigen tijt sijn verblijff te nemen, neem ick de vrijmoedicheijt om aan U. Edele te schrijven"

Het is niet waarschijnlijk dat Antoni Molyn in Parijs een academische studie heeft gevolgd; zijn verblijf aldaar is daarvoor te kort geweest. Waarschijnlijk zal hij bij een der stadschirurgijns van Parijs een stage hebben gelopen om zich verder in de heel- en verloskunde te bekwamen. Vooral de verloskunde stond toentertijd in Parijs op een hoog peil en het is bekend, dat verschillende chirurgijns uit ons land enkele maanden een "assistentschap" liepen bij de stads-voedvrouwen en -meesters van Parijs.

In 1680 was Antoni terug in Delft en bleef hier chirurgijn tot zijn dood, in 1729. In het voorjaar van 1686 maakte hij een kort uitstapje naar Harderwijk om aldaar op 28 juli tot doctor in de geneeskunde te promoveren, ondanks het feit dat hij geen academische studie had gevolgd. In Harderwijk was dit voor geld en goede woorden mogelijk. Een doctorsbul was aan de Gelderse Hogeschool te koop, zoals uit het onderstaande rijmpje blijkt:

*"Harderwijk is een stad van negotie;
men verkoopt er bokking,
blauwbessen en bullen van promotie".*

We kennen de neef van Van Leeuwenhoek van het schilderij dat Cornelis de Man in 1681 op verzoek van de leden van het chirurgijngilde schilderde en dat de medici en heelmeesters in Delft werkzaam voorstelt, verzameld rondom de sadsanatoom Cornelis Isaacsz. 's-Gravesande.

Op ditzelfde schilderij is ook Van Leeuwenhoek geportretteerd; hoewel geen medicus of chirurgijn had Antoni van Leeuwenhoek nauwe contacten met het gilde en kwam hij geregeld in het theatrum anatomicum op de Verwersdijk. Daarnaast was de bekendheid van Van Leeuwenhoek in de tweede helft van de 17e eeuw al zo groot, dat men het een eer vond hem op een gildestuk te ver-eeuwigen.

Oom Van Leeuwenhoek en neef Antony Molyn staan dus beiden op dit beroemde anatomie-schilderij, dat in het bezit is van het Oude- en Nieuwe Gasthuis alhier.

In het testament dat Antoni van Leeuwenhoek op 26 juni 1719 maakte, was zijn dochter Maria natuurlijk de enige erfgenaam, doch ook aan zijn petekind dr Antoni Molyn schonk hij obligaties ter waarde van 3500 gulden.

"Om redenen haer daertoe moverende" wordt door hem echter uitdrukkelijk bepaald, dat Antoni Molyn en zijn naaste familie niet zijn begrafenis zullen regelen. Ook de wetenschappelijke nalatenschap kwam niet in handen van zijn neef en naamgenoot, maar werd het eigendom van zijn dochter Maria.

(wordt vervolgd).

Dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Oude Delft 169
2611 HB Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 8

september 1982

Het bestuur heeft het genoegen U uit te nodigen voor de volgende bijeenkomsten:

Op zaterdag 25 september voor een excursie naar de Oudheidkamer van het ijkwezen.

Op maandag 27 september voor een lezing over en in de 100-jarige Burgwalkerk.

Op zaterdag 23 oktober voor een symposium over Antoni van Leeuwenhoek.

Tekening van de Sint Jozefskerk door de architect van de kerk E.J. Margrij.

DE EXCURSIE

De grondleggers van de verzameling historische maten, gewichten en ijkmateriaal van de Oudheidkamer waren prof. J.A. Sniijders, hoogleraar aan de Polytechnische School te Delft en B.P. Moors, IJker Chef van Dienst te 's-Gravenhage. Zij begonnen in de jaren 1881 - 1888 met het verzamelen van oude standaardmaten en gewichten. De bijeengebrachte collectie is tot 1960 in gebruik geweest als studiemateriaal bij de opleiding van ijkers aan de TH te Delft. Toen werden de voorwerpen overgebracht naar de hoofddirectie van het ijkwezen te 's-Gravenhage en samengevoegd met de reeds aanwezige collectie. Sinds enkele jaren is de verzameling ondergebracht in de nieuwe behuizing van de hoofddirectie in Delft.

De collectie omvat oude gewichten, inhoudsmaten, lengtematen, meet- en weegwerktuigen en ijk materiaal. Hiertoe behoren o.a. stadsmaten en -gewichten in bruikleen van het Amsterdams Historisch Museum, niet-metrische houten graan- en ellematen afkomstig uit diverse steden, gasmeters en benzinepompen. De bibliotheek bevat boeken, tijdschriften en kopieën op het gebied van oude lengtematen, gewichten en ijk materiaal. (Groot Museumboek).

Voor een bezoek aan de Oudheidkamer, die gelegen is aan de Schoemakerstraat 97 te Delft, zijn er op zaterdag 25 september 1982 twee mogelijkheden en wel om 10.00 en 12.00 uur. Omdat per keer het aantal deelnemers maximaal 20 kan zijn, dient U zich te voren telefonisch aan te melden en wel op werkdagen overdag onder nr. (015) - 133111 toestel 2206. En hierbij geldt, dat wie het eerst komt, het eerst maalt !

DE LEZING

Op 23 augustus 1882 - 100 jaar geleden dus - werd de rooms-katholieke kerk aan de Burgwal in gebruik genomen en kreeg de naam Sint Jozefskerk. Toen in 1971 de Sint Hippolytuskerk aan de Voorstraat werd gesloten, werd de Burgwalkerk parochiekerk voor de gehele Delftse binnenstad onder de naam Maria Van Jessekerk.

De pastoor van deze parochie - de heer L.A.M. Banning - zal voor ons een lezing met dia's houden over de voorgeschiedenis van deze kerk en haar geloofsgemeenschap, alsmede over de bouw van en de symboliek in het huidige gebouw.

De bijeenkomst zal worden opgeluisterd door orgelspel van de directeur-organist van de kerk, de heer L.H. van Veen.

Spreker is sinds 1978 als pastoor verbonden aan de Maria van Jessekerk.

De parochie, die sinds eeuwen is beheerd door de minderbroeders-franciscanen, kreeg met hem toen voor het eerst in haar bestaan een wereldheer als pastoor toegewezen. Pastoor Banning was reeds sinds 1973 werkzaam in het dekenaat Delft als volwassen-catecheet met de Sacramentskerk aan de Nassaulaan als standplaats.

De lezing zal dus plaats vinden op maandag 27 september 1982 in de Maria van Jessekerk, Burgwal 20 te Delft. Aanvang 20 uur.

SYMPOSIUM - VAN LEEUWENHOEK

In samenhang met het feit, dat het dit jaar 350 jaar geleden is, dat Antoni van Leeuwenhoek in Delft werd geboren, zal in oktober a.s. een symposium worden georganiseerd onder auspiciën van het Genootschap Delfia Batavorum en het Genootschap voor de Geschiedenis der geneeskunde, wiskunde, natuurwetenschappen en techniek, dat de titel draagt: Antoni van Leeuwenhoek, zijn leven en werk.

Op dit symposium zullen voordrachten gehouden worden door prof. dr. H.A.M. Snelders, drs. L.C. Palm, drs. A.J.H. Rozemond, dr. J. van Zuylen en dr. H.L. Houtzager.

Men kan zich hiervoor als deelnemer opgeven door overmaking van f. 17,50 op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van "Van Leeuwenhoek-symposium".

In de prijs is begrepen koffie, thee, aperitief en lunch, benevens "Van Leeuwenhoek herdacht", een gedrukt boekwerk, dat de teksten van de gehouden voordrachten bevat en dat direct na afloop van het symposium aan de deelnemers ter hand zal worden gesteld.

Het aantal deelnemers kan maximaal 250 zijn. Men wordt geplaatst in volgorde van ontvangst van het inschrijfgeld.

Aan degenen, die niet kunnen worden geplaatst, zal het bedrag worden gere-
tourneerd. Een volledig programma wordt U begin oktober toegezonden.

Sluitingsdatum van de inschrijving: 1 oktober 1982.

Het symposium zal gehouden worden op zaterdag 23 oktober 1982 in het Sint Hippolytus-Ziekenhuis, Reynier de Graafweg 11 te Delft.

Aanvang 10.00 uur. Sluiting 16.00 uur.

AGENDA

Het bestuur verwacht voorts in het komende seizoen het volgende programma te realiseren:

maandag 29 november	: Na de jaarvergadering prof. dr. A.J. Zuithoff over Maria Duyst van Voorhout, Vrijvrouwe van Renswoude.
dinsdag 11 januari	: drs. A.J.H. Rozemond over chronologie.
woensdag 2 februari	: C.A. Citroen over (Delfts) zilver.
donderdag 3 maart	: prof. ir. M. Gout over kathedralen in Frankrijk.
donderdag 4 april	: dr. A.C.G.M. Eyffinger over Hugo de Groot (1583 - 1983).
dinsdag 3 mei	: ir. J.J. Raue over de Heilige Geestkapel aan de Oude Delft.
juni	: excursie.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

F. Buyser, Kogeldistel 26, Rotterdam.

Drs. C. Kok, Kopmewuilaan 11, Delft.

Mevr. G. Lamme, Gallencamp 32, Tiel.

Prof. dr. P. Lopes Cardozo, Nieuwe Plantage 23, Delft.
M. Paaijmans, Hof van Delftlaan 133, Delft.
C.D.M. van Swieten, Molenweg 14, Nootdorp.
Mevr. J.H. van Swieten-Poot, Molenweg 14, Nootdorp.

Namens het bestuur,
G.G. Kunz, voorzitter,
A.J.H. Rozemond, secretaris.

BIBLIOTHEEK - AANWINSTEN

- 563 VERMASEREN, Dr. B.A., Sasbout Vosmeer en het voorm. Kapittel van Sion in 1592. Overdr.: Archief v.d. gesch. v.d. Kath. Kerk in Ned. 23 ('81) 189 - 219.
- 564 STEDELIJK MUSEUM "Het Prinsenhof" Delft. Beschrijving, foto's en plattegronden. Delft, 1976 en 1981 (ringband).
- 565 DAALEN, Mr. A.P.A. van, Heraldiek en Genealogie, Speelpoppen der IJdelheid. Delft, 1981.
- 566 BANTJE, H.W.F., Twee eeuwen met de Weduwe. Geschiedenis van De Erven de Wed. J. van Nelle N.V., 1782 - 1982. Rotterdam, 1981.
- 567 SMAAL, A.P., e.a., Kijken naar Monumenten in Nederland. Zeist, 1982.
- 568 SCHELTEMA, Dr. B.E., Herinneringen van een Geneesheer. Heruitg. t.g.v. het 100-jarig bestaan v.d. afd. Delft v.d. K.N.M.G. Amsterdam, 1982.
- 569 STUVEL, H.J. Koorbanken in Nederlandsche Kerken. Den Haag, 1946.
- 570 COUVEE, D.H. en PIKKEMAAT, Dr. G., 1813 - 1815 ons Koninkrijk geboren. Alphen aan den Rijn, 1963.
- 571 WANSINK, H. en WELS, C.B., Zeven pijlen - Negen pennen. Negen Nederlandse Historici over de Vaderlandse geschiedenis. Zeist, 1963.
- 572 COUVEE, D.H., Leve de Willemien! Het jaar 1898 opnieuw beleefd. Den Haag, 1958.
- 573 MANNING, Dr. A.F., en VROEDE, Prof. Dr. M. de (red). Spectrum Atlas van Historische Plaatsen in de lage landen. Utrecht/Antwerpen, 1981.
- 574 ZWOLLE, Isy en Evy, Delft. Een geïllustreerde wandeling door de Prinsstad. Leiden, 1982.
- 575 DAALEN, Ton van, Delftse Ommegang Maria van Jesse. Tekeningen Joost Gadiot. z.pl., 1982.
- 138 LEIDS JAARBOEKJE. 1981.
- 51 SPIEGEL HISTORIAEL. Jaargang 16, (1981).
- 531 MONUMENTEN, uitgave van de stichting "Monumenten". Jaargang 2, 1981.
- 85-2 RIJKSMUSEUM Paleis Het Loo te Apeldoorn. Verslag van de Directeur over het jaar 1980.

C. Marico-Groenewegen,
Bibliothecalesse.

TERUGBLIK

Geen straat of plein in Delft draagt de naam van jonkvrouw Ricardis; geen standbeeld of gedenkplaat houdt de herinnering aan deze vrouw overeind. En toch heeft zij in de geschiedenis van Delft een belangrijke rol gespeeld. Daarover behoeft, blijkens de diverse publikaties, geen twijfel te bestaan. Groot is hun aantal echter niet. Dat kan ook moeilijk omdat er over haar leven zo weinig bekend is.

Drs. L.J. van der Klooster, wetenschappelijk ambtenaar bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag, eerder werkzaam ook bij het Delftse Gemeente-Archief, heeft zich in de geschiedenis van deze vrouw en het tijdperk waarin zij leefde (plm. 1210 - 1263) verdiept en over zijn bevindingen verteld in de bijeenkomst die Delfia Batavorum op maandag 3 mei in "Het Hart van Delft" hield. Daarbij passeerden ettelijke kwestieuze zaken de revue, zoals haar rol als mogelijke stichteres van Delft - de overlevering van Govert de Bultenaar kan, voor wat betreft zijn rol ten aanzien van Delft wel als fantasie worden afgedaan - haar betekenis voor de Delftse gemeenschap in die tijd. In samenhang hiermede onderwierp de inleider ook de grafelijke bezittingen in en rondom Delft aan een kritische beschouwing. Een en ander werd toegelicht met een aantal dia's. Ricardis is onbetwistbaar de stichteres van het klooster Koningsveld, waar zij in 1263 ook werd begraven. In haar huis is vermoedelijk ook in 1246 door rooms-koning graaf Willem II het stadscharter aan Delft verleend. Bij de afbraak van het klooster in 1572 werd haar stoffelijk overschot, vermoedelijk met tombe, bijgezet in de Nieuwe Kerk - dat moet gebeurd zijn in de week tussen 27 juli en 3 augustus. Op die laatste datum ging de kerk over in protestantse handen. Bij de overbrenging heeft Petrus van Opmeer een rol gespeeld. Het graf van Ricardis is echter nooit (terug)gevonden. De tombe is, naar men aanneemt, terecht gekomen op de Stadstimmerwerf en daar, wanneer en hoe is niet bekend, in stukken geslagen of, als het beeld van brons is geweest, omgesmolten tot wapentuig.

Aan het einde van zijn causerie las spreker een brief voor, gericht aan het bestuur van ons genootschap - en aan de voorzitter ter hand gesteld - waarin hij Delfia Batavorum de suggestie voorlegt te streven naar enigerlei historische erkenning van Ricardis in Delft, in de vorm, zoals in de aanhef gezegd, van een eenvoudig gedenkteken of een plaquette, hetzij in de vernoeming van een straat, plein of laan naar de "moeder van Delft".

G.G. Kunz.

EXCURSIE NAAR GOUDA

Ter afsluiting van het seizoen 1981 - 1982 organiseerde onze vereniging in juni, traditiegetrouw, weer een excursie. Ditmaal voerde die naar Gouda en omgeving. Ter inleiding op dit uitstapje hield de gemeente-archivaris van deze oude Hollandse stad, drs. B.J. van der Saag, in de Remonstrantse kerk een voordracht over een aantal historische en maatschappelijke aspecten van Gouda, met name over de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, het kasteel van Gouda, enkele kloosters en kerken, alsmede over de diverse takken van nijverheid.

Met twee vrijwel gevulde touringcars, in totaal dus ongeveer negentig leden en introducees, werd op 11 en 12 juni een bezoek aan de kaasstad gebracht. Na aankomst werd eerst een korte stadswandeling gemaakt resp. onder leiding van de heren Van der Saag, Terbogt en Bosma; daarna was er een half uurtje tijd voor de koffie, om vervolgens een bezoek te brengen aan de Oud-katholieke kerk aan de Gouwe, waar de heer Klijn een korte inleiding hield. De bezoekers kregen daar volop de gelegenheid de unieke collectie zilverwerk, alsmede liturgische gewaden, schilderijen en missalen te bezichtigen. En passant werd het fraaie orgel bespeeld; op de eerste dag gebeurde dat door dr. J. Lamoree, chirurg van het Delftse ziekenhuis Bethel, een vaardig en enthousiast amateur-musicus.

Na de geanimeerde lunch werd de prachtige Sint Janskerk met de vermaarde gebrandschilderde ramen van de gebroeders Wouter en Dirk Crabeth bezichtigd. Voor een voortreffelijke toelichting daarbij zorgde de koster van de kerk, de heer N. Metselaar, die zich daartoe gestoken had in het ambtskostuum zoals dat door zijn zeventiende eeuwse voorgangers werd gedragen. Het uitstapje werd besloten met een rondvaart over een deel der Reeuwijkse plassen. Hier past nog een woord van lof aan het adres van de excursiecommissie voor de wijze waarop dit programma was georganiseerd.

GEDENKBOEKJE OVER "STANDVASTIGHEID"

In november 1981 bestond de sociëteit "Standvastigheid" aan de Phoenixstraat te Delft tweehonderd jaar. Ter gelegenheid daarvan schreef ondergetekende, als lid van deze sociëteit, over de geschiedenis van dit genootschap een boekje dat in de eerste plaats bestemd was voor de leden van "Standvastigheid". Er is echter nog een klein aantal exemplaren beschikbaar voor diegenen die interesse hebben voor de historie van deze oude Delftse instelling. Aan Delfia Batavorum is verzocht deze boekjes ter verkoop aan te bieden voor de prijs van f. 12,50. Ze zijn verkrijgbaar bij de balie van de Gemeentelijke Archiefdienst, Oude Delft 169 en op de bijeenkomsten van onze vereniging aan de boekentafel. Toezending kan geschieden na storting van f. 14,80 op postrekening nr. 587345 ten name van Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum, onder vermelding van "Boekje Standvastigheid".

G.G. Kunz.

VERENIGING VRIENDEN VAN HET PRINSENHOF

Begin mei j.l. is in Delft opgericht de Vereniging Vrienden van het Prinsenhof. Zij heeft ten doel het bevorderen van de belangstelling voor het museum. Dit tracht de vereniging te bereiken door onder meer de verspreiding van informatie over het museum en zijn activiteiten, door lezingen over onderwerpen die verband houden met Het Prinsenhof en door rondleidingen in samenhang met daar ingerichte tentoonstellingen.

Aangezien het werkterrein van deze vereniging en van Delfia Batavorum voor een belangrijk deel aan elkaar grenzen - met name voor wat betreft de historie van het Prinsenhofcomplex - acht het bestuur van onze vereniging het aanbe-

velenswaard als op dit gebied een vorm van samenwerking wordt gecreëerd. Wij menen die gevonden te hebben in de mogelijkheid een individueel lidmaatschap met de Vereniging Vrienden van Het Prinsenhof aan te gaan, wat voor onze leden een aanmerkelijk voordeel oplevert. De contributie voor een normaal lidmaatschap bedraagt namelijk f. 12,50, voor huisgenoten f. 10,—. Voor de leden van Delfia Batavorum zijn deze bedragen resp. f. 10,— en f. 6,—. De contributie, nu betaald, geldt mede voor het gehele jaar 1983.

Voor deze contributie heeft men de volgende faciliteiten:

- a. bij bezoek aan het museum betaalt men als lid slechts het groepstarief;
- b. men heeft vrije toegang tot de lezingen en tot de door de directie van het museum en de vereniging georganiseerde rondleidingen over de tentoonstellingen.

Met nadruk wordt er evenwel op gewezen dat alle activiteiten van de Antiekbeurs buiten deze regeling vallen !

Bij de balie van Het Prinsenhof, van de Gemeentelijke Archiefdienst (Oude Delft 169) en in het Informatiecentrum van de afdeling Voorlichting der gemeente (Hippolytusbuurt) zijn formulieren verkrijgbaar waarin een en ander over de vereniging en haar doelstellingen uitgebreid staat vermeld en waarmee men zich als lid of donateur van de Vereniging van Vrienden van Het Prinsenhof kan aanmelden.

DELFTS MEDISCH VERLEDEN

Figuren rond Antoni van Leeuwenhoek (IV en slot)

Elders in dit convocaat worden nadere mededelingen gedaan over het Van Leeuwenhoek-symposium dat op 23 oktober in Delft zal worden gehouden, naar aanleiding van de herdenking van de 350ste geboortedag van de "ontdekker van het microscopisch kleine". Dr. H.L. Houtzager heeft, ter inleiding op dit symposium, een viertal artikelen geschreven over Van Leeuwenhoek en over personen die in zijn leven een rol hebben gespeeld. Drie werden in voorafgaande convocaten geplaatst, het vierde en laatste artikel treft U hieronder aan.

Van de vijf kinderen die Antoni van Leeuwenhoek heeft gekregen in zijn huwelijk met Barbara de Mey, heeft alleen het tweede kind, Maria, hem overleefd. Zij werd in 1656 in Delft geboren en werd aldaar op 89-jarige leeftijd in 1745 in de Oude Kerk begraven.

Evenals de echtgenoten van Van Leeuwenhoek is ook zijn dochter steeds een figuur op de achtergrond geweest; na de dood van Van Leeuwenhoeks tweede vrouw in begin 1654 bestuurde zij het huishouden en verzorgde zij haar vader gedurende bijna 30 jaar.

Uit het reisverslag van Zacharias Conrad von Uffenbach, die met zijn broer een reis maakte door een deel van Duitsland, Nederland en Engeland weten we dat bij het bezoek dat zij op 4 december 1710 aan Van Leeuwenhoek brachten, Maria er voor haar leeftijd - zij was toen 54 jaar oud - jong uitzag. De beide reizigers taxeerden haar namelijk als iemand van veertig.

Na de dood van Van Leeuwenhoek op 26 augustus 1723 rustte op Maria de taak, de nalatenschap van haar vader te regelen. Op 4 oktober van dat jaar

stuurde zij een doos met microscopen en objecten naar de Royal Society in opdracht van haar overleden vader.

Helaas zijn deze instrumenten verloren gegaan, hoewel we weten, dat ze goed in Londen zijn aangekomen uit een ontvangstbevestiging van de hand van Isaac Newton:

Crane Court nov. 7th 1723

*The Royal Society have this day
receiv'd at their meeting, a Cabinet
containing twenty six microscopes,
left to them by of the late Mr Antony van
Leeuwenhoek, to brought over by Mr Abraham Edens.*

Was Van Leeuwenhoek aanvankelijk begraven in hetzelfde graf, waarin zijn tweede echtgenote haar laatste rustplaats had, in 1739 werd hij bijgezet vóór het grafmonument, dat zijn dochter voor hem had opgericht in de Oude Kerk te Delft.

Het blijft een raadsel waarom Van Leeuwenhoek pas 16 jaar na zijn dood geëerd werd met een gedenkteken. Niet een wetenschappelijk genootschap of een groep geleerden en vrienden van hem zijn de initiatiefnemers hiertoe geweest, maar zijn dochter Maria is op het denkbeeld gekomen haar vader met een kostbaar monument te vereren en op deze wijze meer bekendheid te geven aan zijn laatste rustplaats.

Had zij wellicht verwacht dat de Royal Society haar vader na zijn dood met een monument zou vereren en heeft zij, toen hiervan kennelijk geen sprake was, besloten dan maar zelf een gedenkteken te bekostigen?

Het monument werd door de Haarlemmer Taco Jelgersma ontworpen en gebeeldhouwd door Gerrit van der Giesen, terwijl de dichter Poot Van Leeuwenhoek vereerde met het volgende gedicht.

*Heeft elk, U wandelaer, alom
ontzagh voor hoogen ouderdom
en wonderbare gaven,
so set eerbiedigh hier uw' stap:
hier legt de gryse weetenschap
in Leeuwenhoek begraven.*

dr. H.L. Houtzager.

Genootschap Delfia Batavorum

Secretariaat: drs. A.J.H. Rozemond,
p/a Oude Delft 169
2611 HB Delft

telefoon: 133111
toestel: 2201
Verschijnt 9 x per jaar

5e jaargang

nummer 9

oktober 1982

Het bestuur heeft het genoegen U, mede namens het bestuur van het Genootschap voor de geschiedenis der geneeskunde, wiskunde, natuurwetenschappen en techniek (GeWiNa) uit te nodigen voor een symposium, dat gewijd zal zijn aan

ANTONI VAN LEEUWENHOEK, ZIJN LEVEN EN WERK

De bijeenkomst, die gehouden wordt ter gelegenheid van het feit, dat Van Leeuwenhoek 350 jaar geleden in Delft werd geboren, zal plaatsvinden op zaterdag 23 oktober 1982 in de Kapellezaal van het Sint Hippolytus-Ziekenhuis, Reynier de Graafweg 11 te Delft.

PROGRAMMA

Het programma voor die dag ziet er als volgt uit:

- 10.00 - 10.30 uur Registratie en koffie.

- 10.30 - 10.35 uur Opening van het symposium door de heer G.G. Kunz, voorzitter van het Genootschap Delfia Batavorum.
- 10.35 - 11.15 uur Drs L.C. Palm: Het verschijnsel Leeuwenhoek.
- 11.15 - 12.00 uur Prof. Dr H.A.M. Snelders: Antoni van Leeuwenhoek, "Ick beelde my selven in"
- 12.00 - 12.45 uur Drs A.J.H. Rozemond: Antoni van Leeuwenhoek en de Gemeentelijke Archiefdienst Delft.

- 12.45 - 14.00 uur Aperitief en lunch.

- 14.00 - 14.15 uur Prof. Dr P. Smit: Dia-presentatie.
- 14.15 - 14.35 uur Muzikaal intermezzo.
- 14.35 - 15.15 uur Dr J. van Zuylen:
De microscopen van Antoni van Leeuwenhoek.
- 15.15 - 15.45 uur Dr H.L. Houtzager:
Antoni van Leeuwenhoek en zijn Delftse tijdgenoten.

- 15.45 uur Sluiting van het symposium door de heer G.G. Kunz.

Het symposium staat onder voorzitterschap van dr H. Beukers, voorzitter van GeWiNa.

Men kan zich voor het symposium opgeven door overmaking van f. 17,50 op girorekening nr. 58 73 45 t.n.v. Penningmeesteresse Genootschap Delfia Batavorum te Delft onder vermelding van "Van Leeuwenhoek-symposium". In de prijs is begrepen koffie, thee, aperitief en lunch, benevens "Van Leeuwenhoek herdacht....", een gedrukt boekwerk, dat de teksten van de gehouden voordrachten bevat en dat direct na afloop van het symposium aan de deelnemers ter hand zal worden gesteld. Het aantal deelnemers kan maximaal 250 zijn. Men wordt geplaatst in volgorde van ontvangst van het inschrijfgeld. De termijn van inschrijving is verlengd en sluit op 17 oktober! Uw aanmelding dient den binnen te zijn. Aan degenen, die niet kunnen worden geplaatst, zal het bedrag worden geretourneerd. Het ziekenhuis is te bereiken met bus 62 en telefonisch onder nummer (015) - 611 611. Er is parkeerruimte in voldoende mate aanwezig.

AGENDA

Het bestuur verwacht voorts in het komende seizoen het volgende programma te realiseren:

- maandag 29 november : Na de jaarvergadering prof. dr. A.J. Zuithoff over Maria Duyst van Voorhout, Vrijvrouw van Renswoude.
- dinsdag 11 januari : drs. A.J.H. Rozemond over chronologie.
februari : opengevallen.
- donderdag 3 maart : prof. ir. M. Gout over kathedralen in Frankrijk.
donderdag 14 april : dr. A.G.G.M. Eyffinger over Hugo de Groot (1583 - 1983).
- dinsdag 3 mei : dr. ir. J.J. Raue over de Heilige Geestkapel aan de Oude Delft.
- juni : excursie.

LEDEN

Als nieuw lid hebben zich aangemeld:

A. van der Mespel, Cesar Franckstraat 115, Delft.

G.J.M. Noordhuizen, Middelweg 28, Wassenaar.

Mevr. W.I. Schouten-van Winsen, Stadionkade 24 i, Amsterdam.

Dr. H. Swiers, Buitenwatersloot 4, Delft.

Namens het bestuur:

G.G. Kunz, voorzitter,

A.J.H. Rozemond, secretaris.

TERUGBLIK

Het honderdjarig bestaan van de Maria van Jessekerk (tot ongeveer 1970 St. Josefskerk) aan de Burgwal is gevierd met een aantal activiteiten, met als hoogtepunt de officiële herdenkingsbijeenkomst die op maandag 23 augustus werd gehouden in een zeer goed gevulde kerk. In deze bijeenkomst werd het woord gevoerd door een aantal sprekers, onder wie drs. A.J.H. Rozemond, gemeente-archivaris van Delft en secretaris van onze vereniging. In eerstgenoemde kwaliteit presenteerde hij het door de heer Evert Lutz geschreven boekje over de jubilerende kerk en overhandigde hij het eerste exemplaar aan de pastoor van de Burgwalparochie, de heer L.A.M. Banning.

Delfia Batavorum droeg, als historische vereniging, in het kader van dit eeuwfeest ook zijn steentje bij met een causerie door pastoor Banning op maandag 27 september in de Maria van Jessekerk.

De geschiedenis begint in feite met twee schuilkerken in het complex dat in de volksmond de "Papenhoek" heette en gelegen was aan Oude Langendijk en Burgwal. Deze kerken werden geleid door jansenistische pastoors, zulks tot

ongenoegen van Rome, dat als "tegenwicht" enkele Jezuitenpriesters naar Delft stuurde. Die moesten echter in 1708 op last van de burgerlijke overheid het veld ruimen, om een jaar later te worden opgevolgd door drie Franciscanen. Deze situatie bleef vrijwel onveranderd tot de Franse revolutie, toen vrijheid van godsdienst in onze contreien werd ingesteld. Dat had tot gevolg dat in 1815 een aan St. Josef gewijde kerk kon worden gebouwd in de toenmalige Molenpoort (nu St. Josefsstraat), met een torentje en een luidklok. Mede door de groei van de parochie werd in 1837 begonnen met de bouw van een kerk aan de Oude Langendijk in neo-klassicistische stijl naar een ontwerp van architect Adams. Die kerk was na dertig jaar al zo bouwvallig dat besloten moest worden tot de bouw van een godshuis in neo-gotische stijl volgens een ontwerp van architect Margry, een leerling van de befaamde Cuypers. Op 23 augustus 1882 kon deze kerk, met haar twee torens, die geïnspireerd zijn op die van de Nieuwe en Oude Kerk, in gebruik worden genomen. (Een en ander, ook voor wat betreft de geschiedenis na 1882, staat uitvoerig beschreven in het boekje van de heer Lutz). Pastoor Banning vertelde over het interieur van de rijk geornamenteerde kerk tal van interessante bijzonderheden, daarbij gebruik makend van een groot assortiment dia's.

Medewerking aan deze bijeenkomst werd, voor de pauze, verleend door de heer L.H. van Veen, directeur-organist van de kerk, die op het prachtige orgel (in 1893 gebouwd door Maarschalkerweerd) o.m. werk van Händel en Boëlmann ten gehore bracht.

IR. J.J. RAUE: DELFT IN DE LATE MIDDELEEUWEN

Donderdag 23 september promoveerde ir. J.J. Raue, architect/historisch stedenbouwkundige, alsmede bestuurslid van ons genootschap, in de aula der Technische Hogeschool tot doctor in de technische wetenschappen op een proefschrift over de vroegste geschiedenis van Delft.

Reeds bij de viering van het negende lustrum van Delfia Batavorum in december 1980 werd de leden van onze vereniging in het vooruitzicht gesteld dat zij tegen een sterk gereduceerde prijs op het boek zouden kunnen intekenen.

Velen hebben dat gedaan. Door allerlei omstandigheden, die evenwel buiten verantwoordelijkheid lagen van het bestuur van Delfia Batavorum, had de verschijning van het boek en daarmee ook de promotie op een aanmerkelijk later tijdstip plaats dan aanvankelijk, ook door de heer Raue, was voorzien.

Om een aantal redenen, waarover het bestuur pas onlangs door de heer Raue kon worden geïnformeerd, is het helaas niet mogelijk het boek tegen gereduceerde prijs voor onze leden verkrijgbaar te stellen. Eén en ander houdt verband met het feit, dat ook in de grafische sector de prijzen in de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen. Bovendien zag de uitgever zich op korte termijn genoopt de oplage drastisch te verminderen, aangezien één van de afnemers van het boek een bestelling van enkele honderden exemplaren om bezuinigingsredenen moest annuleren. Dit alles heeft sterke invloed uitgeoefend op de prijs die nu zou moeten worden bedongen.

Het bestuur van Delfia Batavorum, voor een voldongen feit gesteld, kon uiteraard niet het risico lopen exemplaren van het boek aan te schaffen voor een prijs die geraamd werd op het drievoudige. De overweging hierbij was dat tal van inschrijvers hun intekening niet zouden kunnen handhaven nu de kostprijs zoveel hoger is komen te liggen. Dat zou een niet te dragen last voor de vereniging worden. Door de snelle ontwikkeling van één en ander, die zich bovendien voordeed gedurende de vakantiemaanden, is er geen tijd meer geweest de leden via het convocaat naar hun mening te vragen. Het spijt ons buitengewoon dat wij U op deze wijze van de gang van zaken op de hoogte moeten stellen. Het is immers ook voor het bestuur een zeer teleurstellende ervaring. Voor degenen die het boek op korte termijn toch in hun bezit willen hebben zijn medegedeeld, dat de handelsuitgave plm. 74 gulden zal kosten. Het bestuur zal zich in elk geval met spoed op de nieuwe situatie beraden en alsnog blijven pogen iets positiefs te bewerkstelligen. Wij zullen trachten U daarover op korte termijn nader te informeren.

G.G. Kunz.

OULDHEIDSKAMER IJKWEZEN

Een twintigtal leden van ons genootschap bracht op zaterdag 25 september een bezoek aan de oudheidkamer van het ijkwezen in het Van Swindenlaboratorium in Delft. De heer J. Bot leidde ons rond en vertelde op enthousiaste wijze over maten en gewichten en hun ijking vanaf het verre verleden tot heden. De lengtematen werden afgeleid van het menselijk lichaam. Een sprekend voorbeeld hiervan is de el als ellebooglengthe (korte el), welke werd gemeten van de punt van de elleboog tot het uiteinde van de middelvinger, een lengte van ongeveer 46 cm. Daarnaast werd echter een andere maatstaf aangehouden en werd de el tot de oksel toe gemeten of bepaald door "eene el en een handbreed" ongeveer 68 cm. Afgezien van diverse andere ellen die in Nederland in gebruik waren, was er nog de lange el, die de afstand voorstelde van de punt van de neus tot het einde van de duim bij gestrekte arm, welke maat door koning Hendrik I in 1101 als yard in Engeland werd ingevoerd.

Simon Stevin opperde reeds de gedachte om een eenduidig metriek stelsel in te voeren teneinde aan de grote verscheidenheid van lengtematen paal en perk te stellen, terwijl Christiaan Huygens in 1664 voorstelde om éénderde gedeelte van de lengte van een secondeslinger als lengte-eenheid te kiezen. Deze secondeslinger heeft een lengte van ongeveer één meter en heeft voor één slingering één seconde nodig.

Omdat de zwaartekracht op aarde niet overal even groot is, stelde Huygens voor de lengte van de slinger te Parijs te kiezen. De Fransman Gabriel Mouton stelde echter voor een gedeelte van de omtrek van de aarde als standaardlengte af te spreken. Uiteindelijk is voor deze laatste gekozen zoals tot uitdrukking wordt gebracht in de wet van 1816: "Het nieuwe maten-gewigten stelsel voor dit Rijk zal tot grondslag hebben eene lengte, welke is het tienmiljoenste gedeelte van de boog des aardkloots, welke zich van de Noordpool tot de evenaar uitstrekt, en door Parijs gaat".

Het Nederlandse volk moest op zo kort mogelijke termijn met dit nieuwe stelsel vertrouwd worden gemaakt, reden waarom in artikel 5 van de wet van 21 augustus 1816 staat: "Uiterlijk met den eersten Januari des jaars 1817 zal op alle de scholen, welke in dit Rijk bestaan, geene uitgezonderd, alwaar de reken- of wiskunst geleerd wordt grondig onderwijs in het bij dezen vastgesteld maten- en gewigtenstelsel moeten gegeven worden, en zal na dien tijd niemand als school-onderwijzer vermogen te worden toegelaten, welke niet genoegzame ervarenheid bezit, om aan anderen onderwijs in hetzelfde te geven".

Aan de lagere scholen werden ter bevordering van het metrieke stelsel op last van Zijne Majesteit uitgereikt o.a. de Nederlandse el, in palmen, duimen en strepen ingedeeld, een gewicht van een Nederlands pond, een stel koperen gewichten van 5 Nederlandse oncen tot en met het wichtje, een stel inhoudsmaten van de halve Nederlandse mudde tot en met het halve maatje, een stel tinnen maten en een ijzeren balans. Voorts moest op alle openbare scholen de Nederlandse el aan de bovenzijde van het leerbord met witte olieverf worden afgebeeld.

Hier wordt niet verteld wat er aan interessants te zien is in de oudheidskamer; wel is te vermelden dat een aantal spreekwoorden zoals "met 2 maten meten", "onder de maat zijn" enz. voor de bezoeker letterlijke betekenissen kregen.

J.J. van Loef.

DE EERSTE DELFTSE KRANT

Gedrukte kranten, waarmee een veel omvangrijker publiek kon worden bereikt dan met de sinds de laatste decennia der zestiende eeuw circulerende geschreven weekbladen, kwamen in de jonge Republiek der Zeven Provinciën reeds uit voor het einde van het Twaalfjarig Bestand. Het oudst bekende exemplaar is de "Courante uyt Italien, Duytslandt, etc." van 14 juni 1618. Van de Amsterdamse drukker Broer Jansz. zijn bladen bewaard gebleven uit 1619, terwijl uit de Index op het Memorie- en Resolutieboek van het Hof te Arnhem blijkt, dat in dat jaar in deze plaats een gedrukt periodiek werd uitgegeven door de uitgever-drukker Jan Jansz. (Jansen).

In de door de pershistoricus Folke Dahl en de Koninklijke Bibliotheek te Stockholm in 1938 opgespoorde collectie zeventiende eeuwse kranten werden vijf exemplaren van een Delftse courant aangetroffen, waarvan drie van voor 1625, te weten van 10 mei 1623, 9 juli en 13 augustus 1624. De bladen, getiteld "Courante uyt Italien, Duytslant ende Nederlandt" en aan beide zijden van het klein foliovel met twee kolommen bedrukt, deden vermoeden, dat dit blad reeds voor 1623 verschenen moest zijn. Dit vermoeden werd bevestigd door een aankoop van vijf kranten uit 1620 en 1621 door de Universiteits Bibliotheek te Amsterdam. Hieronder bevond zich namelijk een exemplaar van het Delftse blad uit augustus 1620. Dit blad, dat titel noch datum van uitgifte draagt en slechts aan één zijde bedrukt is en nog niet van het traditionele for-

maat van de latere kranten is, heeft alle kenmerken van een uitgave, die nog sinds kort uitgegeven werd.

De drukker is dezelfde Jan Andriesz. Cloeting, die ook de latere exemplaren ondertekende. Ook het feit, dat eerst in 1621 licentie verleend werd voor een wekelijkse bodiedienst van Amsterdam op Delft en nog wel aan een man, die zich Andries Jansz. noemt, draagt er toe bij 1620 als jaar van uitgave van de krant van Jan Andriesz. Cloeting aan te nemen.

Jan Andriesz. Cloeting, sinds 1593 gevestigd "Aent Marctvelt in 't Gulden ABC", was niet de eerste boekdrukker te Delft die Cloeting heette. In 1557 drukte Simon Jansz. Cloeting een "Schriftuerlijck Gebedenboek" voor de minderbroeder Pieter van Sliëpich. Jan Andriesz., die in 1603 tot het hervormd geloof overging, laat zich sindsdien als een overtuigd aanhanger van het oorspronkelijk calvinistisch dogma kennen in de door hem uitgegeven vlugschriften en pamfletten. Er zijn er onder, die gericht zijn tegen de Jezuiten, de Wederdopers en de Remonstranten. Ook zuiver contraremonstrantse getuigenissen kwamen bij hem uit, zoals Donteclocks, "Overlegginghe van de oorsaecken der schadelicken twist in de kercken van Hollant en West Friesland", die in april 1612 door de toen remonstrant georiënteerde Staten van Holland verboden werd. In 1613 verscheen bij hem een verslag van de op 26 en 27 februari gehouden schriftelijke conferentie tussen zes kerkedienaren. In 1615 volgde Johannes Lodesteyns vertaling van het latijnse "Vredeschrift tot vereniginge der Evangelischer Kercken" van David Paraeus en in 1617 de resolutie van de regering van Delft "houdende verbod van het uytstrooyen van boecken, liedekens en refreyneyn tot nadeel strekkende der autoriteit van de Staten, den Prins, de magistraten, ofte tot diffamie van iemandt int particulier".

Geheel aan Maurits gewijd waren de "Congratulatie" van 1605 en het "Haegsche Discours", dat de aanslag op de Prins in 1623 veroordeelde.

De plaatsruimte, die mij geboden wordt, laat niet toe de pamfletten van de Amsterdamse courantiers, die van remonstrante gezindheid getuigen, nader onder de loep te nemen. Ondanks het beperkte krantenmateriaal is het toch mogelijk een vergelijking te trekken tussen de kranten uit Amsterdam en die van Cloeting. Het blad van 10 mei 1623 bestaande - zoals Folke Dahl al aantoonde - uit de in andere volgorde opgenomen berichten uit het twee dagen eerder verschenen blad van Broer Jansz., bevat bovendien nog nieuws inzake de jongste wandaden der Remonstranten. Broer Jansz. en Van Hilten onthouden zich van deze mededelingen. In 1624 is er geen sprake meer van overname uit de Amsterdamse pers. Er bestaat overeenkomst met de drie dagen tevoren uitgekozen krant van Van Hilten, maar benadering en bewoordingen van het nieuws zijn zo anders, dat het zelfs niet uit dezelfde bron afkomstig behoeft te zijn.

De ongeveer gelijktijdig uitgekomen kranten van de Amsterdammers eindigen met de aankondiging van een nieuwe uitgave van de "Emblemata ofte Sinneverck voorgestelt in beelden, gedichten, en breeder uytlegginghen tot wtducklinghe ende verbeteringhe van verscheyden feylen onser Eeuwe" bij Jan Evertsen Cloppenburgh. De advertentie van de remonstrante drukker Cloppenburgh ontbreekt in de Courante van de contraremonstrante Cloeting.

Kwam in het buitenlandse nieuws het belang van de protestanten in het alge-

meen tot uiting, ten aanzien van politiek en godsdienst bleef de scheiding tussen de twee groeperingen binnen de calvinistische kerk gehandhaafd.

Mevrouw Dr. A. Stolp, Gouda.

COMMISSIE BEHOUD STADSSCHOON DELFIA BATAVORUM

De recente activiteiten van de nu ongeveer drie jaar bestaande Commissie Behoud Stadsschoon van Delfia Batavorum mondden enige weken geleden uit in een rapport-notitie "Welstandstoezicht Anders!", die als discussiestuk werd gericht aan het gemeentebestuur van Delft. In de pers is deze studie al uitvoerig ter sprake gekomen. In dit, en het volgende convocaat zullen wij - ter voorlichting van onze leden - een resumé van het discussiestuk publiceren.

Ongeveer drie jaar geleden is de Commissie Behoud Stadsschoon van start gegaan, na en in overleg met het bestuur van Delfia Batavorum, nadat door enige leden van deze vereniging in de jaarvergadering daarom was verzocht. Wij zouden onze stem laten horen bij dreigende afbraak, onesthetische nieuwbouw en onverantwoorde verwaarlozing van panden, waardoor sloop onvermijdelijk wordt; voornamelijk in de binnenstad, maar ook daarbuiten.

Taakstelling.

Onze taakstelling was tweeledig:

- ongevraagd advies geven;
- streven naar erkenning als advieslichaam.

Wat het eerste punt betreft: het ongevraagde advies hebben wij verschillende malen gegeven, zowel bij ter-visie-legging van plannen als bij signalering van misstanden.

Wat punt 2 betreft hebben wij contact gezocht met de betreffende wethouder en de Dienst van Openbare Werken.

Eén van de zaken waar wij vanaf het begin tegen hebben geprotesteerd is de samenstelling en werkwijze van de Commissie "Oude Stad" (O.S.).

Deze commissie opereert in Delft als welstandscollege zonder dat de raad daartoe een besluit heeft genomen c.f. de woningwet 1962.

Onze zorg over deze commissie hebben wij aan de betreffende wethouder en de Dienst Openbare Werken meegedeeld.

Tot onze teleurstelling hoorden wij in december 1981 dat er een Notitie Welstandstoezicht was gereed gekomen, zonder dat wij als commissie daar, op enigerlei wijze, bij betrokken waren, terwijl toch bij de betrokken instantie bekend was dat wij ons in deze materie behoorlijk hadden verdiept.

Nu konden wij alleen schriftelijk reageren en eventueel in de raadscommissie SVO (Stadsontwikkeling, Verkeer en Openbare Werken) zonder dat vooraf van enige discussie sprake kon zijn.

Daarom hebben drie leden van onze commissie heel in 't kort hun zorgen op schrift gesteld vanuit verschillende uitgangspunten, waardoor een aantal zaken voor discussie wordt aangedragen en er dieper op deze materie kan worden ingegaan.

Slopen in de binnenstad.

Voordat er nieuwbouw in de binnenstad komt, moet er in het algemeen eerst gesloopt worden. Wanneer men overweegt hiertoe over te gaan dienen de nieuw te introduceren waarden zorgvuldig te worden afgewogen tegen de waarden die bij sloop onherroepelijk verloren gaan.

Deze laatste zijn zeer complex van aard en worden vaak niet onderkend doordat gericht onderzoek door terzake kundigen niet plaats vindt. Ook niet-beschermde monumenten kunnen elementen bevatten die van groot belang zijn voor de stedelijke structuur, het stadsbeeld of de kennis van de geschiedenis van wonen, werken en bouwen in Delft.

Vaak is de slechte bouwkundige kwaliteit de doorslaggevende reden om tot sloop over te gaan. De Commissie Behoud Stadsschoon stelt dat deze inderdaad zó slecht kan zijn dat sloop onvermijdelijk is, maar zij stelt ook dat het in veel gevallen niet zo ver had hoeven komen. Bij een tijdig globaal eerste onderzoek kunnen al historische en technische waarden van decoratieve en/of constructieve elementen worden vastgesteld zodat daarmee rekening gehouden kan worden. Te vaak worden leken beïnvloed door b.v. een vervuilde pleisterlaag of bouwkundig slechte toevoegingen, terwijl er toch van een historisch en constructief waardevol pand sprake is. Wanneer behoud zinvol is dient er voor gezorgd te worden dat onderhoud niet uitblijft omdat anders uiteindelijk een rehabilitatie onmogelijk wordt. Ook wanneer behoud niet zinvol is en er wel historisch waardevolle elementen aanwezig zijn dienen deze te worden gedocumenteerd zodat dergelijke elementen in andere panden beter naar waarde kunnen worden geschat en een zorgvuldiger beleid mogelijk is.

(wordt vervolgd)

W.M. Vos-De Koning (voorz.)
H. Doeksen (secretaris).

VRIJWILLIGERS GEZOCHT

Zoals U misschien reeds hebt vernomen, is in de laatste fase tijdens het bouw-historisch en archeologisch onderzoek Oude Langendijk nrs 22/26 te Delft pottenbakkersafval aangetroffen. Het is afvalmateriaal van een "totale" Delftse pottenbakkerij uit de 14e eeuw. Hoewel de oven niet is gevonden, betreft het hier toch een zeer rijke vondst. Om echter een goed overzicht in vorm en type-ontwikkeling te krijgen, moet al het materiaal gewassen, bij elkaar gezocht, geplakt en gerestaureerd worden.

Door de enorme hoeveelheid materiaal is er grote behoefte aan vrijwilligers die hieraan mee willen helpen.

Naast het werk aan het genoemde oven-afval-complex, wordt er gewerkt aan het uitwerken van het bouwhistorisch onderzoek van de panden en hun voorgangers.

U bent van harte welkom op Nieuwe Laan 76 te Delft, kab. 051, telefoon: 015 - 783138.

Joris van Haften.

VOOR BEHOUD VAN NUSANTARA

Het Volkenkundig Museum Nusantara aan het St. Agathaplein wordt door de bezuinigingsplannen van de overheid in zijn voortbestaan bedreigd. Het verdwijnen van Nusantara zou een groot cultureel verlies betekenen. Immers: het is het enige museum in ons land dat zich vooral richt op de Indonesische cultuur en dat een actief beleid voert om door middel van tentoonstellingen en andere activiteiten de belangstelling voor deze cultuur levendig te houden en uit te breiden.

Om het al geruime tijd dreigende gevaar zoveel mogelijk af te wenden werd dit jaar de Stichting Nusantara opgericht, die steun en begeleiding aan het museum wil geven. De oprichting spruit voort uit een initiatief van de Ethnografische Vereniging en het Genootschap Nederland-Indonesië.

(De Ethnografische Vereniging is een vereniging van het museum Nusantara en tracht door het organiseren van lezingen, filmavonden, muziek- en dansuitvoeringen de belangstelling voor niet-westerse culturen levendig te houden. Het Genootschap Nederland-Indonesië is opgericht met als doel de culturele betrekkingen tussen Nederland en Indonesië te bevorderen en in stand te houden).

De stichting wil pogen het voortbestaan van het museum te verzekeren door middel van financiële steun, via de vorming van fondsen. Men wil daartoe diverse instanties benaderen voor subsidie, maar ook een beroep doen op bedrijven, instellingen en zeker ook particulieren.

Men heeft ons verzocht om via ons orgaan hieraan bekendheid te geven, een verzoek waaraan wij gaarne gevolg geven, gezien het culturele belang, ook voor onze stad, van Nusantara.

Men kan donateur worden van de stichting door overmaking van een jaarlijkse bijdrage van f. 25,— voor particulieren en f. 100,— voor bedrijven en instellingen op giro 4102622 ten name van Stichting Nusantara Delft, Wielengahof 45, 2625 LK Delft.

Door middel van een regelmatig verschijnend periodiek worden de donateurs van de activiteiten van het museum op de hoogte gehouden.